ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ನಿನಗೂ ಆರಾಧ್ಯನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿನಗೂ ಬೇಕಾದ ವರಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅಭೀಷ್ಟವಾದ ವರಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದಾಗ ನಾನು ಯಾಚಕನಲ್ಲ, ವರಪ್ರದಾತ.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ರುದ್ರನೆ, ನೀನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಶುಭವೂ ಆಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಆ ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ರುದ್ರನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯನಾದನು. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ಮಹಾದೇವನು ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಡೆದನು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯ ಗಂಗಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಸ್ವೇದ ಪುರುಷನ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಎಂಬ ಹದಿನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಪುಷ್ಕರದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶ — ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೫

ಭೀಷ್ಮ :- ಪೂಜ್ಯರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕಾಶೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ ಏನು ಮಾಡಿದರು ? ವಿಷ್ಣುವು ಏನು ಮಾಡಿದ ? ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಶಂಕರನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ಯಾವುದು ? ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದನು ? ಯಾವ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ನೆರವೇರಿತು ? ಬ್ರಹ್ಮಕೃತ ಆ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಋತ್ವಿಜರು, ಸದಸ್ಯರು ಯಾರು ? ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದನು ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇರು ಪರ್ವತವು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿಗೆ ತವರು. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ನೆಲೆವೀಡು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಆ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ನಿಬಿಡವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಬಳ್ಳಿವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವೂ ನವಿಲುಗಳು ಕೇಕೆಹಾಕಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಿರುವವು. ಸಿಂಹಗಳ ಗುಡುಗಿನಿಂದ ಭಯಭ್ರಾಂತವಾದ ಆನೆಗಳು ಹಿಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಜಲಪಾತಗಳಿಂದ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ನದಿ ಪ್ರವಾಹಗಳ ತೆರೆತುಂತುರಗಳಿಂದ ಆ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ತಂಪಿಡಿದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಕಸ್ತೂರಿಮೃಗಗಳ ಹಿಂಡುಗಳು ಕುಳಿತು, ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ಸುಗಂಧಿತವಾದರೆ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ತಂಗಾಳಿಗೆ ಲತಾ ಕುಂಜಗಳ ಕುಸುಮ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಕೆದರಿದಂತಾಗಿ ಸೌರಭವು ಸೂಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಬಳ್ಳಿವಾಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಗೈದು ವಿದ್ಯಾಧರ ದಂಪತಿಗಳು, ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ, ಕಿಂಪುರುಷರ ಮಧುರ ಸಂಗೀತದ ಸುಸ್ವರ ಧ್ವನಿ ತರಂಗಗಳು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ಪರಮ ರಮಣೀಯವಾದ ಆ ಮೇರು ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸುಂದರ ಮಂದಿರವಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಬ್ರಹ್ಮವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ಸಭಾಮಂಟಪವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸುರಸುಂದರಿಯ ಸಂಗೀತದ ಇಂಚರ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇಳಿಬರುವುದು. ನಂದನವನದ ಪಾರಿಜಾತ ಕುಸುಮಗಳ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತೂಗು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದು. ಬಗೆಬಗೆಯ ರತ್ನಗಳ, ಬಣ್ಣಬಣ್ಣಗಳ ಕಾಂತಿ ಕುಂಜಗಳ ಇಂದ್ರಚಾಪ ಸೌಂದರ್ಯವು ಕಣ್ಣು ಕೋರೈಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿರುವ ರತ್ನದ ಕಂಬಗಳು ನೃತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಭಾವಭಂಗಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಎದೆಗನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ, ವಿಚಿತ್ರದೃಶ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುವವು. ರಾಗ. ತಾಳ-ಬದ್ಧವಾಗಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ನುಡಿಸುತ್ತಲಿರುವ ಆ ಸಭಾಮಂಟಪವು ನಾದ-ಮೋದಮಯವಾಗಿ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸಂತೋಷದ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವುದು.

ಋಷಿಮುನಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿದ ಆ ಸಭೆಗೆ ಕಾಂತಿಮತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿರುವುದು. ಆ ದಿವ್ಯ ಸಭಾಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಯಜ್ಞಮಾಡಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ? ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಂತು ಆಲೋಚಿಸಿದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ. ''ಕಾಶಿ, ಪ್ರಯಾಗ, ಗಂಗಾತೀರ, ನೈಮಿಷ, ಕಂಚಿ, ಸರಸ್ವತಿ, ಪ್ರಭಾಸ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಭೂಮಂಡಲದ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮಹಾದೇವನು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭೂಲೋಕದ ಈ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದಂತೆ, ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರ. ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಪದ್ಮದಿಂದ ಆ ಪದ್ಮಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು ಪುಷ್ಕರ. ನನ್ನ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪುಷ್ಕರವು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭೀ ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲ್ಲಿ. ಅದೇ ಪುಷ್ಕರದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ವೇದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತರಾದ ಋಷಿ, ಪಂಡಿತರು, ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಇದನ್ನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಂದು ಅದರ ಪೂರ್ವ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಗಳು, ತರತರದ ಗಿಡಗಳು, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಹೂಗಳು ಲಕ್ಷಪಕ್ಷಿಗಳು, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಮೃಗಗಳು, ಜೇನು ಜಿನುಗುವ ಹೂಗಳು, ಸುಗಂಧ ಸೂಸುವ ಗಿಡಗಳು, ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಇರಿಸಿದಂತಿರುವ ಹೂಗಳಿಂದ ರಂಗವಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಂತಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳು. ಹೀಗೆ ವಿವಿಧ ಲತಾ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಮೃಗ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವ ಆ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯವು ನಂದನವನದಂತೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ರಮಣೀಯವಾದ ಅವನ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಎಂಟು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ವನದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಯವಂತೆ ವನಶ್ರೀಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಅವನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಎಲ್ಲ ಗಿಡ ಮರಗಳು ತಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ಹೂಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದವು. ಗಿಡಗಳ ಈ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದ ವಾಯಿತು. ಆ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹರಿಸಿ

''ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಿರಿ'' ಎಂದನು ಆ ಪರಮೇಷ್ಠಿ. ಆಗ ವೃಕ್ಷಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ವಿಧಾತನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ ನುಡಿದರು.

''ಶರಣು ಬಂದವರನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ, ನೀನು ಒಂದು ವರಕೊಡು. ನೀನು ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಪಿತಾಮಹನೆ, ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈ ವನದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿರಂತರ ನೆಲೆಸಿದರೆ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗುವುದು. ನೀನು ಒಂದು ವರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರೆ ಕೋಟಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ಸರಿ.''

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಆಗಲಿ. ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅತಿ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವದು. ನಿಮ್ಮ ಈ ಹೂವಿನ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ಹಾಗೂ ಹಣ್ಣಿನ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಂತಿರಲಿ. ಹರೆಯ ಸಿರಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮರಬಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರಲಿ. ಮನ ಬಂದ ರೂಪವನ್ನು ನೀವು ತಾಳಬಹುದು. ಬಯಸಿದ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀವು ಭಕ್ತರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು. ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತಪಂಗೈಯುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಿತ ಫಲನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಂಟಾಗಲಿ. ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಕಾಂತಿಯು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದು.'' ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳಿಗೂ ವರಕೊಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪುಷ್ಕರ ಕುಸುಮವನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದನು. ಆ ಹೂವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಾಗ ರಸಾತಲವು ನಡುಗಿತು. ಸಾಗರಗಳು ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾದವು. ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಹೊಡೆದಂತೆ ಬೆಟ್ಟಗಳು ಕಂಪಿಸಿದವು. ಅನೇಕ ಗಂಧರ್ವ ನಗರಗಳು ಹೊಯ್ದಾಡಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿ ಬಿದ್ದವು. ಆ ಪುಷ್ಕರ ಪಾತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಮೂರುಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುಡಗಿ ಮೂಕೀಕೃತವಾದವು. ಜಗದಂಡ ಮಂಡಲ ತತ್ತರಿಸಿ ತಲ್ಲಣಿಸಿತು. ದೇವ-ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಖೇದ-ವಿಷಾದಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ನಿಂತರು.

ಇದೇಕೆ ಹೀಗೆ ಆಯಿತು ? ಎನ್ನುವದು ಅವರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗಟ್ಟಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರು ? ಭೂಮಿಯು ನಡುಗಿದ್ದೇಕೆ ? ಎಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಯಣನು ದಯಮಾಡಿಸಿದನು. ಅವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರು. ''ಭಗವನ್ ಇದೇನು ಹೇಳು. ಮೂರುಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಂಪಿಸುವುದಲ್ಲ ಏನು ಹೇಳು ? ಈ ಉತ್ಪಾತಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ಈ ಕಲ್ಪವು ಕೊನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಳಯಕಾಲವು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆ ? ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತ ಆನೆಗಳು ಅಲುಗಾಡಿದವೆ ? ಯಾವುದು ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ? ಸಮುದ್ರಗಳು ಮೇರೆ ಮೀರಿ ಮೆರೆದುದೇಕೆ ? ಈ ಭೂಕಂಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತವಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಶಬ್ದ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬಿರಿಯುವಂತಹ ಇಂಥ ಭೀಕರ ಶಬ್ದವನ್ನು ನಾವು ಈವರೆಗೆ ಕೇಳಿಲ್ಲ. ಈ ಭಯಂಕರ

ಶಬ್ದವು ಮೂರೂ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಶುಭವೊ ? ಅಮಂಗಲವೊ ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ನೀನು ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನಮಗೆ ಅರುಹು.''

ವಿಷ್ಣು :- ದೇವತೆಗಳೇ, ಹೆದರಬೇಡಿ. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಕಂಪನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ಶಬ್ದ ನಿರ್ಘೋದ ಮೂಲವನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲ ಪಿತಾಮಹ ಎನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾವರೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಭೂಲೋಕದ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ. ಪರ್ವತಗಳ ಇಳುಕಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಂದು ನಿಸರ್ಗ ಸುಂದರವಾದ ವನಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಆ ಪಿತಾಮಹನ ಕರತಲದಲ್ಲಿರುವ ಕಮಲವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಹಸ್ತಾಗ್ರಹದಿಂದ ಬಿದ್ದ ಆ ಕಮಲದಿಂದ ಇಂತಹ ಭಯಂಕರವಾದ ಸದ್ದು ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದಲೇ ನೀವು ನಡುಗಿ ಹೋಗಿರುವಿರಿ. ವಿಧಾತನ ಕರಕಮಲದಿಂದ ಪತಿತವಾದ ಆ ಪದ್ಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯ ಪರ್ವತವು ತನ್ನ ಪುಷ್ಪರಾಶಿಯ ಸೌಗಂಧದಿಂದ ಸ್ವಾಗಿತಿಸಿತು. ಪೂಜ್ಯನಾದ ಹಂಸಕೇತನ್ನು ಭೂಮಂಡಲದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪದ್ಮಪಾತವಾದ ಅದೇ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ತೀರ್ಥವು ಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಮಪಾತದ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಭಗವಂತನು ಲೋಕಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿರಿ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಲೋಕ ಪುಷ್ಕರನು ದಿವ್ಯವಾದ ವರಗಳನ್ನುದಯಪಾಲಿಸುವನು.'' ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧರಾದರು. ವಿಷ್ಣುವು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಆ ವನಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಕಮಲದ ಕೂಸು ಎನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೂ ಅಲ್ಲಿ ಮೊದಲೇ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಈ ಜಗದ ಜನರನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಸುರೋತ್ತಮರೆಲ್ಲರು ಪ್ರಸನ್ನಚಿತ್ತರಾದರು. ಆ ವನವು ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಸುಗಂಧಿ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ವನವು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಗರೆ, ಚಿಗುರು ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಆ ವನವು, ಸರ್ವವೃಂದಾರಕರ ನಂದನವನದ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಅಂದಚಂದವಾಗಿವನವು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಪುಷ್ಪಶ್ರೀಯಿಂದ ಸುಮನೋಹರವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕಾಣುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಅತ್ತಿತ್ತ ಹುಡುಕತೊಡಗಿದರು. ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಆ ವನದ ತುಂಬ ತಿರುಗಾಡಿದರೂ, ಆ ಅಮರ ಗಣಾಧೀಶರಿಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ತುದಿ ಮೊದಲುಗಳು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಹುಡುಕಿ ದೇವತೆಗಳು ಮನದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕಿ ದೇವನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಖಿನ್ನರಾದ ತ್ರಿದಶರನ್ನು ಕಂಡು ವಾಯುದೇವನು ನುಡಿದನು. ''ಸುರೋತ್ತಮರೆ, ತಪಸ್ಸುಮಾಡದೆ ನೀವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕಾಣಲಾರಿರಿ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮದರ್ಶನವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ಕಡಿಮೆ

ಆಗುವುದು. ಶ್ರದ್ಧಾಹೀನನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ಎಂತಹ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಆಗಲಾರದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ, ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯುತವಾದ ಪೂಜೆಗೆ ಮೊದಲು ಭಕ್ತರು ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೊಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ದೀಕ್ಷೆತೊಟ್ಟು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನೀವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿರಿ.'' ವಾಯುದೇವನ ಈ ನಿರ್ದೇಶನದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಲಗುರುವಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ''ಗುರುಗಳೆ, ನಮಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮೀ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ.''

ಆ ಎಲ್ಲ ಸುರಪುರದ ನಾಗರೀಕರ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೀಕ್ಷೆಯಿತ್ತರು. ವಿನೀತ ವೇಷದಿಂದ ನಮಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯತ್ವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪೌಷ್ಕರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಸುರಾಚಾರ್ಯನು ಬ್ರಾಹ್ಮೀದೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಯೋಗಾಂಗವಾಗಿ ದೇಟು ಸಹಿತವಾದ ತಾವರೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು.

ವೇದೋಕ್ತ ವಿಧಿಯಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ದೀಕ್ಷಾ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು. ತ್ರಿಸುಪರ್ಣ, ತ್ರಿಮಧು ಮತ್ತು ಪವಮಾನಸೂಕ್ತ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಜಪಮಾಡಲು ಹೇಳಿ, ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು ಪೂರೈಸಿದನು. ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಜಪ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನವು ಪಾಪ ನಾಶಕವು, ಸೌಭಾಗ್ಯ ವರ್ಧಕವು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಾಯಕವು, ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದವು, ಕಲಿಕಲುಷ ಪರಿಹಾರಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟಾರದ ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಸ್ನಾನದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾದರು. ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಅವರು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಂಡಲು, ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಜಪಮಾಲೆ, ಉಟ್ಟಿದ್ದು ನಾರುಮಡಿ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಟಾಕಲಾಪ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೌಮ್ಯಶ್ರೀ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲ.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ವೀರಾಸನಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನಮಾಡಲು ತೊಡಗಿದರು. ದೇವತೆಗಳ ಈ ನಿರಂತರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಿಂದ ಅವರ ಕಲ್ಮಷ ರಾಶಿಯೆಲ್ಲವೂ ಸುಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪರೋಕ್ಷವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ಎದುರು ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಅವರು ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡರು. ಅನಂತರ ತುಸು ಧೈರ್ಯ ತಂದುಕೊಂಡು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

॥ ದೇವಾಉವಾಚ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯಾಜಕಾಯ ಚ ।
ನಮಸ್ಕುರ್ಮಃ ಸುನಿಯತಾಃ ಕ್ರುತುವೇದ ಪ್ರದಾಯಿನೇ ।

ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿನೇ ದೇವ ಸೃಷ್ಟಿರೂಪಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ಪಂಚಾಸ್ಯ ಶೋಭಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾವೇದ ಚಾಪ್ಯ ಸ್ತುತಾಯ ಚ ॥
ಬಹುರೂಪ ಸ್ವರೂಪಾಯ ರೂಪಾಣಾಂ ಶತಧಾರಿಣೇ ।
ಸಾವಿತ್ರೀಪತಯೇ ದೇವಗಾಯತ್ರೀ ಪತಯೇ ನಮಃ ।
ಪದ್ಮಾಸನಾಯ ಪದ್ಮಾಯ ಪದ್ಮವಕ್ತ್ರಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ವರದಾಯ ವರಾರ್ಹಾಯ ಕೂರ್ಮಾಯ ಚ ಮೃಗಾಯ ಚ ॥
ಜಟಾಮುಕುಟಯುಕ್ತಾಯ ಸ್ರುಮಸ್ರುಚನಿಧಾರಿಣೇ ।
ಮೃಗಾಂಕ ಮೃಗಧರ್ಮಾಯ ಧರ್ಮನೇತ್ರಾಯ ತೇ ನಮಃ ।
ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾಯ ವಿಶ್ವಾಯ ವಿಶ್ವೇಶಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ।
ಧರ್ಮನೇತ್ರತ್ರಾಣಮಸ್ಯಾದಧಿಕಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ದೇವತೆಗಳು :- ಪರಬ್ರಹ್ಮನೆನಿಸಿದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡುವ ಮತ್ತು ವೇದೋಕ್ತ ಯಜ್ಞ, ಯಾಗಗಳ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಯಾರಿಂದಲೂ ಗೆಲ್ಲಲು ಶಕ್ಯವಿರದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಬದ್ಧರಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು ಅವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಮತ್ತು ನುಡಿದನು. ''ಮಕ್ಕಳೆ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆದಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ನನ್ನ ದರ್ಶನವು ಎಂದೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಾರದು. ನಿಮಗೆ ಏನು ಅಪೇಕ್ಷೆ, ಅಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಇಂತು ನುಡಿದರು. ''ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪಿತಾಮಹನೆ, ಈಗ ನಮಗೆ ಬೇರಾವ ವರವೂ ಬೇಡ. ನೀನು ನಿನ್ನ ಕರತಲದ ಪದ್ಮವನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಎಸೆದೆ ಅಷ್ಟೇ! ಅದರಿಂದ ಭೀಕರ ಶಬ್ದವಾಯಿತು. ಆ ಪದ್ಮಪಾತದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಏಕೆ ಕಂಪಿಸಿತು. ಲೋಕಗಳು ಏಕೆ ತಲ್ಲಣಿಸಿದವು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ನಡೆದಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಸುಧಾ ಕಂಪನದ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸು.''

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಿಮ್ಮ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ್ದು. ಈ ಭಯೋತ್ಪಾದನೆಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವು ದೇವತಾರಕ್ಷಣೆಯೇ. ಇದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ವಜ್ರನಾಭ ಎಂಬ ಅಸುರನು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಜೀವನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ ಅಷ್ಟೇ! ಆ ರಕ್ಕಸನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಶಿಶುಹತ್ಯೆ ಮಾಡುತ್ತ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಆಯುಧವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಅವನು ಬಲ್ಲ. ಇದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಧಿ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಆ ದುಷ್ಟ ದಾನವನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಆ ದುರುಳನ ದುರ್ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾನು ರಸಾತಳದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಹೊಂದಿರುವ ಆ ವಜ್ರನಾಭವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪವನ್ನು ಎಸೆದೆನು. ಆ ಪದ್ಮಪಾತದಿಂದ ಇಂದ್ರ ಸಹಿತ ಸಮಸ್ತ ಸುರವೃದಂದ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಬದ್ಧನಾದ ದುಷ್ಟ ರಕ್ಕಸನು ಹತನಾದನು. ರಾಜ್ಯ,

ಐಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ದೈತ್ಯನು ಮಹಾಮದಾಂಧನಾಗಿದ್ದ. ದೇವ, ದಾನವ, ಮನುಷ್ಯ, ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತವಿಲ್ಲ. ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಉಂಟು ಮಾಡಲು ನಾನು ಈ ದರ್ಪಿಷ್ಟನಾದ ವಜ್ರನಾಭನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದೆನು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವನು ಈ ದಿವ್ಯಕಮಲದ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಕೈಯಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳಿಸಿದ ಪದ್ಮ ಅರ್ಥಾತ್ ಪುಷ್ಕರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಈ ತೀರ್ಥವು ಮುಂದೆ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಇದು ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಭಕ್ತವೃಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ವೃಕ್ಷಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಾನು ಇದೇ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಮಹಾದೇವನಾದರೂ, ನನ್ನ ನಿರ್ದೇಶನದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ ನಿಮಗೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇದು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗುಟ್ಟಾಗಿರಲಿ. ಬೇರಾರಿಗೂ ನೀವು ಈ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ಇದರಿಂದ ನೀವು ಸ್ವಾರ್ಥ ಪರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತೀರಿ. ನೀವು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಈ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ದ್ವೇಷ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾತಕ. ಅಂಥವನು ಕೋಟಿ ಜನ್ಮ ಉರುಳಿದರೂ ಪಾಪನಾಶವಿಲ್ಲ. ವೇದ ಪಾರಂಗತ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಕೊಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ಕೊಂದರೆ ಕೋಟಿ ಜನರನ್ನು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದಂತೆ.

ವೇದವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮನೆಗೆ ಕರೆದು ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂತಹ ಒಬ್ಬ ವಿದ್ವಾಂಸನು ಉಂಡರೆ ಕೋಟಿ ಜನರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಂತೆ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ತಂದ ಪಾತ್ರೆಯ ತುಂಬ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕಿದರೆ ಮಾನವರಿಗೆ ದುರ್ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಸದ್ಗತಿ ಅವರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾನು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯನೋ ಅದರಂತೆ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಹೀಗೆ ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸಬಿಡುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ವೇದ ಪಾರಂಗತ ಯತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದು ಒಂದು ವ್ರತ. ಈ ತರಹದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿಮಗಿಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿ ನಾನು ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಇದರಂತೆ ನಡೆದು ಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಇದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯ ಹಚ್ಚಿ, ಉದ್ಧಾರ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹಿತೋಪದೇಶಮಾಡಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಸುರೋತ್ತಮರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಅದೊಂದು ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಎನಿಸಿತು. ಈ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥವು ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಪೂರ್ವ ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಹರಿಯುವವರೆಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿದೆ. ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ಪೂರ್ವ ತೀರದ ನಂದನವನದಿಂದ ಪುಷ್ಕರದವರೆಗೆ ಚಾಚಿದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೆಲ್ಲ ಲೋಕ ಸೃಷ್ಟಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವತಾಕರವಾದ ಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣುವೇ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿರುವ

ಹಲವಾರು ಮಧ್ಯಮ ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ರುದ್ರನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದ ಕೆಲವು ತೀರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕಪಾವನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಕರ ನಾಮಕವಾದ ಈ ಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಿರಂತರ ನೆಲೆಸಿರುವರು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವವರು. ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸುವವರು, ಬ್ರಹ್ಮ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅವನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು? ಯಾವ ಯಾವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು? ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಯಾವುವು ? ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಲಿ, ಪುರುಷರಾಗಲಿ ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸಗೈಯುವ ಬಗೆ ಎಂತು ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವವರು ಮೊದಲು ಅಸೂಯೆ , ಜಂಭ, ಮೋಹ ಮುಂತಾದ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ತಮಗೆ ಉಚಿತವಾದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಸದಾಚಾರಿಗಳಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಮಾತಿನಿಂದ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಕೃತಿಯಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಭಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮಭಕ್ತನೆಂದರೆ ಯಾರು ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಭಕ್ತಿ ಮೂರು ವಿಧ. ಮಾನಸಿಕ ಭಕ್ತಿ, ವಾಚಕ ಭಕ್ತಿ, ಕಾಯಕ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು. ಲೌಕಿಕ ವೈದಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಎಂದೂ ಈ ಭಕ್ತಿಯು ಮೂರು ತೆರವಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ಭಗವಂತನ ಬಿಂಬರೂಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಮಾಡುವುದು ಮಾನಸಿಕ ಭಕ್ತಿ. ಇದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಕರ ಭಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುವುದು, ವೇದಪಾರಾಯಣಮಾಡುವುದು, ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಸ್ತೋತ್ರಗೈಯುವುದು, ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕ ಹೋಮಮಾಡುವುದು, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಜನೆಮಾಡುವುದು, ಜಪಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುವುದು. ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮತ್ತು ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಸ್ತುತಿ, ಗೀತ, ಗಾಥಾಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡುವುದು ವಾಚಕ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಷ್ಟಕರವಾದ ವ್ರತ, ಉಪವಾಸ, ನಿಯಮ, ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಸಾಂತಪವ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಬ್ರಹ್ಮಕೃಚ್ಛ್ರ, ವಿವಿಧ ಉಪೋಷಣ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ, ಜಪ, ತಪಗಳಿಂದ ದೇಹದಂಡನೆಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನೋಪಾಸನೆ ಗೈಯುವದು ಕಾಯಕ ಭಕ್ತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೂರು ವಿಧ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲದೆ ಲೌಕಿಕ, ವೈದಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಬೇರೆ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಉಂಟು. ಲೌಕಿಕ ಭಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಮೊಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಿ,

ಕೊನೆಗೆ ಶುದ್ಧೋದಕದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ರತ್ನಾದಿ ಆಭರಣ ಏರಿಸಿ, ನಂದಾದೀಪವನ್ನಿರಸಬೇಕು. ಹೂವಿನ ಹಾರ, ಗಂಧ, ತುಳಸಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಗುಗ್ಗುಳದಿಂದ ಸುಗಂಧಿತವಾದ ಧೂಪದಿಂದ ಆರತಿ ಎತ್ತಿ, ದೇವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ, ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು ಅರ್ಪಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಚಿನ್ನರನ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿ ಎತ್ತಿ, ನೃತ್ಯ ಸಂಗೀತ, ವಿವಿಧ ವಾದ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಲೌಕಿಕ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ, ಹೋಮ ಹವನಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದು ವೈದಿಕ ಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಮ, ಹವನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡುವುದು ವೈದಿಕಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯದಾದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಭಕ್ತಿಯು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿವೆ - ಸಾಂಖ್ಯ, ಯೋಗಿಕ ಎಂದು ಅದರಲ್ಲಿಯ ಮೊದಲನೆಯ ಸಾಂಖ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ತತ್ವಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು. ಅವೆಲ್ಲವು ಅಚೇತವಾದವುಗಳು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯದು 'ಪುರುಷತತ್ವ' ಅವನು ಚೇತನ. ಅವನೇ ಭೋಕ್ತಾರ. ಆತ್ಮನು, ನಿತ್ಯನು, ನಾಶರಹಿತನು, ಅಧಿಷ್ಠಾತೃವು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಅವ್ಯಕ್ತ ಪುರುಷ, ಈ ಸೃಷ್ಟಿಗೆಲ್ಲ ಅವನೇ ಕಾರಣ. ಅವನನ್ನೇ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೇ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇ ತತ್ವ.

ಹೀಗೆ ಜಡ, ಚೇತನ, ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಘಟಕವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸಂಖ್ಯೆಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾಡುವವದೇ ಸಾಂಖ್ಯಭಕ್ತಿಯು. ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ವವಾದ ಚೇತನ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧ-ಸ್ವತಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂದು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆತ್ಮ, ನಿತ್ಯ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯವಾದದ್ದೇ ಈಶ್ವರತತ್ವ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಪುರುಷತತ್ವವು ಈ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ತತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದೆ. ಇವನೇ ಜೀವಾತ್ಮ. ಇವನು ಪರಮಾತ್ಮ. ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧೀನ. ಇವನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವದಂತೆ ನಿತ್ಯ, ನಾಶರಹಿತ. ಆದರೆ ಅಸ್ವತಂತ್ರ. ಇವನಿಗೆ ದೇಹತಃ ನಾಶ ಉಂಟು. ಪರಮಾತ್ಮ, ಜೀವಾತ್ಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ಈ ಮೂರು ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಧರ್ಮ್ಯ ವೈಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯವಾದರೂ ಪುರುಷಾಧೀನವಾಗಿ, ಅಚೇತನವಾದರೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ವಾಗುವದು, ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವ. ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಚೇತನವಾದರೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪರಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವ ಉಳ್ಳದ್ದು ಜೀವ. ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿ, ಚೇತನವಾಗಿ ಸರ್ವಕರ್ತೃವಾಗಿ, ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವದೇ ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಣಿಸಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವದೇ ಸಾಂಖ್ಯಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುವದು. ಇನ್ನು ಯೋಗದಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ! ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯೆ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಭಿಕ್ಷಾನ್ನವನ್ನು ಊಟಮಾಡಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ ತತ್ಪರನಾಗಿ ಸರ್ವ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ವಿರಕ್ತನಾಗಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಹೃದಯ ಪದ್ಮದ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವ ತೇಜಸ್ವಿ ಮಂಡಲ ಉಳ್ಳ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ತೋಳುಗಳುಳ್ಳ ವರನೀಡುವ ಅಭಯಮುದ್ರೆಯಿಂದ ತೋರುವ ಭಗವನ್‌ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯೋಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮಾನಸ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನಗೈಯುವದು ಯೋಗಭಕ್ತಿ ಎನಿಸುವದು. ಇಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮ ಭಕ್ತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ ಭಕ್ತರು ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮುಕ್ತಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಒಂದು ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಏಣಿಗಳು ಅದಕ್ಕಿರುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಯಸುವವರು ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಯಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆಚರಣೆಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯ. ಮನುಷ್ಯನ ಆಯುಷ್ಯವು ನೂರುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪರಿಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಆಯುರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಆಯುಷ್ಯದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಇಪ್ಪತ್ತೈದುವರ್ಷ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತ ವೇದಾಧ್ಯಯನಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗುರುಗಳು ಮಲಗಿದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಬೇಕು. ಅವರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಏಳಬೇಕು. ಅವರು ಉಣ್ಣುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಉಣ್ಣಬಾರದು. ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಕುಡಿಯಬಾರದು. ಅವರು ನಿಂತಾಗ ಕೂಡಬಾರದು. ಅವರು ಮಲಗಿದಾಗಲೂ ಅವರ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೃದುವಾಗಿ ನೀವಬೇಕು. ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರ ಪಾದ ಮುಟ್ಟಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಓದಲು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆ ಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ರುಚಿ, ರಸಗಳಿಗೆ, ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳತ್ತ ಗಮನಿಸಬಾರದು. ಆಗ ಬಿಟ್ಟದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮಾವರ್ತನೆಯಾದ ಬಳಿಕ ಸೇವಿಸಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ನಿಯಮ ವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿ ಗ್ರಾಮದಿಂದ ದೂರವಿದ್ದ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಒಂದೋ, ಎರಡೋ, ಮೂರೋ ವೇದಶಾಖೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಸಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ದೇವರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾನವೀಯ ಆಯುರ್ಮಾನದ ಎರಡನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (೨೫ ರಿಂದ ೫೦ನೇ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ) ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಉಪಜೀವನದ ಸಾಧನೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಕುಶಬ, ಕುಂಭೀಧಾನ್ಯ, ಅಶ್ವಸ್ಥನಿ, ಕಾಪೋತಿ ಇವೇ ಆ ನಾಲ್ಕು ವೃತ್ತಿಗಳು. ಇವು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಮಿಗಿಲಾದದ್ದು ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನ, ದಾನ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹ ಯಜನ, ಯಾಜನ ಎಂಬ ಷಟ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ-ಓದುವುದು, ಕಲಿಸುವುದು, ದಾನಕೊಡುವುದು, ದಾನಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಜ್ಞ ಆಸಕ್ತರಾಗಿ

ಉಪಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಅಧ್ಯಯನ, ದಾನ, ಯಜನ ಎಂದರೆ ತಾನೇ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವುದು, ದಾನಮಾಡುವುದು, ಯಜ್ಞಮಾಡುವುದು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆಯವರು ಅಧ್ಯಯನ ದಾನ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುವರು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಗದವರು ಕೇವಲ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ, (ವೇದದಲ್ಲಿಯೇ) ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪೂಜ್ಯರು. ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ವ್ರತ ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥವು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಕೇವಲ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಬಾರದು. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಪಶುಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಮಲಗಬಾರದು. ಮುಂಜಾವು ಸಂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಎರಡು ಊಟಗಳ ನಡುವೆ ಏನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕದೆ ತಾನು ಉಣ್ಣಬಾರದು. ಇದ್ದ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಇರಬಾರದು. ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯ ಹಬ್ಬ-ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹವ್ಯ ಎಂದರೆ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯ. ಕವ್ಯ ಎಂದರೆ ಪಿತೃಕಾರ್ಯ. ಈ ದೇವತಾ ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳು ಅರ್ಹರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡದಿರುವ ವ್ಯಸನಾಧೀನರಾದ, ಗುರುದ್ರೋಹ ಮಾಡುವ, ಸುಳ್ಳುಹೇಳುವ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಇಟ್ಟು ತೆಗೆದುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಜನರನ್ನು ಹವ್ಯ-ಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸಬಾರದು. ಗೃಹಸ್ಥನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಅಡಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿರುವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಮೊದಲು ಅನ್ನನೀಡಬೇಕು. ಇಂಥವರಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದವನು ಅಮೃತ ಭೋಜನಮಾಡಿದಂತೆ. ಅಮೃತ ಎಂದರೆ ಯಜ್ಞಶೇಷ ಇಂತಹ ಯತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಉಂಡ ಊಟವು ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನವೇ ಸರಿ. ಅತಿಥಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಯತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಬಡಿಸಿ, ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ, ತಾನು ಊಟಮಾಡಿದರೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಂತೆ. ಇಂತಹವರಿಗೆ **''ವಿಘಸಾಶಿ''** ಎಂದರೆ ಪವಿತ್ರಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರಮಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಶದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಸೂಯೆಪಡದೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಋತ್ವಿಜರು, ಪುರೋಹಿತರು, ಸೋದರಮಾವ, ಅತಿಥಿ, ಮುದುಕ,ಮಕ್ಕಳು, ರೋಗಿ, ವೈದ್ಯ, ಜ್ಞಾತಿ, ನೆಂಟರು, ಬೀಗರು, ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಅಳಿಯ, ಸೋದರರು, ಮಡದಿ, ಮಗಳು, ಆಳು-ಹೋಳು ನೌಕರ, ಚಾಕರ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಜಗಳವಾಡಬಾರದು.

ಇವರೊಂದಿಗೆ ವಾದಹೂಡಿ ಕಲಹಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರ ಪ್ರೀತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಇವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕೊಂಡರೆ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಂತೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ದೇವತಾ ಸನ್ನಿಧಾನ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯ ಎಂದರೆ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೆ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಆಚಾರ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಶಃ ।

ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. **''ಅತಿಥಿಃ ಸರ್ವ ಲೋಕೇಶಃ''** ಅತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. **''ಋತ್ವಿಕ್ ವೇದಾಶ್ರಯಃ ಪ್ರಭು''** ಋತ್ವಿಜನು ವೇದಪುರುಷನ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತ. **''ಜಾಮಾತಾ ಅಪ್ಸರಸಾಂ ಲೋಕೆ''** ಅಳಿಯನಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರ ಲೋಕದ ಅಧಿಪತಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ. ಜ್ಞಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನ. ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಲ್ಲಿ ದಿಗಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಇರುವರು. ತಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾತೆ, ಮುದುಕ, ಬಾಲ, ರೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಾಶನಾಮಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಿಶೇಷ. ಪುರೋಹಿತರಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಅಂಶ. ಮನೆಯ ಆಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ದೇವತೆಗಳ ನೆಲೆ, ವೈದ್ಯ ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ. ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಅಷ್ಟ ವಸುಗಳ ಪ್ರತಿರೂಪ.

ಮಡದಿಯು ದೇವಲೋಕೇಶ್ವರಿಯ ಮೂರ್ತಿ. ಮಗಳು ಅಪ್ಸರೆಯ ಅಪರಾವತಾರ. ಹಿರಿಯ ಅಣ್ಣನು ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನ. ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳಂತೂ ತನ್ನದೇ ದೇಹವಿದ್ದಂತೆ. ದಾಸಿಯರು ಎಂದರೆ ತನ್ನದೇ ನೆರಳು. ಆದುದರಿಂದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಿ ಈ ಎಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರು ಏನೇ ಅಂದರೂ, ಆಡಿದರೂ, ನಿಂದಿಸಿದರೂ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ಸಹನೆಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವದೇ ತರಹದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಬಾರದು.

ಗೃಹಸ್ಥನು ಬಹಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆರಂಭಿಸಬಾರದು. ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು. ಸಣ್ಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಅಧ್ಯಾಪನ ಅಂದರೆ ಓದು ಹೇಳುವುದು. ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು. ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವುದು ಇವು ಮೂರು ಉಪಜೀವನ ಸಾಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಪರಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಎನಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷವು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಗೃಹಸ್ಥ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಧರ್ಮಾಚರಣೆಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಏಳು ತಲೆಮಾರಿನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೌತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಆಯುಷ್ಯದ ಮೂರನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಮೂರನೆಯ ಆಶ್ರಮವಾದ ವಾನಪ್ರಸ್ಥವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದು ವಿಷಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನೇ ಈ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮ ಹವನಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು.

ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಮಿತಿ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ರತಿ, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿ ಇವು ಮೂರು ವಾನಪ್ರಸ್ಥದ ಧರ್ಮಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಹರಗದೆ ಬೆಳೆದ ಭತ್ತ, ಮತ್ತು ನೀವಾರ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗ್ರಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಎಂಬ ಮೂರು ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪು ಬಂದು ಶಕ್ತಿ ಕುಂಠಿತವಾದ ಬಳಿಕ

ಕೊನೆಯದಾದ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಿಂದ ಬೇಕೆಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದಿಂದಲೂ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬಹುದು. ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೊದಲು ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಂಸಾರಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತನಾಗಬೇಕು. ತನ್ನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುವ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಪಜೀವನದ ಏರ್ಪಾಡುಮಾಡಿ ಅಭಯದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಭಯವಿತ್ತು ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಗವದಾರಾಧನೆಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ದಿವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಮುಂದೆ ಶಾಶ್ವತ ಮೋಕ್ಷವು ಕೂಡ ದೊರೆಯುವುದು.

ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮವು ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದರೂ ಆಚರಿಸಲು ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸನ್ಯಾಸಿಯಾದವನ ಶೀಲ ನಡತೆಗಳು ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು. ಪಾಪಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಐಹಿಕ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅವನು ಬಯಸಕೂಡದು. ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅವನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಕೂಡದು. ಕೋಪ ಮೋಹಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಳಿಯಕೂಡದು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಡೊಂಕನ್ನು ತಿದ್ದಲು ಹೋಗಬಾರದು. ಸುಖದುಃಖಗಳಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ ಕುಗ್ಗಬಾರದು. ಅಹಂಕಾರವು ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಬಾರದು. ಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನು ಆಸಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅವನ ಬದುಕೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿರಬೇಕು.

ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಹೆಣ್ಣು, ಹೊನ್ನು, ಕಾಷ್ಠ, ಲೋಷ್ಠ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಒಂದೇ ತೆರನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಕೋಪ ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂಬುದೇ ಅರಿಯಲಾರ. ಯಾವ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲ. ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಅವನ ಸಖ್ಯವನ್ನಾಗಲಿ, ದ್ವೇಷವನ್ನಾಗಲಿ ಬೆಳೆಸಲಾರ. ಅವನಿಗೆ ಹೊಗಳಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ತೆಗಳಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಶತ್ರುಗಳೂ ಅಷ್ಟೆ. ಮಿತ್ರರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಎಲ್ಲ ಲೌಕಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಉದಾಸೀನ. ಇಂತಹನೇ ನಿಜವಾದ ಸನ್ಯಾಸಿ ಎನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಪುಷ್ಕರದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬ್ರಹ್ಮೋಪದೇಶ ಹದಿನೈದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೬

ಭೀಷ್ಮ :- ಚತುರ್ಮುಖ ಹಸ್ತದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಪತಿತವಾದವ ಪದ್ಮದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಶಂಕರ ಇವರಿಬ್ಬರು ಏನು ಮಾಡಿದರು ? ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ತಾವು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಿದನು ! ಅದರಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯ, ಋತ್ವಿಜರು ಯಾರಾರು ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾರು ? ಆ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರು ? ಅದರಲ್ಲಿ ದ್ರವ್ಯ ಎಷ್ಟು ? ದಕ್ಷಿಣೆ ಎಷ್ಟು ? ಅದರ ವಿಭಾಗಗಳೇನು ? ಅದರ ಅಳತೆ ಎಷ್ಟು ?

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಪುಣ್ಯಭೂಮಿಯಾದ ದೇವಲೋಕವು ಇರಲಿಲ್ಲವೇ ? ಉಳಿದ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ ಬಿಟ್ಟು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಜ್ಞ, ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳನ್ನೂ, ಯಜ್ಞದ ಕಾಲವನ್ನೂ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಚರಾಚರಸೃಷ್ಟಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಯಜ್ಞ ಫಲರೂಪನಾದ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನಗೆ ಯಾವ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಫಲದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಏಕೆ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದನು ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಸಂಶಯಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ನನ್ನ ಸಂಶಯಗಳನ್ನು ತಾವು ದೂರ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಭೀಷ್ಮನೆ, ನೀನೊಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಭಾರವನ್ನೆ ಹೊರೆಸಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಲಿಕೆಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಸಂಶಯವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ್ದು, ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣು, ಸಾವಿರ ಮುಖ, ಸಾವಿರ ಕಾಲು, ಸಾವಿರಾರು ಆಭರಣ, ಸಾವಿರಕೈಗಳು, ಸಹಸ್ರನಾಲಿಗೆ, ಸಹಸ್ರರೂಪ, ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ, ನಾಶ ರಹಿತನಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆ ಯಜ್ಞದ ಉದ್ದೇಶನಾಗಿದ್ದ.

ಹವ್ಯ, ಹವನ, ಹೋತಾ, ವೇದಿಕೆ, ಚರು, ಸೌಟು, ಸೋಮ, ಉದ್ಧರಣೆ, ದಕ್ಷಿಣೆ, ಯಜ್ಞಸ್ಥಂಭ, ಸಮಿಧೆ, ಯಜ್ಞಭೂಮಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಯಜ್ಞದ ಉಪಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಪುರುಷ ಎನಿಸಿದ ಆ ಭಗವಂತನು ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ವಿಪ್ರವರೇಣ್ಯರು ಸರ್ವ ಯಜ್ಞಮಯನಾದ ಆ ಸ್ವಾಮಿಗೆ **''ಯಜ್ಞ''** ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳ ಹಿತ, ಮಾನವರ ಕಲ್ಯಾಣ, ಸರ್ವಲೋಕ ಕ್ಷೇಮವೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದಿತು. ಬ್ರಹ್ಮ, ಕಪಿಲ, ಸಪ್ತರ್ಷಿ, ರುದ್ರ, ಸನತ್ಕುಮಾರ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳು, ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂತಹ ಪ್ರಭಾವ, ಮಹಾತ್ಮ ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿ ಸಮಾನವಾದ ಕಳೆ ಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟುವನೆಂದರೆ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕಮಲದಿಂದ ಜನಿಸಿ, ★ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಲೋಕ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು.

★ *ಕಮಲಜಾತಸಸ್ಯತಃ ಎಂದು (ಕ) ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಾಂತರ*

ಪುರಾಕಮಲಜಾತಸ್ಯ ತಪಸ್ತಸ್ಯ .... (ಖ) ಪ್ರತಿಯ ಪಾಠಾಂತರ.

ಋಷಿಗಳು ಆ ಲೋಕ ಪುಷ್ಕರದಿಂದಲೇ ಸಂಭವಿಸಿದರು. ಇದನ್ನೇ ''ಪುಷ್ಕರ ಪ್ರಾದರ್ಭಾವ'' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲ ದೇವ-ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಳೆದು ಅವಿರ್ಭವಿಸಿದ. ಅವನು ತನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಲೋಕ ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಎದುರು ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದ. ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ಮುಸುಡೆಯನ್ನು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಗಲಗೊಳಿಸಿದನೋ ಅದೇ ಕೋಕಾಮುಖ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಹಂದಿಗಳ ಮುಸುಡೆಗೆ-(ಮುಖಕ್ಕೆ) ಪುಷ್ಕರ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವರಾಹ ದೇವರು ತನ್ನ ಪುಷ್ಕರವನ್ನು ತುಸು ಅಗಲಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೇಹ ಚಲನೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಆ ವರಾಹ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಯಜ್ಞಪುರುಷ. ಯಜ್ಞದ ಯೂಪಸ್ತಂಭವೇ ವರಾಹನ ಕೋರೆದಾಡೆ. ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳೇ ಆ ಆದಿವರಾಹನ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳು. ಕ್ರತುವೇ ಕೈ, ಅಗ್ನಿಯೇ ನಾಲಿಗೆ, ದರ್ಭೆಗಳೇ ಆ ವರಾಹಕೇಶ.

ಹಗಲುರಾತ್ರಿಗಳೇ ಕಣ್ಣು, ಶಿಕ್ಷ್ಯಾಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಆರು ವೇದಾಂಗಗಳೇ ವರಾಹನ ಆಭರಣಗಳು. ತುಪ್ಪವೇ ಮೂಗು. ಸ್ರುವವೇ ಮುಖ ಸಾಮವೇದವೇ ಅದರ ಧ್ವನಿ, ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತವೇ ಉಗುರು. ಯಜ್ಞಪಶುಗಳೇ ಮೊಳಕಾಲು. ಉದ್ಗಾತನೇ ಕರುಳು. ಹೋಮವೇ ಲಿಂಗ. ಮಂತ್ರಗಳೇ ಮೂಳೆ. ಸೋಮನೇ ರಕ್ತ. ವೇದವೇ ಹಗಲು, ಹವಿಸ್ಸೇ ಗಂಧ. ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳೇ ವೇಗ. ದಕ್ಷಿಣೆಯೇ ಹೃದಯ.

ಹೀಗೆ ಲೋಕ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದ ವಿಷ್ಣುರೂಪಿ ವರಾಹನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞದ ಗುರಿಯಾಗಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿ ''ಯಜ್ಞಮಯ'' ''ಯಜ್ಞ'' ಎಂದು ಅನಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಇಂತಹ ಆ ಯಜ್ಞ ವರಾಹನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಕೋರೆದಾಡೆಯಿಂದ ಸಾಗರದ ಆಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ಪೃಥ್ವೀ ಮಂಡಲವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ಅವನು ಧರಿಸಿ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಒಂದು ಸ್ಥಿರವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಸ್ಥೇಮ ಕ್ಷೇಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೂ ವೇದಗಳಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳಿಗೂ ಹಿತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ ವಿಷ್ಣು ವರಾಹನು ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋದ ಮಹೀತತ್ವವನ್ನು ತನ್ನ ಪುಷ್ಕರದಿಂದ ಎತ್ತಿ ತಂದು, ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ತಾನು ಬಂದು, ಈ ಕೋಕಾಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ಸಂತಸಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸುರ, ವಸು, ಸಾಧ್ಯ ರುದ್ರ, ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ಕಿನ್ನರ. ಮರುದ್ಗಣ, ದಿಕ್ಪಾಲಕ, ಪೃಥ್ವೀದೇವಿ, ಗಂಗಾತೀರ್ಥ, ಸಪ್ತಸಾಗರ ವರುಣ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮ ರೂಪಿಯಾದ ವರಾಹ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

''ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ, ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಈ ಕೋಕಾಮುಖ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹಾಗೂ ಈ ಯಜ್ಞದ

ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಿನ್ನಹಕ್ಕೆ ಆ ಯಜ್ಞ ವರಾಹನು ''ಹಾಗೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮತ್ತೆ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದನು. ''ದೇವನೇ ನಮಗೆ ಪರಮದೇವತೆ ಎಂದರೆ ನೀನು ಪರಮಗತಿ ಎಂದರೂ ನೀನೇ. ನಮ್ಮ ಪರಮಧಾಮ, ಚರಮ ಆಶ್ರಯನೂ ನೀನೇ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಆಧಾರ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅರಳಿದ ಕಮಲದಂತೆ ಉತ್ಫುಲ್ಲವಾಗಿವೆ. ವೈರಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನೆಲ್ಲ ಸದೆಬಡಿದು ಓಡಿಸಲು ಸಮರ್ಥನು ನೀನೊಬ್ಬನೇ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದಾನವರು ಬಂದು ಯಾವದೇ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳನು ಒಡ್ಡದಂತೆ, ನನ್ನ ಈ ಯಜ್ಞ ಧ್ವಂಸಮಾಡದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಿನಗೆ ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷ್ಣು :- ''ದೇವತೆಗಳ ಅರಸನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ಭೀತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಬಂದ ಅಸುರರನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆತಂಕ ಪಡಿಸುವ ಯಾವುದೇ ದೈತ್ಯ ದಾನವರನ್ನು ನಾನು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ; ಸಂಹರಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ. ಪಿತಾಮಹನೆ, ಕೆಲಸವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನೆರವೇರಲಿ. ನಿರ್ಭಯನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸು.'' ಹೀಗೆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಲೆಂದು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಆಗ ದಶ-ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾದವು. ಮಂಗಳಕರ ತಂಗಾಳಿ ತೀಡಿತು. ಜ್ಯೋತಿಷ್ಪುಂಜಗಳೆಲ್ಲ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ತೇಜಃಪ್ರಕರ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಭಾಪುಂಜಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿದವು. ಮುಗಿಲಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಕಾಶ ಮಂಡಲಗಳು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕಿದವು. ಗ್ರಹಮಂಡಲಗಳಲ್ಲಿ ಘರ್ಷಣೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಗರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಸನ್ನ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಮೊರೆದವು. ಎಲ್ಲ ಹಾದಿ ಬೀದಿಗಳು ಧೂಳದಾಳಿ ಇಲ್ಲದೆ ಗಂಧೋದಕ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದಂತೆ ಸುವಾಸನೆ ಬೀರಿದವು. ನದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹರಿದು ಮೆರೆದವು. ಮಾನವರ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾದವು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಲಗಡೆ ವಿಷ್ಣು, ಎಡಗಡೆಗೆ ರುದ್ರರು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಪಿತಾಮಹನು ಋತ್ವಿಜರು ವರಣವನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಮಾಡಿದನು ಭೃಗುಮುನಿಯನ್ನು ಹೋತೃವನ್ನಾಗಿ, ಪುಲಸ್ತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ವರ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಆಯ್ದುಕೊಂಡನು. ಮರೀಚಿಮುನಿಯನ್ನು ಉದ್ಗಾತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ನಾರದನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಆಗಲು ಹೇಳಿದನು. ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾದರು. ದಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳು ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಮೀಪ ಕುಳಿತ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ, ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕುಬೇರನು ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಗೌರವಿಸಿದನು. ಉಂಗುರ, ಬಳೆ, ಕಿರೀಟ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಸಿಂಗರಿಸಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿಸುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಹೊತ್ತುನಿಂತ ಹದಿನಾರು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ (ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ''ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿತ್ರಿ ಇಬ್ಬರೂ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಯಥಾಸಾಂಗನೆರವೇರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.'' ಅನಂತರ

ಋತ್ವಿಜರು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನನ್ನು ಕರೆದು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಕ್ಷೌರಮಾಡಿಸಿದರು. ರೇಷ್ಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಉಡಲು ಕೊಟ್ಟರು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ-ಸಾವಿತ್ರಿಯರಿಂದ ವಿಧಿ-ವತ್ತಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯ ಋತ್ವಿಜರ ವೇದಘೋಷಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ದುಮುದುಮಿಸಿದವು. ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತರು. ವೈಶ್ಯರು ಅತ್ಯಂತ ರುಚಿರುಚಿಯಾದ ಭಕ್ಷ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಸಂತೋಷ ವಾಯಿತು. ಇಷ್ಟು ತರಹದ ರಸಭರಿತ ಮಧುಪಾಕ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೇ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ವೈಶ್ಯರ ಈ ಪರೋಪಕಾರಿ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವಿಧಾತನು ಅವರಿಗೆ 'ಪ್ರಾಗ್ವಾಟ' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಬಂದ ಜನರ ಸೇವಾಶುಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುವ ಶೂದ್ರರನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಕ್ಕಿ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀವು ಎಲ್ಲರ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಪಾವನರಾಗಿರಿ ಎಂದು ಹರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ದ್ವಾರಪಾಲಕನನ್ನಾಗಿ ವರುಣನನ್ನು ರಸಭರಿತವಾದ ಭೋಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಕ್ಕೂ ನಿಯಮಿಸಿದನು. ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ಬೇಡಿದಷ್ಟು ಹಣ, ಹೊನ್ನು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕುಬೇರನನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸಿದನು. ಬಂದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಗಂಧ ಸೇವೆ ಗೈಯಲು ಗಾಳಿಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿದನು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಬೀರಲು ಭಾಸ್ಕರನಿಗೆ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಸಮಗ್ರ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯದ ಯಜಮಾನನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಯಿತು. 'ಪ್ರಭುತ್ವೇ ಮಾದವಃ ಸ್ಥಿತಃ' ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಿನ್ನಹದಂತೆ ಮಾಧವನು ಆ ಯಜ್ಞ ಸಮಾರಂಭದ ಯಜಮಾನನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಆಗದವರ ಆಯಾಸ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಚಿಮುಕಿಸಲು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆ ಆದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಸಾವಿತ್ರಿದೇವಿಯು ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಧ್ವರ್ಯುವಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಸಾವಿತ್ರಿದೇವಿಯನ್ನು ''ಬೇಗ ಬನ್ನಿ ತಾಯಿ, ಹೋಮ ಕುಂಡದಲ್ಲಿಯ ಅಗ್ನಿಗಳು ಉದ್ದೀಪಿತವಾಗಿವೆ. ದೀಕ್ಷೆಯಕಾಲ ಬಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೇ ಬನ್ನಿ'' ಎಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದನು.

ಎಷ್ಟಾದರೂ ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೆಂಗಸಲ್ಲವೇ ! ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಮಾಡಲು ನೂರೆಂಟು ಕೆಲಸ. 'ದೂರದೂರದ' ದೇಶಗಳಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜನ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲ ಶೃಂಗಾರ ಸರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಕಡೆಯ ಭಿತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಬಿಡಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಾಕುವದು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ. ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಿ ಇಟ್ಟ ಪಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೊಳಪು ಸಾಲದು. ಇನ್ನೂ ಮಿಂಚು ಬರುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತೊಳೆಯಬೇಕು. ಇವಾವ ಕೆಲಸಗಳಾಗದೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಬರಲಿ ? ಇನ್ನೂ ಕೆಲಸಗಳಿವೆ ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ನೋಡಬೇಡವೆ?'' ನಾರಾಯಣನ ಲಲನೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಶಿವನ ಸತಿ ಉಮಾದೇವಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಬೇಗ ಬರಲು ಎಷ್ಟು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದೆ ಏಕೋ ಕಾಣೆ ಅವಳಿನ್ನೂ ಬಂದಿಲ್ಲ.

ಮೇಧಾ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ವಿಭೂತಿ, ಧೃತಿ, ಕ್ಷಮಾ ಮುಂತಾದ ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಬರಬೇಡವೆ? ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಗಂಗಾ, ಸರಸ್ವತಿ, ರೋಹಿಣಿ ಮುಂತಾದವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಸೊಸೆಯಂದಿರಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಮಡದಿ ಸ್ವಾಹಾ, ಯಮನ ಪತ್ನಿ ಧೂಮರೋರ್ಣಾ, ವರುಣನ ವನಿತೆ ಗೌರಿ, ವಾಯು ಕುಟುಂಬಿನಿ ಸುಪ್ರಭಾ, ಕುಬೇರನ ಕಾಮಿನಿ ಬುದ್ಧಿ, ವಶಿಷ್ಠನ ಆರುಂಧತಿ, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಹೆಂಡಂದಿರು ನಾನೊಬ್ಬಳೆ ಹೇಗೆ ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿ ? ಆದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರು ಬರುವವರೆಗೆ ತುಸು ತಾಳಿರಿ. ನಾನೊಬ್ಬಳೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರಲಾರೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಹೇಳು ಬರಿ ಅವಸರ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಿರಿ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನಾನು ಬರುವೆನು. ಆ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಸಮಕ್ಷಮ ನಾವು ದಂಪತಿಗಳು ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ ನಿಮಗೂ ಕೀರ್ತಿ, ನನಗೂ ಪ್ರೀತಿ, ಈ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೂ ಶೋಭೆ, ನೋಡುವವರಿಗೂ ಸಂತೋಷ ಅಲ್ಲವೆ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಪತಿದೇವರಿಗೆ ತುಸು ತಡೆಯಲು ಹೇಳಿರಿ. ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ ತುಸು ತಾಳಲು ತಿಳಿಸಿರಿ.''

ಕರೆಯಲು ಬಂದ ಅಧ್ವರ್ಯವಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ''ದೇವನೆ, ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಗೃಹಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಗ್ರಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಈ ಹೋಮಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಂತೆ, ಮೇಲೆ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಲು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಕಾಲ ಮೀರುತ್ತಿದೆ. ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಕಂಡಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.'' ಸಾವಿತ್ರಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ ಈ ನಿಷ್ಠುರ ವಚನಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಸುರನಾಥನೆ, ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಈಗ ಬರುವದಾಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಬರುವವರೆಗೆ ತಡೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಈಗ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಕೂಡಲೇ, ಓರ್ವ ಕಾಮಿನಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವಳ ರೂಪ, ಬಣ್ಣ, ಜಾತಿ, ಯಾವುದನ್ನೂ ವಿಚಾರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನೂ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡ. ಯಜ್ಞವು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಅವಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತು ಧರಣೀ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ತಿರುಗಾಡಿದನು. ಆ ಇಂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ನೋಡಿದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದವರೇ ಇದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಒಳ್ಳೇ ಚೆಲುವೆ. ಮುಖವು ಮೋಹಕವಾಗಿತ್ತು. ಕಣ್ಣು ಕಾಂತಿ ಗೂಡಿದ್ದವು. ಅವಳೇನು ದೇವ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ; ಗಂಧರ್ವ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ, ಅಸುರಾಂಗನೆಯಲ್ಲ; ನಾಗಕನ್ಯೆಯಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವಳಿಗಿದ್ದ ರೂಪ ಅವರಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಇಂತಹ ಸುಂದರಿಯರು ದೇವ ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ದೊರಕುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ತುಂಬ ತಾರುಣ್ಯದ ಆ ಸರ್ವಾಂಗ ಮೋಹಿನಿಯನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರಳಿಸಿ ನೋಡಿದನು. ಮತ್ತು ಅವನ ಬಳಿ ಬಂದು ಕೇಳಿದನು.

''ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಯಾರು ? ನಿನ್ನ ತಾಯಿ-ತಂದೆ ಯಾರು ? ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ ? ಒಬ್ಬಳೇ ಹೀಗೆ ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿರುವೆ ? ನೀನು ನಿನ್ನ ಮೈತುಂಬ ಹೊನ್ನರತ್ನದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆ ಅಷ್ಟೇ ! ಅವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಭಾವ ಸುಂದರಿ ಯಾದ ನೀನು ಚಂದ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಆ ಆಭರಣಗಳೇ ಅತ್ಯಂತ ಚಂದ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ದೇವ ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಣಿಯಾದ ನಾರಿಯನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಲ್ಲ. ನಾನು ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರೂ ನೀನು ಉತ್ತರವನ್ನೇಕೆ ಕೊಡಲೊಲ್ಲೆ ?

ಕನ್ಯೆ :- ವೀರನೆ, ನಾನು ತುರುಗಾಹಿಗಳ ಕನ್ಯೆ. ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಬೆಣ್ಣೆ ಮಾರಲು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಹಾಲು ಬೇಕೆ ? ಅಥವಾ ಮೊಸರು ಬೇಕೆ ? ರುಚಿಕರವಾದ ಮಜ್ಜಿಗೆಯನ್ನು ನಿಮಗೆ ನೀಡಲೆ ? ಬೇಕಾದರೆ ಈ ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನಾದರೂ ನೀವು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಹುದು. ನಿಮಗೇನು ಬೇಕು ಹೇಳಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.'' ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಆ ಚಪಲೆಯನ್ನು ದೇವೇಂದ್ರನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು. ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ತುಂಬು ಮೊಗದ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಆ ತರಳೆಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದನು.

ಆ ಕನ್ಯೆ ಮಾತ್ರ ''ಹಾ ತಂದೆ, ಎಲ್ಲೆ ತಾಯಿಯೇ ! ಅಯ್ಯೊ ಅಣ್ಣನೆ ! ಬನ್ನಿ ಈ ಮನುಷ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಿರಿ'' ಎಂದು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದು, ಅತ್ತು ಗೋಗರೆದು ವಿಲಾಪಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇಂದ್ರನು ಆ ಗೋಪ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಒಯ್ದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎದುರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಹೇಳಿದನು !

''ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಬಾಲೆಯೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಎದುರು ಕುಳಿತಿರುವ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗಾಗಿ ಕರೆತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಸುಂದರಿ ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ.'' ಆಗ ಆ ಗೋಪಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯು ದೃಷ್ಟಿ ಎತ್ತಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು.

ಕಮಲದ ಕಾಂತಿ ಕರೆವ ತಾಳ, ಹೃಷ್ಟ ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನಿನಂತಹ ಹೊಂಬಣ್ಣ, ಪೌರುಷ ಪೀಠದಂತೆ ಇರುವ ವಿಶಾಲ ವಕ್ಷಸ್ಥಲ, ಆಜಾನುಬಾಹು, ಹೊಂದಾವರೆಯಂತಿರುವ ಸುಂದರಮುಖ, ಮಿಂಚುವಕಾಂತಿ, ಉಕ್ಕುವಕಳೆ, ಇಂತಹ ಧೀರ ಪುರುಷನನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮುಗ್ಧೆ ತತ್‌ಕ್ಷಣವೆ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಣಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾದಳು. ಇಂತಹ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ಯುವಕನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮಾರುಹೋಯಿತು. ಅವಳ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ತವಕಿಸಿದವು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಲು ಕೂಡಲೇ ಸಿದ್ಧಳಾದಳು.

''ಈ ಮನುಷ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಚೆಲುವೆ ಎಂದು ಕೈ ಹಿಡಿಯಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ನನ್ನಂತಹ ಧನ್ಯಳಾದ ಕನ್ಯೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾರು ? ಆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪುರುಷನು ನನ್ನನ್ನು ಜುಲುಮೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಳೆದು ತಂದದ್ದು ಉಪಕಾರವೆ ಆಯಿತು. ಈಗ ಇವನನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಯುವದು ಖಂಡಿತ. ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ ನಾನು ಸುಖಿಸುವದೂ ಖಂಡಿತ. ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಊರಿಗೆ ತೆರಳಿದರೆ ನನ್ನ ರೂಪವು ವ್ಯರ್ಥ. ನನ್ನ ಬದುಕೇ ಅನರ್ಥ. ಈ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದ

ಹೆಣ್ಣೆ ಧನ್ಯ! ಇವನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದ ಅಂಗನೆಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ! ಈ ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ನನ್ನ ಕೈಹಿಡಿಯದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡದಿದ್ದರೆ ಇವನನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಲೆ ನಾನು ಈ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹಿಂದಿನ ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಶುಭ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಈ ಪುರುಷನು ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ದೊರಕಲಿ.'' ಹೀಗೆ ಆ ಗೋಪಕುಮಾರಿಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಹೇಳಿದನು - ''ಪ್ರಭೋ, ಈ ಗೋಪಕುಮಾರಿಯು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಲು ಯೋಗ್ಯಳಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳ ಹೆಸರು ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂದು ಇರಲಿ.'' ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಲು ವಿಷ್ಣುವು ಇಂತು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

''ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವೆನು. ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹದಿಂದ ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸು. ಇದರಲ್ಲಿ ನೀನು ತಡಮಾಡಬೇಡ. ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. ಇವಳನ್ನು ಈಗಲೇ ಮದುವೆಯಾಗು.''

ಹರಿಯ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಗಾಂಧರ್ವವಿಧಿಯಿಂದ ಆಗಲೇ ಆ ಗೋಪ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಪುಲಸ್ತ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ಇವಳು ನನ್ನ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿ. ಇವಳನ್ನು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ.'' ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ರೇಶಿಮೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಬಾಲೆಯನ್ನು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಋತ್ವಿಜರು ಯಜ್ಞಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದರು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಔದುಂಬರ ಹಿಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅನನ್ಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಭೃಗುಋಷಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆ ಯಜ್ಞವು ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳ ವರೆಗೆ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞ ಎಂಬ ಹದಿನಾರನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಬ್ರಹ್ಮ, ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿಯ ವಿವಾಹ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೭

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ, ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತು ? ಹರಿಹರರು ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಏನುಮಾಡಿದರು ? ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಏನುಮಾಡಿದಳು ? ತಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬರಸೆಳೆದು ಒಯ್ದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಮದುವೆಯಾದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಳಿ ಆ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಏನುಮಾಡಿದರು ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಕೌತುಕಉಂಟಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ವೈವಾಹಿಕ ಕ್ರಿಯೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತುರುಗಾಹಿಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಎರಡನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಏನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ರುದ್ರನು ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದನು. ಅವನು ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಭಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಳಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವು ತಾನೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಈ ಹುಡುಗಿಯ ಸಂಬಂಧಿಕರಾದ ದನ ಕಾಯುವವರು, ಗೋಪಾಲಕರು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಆ ಗೋಪಾಲಕುಲದ ಕುಮಾರಿಯರು ಕೇಳಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಕನ್ಯೆಯಾದ ಗೋಪ ಬಾಲಿಕೆಯು ಗಾಯಿತ್ರಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಮೇಖಲೆ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಆರ್ಯಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಾದರು.

''ಅಯ್ಯೋ ಮಗಳೆ, ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ. ನಮ್ಮ ಕೂಸಿಗೆ ಇಂತಹ ಆಪತ್ತು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು ? ಹಾ ಪುತ್ರಿ ! ಹಾ ಮಗಳೆ ! ಅಯ್ಯೋ ಗೆಳತಿ ! ಯಾರು ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದರು ? ನಿನ್ನ ಮೈಗೆಲ್ಲ ಮೂರು ಪದರಿನ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದಾರೆ ! ನೆತ್ತರಿನಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿದ್ದ ದಾರದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೂದಲನ್ನು ಜಡೆಗಳಂತೆ ಮುಡಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರಲ್ಲ ! ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ಪಶುವನ್ನು ತರುವದು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನೇ ನರಬಲಿ ಕೊಡಲು ಈ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದರೆ ? ಅಯ್ಯೋ ನಮ್ಮ ಕೂಸಿಗೆ ಎಂತಹ ಕುತ್ತು ಬಂದಿತು ! ಎಂದು ಗೋಳಿಡತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಈ ವಿಲಾಪ ಪ್ರಲಾಪ ಕೇಳಿ ಇಂದ್ರನು ಕೈಮಾಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿಸಿ. ಸಂತೈಸುತ್ತ ನುಡಿದನು - ''ಗೋಪಾಲಕರೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಅಳಬೇಡಿರಿ, ಗೋಳಿಡಬೇಡಿರಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ನಾವು ಕರೆತಂದಿದ್ದು ಬಲಿಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಕರೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿ ಇವಳನ್ನು ದೇವಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ಅದೂ ಸಹ ಜುಲುಮೆಯಿಂದಲ್ಲ ಅವಳ ನಲುಮೆಯಿಂದ; ಅವಳನ್ನೇ ಕೇಳಿರಿ. ಅವಳೇ ಸ್ವಯಂ ಆನಂದದಿಂದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಮದುವೆ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವರ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಅವಳ ಪುಣ್ಯ. ನಿಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆನಂದದ ಸಂಗತಿ. ಇವಳು ಪುಣ್ಯವತಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಈ ಸಭೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಈ ಕನ್ಯೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಗೋಪಾಲನೆ, ನೀನು ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು''.

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನು ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ದನ ಕಾಯುವವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು, ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ವಿಷ್ಣುವು ನುಡಿದನು.

ವಿಷ್ಣು :- ಸದಾಚಾರಿಯಾದ ಗೋಪಾಲಕನೆ, ಈಗ ನೀನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಶೋಕ ಮಾಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ ತೆರೆದಿದೆ. ಆಗಲೆ ಈ ನಿನ್ನ ಮಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಯೋಗಿನಿ. ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನಿ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ನೀನು ಸದಾಚಾರಿ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠ ಎಂದು ಗೊತ್ತು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಇವಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕುಲವೇ ಉದ್ಧೃತವಾಗಿದೆ. ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ದಿವ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ಗೋಪಾಲಕರ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವತಾರ ಮಾಡುವೆನು. ನಂದಗೋಪ ಮೊದಲಾದವರು ಕೂಡ ನಾನೂ ನಿಮ್ಮ ಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಗೋಪಿಯರು ನನ್ನೊಡನೆ ರಮಿಸಿ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಗೈಯುವರು. ಆದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಪಾಪಲೇಪವಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಗೋಪಾಲಕರಿಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿಹರಿಸಿದರೂ ದ್ವೇಷ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ಸರವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಗೋಪಕುಲಕ್ಕೆ ಯಾವ ಭಯ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ದನಗಾಹಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹದಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿನುತ ಮಸ್ತಕರಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ವಂದಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿಯುತರಾಗಿ ನುಡಿದರು. ''ದೇವನೆ, ಇದೇ ನಮಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು. ನೀನಾಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಡು. ನೀನು ಅವತಾರಮಾಡಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಾ. ನಿನ್ನ ಅವತಾರವು ನಮಗೆಲ್ಲ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಧನ. ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ದಾರಿ. ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ ಆಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ, ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವಾದರೂ ಜನರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರಂತೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ನೀನು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಒಡನಾಡಿಯಾಗಿ ಇದ್ದರೆ, ನಿತ್ಯವೂ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, ನಿನ್ನ ದೇಹ ಸ್ಪರ್ಶನ ನಮಗೆ ದೊರಕುವದು. ಅದರಿಂದ ಬರಿ ಸ್ವರ್ಗವೇಕೆ ? ಮೋಕ್ಷವೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಎಟುಕಬಹುದು. ಈ ನಮ್ಮ ಕನ್ಯೆಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಕೈಹಿಡಿದು ನಮ್ಮ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಿಣಿ ಆಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶವು ಉದ್ಧೃತವಾಗುವದು, ಈ ಶುಭಾಂಗಿಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬಂಧುಬಳಗದವರ ಭವತಾರಿಣಿ. ಉದ್ಧಾರಕಾರಿಣಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯೇ ಸರಿ. ನೀನು ಕೊಟ್ಟ ವರವು ಸತ್ಯವಾಗಲಿ. ಅದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು.'' ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಾತಿನಿಂದ ಸಂತಸವಾಗಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆಯೇ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಗೋಪಕನ್ನೆಯಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಗಾಯಿತ್ರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿದ ಆ ನವವಧುವಿಗೆ ತನ್ನ ಬಳಗದ ಜನರಿಗೆ ಮುಖ ತೋರಿಸಲು ಏನೋ ಒಂದು ತರಹದ ಸಂಕೋಚ ; ನಾಚಿಕೆ. ತಾನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ದೇವೋತ್ತಮನ ಕೈಹಿಡಿದದ್ದು ಇವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು ? ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿ. ಆದರೂ ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ಕೈಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹಿಡಿದಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೊಂದು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಆನಂದದಿಂದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಂದಹಾಸ ಮಧುರ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತನಾಡಿದಳು-

ಗಾಯತ್ರಿ :- ತಾಯಿಯೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ನನಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ದೊರಕಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಡಿ. ತಂದೆಯಾಗಲಿ ಬಾಂಧವರಾಗಲಿ ನನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ. ನಾನು ಹೊಂದಿರುವ ಪತಿ, ಪಡೆದಿರುವ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಕು. ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಅಂತಹ ಸ್ಪೃಹಣೀಯವಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸುದೈವ ನನ್ನನ್ನು ತಂದು ಕೂಡಿಸಿದೆ. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಊರಲ್ಲಿಯ ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಸೋದರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ನಮ್ಮ ಪರಿಚಿತ ಜನರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಕುಶಲವಾಗಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ವಿಶ್ವಸ್ರಷ್ಟಾರನ ಪ್ರೇಯಸಿಯ ಪದವಿಗೆ ಏರಿದುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಗೋಪಾಲಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ದೇವೋತ್ತಮರ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದದ್ದು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಹಿರಿಯರ ಹರಕೆ ಹಾಗೂ ಹಾರೈಕೆಯ ಫಲ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳ ಬಂಧುವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆದ ಆನಂದ ಅಪಾರ. ಎಲ್ಲರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತಸದ ನಗೆ ನಲಿದಾಡಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಹೃದಯದಿಂದಲೂ ಹೆಮ್ಮೆ ಹೊಮ್ಮಿತು. ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಅವರು ಗಾಯತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ನಡೆದರು. ಬಂಧು ಬಳಗದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತಳು. ಆ ವಧೂವರರ ಜೋಡಿಯು ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಮನಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ''ವರಕೊಡು'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅವರು ಬೇಡಿದ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಪಿತಾಮಹ. ಹೊಸದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಭಾರ್ಯಾಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವರನೀಡಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅವಳು ಕೂಡ ಕೇಳಿದ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕರುಣಿಸಿದಳು. ಅವಳು ಕೊಟ್ಟ ವರಗಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ''ಅಸ್ತು'' ಅನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಯಜ್ಞವು ದೇವಮಾನದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ನಡೆಯಿತು. ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೈಕೊಂಡ ಮಹಾಯಜ್ಞದ ಅಗ್ನಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅಧ್ವರ್ಯ ಬಂದಿದ್ದನಷ್ಟೆ ! ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯರು ಪರಿವಾರದವರು ಬರುವವರೆಗೆ ಪುರೋಹಿತರಿಗೂ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗೂ ತಡೆಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೇಳಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಅವಸರದ ಕರೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಭೃಗುಮುನಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಯೋಗನಿದ್ರೆಯ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಮದಿರಾದೇವಿಯು, ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ಉಮಾದೇವಿಯು, ಪುಲೋಮ ಮಗಳಾದ ಶಚಿ, ಸ್ವಧಾ, ಸ್ವಾಹಾನ, ಯಮ ಭಾಮಿನಿ ಧೂಮ್ರವರ್ಣಾ, ಕುಬೇರ ಕಾಮಿನಿ ಗೌರಿ, ವಾಯು ವನಿತಾ ಮನೋಜವಾ, ಸೂರ್ಯಸತಿ ಸೌಜ್ಞಾ, ಕಮಲವಾಸಿನಿ ಶ್ರೀದೇವಿ, ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ, ಮಧುಃಚ್ಛಂದಾ, ಕಾಂತಿ, ಶ್ರದ್ಧಾ, ತುಷ್ಟಿ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಸುರನಾರಿಯರು ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಆಮಂತ್ರಣದಂತೆ ಆಗಮಿಸಿದರು.

ಸಾವಿತ್ರಿಯೊಡನೆ ಬಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮರದ ತುಂಬ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರೆಗಳ ತುಂಬ ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲು, ಕರ್ಜಿಕಾಯಿ, ಚಕ್ಕುಲಿ, ಉದ್ದು, ಅವರೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ,

ಖರ್ಜೂಗರ, ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಕೇಶರ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಬಗೆಬಗೆಯ ತಿಂಡಿ, ತೀರ್ಥ, ಪಕ್ವಾನ್ನ ಫಲಹಾರದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು, ಪಟ್ಟೆ ಪೀತಾಂಬರ ಕುಪ್ಪುಸ, ಆಭರಣ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಂದ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ಸುರರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ಹೆದರಿ ಹೋದನು. ಅವಳು ಏನು ಅನ್ನುವಳೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತನು. ಹರಿಹರರು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ಹತಶರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಭಾಸದ್ಯಸರು, ದೇವತೆಗಳು, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಗಳು ಮರಿಮಕ್ಕಳು, ಸೋದರ ಮಾವಂದಿರು, ಗುರುಗಳು, ಹಾಗೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸಾವಿತ್ರಿ ಏನನ್ನುವಳೋ ಎಂದು ಭಯ ಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡರು.

ಹೊಸದಾಗಿ ಪಿತಾಮಹನ ಪ್ರಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ಗಾಯತ್ರಿ ದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಜನರಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ, ಮೌನಗೌರಿಯಂತೆ ಅವಾಕ್ ಆಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಕರೆದರೂ ಕೂಡ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಂದ್ರನು ಗೋಪ ಬಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಕರೆತಂದು, ರುದ್ರ, ಅನುಮೋದಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮ ಮದುವೆ ಆದ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಯಜ್ಞವು ಪೂರ್ತಿ ಆಗುವ ಬಗೆ ಎಂತು ? ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನಿನಿ ಆಗುವವಳು ಯಾರು ? ಹಳೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯೋ ? ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿ ಗಾಯತ್ರಿಯೋ ? ಎಂದು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಯಜ್ಞ ವೇದಿಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಋತ್ವಿಜರಿಂದಲೂ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞ ಸಾಗಿಸಿದ್ದನು. ವೇದ ಪಾರಂಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉದ್ದಿಪ್ತವಾದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕ ಆಹುತಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಪತ್ನಿ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಗೋಪ ಕನ್ಯೆಯು ಚಿಗರೆಯ ಕೊಂಬನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಪಟ್ಟ ಧರಿಸಿ, ಯಜಮಾನಿನಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತಿಯೇ ಸಾಕಾರವಾಗಿ ಬಂದಂತಿತ್ತು ಅವಳ ಅಂಗಪ್ರಭೆ, ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣು, ಸೂರ್ಯ ಕಾಂತಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಸೌಮ್ಯ ಕಳೆ, ಅವಳ ದಿವ್ಯ ದೇಹದ ದೀಪದ್ಯುತಿಯಿಂದ ಆ ಸಭಾಮಂಟಪವೆಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿತ್ತು ಅವಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೋಮಕುಂಡದ ಸುತ್ತಲೂ ಋತ್ವಿಜರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಚರುಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು.

ಯಜ್ಞ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬಂದ ದೇವತೆಗಳು ''ಕಾಲಮೀರಿ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯವು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಯಜ್ಞ ವಿಧಿಯನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿಬಿಡಿ'' ಎಂದು ಅವಸರಪಡಿಸಲು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪ್ರವರ್ಗವನ್ನುಮಾಡಿ, ಎರಡು ಆಡುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನೋಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರುದ್ಧಳಾದಳು. ಸಭಾ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೌನದಿಂದ ಕುಳಿತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಳು. ''ಪತಿದೇವ, ಇದೇನು ನಿನಗೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು ! ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಆಟ ! ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೀಗೇಕೆ ಪಾಪ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಹೊರಟೆ ?'' ನೀನು ಈಗ ವರಿಸಿದ ಗೋಪಾಲ ಕುಮಾರಿಯು ನನ್ನ ಅಡಿ

ಹುಡಿಗೆ ಸಮನಲ್ಲ. ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮಹನೀಯರೆಲ್ಲರೂ ದೇವಲೋಕದ ಸೊತ್ತು. ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ಈ ಮಹಾಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳುವರೋ ಹಾಗೆ ಕೇಳು.

ಈ ತುರುಗಾಹಿಗಳ ತರುಣ ತರಳೆಯ ತಾರುಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಾವಣ್ಯ ಕಂಡು ರೂಪ ಪ್ರಿಯನಾದ ನೀನು ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವೆ. ನಿಂದ್ಯವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಮೆಚ್ಚಲಾರರು. ನಿನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೆಲ್ಲರ ಎದುರು ಇಂತಹ ಹೇಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನಿನಗೆ ಕಾಮವಿಕಾರವು ತಲೆಗೆ ಏರಿರುವದೇ ಖಂಡಿತ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಅಜ್ಜನಾಗಿರುವೆ. ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುತ್ತಜ್ಜನಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಈ ಗೋಪ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ನಾಚಿಕೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಜನರಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಪಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದೆ. ನನಗೂ ಜನರಿಗೆ ಮೋರೆ ತೋರಿಸದಷ್ಟು ಅವಮಾನವಾಯಿತು. ಈ ನಿನ್ನ ಕಾಮುಕಭಾವವು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬೇರೂರಿದ್ದರೆ ಇರಲಿ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಾನು ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಲಿ ? ನನ್ನ ಗಂಡನು ಬೇರೊಬ್ಬ ಸವತಿಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಿ ?

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯ ಕಾಲವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಋತ್ವಿಜರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದರು. ''ಈಗ ಹೋಮವು ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆಗದು. ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬೇಗ ಬಾ, ಮುಹೂರ್ತವು ಮೀರುತ್ತ ಬಂದಿದೆ ವಿಲಂಬವಾದರೆ ಯಜ್ಞ ಕೆಡುವುದು.'' ಹೀಗೆ ಪುರೋಹಿತರು ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ ನೀನು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಯಂ ಅಧ್ವರ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲು ಅಟ್ಟಿದೆ. ಅವನೆದುರಿಗೆ ನೀನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ 'ನನ್ನ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲರು ಬರುವವರೆಗೆ ಯಜ್ಞವಾಟಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಪರಮೇಷ್ಠಿಗೂ, ಪುರೋಹಿತರಿಗೂ ಕಾಯಲು ಹೇಳಿರಿ.' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ಕಾಯುವದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಹೂರ್ತವು ಮೀರುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನಗೆ ಬರುವದೂ ಆಗ ಶಕ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಕರೆಯಲು ಬಂದವರ ಮುಂದೆ ನೀನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ''ನಾನು ಈಗಲೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನೇನು ಮಾಡಬೇಕು ? ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೇ ಇಂದ್ರನು ಈ ಪಶುಪಾಲ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದ. ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ. ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಂಗಗೊಳಿಸಲು ನಾನು ಇವಳ ಕೊರಳಿಗೆ ತಾಳಿಕಟ್ಟಿದೆ. ಹೋಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಈ ನವವಧುವಿನೊಂದಿಗೆ ನೆರವೇರಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಪರತಂತ್ರನಾಗಿ ನಾನು ಎಸಗಿದ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನೀನು ಕ್ಷಮಿಸು. ''ಇಂತಹ ಅಚಾತುರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ಮಡದಿಯಾದರೂ ಚಿಂತೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತೇನೆ. ಕೈ ಮುಗಿದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಇಷ್ಟು ನಯ ವಿನಯ ಅನುನಯಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಪರಿ ಪರಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಸಂತೈಸಿದರೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಶಾಂತಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಗಂಡ ತಾನು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೆ ಇಷ್ಟು ಜನರೆದುರು ತನ್ನನ್ನು

ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ, ಬೇರೊಬ್ಬ ದನಹಿಂಡುವ ಹುಡುಗೆಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೂ, ಅವಳೊಡನೆ ಹೋಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದು ಅವಳ ಕೋಪದ ದುಳ್ಳುರಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಎರೆದಿತ್ತು. ಅವಳ ಕ್ರೋಧವು ಕಿಚ್ಚಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭುಗಿಲೆದ್ದಿತು. ಕ್ರೋಧಾಂಧಳಾಗಿ ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ಅವಳು ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಪತಿ ಪರಮೇಷ್ಠಿಯನ್ನೇ ಸಿಕ್ಕಾಪಟ್ಟೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟು ಪೂತ್ಕರಿಸಿದಳು.

ಸಾವಿತ್ರಿ :- ನಾನು ಹಿಂದೆ ಎಂದಾದರೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಹಿರಿಯರ ಗುರುಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಈಗ ನಿನಗೆ ಕೊಡಲಿರುವ ಶಾಪವು ಸತ್ಯವಾಗಲಿ. ನನ್ನ ಪತಿಯಾದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸದಂತೆ ಹೋಗಲಿ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಸಾರೆ ಮಾತ್ರ-ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಲ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪೂಜೆ ನಡೆಯಲಿ. ಅದರ ಹೊರತು ಬ್ರಹ್ಮಪೂಜೆಯು ಇಂದಿನಿಂದ ನಿಂತು ಹೋಗಲಿ. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಅವಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಸುರರಾಜನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ಹೆಣ್ಣು ಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಕೀಳುಕುಲದ ಚಿಕ್ಕ ಹುಡಿಗಿಯನ್ನು ತಂದು, ಮದುವೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಏರ್ಪಾಟುಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧವು ದೇವೇಂದ್ರನದಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸುರೇಶ್ವರನನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಸಿಟ್ಟು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಉಲ್ಬಣಿಸಿತು. ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಂಪಿತದೇಹಿನಿಯಾಗಿ ನುಡಿದಳು. ಎಲೈ ಇಂದ್ರನೆ, ಹೆಣ್ಣು ಎಂದ ಕೂಡಲೆ, ಎನ್ನ ಗಂಡನ ಎದುರು ಓರ್ವ ಗೋಪಾಲ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಈ ವಿಷಮ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ನೀನು ಕಾರಣನಾದಿ. ಅಂತಹ ಪರರಿಗೆ ಉಪದ್ರವಕಾರಿಯಾದ ಕ್ಷುದ್ರ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷೆ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ನಿನಗೂ ಶಾಪ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

''ನೀನು ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುವಾಗ ಸೋತು ಹೋಗುವೆ. ವೈರಿಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವರು. ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಗುವವು. ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ಶತ್ರುವಶನಾಗಿ ಆ ವೈರಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ನೆಲೆಸಬೇಕಾಗುವದು. ಹೀಗೆ ಘೋರವಾದ ಸೋಲು ಸಂಕಟ ಅನುಭವಿಸಿ ನಂತರವೇ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದುವೆ.'' ಇಂದ್ರ ತಂದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಉಪೇಂದ್ರನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಧಾರೆ ಎರೆದುಕೊಟ್ಟು ಮೂರನೆಯ ಅಪರಾಧಿ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ವಿರಿಂಚಿ ವಿವಾಹದ ಒಳಸಂಚಿನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ದನಕಾಯುವವರ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಸತ್ಯಲೋಕದ ದೊರೆಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದುಕೊಟ್ಟ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಸಂತಾಪವಾಯಿತು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಉಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಡಿ ಶಾಪಹಾಕಿದಳು.

ಸಾವಿತ್ರಿ :- ಭೃಗು ಋಷಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನೀನು ಹೇಗೋ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಜನಿಸಲಿರುವೆ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಯಾರೋ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಆಗ ನಿನಗೆ ದುಃಖೋದ್ರೇಕವಾಗುವದು. ನಿನ್ನ ವೈರಿಯು ನಿನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯನ್ನು ದೂರದ ಸಮುದ್ರದ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಬಿಡುವನು. ಅದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ದುಃಖ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. (ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ) ಮಡದಿಯನ್ನುಹುಡುಕಿ ನೀನು ವನದಲ್ಲಿ ಮಿಡುಕುವೆ. ತಮ್ಮನೊಂದಿಗೆ ವನವನಗಳಲ್ಲಿ

ಅಲೆಯುವೆ ಕಾಂತೆಯನು ಕಾಣದೆ ತೊಳಲುವೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಬಳಲುವೆ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಸವತಿಯನ್ನು ತಂದ ಈ ದುಷ್ಕರ್ಮದ ದುರ್ಧರ ಫಲರೂಪವಾಗಿ ದುಃಖ ದುರವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ. ಇದಿಷ್ಟೆ ಅಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವೆ ನೀನು ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಂದು ನನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಆ ಕಾಯುವರ ಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವೆ. ನಿನ್ನ ಮೈಬಣ್ಣವೆಲ್ಲವೂ ಕಪ್ಪಾಗುವದು. ಒಂದೆಡೆಗೆ ನಿಲ್ಲದೆ ಆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಅಲೆದಾಡಬೇಕಾಗುವದು.'' ಹೀಗೆ ಸುರಪತಿ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಪುನರ್ವಿವಾಹವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದ ರುದ್ರನಿಗೂ ಶಾಪವಿತ್ತಳು. ''ರುದ್ರನೆ ನೀನು ದಾರುವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಋಷಿಗಳು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಾಪಕೊಡುವರು. ಆಗ ಕಾಪಾಲಿಕನಾದ ನೀನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸ ಬಯಸುವೆ. ಆಗ ನಿನ್ನ ಸೊಕ್ಕಿದ ಲಿಂಗವು ಪತಿತವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪೌರುಷವೇ ನಷ್ಟವಾಗಿ. ನೀನು ನಿರ್ವೀರ್ಯನಾಗುವೆ. ಮುನಿಗಳ ಶಾಪ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿ ಪೀಡಿಸುವದು. ಆಗ ಗಂಗಾ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೈಸುವಳು.''

ರುದ್ರನನ್ನು ಶಪಿಸಿ ಅನಂತರ ಆ ಮಹಾದೇವಿಯು ವಿಧಾತನ ದ್ವಿತೀಯ ವೈವಾಹಿಕ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಶಪಿಸಿದಳು. ''ಅಗ್ನಿಯೇ, ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಭೃಗುವು ಅತ್ಯಂತ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ. ಅವನು ಈ ಮೊದಲೇ ನನ್ನನ್ನು 'ಹಾಕಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಡು, ಸರ್ವ ಭಕ್ಷಕನಾಗು' ಎಂದು ಶಾಪ ಇತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಶಾಪದಿಂದ ನೊಂದು ಬೆಂದು ಹೋದ ನಿನ್ನ್ನನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ಹೇಗೆ ಶಾಪವಿತ್ತು ತಾಪ ಕೊಡಲಿ ? ಆದರೂ ಕೂಡ ವಿರಂಚಿಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ನೀನು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದೀಯಷ್ಟೇ ? ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಈ ಶಾಪಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಮಹಾದೇವನು ತನ್ನ ವೀರ್ಯದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಅಪವಿತ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಿನ್ನ ಜ್ವಾಲೆಯ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ದೀಪಿತವಾಗುವದು. ಇದರಂತೆ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಶಾಪಕೊಟ್ಟಳು. ''ನಿಮ್ಮ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಡಾಂಭಿಕವಾಗಲಿ. ನೀವು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ. ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಧನ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ. ಕ್ಷೇತ್ರತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಭವು ನಿಮ್ಮ ಬೆನ್ನು ಬಿಡದಿರಲಿ. ನೀವು ಮಾಡುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯು ದ್ರವ್ಯದ ಆಶೆಯಿಂದಲೇ, ಪರರ ಮನೆಯ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ನಿಮಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಸ್ವಂತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಿದರೆ ಉಂಡಂತೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಟ ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುವುದು. ಪಾಪಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ದಾನ ಕೊಳ್ಳುವದು. ಹಣ ಗಳಿಸಿ ವ್ಯರ್ಥ ವ್ಯಯ ಮಾಡುವುದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವವಾಗಲಿ, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಪ್ರೇತಗಳಾಗಿರಿ.''

ಹೀಗೆ ಇಂದ್ರನನ್ನು, ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ರುದ್ರನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಾಗೂ ಇನ್ನುಳಿದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕ್ರೋಧಾಂಧಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಾಮಿನಿಯು ಶಪಿಸಿ ಆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಬಿರಬಿರನೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಕ್ಷೇತ್ರ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಹೊರಗೆ ನಿಂತಳು. ಮತ್ತು ತನ್ನೊಡನೆ ಬಂದ ಮುಕುಂದನ ಸುಂದರಿ ಇಂದಿರೆಯನ್ನು, ಚಂದ್ರಚೂಡನ ನಾರಿಯಾದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದಳು. ''ಸಖಿಯರೆ, ನನಗಂತೂ ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ಈ ಯಜ್ಞದ ಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿ ಬರುವದಿಲ್ಲವೊ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಆಗ ಅವಳೊಡನೆ ಬಂದ ನಾರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಯಾರೂ ಅವಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ನನಗೆ ದುಃಖ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇವರಾರೂ ನನ್ನ ಬೆನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಎಂದು ಕಳವಳವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಪ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ನುಡಿದಳು.

ಸಾವಿತ್ರಿ :- ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ''ನಿನಗೆ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಎಂದೂ ಸ್ಥಿರ ವಸತಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಗಲಿ. ನೀನು ಚಪಲಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ಮೂರ್ಖರಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಮಾಡು, ಜಾತಿಭ್ರಷ್ಟರಾದ ಮ್ಲೇಂಛರಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಡು ಕಿರಾತರಲ್ಲಿಯೂ, ಮದಾಂಧರಲ್ಲಿಯೂ ದುಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲು.'' ಇಂತು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಲಲನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಶಪಿಸಿ, ಪುರಂದರನ ಪ್ರೇಯಸಿ ಪೌಲೋಮಿಗೂ ಶಾಪವಿತ್ತಳು. ನನ್ನ ಬೆಂದ ಎದೆಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟ ಶಚಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಶಾಪವು ತಟ್ಟುವುದು. ಆಗ ನಹುಷ ಎಂಬ ನರನಾಥನು ನಾಕಲೋಕದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರುವನು. ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸದ ಆ ನಹುಷನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಾಗುವದು. ಅವನೆನ್ನುವನು.

''ನಾನು ಇಂದ್ರನಾದ ಬಳಿಕ ಇಂದ್ರಾಣಿಯು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಏಕೆ ಬರಬಾರದು ? ಶಚಿಯೊಡನೆ ಸರಸವಿಲ್ಲದ ಇಂದ್ರನ ಸ್ಥಾನವು ಎಂತಹದು ? ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸುರೇಂದ್ರನ ಸುಂದರಿಯು ನನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕುವೆನು. ನಹುಷನ ಈ ದುರಾಸೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀನು ಓಡಿ ಹೋಗುವೆ. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖದಿಂದ ಬಂದು ಅಡಗುವೆ. ಗರ್ವಿಷ್ಠಳಾದ ಇಂದ್ರನ ರಾಣಿಯೇ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಶಾಪದಿಂದ ಭಯಂಕರ ದುಃಖ ಆಗುವದು.'' ಅನಂತರ ಆ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ದೇಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸುರಸುಂದರಿಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಸಾಮೂಹಿಕ ಶಾಪಕೊಟ್ಟಳು. ''ನಿಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಸುಖವಿಲ್ಲದಂತಾಗಿ ಬಂಜೆಯರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಿರಿ. ನೀವು ಈ ಸಂತತಿಯ ಅಭಾವದ ದುಃಖದಿಂದ ಹಗಲಿರುಳೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುವಿರಿ, ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂಜೆಯರೆಂದು ಹೀಗಳೆಯುವರು.''

ರುದ್ರರಮಣಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಗೂ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಬಂಜೆತನದ ಶಾಪಕೊಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮನಬಂದಂತೆ ನಿಂದಿಸಿದಳು. ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಶಪಿಸಿದಳು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸಿಟ್ಟು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದುಃಖವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಉಕ್ಕಿ ಬರತೊಡಗಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅವಳು ದೊಡ್ಡ ದನಿ ತೆಗೆದು ಅಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದಳು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಂತೈಸಿದನು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ವಿಷ್ಣುವು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸಾವಿತ್ರಿ ಕೇಳಿಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೂ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ನುಡಿದಳು - ''ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ, ನಿಮ್ಮ ಸಭೆಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸವತಿ ಕುಳಿತ ಆ ಯಜ್ಞವಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಯಜ್ಞದ ಧ್ವನಿಯನ್ನೇ ನನ್ನಿಂದ ಕೇಳುವದಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ವೇದ-ಘೋಷವು ಕೇಳದಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿದಳು. ತುತ್ತತುದಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು

ಕೊಂಡಳು. ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅವಳ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬಾಗಿ ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದನು. ಲೋಕ ವಿಡಂಬನಾವಿಚಕ್ಷಣನಲ್ಲವೆ ಆ ವಿಷ್ಣು !

॥ ವಿಷ್ಣುಃ ಉವಾಚ ॥

ಸರ್ವಗಾಸರ್ವಭೂತೇಷುದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಸರ್ವತೋಭುವಿ ।
ಸರ್ವಲೋಕೇಷುಯತ್ಕಿಂಚಿದ್ರಲ್ಯಶ್ಯಂ ತನ್ನವಿನಾತ್ವಯಾ ॥

ನೀನು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಮಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಂತಾಗಲಿ, ನೀನಿಲ್ಲದಿರುವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥವೂ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ.

ತಥಾಪಿಯೇಷುಸ್ಥಾನೇಷುದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಸಿ ತ್ವಮೀಪ್ಸುಭಿಃ ।
ಸ್ಮರ್ತವ್ಯಾ ಭೂತಿಕಾಮೈರ್ವಾ ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತತ್ವತಃ ॥

ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬಯಸುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಇಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೋರಥ ಈಡೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ಯುಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಸಾವಿತ್ರಿ ಪುಷ್ಕರೇ ನಾಮ ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರವರೇ ಶುಭೇ ।
ವಾರಾಣಸ್ಯಾಂ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷೀ ನೈಮಿಷೇ ಲಿಂಗಧಾರಿಣೀ ॥

ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ನಿಜರೂಪವಾದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಇರುವೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರವು ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆಯುವುದು. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೆಲೆಸುವೆ. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗಧಾರಿಣೀ ದೂರದಿಂದ ಮೆರೆಯುವೆ.

ಪ್ರಯಾಗೆ ಲಲಿತಾ ದೇವೀ ಕಾಮುಕಾ ಗಂಧಮಾದನೇ ।
ಮಾನಸೇ ಕುಮದಾ ನಾಮ ವಿಶ್ವಕಾಯಾ ತಥಾಂಬರೆ ॥

ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾದೇವಿ, ಗಂಧಮಾದನದಲ್ಲಿ ಕಾಮುಕಾದೇವಿ, ಮಾನಸ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಮುದಾದೇವಿ, ಚಿದಂಬರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕಾಯಾದೇವಿಯಾಗಿರುವೆ.

ಅಶ್ವತ್ಥೇ ವಂದನೀಯಾ ತು ನಿಧಿರ್ವೈ ಶ್ರವಣಾಲಯೇ ।
ಗಾಯತ್ರೀ ವೇದವದನೇ ಸಾವಿತ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮ ಸನ್ನಿಧೌ ॥

ಅಶ್ವತ್ಥದಲ್ಲಿ ವಂದನೀಯೆ, ಶ್ರವಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ನಿಧಿ, ವೇದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ.

ದೇವಲೋಕೇ ತಥೇಂದ್ರಾಣೀ ಬ್ರಹ್ಮಾಸೀ ತು ಸರಸ್ವತೀ ।
ಸೂರ್ಯೇ ವಿಶ್ವಪ್ರಭಾನಾಮ ಮಾತೃಣಾಂ ವೈಷ್ಣವೀ ಮತಾ ॥

ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾಣಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ, ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಭೆ, ಮಾತೆಯರಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಿ ಮುಂತಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂಚಿತಳಾಗು.

ಅರುಂಧತೀ ಸತೀನಾಂ ತು ರಾಮಾಸು ಚ ತಿಲೋತ್ತಮಾ ।
ಚಿತ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಾ ನಾಮ ಶಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಶರೀರಿಣಾಂ ॥

ಸತಿಯರಲ್ಲಿ ಅರುಂಧತಿ, ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಚಿತ್ತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಲೆ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನುಡಿದಳು -

''ಪ್ರಭು, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಅಜೇಯನಾಗುವೆ. ನಿನ್ನ ವಿವಿಧ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಾರರು.

ನೀನು ನಿನ್ನ ಅವತಾರರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬರಲು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರರಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಮಾಡಿ ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸುವೆ''.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನನ್ನ ಪತಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕೈಕೊಂಡ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು ಕೈಕೊಂಡ ಶುಭಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರಿ. ನಾನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯಾಗ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತಿದೇವನ ಸಮೀಪವರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣುವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಂಟಪದ ಸಭಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅನಂತರ ಶಾರದಾಪತಿಯ ಹೊಸ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು.

ಗಾಯತ್ರಿ :- ಋಷಿಪುಂಗವರೆ, ಪತಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿರೂಪಿಸುವ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿರಿ. ಸಂತುಷ್ಟಳಾದ ನಾನು ಈಗ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಕ್ಕಳಾದ ಸಾವಿತ್ರಿದೇವಿಯ ನೆಚ್ಚಿನ ಪತಿಯಾದ ಈ ಕಮಲಾಸನನಿಗೆ ಯಾರೂ ಪೂಜೆ ಮಾಡದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟಳಷ್ಟೇ!

ಅವಳ ಆ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಪತಿಗೆ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ! ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಧನಧಾನ್ಯ, ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಲಭಿಸುವವು. ಅವನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶಾಂತಿ ಸಂತಸಗಳು ನಲಿಯುವವು. ಇರುವವರೆಗೆ ಇಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮ ಪೂಜಕನಾದ ನರನು ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸೌಖ್ಯಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳಿಬದುಕಿ, ಕೊನೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥ ರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈದು, ಪೂಜೆಗೈಯುವವರಿಗೆ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಬರುವಷ್ಟು ಪುಣ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಉಗ್ರತಪಸ್ಸು, ಉದಾರದಾನ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಸ್ನಾನ, ಚತುರ್ವೇದ ಪಾರಾಯಣಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟು ಫಲ ಬರುವದೋ ಅದರ ಕೋಟಿಪಟ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಪರಮೇಷ್ಠಿಯ ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬರುವದು. ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವೇ ದೊರಕುವದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ವಿಶೇಷಪೂಜೆಮಾಡಿ ರಥೋತ್ಸವ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಅಕ್ಕಳಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಯೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಗರ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರವಣಿಗೆಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎಡಕ್ಕೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಬಲಕ್ಕೆ ಗಾಯತ್ರಿ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಪೂಜಾರಿಯು ಎಡಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಉತ್ಸವ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಎದುರು ಪಕಳೆದೆರದ ಕಮಲಪುಷ್ಪವನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ರಥೋತ್ಸವ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಮುಗಿಯು ವವರೆಗೆ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಶಂಖವನ್ನು ಊದಬೇಕು. ಜಾಗಟೆ ಬಾರಿಸಬೇಕು. ವೇದ ಪಾರಾಯಣ ನಡೆದಿರಬೇಕು. ಮೇಳದವರು ದೇವರ ನಾಮಗಳನ್ನು ವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನುಡಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಭಕ್ತರು ಹಾಡಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕುಣಿಯಬೇಕು. ಆಗಾಗ ದೇವರ ಹೆಸರಿನ ಜಯಘೋಷಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಇಡೀ ಊರಿನ ತುಂಬ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ರಥವನ್ನು ಸುತ್ತಾಡಿಸಿ, ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ರಥವು ತನ್ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ, ಪಂಡಿತರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆರತಿ ಎತ್ತಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ರಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರು, ಮಾಡಿಸಿದವರು ಅದರಂತೆ ಈ ಸಂಭ್ರಮ ನೋಡಿದವರು, ರಥ ಎಳೆದವರು, ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ನೂಕಿದವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಾರ್ತಿಕ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ, ಕೆಳಗೆ, ಸುತ್ತಲೂ ದೀಪೋತ್ಸವ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪರಮಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತ. ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಗಂಧ ಲೇಪಿಸಿ, ಹೂ ಏರಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಪಕ್ವಾನ್ನ ನಿವೇದಿಸಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಿದ ನರರು ಬ್ರಹ್ಮ ಪದಗಾಮಿ ಆಗುವನು. ಬಲಿರಾಜನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ರಾಜನನ್ನೇ ವಾಮನ ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟ. ಈ ಬಲಿಪ್ರತಿಪದೆ ತಿಥಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯದಿನ. ಆ ದಿನಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿ. ಅಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಭಕ್ತಿಭರಿತನಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ತೇಜೋನಿಧಿಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ನಿಧಾನ ದೊರಕುವುದು. ಇದರಂತೆ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧಪ್ರತಿಪದೆ ತಿಥಿಯು ಕೂಡ ಪುಣ್ಯಕರ ಎನಿಸಿದೆ. ಅಂದು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವಿಧಿಯಿಂದ ಆರತಿ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ರೋಗಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಅಂದು ಹಸು ಮತ್ತು ಎಮ್ಮೆ ಮೊದಲಾದ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪಶುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಬೇಕು. ಮಠ ಮಂದಿರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಾರಣೆ ಕಾರಣೆ ಮಾಡಿ, ಬಾಗಿಲ ಮುಂದೆ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕಾರ್ತಿಕ, ಅಶ್ವೀಜ ಚೈತ್ರ ಮಾಸಗಳ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪ್ರತಿಪದೆ ತಿಥಿಗಳು ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿವೆ. ಈ ದಿನತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ದಾನಕ್ಕೆ ಮೂರುಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪುಣ್ಯ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಬಲಿಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನ ಮಾಡಿದ ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಶುಸಂಪತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು.

ನನ್ನ ಸೋದರಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆ ಇದ್ದುದೇನೋ ನಿಜ. ಅವಳ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಅವಳ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಅವಳ ಚಿಕ್ಕ ತಂಗಿ ಆದ ನಾನು ಉಶ್ಯಾಪವಿತ್ತದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ದೋಷವೂ ತಟ್ಟದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವರ ಕೊಟ್ಟು ಗಾಯತ್ರಿಯು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದಳು -

''ಸುರಪತಿಯೆ, ನಾನು ನಿನಗೂ ವರವೀಯುತ್ತೇನೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಸೋಲು ಬಂದು ನೀನು ಶತ್ರುವಶವಾಗುವೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವಳ ಶಾಪವು ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ನನ್ನ ವರದಂತೆ ನನ್ನ ಪತಿ ವಿರಂಚಿಯು ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ವೈರಿಗಳ ಬಂಧನದಿಂದ ವಿಮೋಚನಮಾಡಿಸುವನು. ಶತ್ರು ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲದಿಂದ ನೀನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ನೀನು ಸ್ವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮರುಳುವೆ. ಮೂರುಲೋಕಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೈಭವವು ನಿನ್ನ ಅಧೀನವಾಗುವುದು. ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದ ಆತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಾರ್ವಭೌಮಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನೀನು ನಿಶ್ಯಂಕಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆಸುವೆ.'' ಹೀಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ವರವಿತ್ತು ಮೊದಲು ಗೋಪಕುಮಾರಿಯಾದ ಗಾಯಿತ್ರಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ವಿಗ್ರಹನಾದ ನೀನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದಾಗ, ಕಾಂತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡುಮೇಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಲೆದು ಕಷ್ಟಪಡುವೆ ಎಂದು ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಶಾಪಿಸಿದಳಷ್ಟೇ ! ಅದು ನಿಜವಾದರೂ ನಿನಗೇನೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕದ್ದು ಒಯ್ದ ದುಷ್ಟ ರಕ್ಕಸನನ್ನು ನೀನು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಂಹರಿಸುವೆ. ವಿಜಯಶ್ರೀಯೊಂದಿಗೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ರಾಜ್ಯಶ್ರೀಯನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರುಷ ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಮಾಡುವೆ. ಅನಂತರ ನಿನ್ನ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಿನ ಭಕ್ತವೃಂದದೊಡನೆ ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವೆ. ಆ ರಾಮಾವತಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದ್ಭುತ ಜನಾನುರಾಗಗಳಿಸುವೆ. ರಾಮರಾಜ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯು ಯುಗಯುಗಗಳವರೆಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗುವದು. ದಿನಗಳೆದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಬೆಳೆಯುವದು. ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ನೆನೆದವರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಶುಭಗತಿ ಲಭಿಸುವದು. ನಿನ್ನ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಜನಿಸಲಿರುವ ಭಾಗ್ಯವಂತರಿಗೆಲ್ಲ ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯಪ್ರತಾಪ ಹಾಗೂ ನೀನು ಗೈದ ಮಹಿಮೆಗಳು ಹರಡಿ ಸುಖ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ನಿನ್ನ ರಾಮರೂಪವು ಮಹಾಪ್ರಭೋ, ಜಗದೋದ್ಧಾರಕ ವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಪತ್ನಿಯ ಶಂಕರನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಶುಭಕರ ನುಡಿಯನ್ನು ನುಡಿದಳು.

ಗಾಯಿತ್ರಿ :- ಶಂಭುವೆ, ನಿನ್ನ ಲಿಂಗಪಾತವಾಗುವದೆಂದು, ಆ ತಾಯಿಯು ನುಡಿದಿರುವಳಷ್ಟೇ ! ಅದೇನೋ ನಿಜ, ಆ ಸತೀಮಣಿಯ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಲೇ ಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ''ನಿನ್ನ ಲಿಂಗಪಾತವಾದರೂ ಪತಿತವಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಲಿಂಗವನ್ನೇ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪೂಜಿಸುವರು. ನಿನ್ನ ಲಿಂಗದ

ಪೂಜೆಗೈದವರು ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು. ಸ್ವರ್ಗ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಹತೆ ಬರುವುದು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ವಿಧಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡುವರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯ ನಿನ್ನ ಲಿಂಗಪೂಜೆಯಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗಲಾರದು. ಗಂಗಾ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರದಿಂದ ಶಿವಪೂಜೆಯನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ಮಾಡುವವರು ಮೋಕ್ಷಭಾಗಿಗಳಾಗುವವರು. ನೀನು ಪ್ರೀತನಾದರೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾದಂತೆ.'' ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ವರವಿತ್ತು. ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀಯು ಅಗ್ನಿಯ ಕಡೆ ಮುಖಮಾಡಿದಳು. ''ಅಗ್ನಿಯೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೆ ಮುಖ್ಯ. ನೀನು ಉಂಡಾಗಲೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಊಟ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮುಂಖಾತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಾಹುತಿಗಳು ದೊರಕುವುವು.'' ಅನಂತರ ಸಾವಿತ್ರಿಯಿಂದ ಶಪಿತರಾದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸಂತೈಸುತ್ತ ಗಾಯತ್ರಿಯು ನುಡಿದಳು -

ಗಾಯತ್ರಿ :- ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನೀವು ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರಿ ಅದರಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರವೇ ಆಗುವದು. ಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಊಟಮಾಡಿಸಿ, ನಾನಾ ಬಗೆಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ''ವೈರಾಜ'' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸ್ವರ್ಗ ಲಭಿಸುವದು. ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಶಿಷ್ಟ ದ್ವಿಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರ ಮುಖದಲ್ಲಿಯೇ, ದೇವತೆಗಳು ಊಟಮಾಡುತ್ತಾರೆ - ತಮ್ಮ ಹವ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು, ಪಿತೃಗಳು ಕೂಡ ಕವ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ದ್ವಿಜ ಮುಖಾಂತರ ಭುಂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ತಾರಣಮಾಡುವವರು ಸಂಸಾರದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವವರು ನೀವೇ ಆಗುವಿರಿ. ಶ್ರಾದ್ಧನ್ನ ಭೋಜನಾದಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ದುರ್ಜನರ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳ ಸ್ವೀಕರಣದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಬಂದ ಪಾಪವು ಕ್ರಮ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಾಣಾಯಮದಿಂದ ಕರಗಿ ಹೋಗುವದು. ನೀವೆಲ್ಲರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಪಾತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಗಿರುವವು. ಧೂತ ಪಾಪರಾಗಿ ನೀವು ಪೂತಾತ್ಮನರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಡುವಿರಿ. ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಪಾಪವು ಬರಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರೀತಿ, ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಯ ಭೋಜನದಿಂದ ಕೋಟಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಜನ ಭೋಜನದ ಫಲ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇಟ್ಟಕೂಡಲೇ ಮಾಯವಾಗಿ ಬಿಡುವದು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಾಪ ಪರಿಹರಣ ಶಕ್ತಿಯು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ -

ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜಪ (ಗಾಯತ್ರೀಜಪ) ಮಾಡಿರಿ, ಜನ್ಮಾವಧಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಹತ್ತು ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ ಜಪದಿಂದ ನಾಶ. ನೂರು ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪಿಸಿದರೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು. ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ಗಾಯಿತ್ರಿ ಜಪಮಾಡಿದರೆ, ಯುಗಯುಗಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ನಾಶ ಹೊಂದುವದು. ಅದನ್ನು ಅರಿತು ಪರಮ ಪವಿತ್ರ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಓಂಕಾರ ಸಹಿತವಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪೂಜ್ಯರಾಗುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಗಾಯತ್ರಿ ರೂಪಳಾದ ನಾನು ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಗಳು ನಾನು ಸರ್ವ ವೇದಗಳ ಮಾತೆ

ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನು ನಾನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜಪಮಾಡಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಗಾಯತ್ರೀಮಂತ್ರ ಜಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೆ, ನೀವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು.

''ಗಾಯತ್ರೀಸಾರ ಮಾತ್ರೋಽಪಿ ವರಮ್‌ವಿಪ್ರಃ ಸುಯಂತ್ರಿತಃ''

''ನಾಯಂತ್ರಿತಃ ಚತುರ್ವೇದಃ ಸರ್ವಾಸಿ ಸರ್ವಕ್ರಯಿ''

ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಕೇವಲ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪಠಿಸುವ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಓದಿ ಆಚಾರವಿಲ್ಲದ, ಕಂಡದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುವ, ಮಾಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ, ಇಂದ್ರಿಯ ಲೋಲುಪನಾದ ವಿದ್ವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಮುಖ್ಯ, ಗಾಯತ್ರಿಯೇ ಬಲ, ಗಾಯತ್ರಿಮಂತ್ರದ ಬಲದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರಮಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬಲ್ಲನು. ನನ್ನ ಸವತಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನಿಮಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಗ ನಿಮಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಶಾಪವು ಬಾಧಿಸದಂತೆ ವರವಿತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಾಯ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಬಲವುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ದಾನಕೊಟ್ಟದ್ದು, ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ್ದು ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನುನೀಡುತ್ತದೆ. ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯೆ, ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪಮಾಡಿ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಇಟ್ಟು ಹೋಮಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತಲೆಮಾರಿನವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವರು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣು, ಶಿವ, ಶುಕ್ರ, ಅಗ್ನಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಶಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಾಯತ್ರಿಯು ಅವರಿಗೆ ಬಾಧಕವಾಗದಂತೆ ವರದಾನಮಾಡಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದಳು. ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವರವಿತ್ತು ಗಾಯತ್ರಿಯ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಚಾರಣರು ಬಂದು ''ಸಾವಿತ್ರಿ ದೇವಿಯು ಸಿಟ್ಟಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಶಾಪಹಾಕಿದ್ದಾಳೆ'' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆ ಮನದನ್ನೆಯು ಮೊದಲು ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದಳು.

ಗಾಯತ್ರಿ :- ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯೇ, ''ನೀನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ತಿರುಗುತ್ತಲಿರು. ಒಂದೆಡೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬೇಡ. ಚಂಚಲಳಾಗು.'' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನನ್ನ ಹಿರಿಯಕ್ಕ ಶಪಿಸಿರುವಳಷ್ಟೆ ! ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದೆ, ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾದೇವಿಯು ಒಂದೇ ಕಡೆ ಕಾಲೂರಿ ನಿಂತರೆ ಹೇಗೆ ? ನೀನು ಬಹುಜನರಿಗೆ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾಗುವದು. ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಎಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾರರು. ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದರೆ ದುಃಖ-ದುರವಸ್ಥೆಗಳು ಆ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ನೀನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವಿಯೋ ಅವರು ಎಂತಹ ಕೀಳುಕುಲದವರಾದರೂ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಕುಲೀನರು ಎನಿಸಿ ಬಿಡುವರು. ಶೀಲವಂತರು, ಧರ್ಮವಂತರೂ ಎಂದು ಅವರು

ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶೋಭೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಶ್ರೀಮಂತರ ಬಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಬೇಡಲು ಬರುವರು. ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ ಯಾರನ್ನೂ ಜನರು ''ಸ್ವಜನ'' ತಮ್ಮವರು ಎಂದು ಎಣಿಸದೆ, ಸಿರವಂತನನ್ನೇ ''ಸ್ವಜನ'' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಿರಿದೇವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಬಿದ್ದ ಹಣವಂತರ ಬಳಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಬರುವರು. ಹರಿಯ ಮನದರಸಿಯಾದ ಸಿರಿದೇವಿಗೆ ಹೀಗೆ ವರವಿತ್ತು. ಗಾಯತ್ರಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನ ಮಡದಿಯಾದ ಪೌಲೋಮಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು.

ಗಾಯತ್ರಿ :- ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಸುರರಾಣಿಯೆ, ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನಹುಷನು ಇಂದ್ರ ಪದಾರೂಢನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಯಸುವದೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ದುಷ್ಟ ಭಾವನೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಅವನನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಅವನ ಪುಣ್ಯ ನಷ್ಟವಾಗುವದು. ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಧರೆಗೆ ಉರುಳಿಸುವರು. ಅವನು ಹಾವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಳಿ ಮಹೀಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದು. ಹೀಗೆ ನಹುಷನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣದರಸನಾದ ಪುರಂದರನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡುವನು. ಆನಂತರ ನೀನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ನನ್ನ ವರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಸುರಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು, ಸ್ವರ್ಗ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುವೆ.

ಶಚೀದೇವಿಯನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿಯು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೇವ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುತ್ತ ನುಡಿದಳು. ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಶಾಪದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಅದರಿಂದ ಏನೂ ದುಃಖವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನೀವು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದದಿಂದ ಇರುವಿರಿ. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರಧಾರಿಯಾದ ಶಿವನ ಗೃಹಣಿ ಗೌರಿದೇವಿಯನ್ನು ನಲುಮೆ ದುಂಬಿದ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಮನದ ಕೊರಗನ್ನು ದೇವಪತ್ನಿಯರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮರಗನ್ನು ದೂರ ಮಾಡಿದಳು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೇಧಾವಿನಿಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿದೇವಿಯು ಶಪಿತರಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರನ್ನು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಪತಿ, ಪಿತಾಮಹನ ಹತ್ತಿರ ವಿನಯದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರು ಆ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು.

॥ ರುದ್ರಉವಾಚ ॥

ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ವೇದ ಮಾತರಷ್ಟಾಕ್ಷರ ವಿಶೋಧಿತೇ ।
ಗಾಯತ್ರೀ ದುರ್ಗತರಣಿ ವಾಣಿ ಸಪ್ತವಿಧಾ ತಥಾ ॥

ಎಲೈ ವೇದಮಾತೆಯಾದ ಗಾಯತ್ರಿಯೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವಳೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನೀನೇ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕವಳು. ನೀನೇ ಏಳು ವಿಧವಾದ ವಿದ್ಯೆಯು.

ಸರ್ವಾಣಿಸ್ತುತಿಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಗಾಥಾಶ್ಚ ನಿಯಮಾಸ್ತಥಾ ।
ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ತಥೈವ ಚ ॥

ಎಲ್ಲ ಸ್ತುತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಗಾಥೆಯು, ನಿಯಮವು, ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಷರಗಳು, ಲಕ್ಷಣಗಳು ನೀನಾಗಿದ್ದೀಯೇ,

ಭಾಷ್ಯಾಣಿ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತ್ವಂ ತು ದೇವಿ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ।
ಶ್ವೇತಾ ತ್ವಂ ಶ್ವೇತರೂಪಾಸಿ ಶಶಾಂಕೇನ ಸಮಾನನಾ ॥

ಭಾಷ್ಯಗಳೂ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ನೀನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂತಹ ದೇವಿಯೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನೀನು ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ವಳಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಮುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಿ.

ಬಿಭ್ರತೀ ವಿಫಲಾ ಬಾಹೂ ಕದಲೀಗರ್ಭಕೋಮಲೌ ।
ಏಣಶೃಂಗಂ ಕರೇ ಗೃಹ್ಯ ಪಂಕಜಂ ಚ ಸುನಿರ್ಮಲಂ ॥

ಬಾಳೆಯ ಕಂಬದ ಒಳಗಿರುವಂತೆ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ, ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಎರಡು ತೋಳುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ. ಹುಲ್ಲೆಯ ಕೊಂಬನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದು ಕಮಲವನ್ನು ಕೈಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದೀಯೆ.

ವಸಾನಾ ವಸನೇ ಕ್ಷೌಮೇ ರಕ್ತೇನೋತ್ತ್ರರವಾಸಸಾ ।
ಶಶಿರಶ್ಮಿ ಪ್ರಕಾಶೇನ ಹಾರೇಣೋರಸಿ ರಾಜತಾ ॥

ದುಕೂಲವನ್ನುಟ್ಟು ಮೇಲೊಂದು ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ಹಾರವನ್ನು ಕತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದಿದ್ದಿ.

ದಿವ್ಯಕುಂಡಲ ಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ಸುಕರ್ಣಾಭಾಂ ವಿರಾಜಿತಾ ।
ಚಂದ್ರಸಾಪತ್ನ್ಯ ಭೂತೇನ ಮುಖೇನ ತ್ವಂ ವಿರಾಜಸೇ ॥

ಉತ್ತಮವಾದ ಓಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೀಯೆ. ಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

ಮುಕುಟೇನಾತಿ ಶುದ್ಧೇನ ಕೇಶಬಂಧೇನ ಶೋಭಿತಾ ।
ಭುಜಂಗಭೋಗ ಸದೃಶೌ ಭುಜೌ ತೇ ಭೂಷಣಂ ದಿವಃ ॥

ಅಶುದ್ಧವಾದ ಕಿರೀಟದಿಂದಲೂ ಕೂದಲಿನ ಗಂಟಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿ. ಸರ್ಪದ ಶರೀರದಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ತೋಳುಗಳು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರವಾಗಿವೆ. ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವವಳಾಗುತ್ತೀಯೆ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಓದುವವನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುವವನೂ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಗಾಯತ್ರಿಯು ಹೇಳಿದಳು :- ''ಎಲೈ ರುದ್ರನೇ, ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯಲಿ. ನೀನಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವು ಇರಲಿ.''

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಬ್ರಹ್ಮ, ಗಾಯತ್ರಿ ದೇವಿಯ ಮದುವೆ ಎಂಬ ಹದಿನೇಳನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ಉತ್ಪತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೮

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೆ, ನೀವು ಈವರೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಗಾಯತ್ರಿ ದೇವಿಯ ಬಗೆಗೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ನಾನು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ವಿರೋಧದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಅದರ ಮುಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಾವು ಹೇಳಬೇಕು. ಗಾಯಿತ್ರಿದೇವಿಯ ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ಕಥಾ ಶ್ರವಣದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ದೇಹ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಎನಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವಾಗ ನಡೆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ, ಹಿಂದಿನ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಮೊದಲು ಕೃತಯುಗದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಮರೀಚಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕೃತು ದಕ್ಷ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಚ್ಚಾಸನದ ಮೇಲೆ ವಿಷ್ಣುವು ಮಂಡಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಎದುರು ಎಲ್ಲ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಶೃಂಗಾರಿತರಾದ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯರು ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತುಂಬರು, ಮಹಾಶ್ರುತಿ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಊರ್ಣಾಯು, ಗೋಮಾಯು ಸೂರ್ಯವರ್ಚ, ಸೋಮವರ್ಚ, ಯುಗಪತ್, ತ್ರಣಾಯು, ನಂದಿ, ಶಾಲಿಶಿರ, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಕಲಿ, ತಾರಕ ಈ ಹದಿನಾರು ಜನ ಗಂಧರ್ವರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿಹಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾ, ಹಾ ಹೂ... ಹೂ.... ಈ ನಾಲ್ಕು ಜನ ದೇವ ಗಂಧರ್ವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ರಾಗ, ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಗೀತದಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ನೃತ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಾಗಲೇ ಇಂದ್ರ, ವಿವಸ್ವಾನ್, ಪೂಷಾ, ತ್ವಷ್ಟ, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಧಾತೃ, ಆರ್ಯಮ, ಸವಿತ್ರ, ವರುಣ, ಅಂಶ, ಭಗ, ಇಂದ್ರ ಈ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಆದಿತ್ಯರು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ವಂದಿಸಿದರು. ಮೃಗವ್ಯಾಧ, ಶರ್ವ, ನಿರ್ಋತಿ, ಅಜೈಕಪಾದ, ಅಹಿರ್‌ಬುಧ್ನ್ಯ, ಪಿನಾಕಿ, ಭವವಿಶ್ವೇರ, ಕಪರ್ದಿ, ಸ್ಥಾಣು, ಭಗ, ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ರುದ್ರರು, ಇಬ್ಬರು ಅಶ್ವಿನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಎಂಟು ವಸ್ತುಗಳು, ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಮರತ್ತುಗಳು; ವಿಶ್ವೇದೇವಾರ್ತೆ ಸಾಧ್ಯರು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೆದುರು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಶೇಷಕುಲದ ಧುರೀಣರಾದ ಕಶ್ಯಪ, ಅಪರಗಂಧ, ತಕ್ಷಕ ಮೊದಲಾದವರೂ ಅರಿಷ್ಟನೇಮಿ, ಗರುಡ, ಅರುಣಿ, ವೈನತೇಯ ಮುಂತಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಗೆ ಕಾದು ನಿಂತರು. ಮೋಕ್ಷ ಬಯಸುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಜನನ ಮರಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರೇ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳೇ ಅವನ ದೇಹ. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ನಿಜವಾದ ಸೃಷ್ಟಾರನು ಅವನೇ. ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುವವನು ಅವನೇ. ಅಂತಹ ವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಹಿಡಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ದಿಟ್ಟಿಸಿ, ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಯಜ್ಞದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ಋತ್ವಿಜರನ್ನು ವರಣ ಮಾಡಿ ಆಯ್ಕೆಗೈದು ಅವರಿಂದ ಹೋಮಕಾರ್ಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ನ್ಯಾಯ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಮೀಮಾಂಸಾ, ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಋಗ್ವೇದಾದಿ ಎಲ್ಲ ವೇದ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಾಕಲ್ಪಾದಿ ವೇದಾಂಗಗಳು, ಆಯುರ್ವೇದಾದಿ ಉಪವೇದಗಳು ಮೂರ್ತಿಮಂತಾಗಿ ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನವಗ್ರಹಗಳು, ದೇವಮಾತೆಯರು, ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಕ್ಷಣ ಮುಹೂರ್ತ, ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಮಾಸ, ಋತು, ವರ್ಷ, ಯುಗ ಮುಂತಾದ ಕಲಾಭಿಮಾನಿಗಳು ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯರು, ವಾತಾಪಿ, ಶಂಬರ ಮೊದಲಾದ ದಾನವರು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮತ್ತು 'ಈ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?' ಎಂದು ಕೇಳಿ, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಾಲಿಸಲು, ಉತ್ಸುಕರಾಗಿ ನಿಂತು ಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಉತ್ಸಾಹದ ಭರದಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಮಾತನಾಡತೊಡಗಿದರು.

ದಾನವರು :- ಪೂಜ್ಯನಾದ ''ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ನಮಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಆಧಿಪತ್ಯ ದಯಪಾಲಿಸಿದೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲಿಷ್ಠರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಂದ ನಿನಗೇನು ಸಹಾಯ ಬೇಕು ? ನೀನು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಮಾಡಲು ನಾವು ಸಮರ್ಥರಿದ್ದೇವೆ. ಅದಿತಿಯ ಮಕ್ಕಳಾದ ಈ ದೇವತೆಗಳ ಕೈಯಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ ! ಯಾವಾಗಲೂ ಸೋಲುವುದೇ ಇವರಿಗೆ ಶೀಲವಾಗಿದೆ. ದೈವವು ಇವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧ ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವು ನಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ನಾವು ಮತ್ತೇ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆತಂಕವಾಗಬಾರದೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ದೈತ್ಯರು ದರ್ಪಾಂಧರಾಗಿ ಆಡಿದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ರಾಕ್ಷಸರಿಲ್ಲದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು ಮತ್ತು ನುಡಿದನು.

''ಈ ಪಿತಾಮಹನ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ದಾನವ ಧುರೀಣರು ಬಂದಿರುವರಷ್ಟೇ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಒಡ್ಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು. ಯಜ್ಞಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಅವರು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಾವು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞ ಸಮಾಪ್ತವಾದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ದುಷ್ಟ ದಾನವರು ಈ ಧರಣೀತಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ''ನಮ್ಮ'' ಎಂಬ ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರಯತ್ನ ಶೀಲರಾಗುವುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಿದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಬಡಿಸಲು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದೇವೆ. ದಾನವರ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞಮಾಡೋಣ. ಆ ಹಣವನ್ನು ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳಿಂದ ಬಳಲುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಯಾಂತ್ರಿಕರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು ವೆಚ್ಚಮಾಡೋಣ.'' ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಹರಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದಾನವರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ''ನೀವು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದಿರಬೇಕು. ದ್ವೇಷ, ಕಲಹ ಮಾಡಕೂಡದು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಈ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.''

ದಾನವರು :- ಪಿತಾಮಹನೆ, ನಾವು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಸಹೋದರರು ಅಲ್ಲವೆ ? ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮಿಂದ ಅವರಿಗೇಕೆ ಭಯ ? ಅವರು ಕಿಂಚಿತ್ತಾದರೂ ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ದಾನವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡಾಗಲೆ, ಒಂದು ಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಆಗಮಿಸಿದ ಅತಿಥಿಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಕೇಶವನು ತಾನೇ ನಿಂತು ಮಾಡಿದನು. ಶಂಭುವು ಅವರಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸನಗಳನ್ನು ಇತ್ತನು. ವಶಿಷ್ಠರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದಾದ್ಯಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಗೋದಾನನೀಡಿ, ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಾನವನ್ನುಕೊಟ್ಟು, 'ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೀವು ಇರಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಜಡೆ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಆಸೀನರಾದರು.

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿರಕ್ತರಾದ ಋಷಿಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ನೋಡಲು ವಿರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡ, ಕಾವಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟ, ಆ ಋಷಿಗಳ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಉದ್ದುದ್ದ ಮೀಸೆ. ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಹಲ್ಲು, ಉದ್ದ ಕಿವಿ, ಹರಕ ಕಿವಿ, ಸಣ್ಣ ಹಣೆ, ಒಳನಟ್ಟ ಕಣ್ಣು, ಜೋಲಾಡುವ ಹೊಟ್ಟೆ, ಎಲುವಿನ ಹಂದರದಂತಿರುವ ದೇಹ ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಕಾಯದಿಂದ ಕುರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆ ದೊಡ್ಡದಿತ್ತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ವಿರಕ್ತರು. ಶಿಲೇಂಛ ವೃತ್ತಿಯವರು. ಅವರು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒರಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಯಮ ನಿಯಮಗಳು ಕಠಿಣತರವಾಗಿದ್ದವು. (ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಆ ವಿರೂಪಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು) ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞದ ಸಲುವಾಗಿ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅವರಿಗಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೊಟ್ಟ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದರು. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೂ ಈ ದಿವ್ಯ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬಾರದು ಎನಿಸಿತು. ಆ ತೀರ್ಥದ ಮೇಲಿನ ಲೋಭದಿಂದ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದಲೂ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದರು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಆ ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದರು. ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರು ನೀರಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಗ್ಗಿದಾಗ ಅವರಿಗೊಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವು ಆಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಪಡಿನೆಳಲು ಇಷ್ಟೊಂದು ಚೆಂದವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟರು. ಮುಖ ಮೇಲೆತ್ತಿ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲ ಸುರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪರಸ್ಪರ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಂಡಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ಸುಂದರ, ದಿವ್ಯ ದೇಹದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಈ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯೆಂಬುದು ಖಚಿತವಾಯಿತು. ಆ ತೀರ್ಥ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯ ಬರುವದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ

ಆನಂದ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ ಆದವು. ಆಗ ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ **ಮುಖದರ್ಶನತೀರ್ಥ** ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಜನರು ದೇವಪುತ್ರರಂತೆ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅನುಪಮ ಗುಣದಿಂದ ಹೊಳೆಹೊಳೆದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿ ತಮ್ಮ ವೈದಿಕ ವಿಧಿ-ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದರು. ನಾವು ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದೇ ಬೇಡವೆಂದು ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ''ಶ್ರೇಷ್ಠಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥ'' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟು, ದಕ್ಷಿಣೆಯಿತ್ತು ಅವರು ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಕ್ತರಿಂದ, ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಪ್ರಭಾ, ಕಾಂಚನಿ, ಪ್ರಾಚಿ, ನಂದಾ, ವಿಶಾಲಿಕಾ ಎಂಬ ಐದು ನದಿಗಳು ಸರಸ್ವತಿಯಂತೆ ಆ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಋಷಿಗಳು ಮಿಂದು ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಜ್ಞ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿ ಯಜ್ಞಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ದೇವಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡಿದರು. ಅಪ್ಸರೆಯರು ಕುಣಿದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು. ಮಿಕ್ಕವರು ನಾನಾ ವಿಧದ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸಿದರು. ಆ ಯಜ್ಞವು ಸರ್ವಾಂಗ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಆ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞವು ಸಾಂಗವಾಗಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ನದಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ನಾನಾ ಉಪನದಿಗಳಿಂದ ತೊಳೆದು ತೀರ್ಥಗೈಯುವ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು -

''ಸುಪ್ರಭೆಯೆ, ನೀನು ವೇಗವತ್ತರವಾದ ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ಹರಿದು, ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಗೌರವಿಸಿರುವಿರಿ. ಸುಪ್ರಭೆಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ''ಸರಸ್ವತಿ'' ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಲಿ'' ಎಂದು ನುಡಿದು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು, ಯಜ್ಞವನ್ನು ಗೌರವಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ನದಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೈದಾಳಿದಳು. ಐದು ಕವಲುಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಅವೇ ಐದು ಉಪನದಿಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪರಿಸರವನ್ನು ಪುಣ್ಯಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಋಷಿಮುನಿಗಳೂ ಪೂಜಿಸಿದರು. ಅವಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಅಧ್ಯಾಪನಾದಿ ಕಾರ್ಯನಡೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಮುಂದೆ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿದು ಕೆಲವು ಅಂತರ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮಹಾನದಿಯಾಗಿ ಮುನಿವೃಂದ ವಂದಿತವಾಯಿತು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಕಣಕ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ದರ್ಭೆ ಮೊನೆಯು ಕೈಗೆ ಚುಚ್ಚಿ ಗಾಯವಾಯಿತು. ಗಾಯವಾದ ಕೈಯಿಂದ ಶಾಕರಸವು ಸುರಿಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿದನು. ಆಗ ಆಶ್ರಮದ ಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕುಣಿಯತೊಡಗಿದವು. ಚರಾಚರವಸ್ತುಗಳ

ಈ ಕುಣಿತ ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಮುಕಣಕನ ತಾಂಡವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಮಧುಸೂದನನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ರುದ್ರನನ್ನು ಕರೆದು ''ಮಹೇಶ, ಈ ಮುಕಣಕ ಕುಣಿಯದಂತೆ ಮಾಡು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಮಹೇಶನು ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕದಿಂದ ನಗೆಯ ನಾಟ್ಯ ವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮುಕಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ವಿಪ್ರೋತ್ತಮಾ ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಕುಣಿಯುವೆ, ನೀನು ಕುಣಿದರೆ ವಿಶ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಕುಣಿವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಕು ನಿಲ್ಲಿಸು ಈ ನಿನ್ನ ಕುಣಿತವನ್ನು - ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಮುಕಣ :- ಶಿವದೇವನೆ, ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ದರ್ಭವಿದ್ದವಾದ ನನ್ನ ಕರತಲದಿಂದ ತರಕಾರಿಯ ರಸವೇ ಸುರಿದು ಹರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ತಪಃ ಪ್ರಭಾವ ಕಂಡು ನನಗೆ ಹಿಗ್ಗಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಈ ನಲ್ಲುಗಣಿತ, ನನ್ನ ತಪಸ್ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆ ನಿದರ್ಶನ ಬೇಕೆ ? ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕನು. ರಾಗಮೋಹಿತನಾದ ಆ ಮುಕಣಕ ಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾದೇವನು ನುಡಿದನು -

ಶಿವ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ''ಕೈಯಿಂದ ಶಾಕರಸವು ಸುರಿದರೆ ನನಗೇನು ಅಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ತುಸು ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡು.'' ಶಿವನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮುಕಣಕನು ''ನನ್ನ ಕುಣಿತವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಈ ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯು ಯಾರಿಗಿರಬಹುದು ?'' ಎಂಬ ಕೌತುಕದಿಂದ ಶಿವನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ತನ್ನ ಒಂದು ಬೆರಳಿನಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯ ಹಿರಿ ಬೆರಳನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಹೊಡೆದ ಬೆರಳಿನಿಂದ ಭಸ್ಮ ಉದುರತೊಡಗಿತು. ಅದು ಹಿಮದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಕಣಕನಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಎನಿಸಿತು. ತನ್ನ ಅಲ್ಪತನಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ ಗರ್ವಾಂಧತೆಗಾಗಿ ವಿಷಾದವೆನಿಸಿತು. ಅವನು ಶಿವನ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದನು. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಭಾವ ಶಾಲಿಯಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅವನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯ ಆಯಿತು. ಅವನು ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಭಕ್ತಿಭಾವಭರಿತನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ರುದ್ರನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದೇವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಶೂಲಪಾಣಿಯೇ, ಪರಾತ್ಪರ ಮಹಾದೇವ ಎನಿಸಿದ ನೀನು ಈ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಧಾರನಾಗಿರುವೆ.

ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ರೂಪಾತ್ಮನಾದ ರುದ್ರದೇವನೇ, ಈ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಗತಿಯು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಉದ್ಭೂತವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಅನುಭವಿಕರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಯುಗಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೆ? ನಿನ್ನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯ ಭ್ರಾಂತರಾಗದೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಭಗವನ್, 'ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನನ್ನ ತಪಸ್ಸು ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರ ಪ್ರೀತನಾದ ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

ರುದ್ರ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಪ್ರಸಾದವು ಸಾವಿರ ಮಡಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದು. ನಾನೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ

ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಯಾವುದೂ ದುರ್ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯ ಪಯಸ್ವಿನಿಯು ಪೂರ್ವ ದಿಗ್ವಾಹಿನಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಹರಿಯುವಳೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು - ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನೆ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗೆ ಹೇಳಿದರಂತೆ -

ದೇವತೆಗಳು :- ನದೀ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೆ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿ ಇದ್ದಂತೆ. ನೀನು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಯದಾನಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈಗ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸು. ಈ ವಡವಾಗ್ನಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಭಯ ಅಪಾಯಗಳು ದೂರವಾಗುವವು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ವಾಡವವಹ್ನಿಯು ತನ್ನ ಉಲ್ಬಣವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಒದಗಿದ ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೀನು ರಕ್ಷಿಸು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಳು.

ಸರಸ್ವತಿ :- ದೇವತೆಗಳೆ, ''ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾನು ಇನ್ನೂ ಕುಮಾರಿ. ತಂದೆಯ ಮಾತು ನಡೆಸುವದಷ್ಟೇ ನನ್ನ ಕೆಲಸ. ಪಿತ್ರಾಜ್ಞಾ ಪರಿಪಾಲನೆಯೇ ನನ್ನ ವ್ರತ. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಾನು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಕೂಡ ಇಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಬೇರೆ ಒಂದು ಉಪಾಯ ಚಿಂತಿಸಿರಿ.'' ಅವಳ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನುಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ಈ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಒಯ್ಯುವದು ನಿನ್ನ ಮಗಳವಾದ ಸರಸ್ವತಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ನಿನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರ್ದೋಷಳಾದ ಅವಳು ಈ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಎಸೆದು ಬರಬಲ್ಲಳು. ಆಗ ಪಿತಾಮಹನು ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪುತ್ರೀ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು, ತನ್ನತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ತಲೆಯನ್ನು ಮೂಸುತ್ತ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ದೇವಿ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಈಗ ಕಾಪಾಡ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಒಯ್ದು ಲವಣಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಸಾಡು. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವೆ. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಗಲಿದ ಕುರಿಯಂತೆ ಅತ್ತಳು. ಕಂಬನಿದುಂಬಿದ ಅವಳ ಸುಂದರ ಮುಖವು ತುಂತುರು ತಳೆದ ತಾವರೆಯಂತೆ ತೋರಿತು. ಹೀಗೆ ಶೋಕಿಸುವ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದುಃಖ ಎನಿಸಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅವಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿ, ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಿ ನುಡಿದರು.

ಪಿತಾಮಹ :- ಮಗಳೆ, ನೀನು ಶೋಕಿಸಬೇಡ. ನಿನಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ದೇವಹಿತಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಂಡದುಂಡೆಯನ್ನು ಒಯ್ದುಹಾಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಸರಸ್ವತಿಯು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಕಂಗಳಿಂದ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಅವಳು ಕಮಲ ಸಂಭವನಿಗೆ ನಮಿಸಿ, 'ನಾನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ನೀನು ಹೆದರುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಆಶ್ವಾಸನವಿತ್ತರು. 'ಹೆದರಬೇಡ' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದನು. ಆಗ ಅವಳಿಗೆ ಅಪಾಯದ ಅಂಜಿಕೆ ತಪ್ಪಿತು. ಮನಸ್ಸು ಮುದಗೊಂಡಿತು. ಹೊರಡಲು ಸನ್ನದ್ಧಳಾದಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರಿ. ಅವಳ ಪ್ರಯಾಣ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಂಖಗಳು ಊದಲ್ಪಟ್ಟವು. ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಮಂಗಳಘೋಷಗಳು ದುಮುದುಮಿಸಿದವು. ಈ ಶುಭಕರವಾದ ಮಂಗಳ ಶಬ್ದದಿಂದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವು ತುಂಬಿ ಕೊಂಡಿತು. ಸರಸ್ವತಿ ಹೊರಟಳು. ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರ, ಶ್ವೇತ ಚಂದನ ಧರಿಸಿದ ಅವಳು ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಮಾಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾದೇವನ ಮಂದಹಾಸದಂತೆ ಧವಲದೀಧಿತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲೆಯು ಶರತ್‌ಕಾಲದ ಮೋಡದಂತೆ ಶುಭ್ರಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮಿನುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಕಾಂತಿ ಮುಖದಲ್ಲಿ ತುಂಬು ತಾವರೆಯ ಚಲುವು ಕಂಗಳಲ್ಲಿ. ದೇವೇಂದ್ರನ ಧವಲಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ದಶದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುತ್ತ ಸರಸ್ವತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ತೊಡೆಯಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟಳು. ಅವಳನ್ನು ಬೆಂಬತ್ತಿ ಬಾಂದೊರೆ ಎನಿಸಿದ ಗಂಗೆಯೂ ಹೊರಟಳು. ಗೆಳತಿ ಸರಸ್ವತಿ ಗಂಗೆಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ''ಸಖಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ ಕಾಂಬೆನು ? ನೀನು ಎತ್ತ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸುವೆ ?'' ಆಗ ಮಂದಾಕಿನಿಯು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದಳು. 'ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹರಿದು ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವಹಿಸತೊಡಗಿದಾಗ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿದಾಗ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಆಗುವುದು ಆಗ ನೀನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖಿಯಾಗಿ ನಿನ್ನ ಶೋಕವನ್ನು ಬಿಡು.'

ಗಂಗೆಯು ಉತ್ತರವಾಹಿನಿಯಾದಾಗ ಪುಣ್ಯನದಿ ಅನಿಸುವಳು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದಾಗ ಪಾವನ ಪಯಸ್ವಿನಿ ಎನಿಸುವಳು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ದಾನಮಾಡಿದರೆ, ಹೋಮ ಹವನಮಾಡಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಅಕ್ಷಯ. ಉತ್ತರವಾಹಿನಿ ಗಂಗೆ, ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗಳು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಹಾಗೂ ಪಿತೃಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದವರು ದೇವ ಋಣ, ಪಿತೃ ಋಣ, ಋಷಿ ಋಣಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಗಂಗೆಯು 'ಪುನರ್ದರ್ಶನಮಸ್ತುತೆ' ನಾವು ಮತ್ತೆ ಕೂಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು. ಆಗ ಸರಸ್ವತಿಯೂ ಕೂಡ ಗಂಗೆಗೆ ''ಶುಭಾಂಗಿ ಗಂಗೆಯೇ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ನೀನು ದೋಷದೂರಳು. ಈ ನಿನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ನೆನೆಯುತ್ತಿರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು. ಹೀಗೆ ಯಮುನೆ, ಗಾಯಿತ್ರಿ, ಸಾವಿತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸಖಿಯರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಆ ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು ಹರಿದು ಹೋಗತೊಡಗಿದಳು. ಉತ್ತಂಕ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಸರೀಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಮಹಾನದಿ ರೂಪದಿಂದ ಉಗಮ ಹೊಂದಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಶತಪ್ರಭ ಎಂಬ ಪರ್ವತದಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಕಾಣುವಂತೆ ಹರಿಯತೊಡಗಿದಳು.

ಸರಸ್ವತಿಯು ಉಗಮ ಹೊಂದಿದ ಆ ಪ್ಲಕ್ಷ (ಬದರಿ) ವೃಕ್ಷವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣು ರೂಪವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಅದಕ್ಕೆ ವಂದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನುದಿನವು ಸೇವೆಗೈಯ್ಯುವರು. ಅನೇಕ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಹೆಮ್ಮರವಾಗಿ ನಿಂತ ಆ ವೃಕ್ಷರಾಜನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಕಾಣಿಸುವನು. ಅವನ ಅಳವಾದ ಹೊದರು ಪೊದರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಗೈದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಧ್ವನಿಗಳು ಕೇಳಬರುತ್ತವೆ. ಆ ಗಿಡಕ್ಕೆ ಹೂ ಬಿಡದಿದ್ದರೂ ಹೂವು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುವದು. ಆ ಬದರೀಗಿಡದ ಎಲ್ಲ ರೆಂಬೆ-ಕೊಂಬೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಕಿಲುವ ಹಕ್ಕಿ-ಪಕ್ಕಿಗಳು ಆ ವನಸಪ್ತಿಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುವು. ಆ ಹೆಮ್ಮರದ ಮೂಲದಿಂದ ಮಹಾದೇವರಿಂದ ಗಂಗೆಯಂತೆ ಇಳಿದು ನದಿ ರೂಪವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮುವ ಸರಸ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಉದ್ಭಾವನೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೇಳಿದಳು.

ಸರಸ್ವತಿ :- ದೇವನೆ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡು. ಸರಸ್ವತಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷ್ಣುವು ನುಡಿದನು.

ವಿಷ್ಣು :- ಇದೇ ಆ ವಡವಾನಲವು, ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸುಡುವ ಅಂಜಿಕೆಯೇ ಇಲ್ಲ ಇದನ್ನು ನೀನು ಪಡವಲ ಕಡಲಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಈ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಒಯ್ದು ಒಗೆದು ಬಿಡು. ನೀನು ಹೀಗೆ ಹರಿಯುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೋದರೆ ಆ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರವು ನಿನಗೆ ದೊರಕುವದು. ಶುಭಾಂಗಿಯೇ ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಜನಾರ್ಧನನು ಆ ವಡವಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಸರಸ್ವತಿ ಪ್ರವಾಹದ ನಡುವೆ ತೇಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ತರಳ ತೆರೆಗಳನ್ನು ತೂರುತ್ತ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖಿಯಾಗಿ ಹೊರಟಳು. ಮುಂದೆ ಅವಳು ಅದೃಶ್ಯಳಾಗಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಹೋಮಕುಂಡದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಆ ಯಜ್ಞ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲವನ್ನು ತನ್ನ ತೋಯ ತರಂಗದಿಂದ ತೋಯಿಸಿದಳು.

ತುಂತುರಗಳಿಂದ ತೊಳೆದಳು. ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯ ನದಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಅಗ್ನಿಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಪುನಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಳಾಗಿ ಇದನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದಾಳೆ ಎಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣ ನಾಯಕನಾದ ವಾಯುದೇವನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುನರುದ್ಭೂತಳಾದ ಸರಸ್ವತಿಯು ನರರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡವನಿಗೆ ನರಕ ದರ್ಶನವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ನರರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೊಸರನ್ನ ದಾನವಿತ್ತವರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಭೋಗ ದೊರಕುವವು.

ಅಲ್ಲಿ ದರಿದ್ರರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಪುಣ್ಯ ಬರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದರೆ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲ ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧಾರ ಹೊಂದುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ವತೀರ್ಥ ಸ್ನಾನದಫಲವು ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ಬರುವುದು. ಕಾರ್ತಿಕ, ವೈಶಾಖ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಗ್ರಹಣ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಇದು ಪುಣ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ

ಹರಿಯುವ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಮತಿ, ಪ್ರಜ್ಞಾ, ಮೇಧಾ, ಬುದ್ಧಿ, ವಾಣಿ, ಇವು ಆರೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಪೂರ್ವ ಸರಸ್ವತಿ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧಫಲ, ಸ್ನಾನದಿಂದ ಸೂರ್ಯಲೋಕ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯದಿಂದ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ತೀರ್ಥವು ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಂಶವೆಲ್ಲ ಪಾವನವಾಗುವುದು. ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಈ ಸರಸ್ವತೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪಿಂಡಪ್ರದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಕುಣಿದಾಡುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಗೋದಾನದ ಪುಣ್ಯ. ತರ್ಪಣದಿಂದ ಸುವರ್ಣದಾನದ ಪುಣ್ಯ. ಪಿಂಡಪ್ರದಾನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ನದಿ ಜಲ ಪಾನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಸ್ತವೇ. ಆದರೆ ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪವಿತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರಳು. ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಹರಿಯುವಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸುಲಭವಾಗಿರುವಳು. ಆದರೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಪ್ರಭಾಸ ಮತ್ತು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನದೊರಕುವುದು ಮಾತ್ರ ದುರ್ಲಭ. ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಯಸುವವನು ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತಬಿಟ್ಟು ವಿಷವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಹೊರಟವನಷ್ಟೇ ಮೂರ್ಖ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನ ಸ್ನಾನ ಹಾಗೂ ಎಳ್ಳಿನ ದಾನಗಳು ಪುಣ್ಯಕರ. ಅಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು ಚಿಗುಳಿಮಾಡಿ ಪಿಂಡವನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಪಿತೃಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅದೃಶ್ಯಳಾಗಿ ಮುಂದೆ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಹೂ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಒಂದು ಖರ್ಜೂರದ ವನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮುನಿಗಳು ಸಿದ್ದರು, ಚಾರಣರು, ಇರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಮತ್ತೆ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತದೆ. ಉದ್ಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ **''ನಂದಾ''** ಎಂದು ಹೆಸರಾಗುವದು. ಈ ನಂದಾನದಿಯೆಂಬ ಸರಸ್ವತಿಯ ಶಾಖೆಯು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ನಂದಾ ನಾಮಿನಿಯಾಗಿ, ದೊಡ್ಡ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ತಿಳಿನೀರು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವಳು. ಅನೇಕ ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ, ಆಮೆ, ಮುಂತಾದ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವವು. ನಂದಾ ನದಿ ಎಂದರೆ ಆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯೋ ಅಥವಾ ಅದೊಂದು ಬೇರೆಯಾದ ನದಿಯೋ ? ಅದು ಸರಸ್ವತಿಯೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ''ನಂದಾ'' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ನಂದಾ ನಾಮಧೇಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಭೀಷ್ಮರು ಪುಲಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ನುಡಿದರು -

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಂಜನ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಅವನಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ದೀಕ್ಷೆ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒಂದು ಪೊದರಿನಲ್ಲಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯು ಇದ್ದಿತು. ಕೂಡಲೇ ರಾಜನು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣದಿಂದ ಆ ಎರಳೆಗೆ ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ಆ ಹೆಣ್ಣು ಜಿಂಕೆಯು ಬೆದರುಗಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿತು. ಬಿಲ್ಲು ಬಾಣ ಹಿಡಿದು ರಾಜನು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿ ಚಿಗರೆಯು

ನುಡಿಯಿತು. ಮೂಢನೆ, ನೀನೇನು ಮಾಡಿದೆ ? ನೀನು ಇಂತಹ ಘೋರ ಕೃತ್ಯಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು ? ನಾನು ನನ್ನ ಕೂಸಿಗೆ ಕೆಳಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ, ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆಗ ನೀನು ನನ್ನ ಮೈಯೊಳಗಿನ ಮಾಂಸದ ಲೋಭದಿಂದ ಬಾಣ ಹೊಡೆದು ಘಾತಮಾಡಿದೆ. ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬಾರದು. ಇದರಂತೆ ಮಲಗಿದಾಗ ಮತ್ತು ಸಂಭೋಗ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಾರದು ಎಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.

ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲು ಉಣಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇಂತಹ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರಕಠೋರವಾದ ನಿನ್ನ ಬಾಣದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸಿದೆ. ನನ್ನದೇನು ತಪ್ಪು ? ನಾನೇನು ನಿನ್ನ ಸೀಮೆ, ನಿನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದು, ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾಗಿ, ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಯಾದ ಕ್ರೂರ ಶ್ವಾಪದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದು. ಮುಳ್ಳು ತುಂಬಿದ ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹುಲಿಯಾಗಿ ಹರಿದಾಡು. ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಶಪಿಸಿದ ಆ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ರಾಜನು ಕೈಮುಗಿದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿತ್ತು.

ರಾಜ :- ಭದ್ರೆ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಮೊಲೆಹಾಲು ಕೊಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದೆ. ಕ್ಷಮಿಸು; ಶಾಂತಳಾಗು. ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರು. ನಿನ್ನ ಶಾಪದಂತೆ ನಾನು ಹುಲಿಯ ರೂಪ ಹೊಂದಿ ನಂತರ ನಾನು ಮಾನವನಾಗುವುದು ಎಂದು ? ನಿನ್ನ ಶಾಪದಿಂದ ನನಗೆ ಎಂದು ಬಿಡುಗಡೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಈಗಲೇ ಹೇಳು. ಮಹಾರಾಜನ ಬಿನ್ನಹ ಮನ್ನಿಸಿ ಆ ಜಿಂಕೆಯು ಮಾತನಾಡಿತು.

ಮೃಗೆ :- ದೊರೆಯೆ, ''ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಂದಾ ಎಂಬ ಒಂದು ಆಕಳು ಬರುವದು. ಆ ಹಸುವಿನೊಂದಿಗೆ ನೀನು ಸಂಭಾವಣೆ ನಡೆಸುವೆ ಆಗಲೆ ನಿನ್ನ ಶಾಪದ ಕೊನೆ ಆಗುವದು.'' ಆ ಹರಿಣಿಯ ಶಾಪವು ಕಾರ್ಯಗತವಾಗಲು ವಿಲಂಬವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲೇ ರಾಜನಿಗೆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯ ರೂಪವು ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. ಹದನವಾದ ಉಗುರು, ಕೊಡಲಿಯಂತಹ ಹಲ್ಲು, ಕೆಂಡದುಂಡೆಯಂತೆ ಕಿಡಿ ಉಗುಳುವ ಕಣ್ಣು, ಗುಡುಗಿನಂತಹ ಧ್ವನಿ, ಅತ್ಯಂತ ಘೋರವಾದ ರೂಪವು ಕಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಾಣಿಯಾದ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಆ ಕಗ್ಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತ ಹಿಂಸಾ ತಾಂಡವವನ್ನೇ ಆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅದು ನಡೆಸಿತು.

ಹೀಗೆ ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಹಿಂಸಾಕೃತದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರೂ ಆ ವ್ಯಾಘ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯದಿಂದ ಸ್ಮರಣವು ಉಳಿದಿತ್ತು. ಹರಿಣಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ತನಗೆ ಈ ದುರವಸ್ಥೆ ಬಂದದ್ದನ್ನೂ ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯವನ್ನೂ ಆಗಾಗ ನನೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಮಾಡುವ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅದು ಕಟುವಾಗಿ ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ''ಅಯ್ಯೋ ! ನನಗೆ ಇದು ಇಂತಹ ಜನ್ಮ ಬಂದಿತು ! ನಾನು ಮುಂದೆ ಎಂದು ಮಾನವ ಜನ್ಮ ಹೊಂದುವೆನು ?'' ಮಾಂಸದ

ಆಶೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ದುಷ್ಕೃತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾನೇನೋ ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಹುಲಿಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಂಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬದುಕುವದೆಂತು ? ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಜೀವನವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಮಾನವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡುವದು ? ಮನುಷ್ಯರು ನಮ್ಮಂತಹ ಕ್ರೂರ ಶ್ವಾಪದಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಂಸ ಲೋಭಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬೇಟೆಯಾಡಲು ಬಂದ ಮಾನವರ ದರ್ಶನವೇ ನಮಗೆ ಮೃತ್ಯು ಇದ್ದಂತೆ. ಅವರನ್ನು ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಕೊಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರೇ ನಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ನಮ್ಮ ಮಾಂಸ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ನಾನು ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲೇಬೇಕು. ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕುಕಾಲಿನಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗುವುದು. ಎಂತೆಂತಹ ಸಾಧು ಸ್ವಭಾವದ ಮಾನವರು ಕೂಡ ಸಹವಾಸ ದೋಷದಿಂದ ನಮ್ಮ ಬೇಟೆ ಆಡಲು ಬರುವರು. ಅವರನ್ನು ಹೊಡೆಯದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ವನಾಶ. ಹೊಡೆದರೆ ಹಿಂಸಾ ಮೂಲಕ ಮಹಾಪಾಪ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾನು ಹುಲಿ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಬಂದ ಪಾಪದಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟ ಚಿಗರೆಯು ಮಾತ್ರ ನೀನು ವ್ಯಾಘ್ರ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮಾನವ ಜನ್ಮಪಡೆಯುವೆ ಎಂದಿದೆ. ನನಗೆ ಕ್ರೂರ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದಾದೀತು ? ಏನೇ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನು ಮೇಲಿಂದ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಪರಾಙ್ಮುಖನಾಗುತ್ತೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮರಣವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಆ ಹುಲಿಯು ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿತು. ಹಿಂಸಾಕೃತ್ಯವನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಆದರೂ ಹಸು ಪಶುಗಳನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅದರ ಸಂಕಲ್ಪ ಮರೆಯಾಗಿ ಹುಲಿ ಜಾತಿ ಸಹಜವಾದ ಹಿಂಸಾಭಾವ ತಲೆ ಎತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನೂರು ವರ್ಷ ಕಳೆದವು. ಆ ವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಸುಗಳ ಹಿಂಡು ಆಗಮಿಸಿತು. ಹುಲ್ಲು ನೀರು ಹುಡುಕುತ್ತ ದನಗಾಹಿಗಳು ಬಂದು ಹಸಿರು ಮೆರೆಯುವ ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿನ ಆ ಬೆಟ್ಟದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಆಕಳು - ಕರುಗಳ ಅಂಬಾರವದಿಂದ ಆ ವನ ಪ್ರಾಂತವು ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಯಾದವರಂತಿರುವ ಗೋಪಾಲಕರು ಹಗಲಿರುಳು ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಹೀಗೆ ಖರ್ಜ್ಜೂರಿ ವನದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಆ ಹುಲಿಯು ವಾಸಿಸಿದಾಗ ಹಿಂಡು ಹಿಂಡಾಗಿ, ಹಸುಗಳು ಹಸಿರು ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಂಡಲೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಹಸುಗಳ ಹಿಂಡಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಂದಾ ಎಂಬ ಆಕಳು ಆ ಗೋಮಂಡಲದ ಮುಖ್ಯಧೇನು ಆಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಬಣ್ಣವು ರಾಜಹಂಸದಂತೆ ಸ್ಫಟಿಕ ಧವಳವಾಗಿತ್ತು. ಹಂಸವರ್ಣ, ಕೊಡಗೊಚ್ಚಲು, ಉದ್ದಕೊರಲು, ಮಿದುತೊಗಲು, ಸುಂದರವಾದ ಗಂಗೆದೊಗಲು, ಘಣಿಘಣಿಸುವ ಕೊರಳಗಂಟೆಗಳು, ಕಪ್ಪುಕುತ್ತಿಗೆ, ಪುಷ್ಪದೇಹ, ಸುಂದರ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು ಆ ಹಸು.

ಈ ಸುಂದರವಾದ ಹಸುವು ಹಿಂಡಿನ ಮುಂದೆ ಹೊಸಹೊಸ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಮೈದಾನ ಹುಡುಕ್ತ, ಅದನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಆ ಹಸುಗಳ ಹಿಂಡು ಹುಲ್ಲುಮೇಯುತ್ತ ತಿರುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ರೋಹಿತ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ದರೀ

ಕಂದರಗಳಿಂದ ಭೀಕರವಾದ ಬೆಟ್ಟವಿದೆ. ನೂರಾರು ಗುಹೆಗಳು ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ; ಅದರ ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘೋರಾರಣ್ಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದೇ ದುಸ್ತರ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲಿನದೇ ಸುಗ್ಗಿ. ಅಲ್ಲಿಯ ಹಚ್ಚುಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹಸುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹುಚ್ಚೇ ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇಂತಹ ಶ್ಯಾಮಲ, ಪೂರ್ಣವಾದ ಆ ಶೈಲ ಪ್ರಾಂತವು ಅನೇಕ ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಅಸಂಖ್ಯ ಕ್ರೂರ ಮೃಗಗಳಿಂದ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು. ಗಿಡ-ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಸುಂದರವೂ ಶ್ವಾಪದಗಳಿಂದ ಭೀಷಣವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಭಯಂಕರ ಕಗ್ಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭೀಷಣವಾದ ಮೃತ್ಯುರೂಪಿ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯು ವಾಸವಾಗಿತ್ತು. ಹದನವಾದ ಹಲ್ಲು, ತೀಕ್ಷ್ಣ ಉಗುರುಗಳಿದ್ದ ಆ ಹುಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟವನ್ನೇ ಕಂಡಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ಗರ್ಜಿಸಿದರೆ ಮಳೆಗಾಲದ ಮೋಡವು ಗುಡುಗಿದಂತೆ, ಅದರ ಬಾಯಿ ದೊಡ್ಡ ಗುಹೆಯಂತೆ ಭೀಕರ, ಹಲ್ಲು, ಉಗುರು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಆಯುಧದಂತಿದ್ದವು.

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ನಂದ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಿದ್ದನು. ಅವನು ಗೋಪಾಲಕರಿಗೆ ಹಿತ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ದೃಷ್ಟಿ ಉಳ್ಳವನು. ಅವನು ಮಿದುವಾದ ಹಸಿರುಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಸುಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ನಂದಗೋಪನ ಹಸುವಾದ ನಂದೆಯು ಒಂದು ದಿನ ಹಸಿರಿನ ಆಶೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಹಿಂಡನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಂಗಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿತು. ಆ ಘೋರವಾದ ಕಾಡನ್ನು ಕಂಡರೇನೇ ಮೈ ನವಿರೇಳುತ್ತಿತ್ತು ! ಆ ಭಯಂಕರ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿದ ಭೀಕರಾಕಾರದ ಆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯ ಎದುರು ನಂದೆಯು ಬಂದಿತು. ಹುಲಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಹಸುವು ಓಡತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಹುಲಿಯು ಕೂಗಿ ''ನಿಲ್ಲುನಿಲ್ಲು'' ಎಂದು ಒದರಿ ಹೇಳಿತು. ಗೋವೆ, ಏಕೆ ನಡುಗುವೆ ? ಇಂದು ನೀನು ನನಗೆ ಆಹಾರವಾಗಲು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನೀನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ದೈವವೇ ನನ್ನ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಿಸಿದೆ.

ಆ ಹುಲಿಯ ನಿಷ್ಠುರವಾದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ನಂದಾ ಧೇನುವಿನ ಮೈಗೂದಲು ನಿಮಿರಿನಿಂತವು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದ ಕರುವಿನ ನೆನಪಾಯಿತು. ''ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಅಚ್ಚಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಮಗುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದೆನಲ್ಲ ! ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ನನ್ನ ಕೂಸನ್ನು ನಾನು ನೋಡಲಾರೆನೆ ? ಅಯ್ಯೋ ಮಗನೆ, ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಗತಿ ಏನು ? ಎಂದು ಆ ಧೇನನೊಂದುಬೆಂದು, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸತೊಡಗಿತು. ದುಃಖದಿಂದ ಅದರ ಕೊರಳು ಬಿಗಿದು ಪುತ್ರಶೋಕವು ಆ ಹಸುವಿನ ಕರುಳನ್ನು ಸುಡತೊಡಗಿತು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಳತೊಡಗಿತು ಆ ದೀನಧೇನು. ಹೀಗೆ ದೀನವಾಗಿ ವಿಲಾಪಿಸುವ ಆಕಳವನ್ನು ಕಂಡು ಆಘೋರಾಕಾರದ ಹುಲಿಯು ಕೇಳಿತು.

ವ್ಯಾಘ್ರ ! ಧೇನುವೆ, ನೀನು ಏಕೆ ಅಳುತ್ತಿ ? ದೈವದಿಂದಲೇ ನೀನು ನನ್ನ ಆಹಾರವಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಖದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆ. ನೀನು ಈಗ ಅತ್ತರೂ ಅಷ್ಟೇ, ನಕ್ಕರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಇಂದು ನೀನು ನನಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯ. ಏನಾದರೂ ನೀನಿನ್ನು ಬದುಕಲಾರೆ. ಅವರವರಿಗೆ ವಿಧಿ ವಿಹಿತಪಡಿಸಿದ ಆಹಾರವನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಯು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ದೈವವು ಇಂದೇ ನಿನಗೆ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ತಂದಿದೆ. ನೀನು ಏಕೆ ಅಳುವೆ ? ನೀನು ರೋದನಮಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮತ್ತು ಈ ನಿನ್ನ ದುಃಖ ಮುಖನೋಡಿ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದೆ. ಅಳುವ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳು !

ಹುಲಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂದೆಯು ನುಡಿಯಿತು. ''ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವ್ಯಾಘ್ರನೇ, ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು. ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಯಾವ

ಪ್ರಾಣಿಗೂ ಬದುಕುವ ಆಶೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನಾದರೂ ಸಾವಿಗೆ ಹೆದರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರಾಣಿಯು ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಲೇ ಬೇಕಷ್ಟೇ! ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮರಣ ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದು ಅಪರಿಹಾರ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಶೋಕಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೃಗರಾಜನೆ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಕಾಲನೇಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನರಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ಹೆದರಿ ಶೋಕಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಪ್ರೇಮ ವಿಹ್ವಲಳಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಎದುರು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳು. ಮೃಗರಾಜನೆ, ನಾನು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕರುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದೆನು. ಆ ನನ್ನ ಚೊಚ್ಚಲ ಗಂಡುಮಗನು ಇನ್ನೂ ಸಣ್ಣ ಕೂಸು. ನನ್ನ ಮೊಲೆ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿದೇ ಜೀವಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಅದು ಇನ್ನೂ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿಪಡುತ್ತಲಿದೆ. ಆ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ನಾನು ಅಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಆ ಮಗು ಹೇಗೆ ಬದುಕೀತು ?

ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ತನಪಾನಮಾಡಿಸಿ, ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಸಿ, ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮೈದಡವಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆತುರಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಕರುಳುಗಳು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತಲಿವೆ. ನೀನು ದಯದೋರಿದರೆ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಮಗುವಿನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಅದರ ನೆತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಹಿತ-ಅಹಿತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನನ್ನ ಗೆಳೆಯರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆ ಕೂಸನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕೊಂದು ತಿನ್ನಬಹುದು. ನಂದ ಧೇನುವಿನ ಈ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಹುಲಿಯು ನುಡಿಯಿತು :- ''ಸಾಯಲು ಹೊರಟಿರುವ ನಿನಗೆ ಮಗುವಿನಿಂದೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೃತ್ಯುವಿನೆದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹೆದರಿ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಕೈಕಾಲುಕಳೆದು ಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನೆದುರು ಮೃತ್ಯುವು ಬಾಯ್ದೆರೆದು ನಿಂತರೂ ನೀನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ''ಮಗಮಗ'' ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ದೀನಳಾಗಿ ಕರುಣಾಕ್ರಂದನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವೆ. ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ, ತಪಸ್ಸಾಗಲಿ, ದಾನವಾಗಲಿ, ತಾಯಿ-ತಂದೆ, ಗೆಳೆಯರು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ. ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಅಕ್ರಾಂತನಾದ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಶಕ್ತರು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಬಳಿಕ ಮಗನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಏಕೆ ಇಷ್ಟು ಶೋಕ ಮಾಡುವೆ ? ನಿನ್ನ ಮಗನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮೃತ್ಯುಪಾಶದಿಂದ ಉಳಿಸುವನೇ ? ನೀನೇನೋ ಈಗ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಗನನ್ನು ಸಂತೈಸುವೆನೆಂದು ಬಾಯಿಯಿಂದ ಹೇಳುವೆ. ಅಂದರೆ ಪರಮಪವಿತ್ರವೂ ರಮಣೀಯವೂ ಆದ ಸ್ವರ್ಗದಂತಿರುವ ಆ ಗೋಕುಲವನ್ನು ತೊರೆದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಆದೀತು ? ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಮಲಗಳುಳ್ಳ ಸರೋವರದಂತೆ ಆ ಗೋಕುಲವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಮನೆಯಂತಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸಂತೋಷದಾರ್ಢ್ಯವುಳ್ಳ ಜನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗೋಕುಲದಂತೆಯೇ ಇದೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ನೀನು ಹೇಗೆ ತಾನೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿಯೇ ? ನೀನು ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ನಿನ್ನ ಮಗುವು ದೀನ ದನಿಯಿಂದ ಕರುಣಾಜನಕನಾಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರೆ ನಿನಗೆ ಆ ಕರುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆ ?

ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ತಾಯಂದಿರನ್ನು ನೆನೆದು ಅಂಬಾರವವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕರುಗಳ ದನಿಯು ಯಾರ ಹೃದಯವನ್ನು ಎಳೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ? ಇಂತಹ ಪ್ರತಿ ಗೋಕುಲದಂತಿರುವ ಆ ಗೋಷ್ಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ತಿರುಗಿಬರುವೆ? ಇದು ಅಶಕ್ಯ. ನನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹಸಿದು ನಿನ್ನ ರಕ್ತವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಕಾತರಿಸಿನಿಂತಿವೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಭರವಸೆಯಿಂದ ನಾನು ಹೇಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಲಿ?

ನಂದಾ :- ಮೃಗರಾಜನೇ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನಾನು ಒಂದೇ ಕರುವನ್ನು ಈದಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ, ನಮ್ಮ ಹಿಂಡಿನ ನಾಯಕನನ್ನು ಕಂಡು, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಮ್ಮ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಗೋಪಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಹೇಳಿ, ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಮರಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಗೋಷ್ಠದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ, ನಾನು ನಿಶ್ಚಿತ ವಾಗಿಯೂ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಆಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ನಂಬು. ನಾನು ಬರದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ, ಪಿತೃಮಾತೃ ಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳು ಬರಲಿ. ವಿಷಕೊಟ್ಟ ವರಿಗೂ, ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೂ ಮ್ಲೇಂಛರಿಗೂ ಬರುವ ಪಾಪಗಳು ಬರಲಿ. ಆಕಳುಗಳು ನಿಲ್ಲಲು ಅಡ್ಡಿಪಡಿಸುವವರಿಗೂ, ಗೋಹತ್ಯೆಗೈಯುವವರಿಗೂ, ಮಲಗಿದವರನ್ನು ಹೊಡೆದೆಬ್ಬಿಸಿದವರಿಗೂ ಬರುವ ಪಾಪಗಳು ನನಗೆ ಬರಲಿ. ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕನ್ಯೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿ, ಮದುವೆಮಾಡಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಧಾರೆಯೆರೆದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬಳನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬರುವ ಪಾಪವು ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ, ಬರಲಿ. ಭಾರಹೊರಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಚಿಕ್ಕಮಯಸ್ಸಿನ ಅಥವಾ ಮುದುಕನಾದ ಅಥವಾ ರೋಗಿಷ್ಠ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಹೂಡಿ ತಗ್ಗುದಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತ ಓಡಿಸಿದಾಗ ಬರುವ ಪಾಪ ನನಗೆ ಬರಲಿ. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ನಿರಾಶನನ್ನಾಗಿ ಬರಿಗೈಯಿಂದ ತಿರುಗಿ ಕಳುಹಿಸುವವನಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪವು ನಾನು ಮರಳಿ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಬರಲಿ. ನಂದೆಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹುಲಿಯು ನುಡಿಯಿತು -ಧೇನುವೇ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಈ ಆಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ನನಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಹೋಗಬಹುದು. ನಿನಗೆ ಕದಾಚಿತ್ 'ಈ ಹುಲಿಯು ಮೂರ್ಖವಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಂಚಿಸಿದೆ' ಎಂದು ನೀನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಒಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ, ವಿವಾಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಕಳುಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರ ಒದಗಿದಾಗ ಆಣೆಇಟ್ಟು ತಪ್ಪಿದರೂ ಪಾಪವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಬೇಡ. ಅನೇಕ ತರ್ಕ, ಕುತರ್ಕ ಹೇತು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳಿಂದ ಕ್ಷುದ್ರರಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಮಾನವರು, ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿರುವು ಮುರುವು ಮಾಡಿ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಉಪನ್ಯಾಸಮಾಡಿ ಜನರನ್ನು ಮೋಸಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸುಳ್ಳಾದದ್ದನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಜನರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸವಾದ ಬಳಿಕ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಬಹುಶಃ ಮನ್ನಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಚ್ಚಲದಲ್ಲಿಯ ಹಾಲು ಎಲ್ಲವೂ ತೀರಿದ ಬಳಿಕ ಕರುವು ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೇ! ಅದರಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಕೆಲಸವಾದ ಬಳಿಕ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದವನನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತಾನೆ. ಉಪಕಾರಮಾಡಿದವರಿಗೆ

ಪ್ರತಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಈ ವರೆಗೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ, ತಮ್ಮ ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಆದ ಬಳಿಕ ಬುದ್ಧಿಯು ಬದಲಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಜನರು ದೇವತೆಗಳ ಆಣೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಎಂತೆಂತಹ ಸುರರು, ಋಷಿಗಳು, ನರರು, ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮನಬಂದ ಆಣೆಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತಾರೆ ದೇವತೆಗಳ, ಅಗ್ನಿಯ ಹಾಗೂ ಗುರುಗಳ ಎದುರು ಯಾರು ಸತ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ನಡೆಯುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಯಮಧರ್ಮನು ಒಳ್ಳೇ ಶಾಸನವನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೂ ಕೂಡ ಆಣೆಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿದೆನು ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟದಿರಲಿ. ನೀನೇ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವೆ. ಬರದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪಾಪ ಬರಲಿ ಎಂದು ಆಡಿ ತೋರಿಸಿರುವೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದಿನ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಮಾಡು.

ಎಲವೋ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಲಿಯೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಅಥವಾ ನಿನ್ನಂತಹ ಸಾಧುಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಯಾವನು ವಂಚಿಸಿ ಮುಂದೆ ಬಂದಾನು ! ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ವಂಚಿಸಿದವನು ತನ್ನನೇ ವಂಚಿಸಿ ಕೊಂಡಂತೆ.

ಹುಲಿ :- ಗೋಮಾತೆಯೆ ಹೋಗು. ಪುತ್ರವತ್ಸಲೆಯಾದ ನೀನು ಮಗುವಿನ ಮುಖ ನೋಡು. ಮಗನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡು. ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ನಿನ್ನ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಸು. ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಸಂತೈಸು. ಅಣ್ಣನ ನಿರೂಪ ತೆಗೆದುಕೊ. ನಿನ್ನ ಗೆಳತಿ ಹಾಗೂ ಬಂಧು ಬಳಗದವರನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತನಾಡಿ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬಾ ನಿನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಧ್ಯೇಯವು ನಿನ್ನ ಮುಂದಿರಲಿ. ನೀನು ಬೇಗ ಆಗಮಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವ ಆ ಆಕಳು ಹುಲಿಯ ಮುಂದೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಣೆಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು, ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು. ಕರುಳು ಎಳೆದೆಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಕ್ಕುತ್ತ ಅದು ನಡೆಯಿತು. ಅದರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೈ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ದುಃಖದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಮುಳುಗಿ ಏಳುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ಕರುವನ್ನು ''ಅಂಬಾ ಅಂಬಾ'' ಎಂದು ಕರುಳು ಕಿತ್ತು ಬರುವಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಾ ಮನೆಯೆಡೆಗೆ ಶೋಕಾಕುಲವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಸಳೆ ಹಿಡಿದ ಆನೆಯು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಒದ್ದಾಡುವಂತೆ ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನೂ ತನ್ನನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ದುಃಖಪಡುತ್ತ ಗೋಳಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ''ಅಂಬಾ'' ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಾ ಮನೆಯಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿತು. ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಧಾವಿಸಿತು. ಇಂದ್ರಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಅದರ ಕರುವು ಒದರುತ್ತ ನಿಂತಿತ್ತು. ಮಗುವಿನ ದನಿಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ನಂದೆಯು ಅತ್ತ ಧಾವಿಸಿತು. ತಾಯಿಯನ್ನು ಕಂಡಕೂಡಲೇ ಕರುವಿಗೆ ಏನೋ ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಬರುವ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರೇಕೆ ! ಎಂದು ಶಂಕೆ ಬಂದು ಆ ಕೂಸು ಕೇಳಿತು.

ಕರು :- ತಾಯಿ ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ? ನೀನೇಕೊ ಸಂತ್ರಸ್ಥಳಾಗಿ ಕಾಣುವೆಯಲ್ಲ. ಬಹಳ ಗಾಬರಿ ಆದಂತಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಭಯವು ಇಣುಕುತ್ತಿದೆ. ನಿನ್ನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ?

ನಂದಾ :- ಮಗನೆ, ''ಮೊದಲು ನನ್ನ ಸ್ತನವನ್ನು ಕುಡಿ. ಎನ್ನ ಈ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಮೊದಲು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಹಾಲುಕುಡಿದು ತೃಪ್ತನಾಗು, ಮಗನೆ. ನಿನಗೆ ಇದೇ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯ ಕೊನೆಯ ಭೇಟಿ. ನಿನಗೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಹಡದವ್ವನ ದರ್ಶನವಾಗಲಾರದು. ಅಯ್ಯೋ ವತ್ಸಾ ! ಇಂದೊಂದು ದಿನ ನೀನು ನನ್ನ ಮೊಲೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವೆ. ನಾಳೆ ಯಾರ ಸ್ತನಪಾನ ಮಾಡುವೆ ? ಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ಇಂದು ಮತ್ತೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕು. ಆಣೆ ಇಟ್ಟು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಲಿ ಹಸಿದು ಕುಳಿತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನಾನು ಉಣ್ಣಲು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ.'' ತಾಯಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರುವು ಮತ್ತೆ ನುಡಿಯಿತು.

ಕರು :- ಅಮ್ಮಾ, ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಬದುಕಿ ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಾಯಿಯೊಡನೆ ನಾನೂ ಮರಣಹೊಂದುವುದು ಲೇಸಲ್ಲವೆ ? ಅಮ್ಮಾ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದರೆ ಒಂಟಿಯಾದ ನಾನು ತಾಯಿಯ ರಕ್ಷಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ವನದಲ್ಲಿ ಆ ಹುಲಿಯು ನಿನ್ನೊಡನೆ ನನ್ನನ್ನೂ ಕೊಂದು ಬಿಡಲಿ. ಆ ಹುಲಿಯು ಕರು ಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಮುಂದಾದರೂ ಮಾತೃಭಕ್ತರಿಗೆ ಆಗುವ ಸದ್ಗತಿಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಹುಲಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ಅಥವಾ ತಾಯಿಯೇ ನೀನೇ ಇಲ್ಲಿರು. ನಿನ್ನ ಮಾತು, ನಿನ್ನ ಆಣೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೇ ಸತ್ಯಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ಹುಲಿಯು ನಿನ್ನ ಬದಲಾಗಿ ನನ್ನನ್ನೇ ತಿಂದು ಬಿಡಲಿ. ತಾಯಿ ಇಲ್ಲದ ಮಗು ಬದುಕಿಯಾದರೂ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ! ಆ ಹುಲಿ ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆಹಾರವಾಯಿತು. ನೀನು ಬದುಕಿ ಉಳಿದಂತಾಯಿತು.

ನೀನಿಲ್ಲದೆ ಎಳೆ ಕರುವಾದ ನಾನು ಬದುಕಲಾರೆ. ನೀನು ಹೋದರೆ ಅನಾಥನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವರಾರು ? ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾಯಿಯಂಥ ಹಿತಬಂಧು ಯಾರಾದರೂ ಉಂಟೇ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ? ನಾನು ಸತ್ತು ಹೋದರೆ ನೀನು ಹೇಗಾದರೂ ಬದುಕಬಹುದು. ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಬಹುದು. ನನಗೂ ತಾಯಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವು ಬರುವುದು. ತಾಯಿಗೆ ಸಮನಾದ ನಾಥರಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಗೆ ಸಮನಾದ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ತಾಯಿಯಂತಹ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ತಾಯಿಯಷ್ಟು ಸುಖವನ್ನು ಯಾರೂ ಕೊಡಲಾರರು. ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ದೇವರು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿಗೆ ಸಮನಾದ ದೇವತೆಯು ಇಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಈ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹ ಮಾತೃಸೇವಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ನಂದಾ :- ಮಗನೇ, ಈಗ ಮೃತ್ಯುವು ನನಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹುಲಿಯು ನನ್ನನ್ನೇ ಕಬಳಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ಬೇಡ. ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮರಣದಿಂದ ಮರಣವು ಬರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಪುತ್ರನೆ, ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ನಿನಗೆ ಸಂದೇಶ ಕೊಡುವುದು ಇದೇ ಕೊನೆಯದು. ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲು ತಾಯಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅವರ ಸೇವೆಯ ವಿಚಾರ. ನನ್ನ ಈ ಕೊನೆಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಆಲಿಸು. ನೀನು ವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವಾಗ ಅಥವಾ ನದಿ ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಹೋದಾಗ

ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಪ್ರಮಾದ ಮಾಡಬೇಡ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ತಾವು ಮಾಡುವ ತಪ್ಪು, ಅನವಧಾನ, ಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದಲೇ ನಾಶಹೊಂದುವವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದರೆ ವಿನಾಶ ಖಂಡಿತ ಬಹಳಷ್ಟು ಆಶೆಪಡಬೇಡ. ಲೋಭದಿಂದ ದುರ್ಗಮವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಹೋಗಬೇಡ. ಲೋಭದಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿನಾಶವಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ.

ಅತ್ಯಾಶೆಗೆ ಒಳಗಾದ ಜನರು ಲೋಭದಿಂದ ಸಮುದ್ರದ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ದುರ್ಗಮವಾದ ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ತಿರುಗುತ್ತಾರೆ. ಎಂತಹ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಲೋಭದಿಂದ ಅತಿ ಭೀಕರವಾದ ಅಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಎಸಗುತ್ತಾನೆ. ಲೋಭ ಪ್ರಮಾದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ ಇವು ಮೂರರಿಂದ ಜಗತ್ತು ಹಾಳಾಗುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ಅತಿ ಆಶೆ. ಅತಿ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ಅತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಪುತ್ರನೆ, ಎಲ್ಲ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಮ್ಲೇಂಛ ಹಾಗೂ ಕಳ್ಳಕಾರರ ಉಪದ್ರವಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವದ ನೀಚ ಜಾತಿಯ ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಚಿತ್ತಲಹರಿಯ ನೆಲೆ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವುಗಳ ದುಃಸ್ವಭಾವವು ವಿಪರೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಗುರುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ನದಿಗಳು, ಕೊಂಬುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳು, ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಇಡಬಾರದು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರಲ್ಲಿ, ಆಳುಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಬಾರದು. ವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದದವನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬಾರದು. ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟವನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬಾರದು. ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಯವು ಬುಡದಿಂದಲೇ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸಪಡಬಾರದು. ಹೆದರುವವನಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶ್ವಾಸವಿಡಬಾರದು. ಎಚ್ಚರದಪ್ಪಿದವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿಕೆ ಇಡಬಾರದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವರ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಗುಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡುವರು. ವಾಸನೆಯಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡು. ಗೋವುಗಳು ಗಂಧದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ರಾಜರು ಆಳುಗಳೆಂಬ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಘೋರವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು. ಧರ್ಮವನ್ನೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ನೀನು ಆತುರ ಪಡಬೇಡ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಹಾದಿಗಾರನು ನೆರಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೇರುವಿಕೆಯೂ ಹಾಗೆ ಆಗಿದೆ. ಎಲೈ ಮಗನೆ, ಈ ಜಗತ್ತು ಅನಿತ್ಯವಾದದ್ದು. ನೀನೊಬ್ಬನೇ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿಯೇ ? ಶೋಕವನ್ನು ದೂರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ನಂದಾ ಧೇನುವು ತನ್ನ ಕರುವನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಅದರ ನೆತ್ತಿ ಮೂಸಿ, ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿ, ಮೈಯನ್ನು ನೆಕ್ಕಿ ನಾಗಿನಿಯಂತೆ ಬಿಸಿ ಉಸಿರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬಿಡುತ್ತ ಶೋಕಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಅದರ ಕಂಗಳಿಂದ ದುಃಖಾಶ್ರುಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಉದುರುತ್ತಿದ್ದವು. ಪುತ್ರಹೀನವಾದ ಜಗತ್ತು ಅವಳಿಗೆ ಶೂನ್ಯವಾದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ಆಳವಾದ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ದುಃಖಾತಿರೇಕದಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿಪಡುತ್ತ ಅವಳು ಶೋಕಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಆ ನಂದೆಯು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿಯಿತು.

ನಂದ :- ಮಗನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಸ್ನೇಹವಿಲ್ಲ. ಮಗನಿಗೆ ಸಮನಾದ ಸುಖ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಮಗನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪ್ರೀತಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಮಗನಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಗತಿ ಅಥವಾ ಮೋಕ್ಷವು ಬೇರಿಂದ ದೊರೆಯದು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಮನೆ ಶೂನ್ಯ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಜನ್ಮ ವ್ಯರ್ಥ. ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖ. ಪರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷ. ಸಂತಾನ ವಿಹೀನರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ನರಕವೇ ಗತಿ. ಗುಂಪಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಹುಲಿಯು ಹಿಡಿಯಿತು. ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವೆನು. ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಮಗು, ತಾಯಿ, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಗೋಕುಲ ಮತ್ತು ಗೋವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಆ ಸತ್ಯ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿರುವೆನು. ಮತ್ತೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ಮಗನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ಆ ನಂದಾಧೇನವು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಸೋದರಿಯರನ್ನೂ ಗೆಳತಿಯರನ್ನೂ ಕುರಿತು ದೀನವಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು. ಅಮ್ಮ, ದುಷ್ಟತನದಿಂದ ನಾನೇನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸು. ನನ್ನ ಮಗನು ನಿನ್ನ ಮಗನೇ ಮತ್ತೇನನ್ನು ಹೇಳಲಿ ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಮಗನ ಗುಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ಕರುವಿನೆಡೆಗೆ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ನೋಡಿ, ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು, ಗೆಳತಿಯರಾದ ಗೋವುಗಳನ್ನು, ತಮ್ಮನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಗೃಹಿಣಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿತು -

ನಂದಾ :- ನಿಮ್ಮ ಹಸುಗಳ ಹಿಂಡಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದೆ. ಆಗ ಭೀಕರವಾದ ಒಂದು ಹುಲಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಿತು. ಆದರೂ ನಾನು ಮರಳಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಆಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಾನು ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು, ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಂತೆ ನಾನು ಈಗ ಬಂದಾಯಿತು. ಮಗನನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿದ್ದಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ಆಯಿತು. ನಾನು ಬಂದ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದಂತಾಗಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಈಗ ನಾನು ಆ ಹುಲಿಗೆ ನನ್ನ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹಡೆದ ತಾಯಿಯಾದ ಗೋಮಾತೆಯೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಾಗಿ ಏನಾದರೂ ನನ್ನ ದುಷ್ಟತನದಿಂದ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ ? ನನ್ನ ಗೋ ಗೆಳತಿಯರಾದ ಸುರಭಿಮಾಲಿನ, ವಿಪುಲೆ, ಚಂಪಕೆ, ಭದ್ರೆ, ವಸುಧಾರೆ, ನಂದೆ, ಮಹಾನಂದೆ, ಘಟಸ್ರವೆ ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸೋದರಿಯರೆ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ವಂದಿಸುವೆನು. ತಿಳಿದಾಗಲಿ, ತಿಳಿಯದೇ ಆಗಲಿ, ನಾನು ಏನಾದರೂ ನಿಮಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದರೆ, ನಿಮಗೆ ಬೇಸರವಾಗುವಂತೆ ನಡೆದಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಪೂಜ್ಯ ಗೋಮಾತೆಯರಲ್ಲವೆ ? ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ನಾನು ಅಲ್ಲದಸಲ್ಲದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಸರ್ವಲೋಕದ ಮಾತೆಯರು, ಸರ್ವಸದ್ಗುಣಭರಿತೆಯರು ಆದ ಧೇನು ದೇವಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಮಧೇನುಗಳೇ ಇದ್ದಂತೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಎಷ್ಟೆಂದರೂ ಅವನು ಚಿಕ್ಕವನಲ್ಲವೆ ? ಅವನಿಂದ ಅನೇಕ ತಪ್ಪುಗಳು ಆಗುವದು ಸಹಜ. ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ ತಬ್ಬಲಿಯೂ, ದೀನನೂ, ಊನನೂ,

ತಾಯಿಯ ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಬೆಂದು ಹೋದ ನನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಸೋದರಿಯರೇ ನೀವು ಕ್ಷಮಿಸಿರಿ. ಇಂದಿನಿಂದ ಆ ಅನಾಥ ಮಗುವಿಗೆ ನೀವೇ ತಾಯಂದಿರು. ಮಾತೃಶೋಕದಿಂದ ಸೊರಗಿ ಕೊರಗಿದ ಆ ನನ್ನ ದೀನವತ್ಸಲನನ್ನು ನನ್ನ ಸಹೋದರಿಯರಾದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಅವನು ಹಿಂದಿನಂತೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಅನಾಥನಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮಗನು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಅನಾಥ ದೀನನಾದ ಅವನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಗನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕ್ಷಮಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ನಾನು ಇನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯ ಎದುರು ಶಪಥಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಸಖಿಯರೇ ನೀವು ಯಾರೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಸಾವು ತಪ್ಪದು. ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಮರಣ ಬರುವದು ನ್ಯಾಯವಾದದ್ದು. ನಾನು ನನ್ನ ಸೋದರಿಯರಿಗಿಂತ ಜೇಷ್ಠಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮರಣ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಕ್ರಮ ಪ್ರಾಪ್ತ ಮರಣಕ್ಕೆ ಚಿಂತಿಸುವದೇಕೆ ?

ಆಗ ಆ ನಂದೆಯ ಮಾತೆಯರು, ಗೆಳತಿಯರು, ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತರೂ, ದುಃಖಿತರೂ ಆಗಿ ನುಡಿದರು. ನಂದೆಯೇ, ಇದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ. ಹುಲಿಯ ಮಾತಿನಿಂದ ನೀನು ದೊಡ್ಡ ಆಪತ್ತನ್ನು ಮೈ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರುವೆ. ಸತ್ಯವನ್ನಾಡುವ ಭರದಲ್ಲಿ ಈಗ ನೀನೇ ಸತ್ತು ಹೋಗುವೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಕ್ರೂರವಾದ ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಆಣೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಸತ್ಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಂಚಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ನಾಶಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅಂತಹ ಕ್ರೂರ ಶ್ವಾಪದಗಳಿಂದ ಆತ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಧರ್ಮ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಂದೆ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಕೂಡದು. ಸತ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಲೋಭದಿಂದ ನಿನ್ನ ಈ ಹಸುಗೂಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹುಲಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವುದು ಘೋರ ಅಧರ್ಮವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಾದಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಹಾಡಿದ ನೀತಿ ಗಾಥೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ ? ಪ್ರಾಣಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಾಗ ಆಣೆಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಂದು ಗಾದೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಧರ್ಮ ಹೇಳುವ ಋಷಿಗಳು. ಯಾವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರೆ ಪ್ರಾಣ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ, ಅಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ನಿಜವಾಗುತ್ತವೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಸೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ನಿಜವೂ ಸುಳ್ಳಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಂಗಸರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ, ಗೋವುಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪವಿಲ್ಲ.

ನಂದಾ :- ನೀವು ಹೇಳುವ ಮಾತು ನಿಜ. ಈ ಹಿರಿಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನನಗೂ ಮಾನ್ಯವಾದದ್ದೇ. ಆದರೆ ಆ ಋಷಿವಚನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ನಾನು ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛಿಸಲಾರೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಕೂಡ ಸುಳ್ಳಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಜೀವ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಸುಳ್ಳನ್ನು ಆಡಲಾರೆ.

ಪ್ರಾಣಿಯು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುವನು. ಮುಂದೆ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಒಬ್ಬನೇ ಸಾಯುವನು. ಬದುಕಿದಾಗಲೂ ಅವನಿರುವುದು ಒಬ್ಬನೇ. ಸುಖ-ದುಃಖಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಮಾನವನ ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು

ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವು ಹಾಸು ಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುತ್ತೇನೆ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಧರ್ಮವು ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ನಿಂತಿರುವುದು. ಸಮುದ್ರವು ಕೂಡ ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮೀರದಿರುವುದು.

ಬಲಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಮೋಸದಿಂದ ಬಲಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದರೂ ಆ ಬಲಿಯು ಸತ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವು ಅತಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನೂರಾರು ಶಿಖರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು ಆಗ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು, ತಾನು ಬರುವವರೆಗೂ ಏಳುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮೀರದಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇವೆ.ಆ ಸತ್ಯವನ್ನು ಯಾವನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೊ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಇದ್ದುದನ್ನು ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯದೇ ಅದನ್ನು ಬೇರೆಯ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿದರೆ ಅವನು ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಮತ್ತೇನು ! ಅವನು ಆತ್ಮವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಳ್ಳನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸುಳ್ಳನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ನಾನೇ ಲೋಪ ಮಾಡಕೊಂಡಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಘೋರವಾದ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಅಂತಹನ ಧರ್ಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಯಮನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಬಹಳ ಆಳವಾದ, ಶುದ್ಧವಾದ ಕ್ಷಮೆ ಎಂಬ ಮಡುವುಳ್ಳ ಸತ್ಯವೆಂಬ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ ಮಾನವ. ಸಾವಿರ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸತ್ಯವೇ ಭಾರವಾಗಿತ್ತು ! ಸತ್ಯವು ಉತ್ತಮವಾದ ತಪಸ್ಸು. ಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳಿಲ್ಲದ ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನವು. ಇದು ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಒರೆಗಲ್ಲು. ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಕುಲಧನ. ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ತಮ್ಮ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಸುಲಭವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಒಡವೆಯು ಇದನ್ನು ಮ್ಲೇಂಛರೂ ಕೂಡ ಹೇಳಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಸಖಿಯರು :- ನಂದೆಯೆ, ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವದಾನವರಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅರ್ಹಳಾಗಿರುವೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯವೆ ? ನೀನಾಗಿ ಸ್ವಸಂತೋಷ ದಿಂದ ಆತ್ಮ ಬಲಿದಾನ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ನಾವೇನು ಹೇಳೋಣ ? ನೀನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಮರ್ಮಜ್ಞಳೇ ಆಗಿರುವಿ. ಇಂತಹ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದುದು ಯಾವುದು ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಆ ಸತ್ಯವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು. ಸತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನೀನು ಮಾಡಲಿರುವ ತ್ಯಾಗದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಗನಿಂದ ಅಗಲುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಮಗೆ ಭರವಸೆ ಇದೆ. ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೃತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಮಾತಿನಿಂದ ಜನರ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುವ ನಾರೀಮಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಒದಗಲಾರವು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಅಲ್ಲಿರುವ ಗೋಪಕುಲದ ಮುತ್ತೈದೆಯರನ್ನು ಕಂಡು ನೋಡಿ, ಇಡೀ ಗೋಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕಿ ಆ ಗೋಕುಲದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿರುವ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಮರಗಳನ್ನು ತಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಹೋಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆ ನಂದಾಧೇನುವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಹೊರಡುವಾಗ ಆ ಗೋವು, ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ವರುಣನನ್ನು, ಅಗ್ನಿಯನ್ನು, ವಾಯುವನ್ನು, ಚಂದ್ರನನ್ನು, ದಶದೆಶೆವೆಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ವೃಕ್ಷ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮಿಸಿ, ಕೈ ಮುಗಿದು ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಹೀಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಂಡಳು.

ನಂದಾ :- ಈ ವನದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರೆ, ಎಲ್ಲ ಬನದೇವಿಯರೆ, ನನ್ನ ಮಗನಾದ ವತ್ಸನು ನಿಮ್ಮನ್ನೇ ಶರಣು ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಅವನನ್ನು ನೀವು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಎಲೈ ಸಂಪಿಗೆಯಮರವೆ, ಅಶೋಕವೃಕ್ಷವೆ, ಪುನ್ನಾಗ ಪಾದಪವೆ, ಸರಳಮರವೆ ಮತ್ತು ಈ ವನವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವನಸ್ಪತಿಗಳೆ, ಕೇಳಿರಿ, ನನ್ನ ಮಗನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಈ ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಾನೆ. ತಾಯಿತಂದೆಯಿಲ್ಲದ ದೀನ ದುಃಖಿತನಾದ ಆ ಅನಾಥ ಮಗುವನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ತರುಲತೆಗಳು ನಿಮ್ಮ ಔರಸ ಮಗನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಈ ಮಹಾವನದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಶೋಕದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರುವ, ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾದ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಶೂನ್ಯವನ್ನಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ, ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ, ನನ್ನ ಮಗನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀವು ದಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೀಳ್ಕೊಂಡು, ಬೀಳುತ್ತ, ಏಳುತ್ತ, ಆ ಹಸು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ತನಗೆ ಮಗನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ದುಃಖವು ಆ ಹಸುವಿನ ಕರುಳಲ್ಲಿ ಕಿಚ್ಚನ್ನಿಟ್ಟಂತಾಗಿತ್ತು. ಗೆಳವಕ್ಕಿಯಿಂದ ಅಗಲಿದ ಚಕ್ರವಾಕಿಯಂತೆ, ಮರದ ಆಧಾರತಪ್ಪಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದ ಬಳ್ಳಿಯಂತೆ, ಕೈಯೊಳಗಿನ ಕೋಲುಕಳೆದ ಕುರುಡನಂತೆ, ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಮುಗ್ಗರಿಸುತ್ತ, ಏಳುತ್ತ ಬೀಳುತ್ತ ಆ ದೀನ ಧೇನುವು ಮಾಂಸದ ರುಚಿ ಕಂಡ ಆ ಹೆಬ್ಬುಲಿಯು ನೆಲೆಸಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ತನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ಹಸುವು ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆವಾಗಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹುಲಿಯು ಹುರುಪುಗೊಂಡು ಹಾರಿಬಂದಿತು. ಮುಖವನ್ನು ಉಬ್ಬಿಸಿ, ಚೂಪಾದ ಉಗುರುಗಳನ್ನು ಹೊರದೆಗೆದು ಭೀಕರವಾದ ಆ ಹುಲಿಯು ಹಸುವಿನೆಡೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅದರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಂದೆಯು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದ ಅದರ ಕರುವು ಬಾಲನೆಗೆಹಿ ಅತಿ ವೇಗದಿಂದ ಓಡುತ್ತ ತಾಯಿಗಿಂತ ಮುಂದಾಗಿ ಹುಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿತು. ನಂದಾ ಧೇನುವು ಮಗ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿತು. ಮಗನ ಮುಂದೆ ಮೃತ್ಯುವು ಮುಖ ತೆರೆದು ನಿಂತಿದ್ದನ್ನೂ ನೋಡಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ನಂದೆಯು ನುಡಿಯಿತು - ಮೃಗರಾಜನೆ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಎದುರು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಸತ್ಯಪಾಲನೆಯ ವ್ರತದಿಂದ ಚಲಿಸಿಲ್ಲ. ಸತ್ಯಧರ್ಮದಿಂದ ಸರಿದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನೀನು ನನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿನ್ನು. ಈಗ ನನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಪಂಚಭೂತಗಳು ನನ್ನ ರಕ್ತದಿಂದ ತೃಪ್ತವಾಗಲಿ. ನಿನಗೆ ಸಾಕಾಗುವವರೆಗೆ ನನ್ನ ರಕ್ತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡು. ನಾನು ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಇದೀಗ ಬಂದ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನೂ ತಿಂದು ಆನಂದಪಡು.

ವ್ಯಾಘ್ರ :- ಸತ್ಯವಾದಿನಿಯಾದ ನಂದಾ ಧೇನುವೆ, ನಿನಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತ. ನೀನೊಂದು ಕಲ್ಯಾಣದಾಯಿನಿಯಾದ ಕಾಮಧೇನುವೇ ಸರಿ. ಸತ್ಯವಂತರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಮಂಗಳ ಉಂಟೆ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಗೋಮಾತೆಯೇ, ನೀನೇನೋ ಮೊದಲು ನನ್ನ ಮುಂದೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನೀನು ಮರಳಿ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಗೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೌತುಕವಾಗಿತ್ತು. ಮನೆಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಈ ಹಸುವು ಮರಳಿ ಹೇಗೆ ಬಂದೀತು ಎಂದು ನಿನ್ನ ಸತ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೋಗಲುಬಿಟ್ಟೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಬದುಕಿ ಹೋಗುವುದು

ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವೆ ? ನಾನು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ನೆಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹುಡುಕಿದೆನು. ನನ್ನ ಈ ಸತ್ಯದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ತಾಯಿ, ನೀನು ನಡೆದು, ನುಡಿದ ಆ ಸತ್ಯವು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗ ಜೀವಂತಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ತಂಗಿ. ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನು ನನಗೆ ತಂಗಿಯ ಮಗ. ಶುಭಾಂಗಿಯೆ, ಮಹಾಪಾಪಿಯೂ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಯೂ ಆದ ನನಗೆ ನೀನು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೇ ಉಪದೇಶ ಕೊಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳು ಸತ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ನಿಂತಿವೆ. ಧರ್ಮವೂ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಹಸುವು ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಹಾಲನ್ನು ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಮ್ಮಾ, ನಿನ್ನ ಹಾಲು ಕುಡಿದವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನ್ಯರು, ಅತ್ಯಂತ ಧನ್ಯರು. ನೀನು ಯಾವ ನೆಲದಲ್ಲಿಯ ಹಸಿರು ಹುಲ್ಲನ್ನು ತಿನ್ನುವಿಯೋ ಆ ಭೂ ಭಾಗವೆಲ್ಲವೂ ಧನ್ಯ. ಅಂಬ, ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತಧಾರೆಯಂತಿರುವ ಹಾಲನ್ನು ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಕುಡಿದರೆ, ಮನುಷ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕ. ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವಿಶೇಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೆಚ್ಚಲಿನ ರಸವು ಮಾನವರಿಗೆ ದೊರಕುವುದು. ನಿನ್ನ ತಾಯ್ತನದ ಅಮೃತವನ್ನು ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿದವರು ಧನ್ಯರು.

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ಆ ಹುಲಿಯು ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿತು. ಆ ಧೇನುವಿನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ, ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಕ್ರೂರ ಪಶುವಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಮೂಡಿದಂತಾಯಿತು. ಅದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಆತ್ಮನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಕ್ರೂರವೂ, ಹಿಂಸಾಮಯವೂ ಆದ ನನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಇಂದು ಒಂದು ರಾವುಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಹಸುವಿನ ಸತ್ಯ ಸಂಧತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ನನಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆಯೇ ಜಿಗುಪ್ಸೆಮೂಡಿದೆ. ನನಗೇಕೊ ಬದುಕೇ ಬೇಸರವೆನಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಪಾಪ ಜೀವವು ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೊನೆಗೊಂಡೀತು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು. ಇಂದಿನ ವರೆಗೆ ಕ್ರೌರ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಕೊಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲ. ತಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ ಮಿಕ್ಕಿರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಘೋರ ಹಿಂಸೆಮಾಡಿದ ನಾನು ಮುಂದೆ ಯಾವ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೇನು ! ನನ್ನಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನ ಪಶುವಾದ ಈ ಹಸುವಿನ ಸತ್ಯ ಪಾರಾಯಣತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ನಾನು ಎಂತಹ ಪಾಪಿ, ಎಷ್ಟು ದುಷ್ಟ! ಎಂತಹ ಘಾತಕ ! ನನ್ನಂತಹ ಕ್ರೂರ ಪಶುವು ಇಂತಹ ಹೇಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ಯಾವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೋ ಏನೋ ! ಈಗ ಇರುವಷ್ಟು ದಿನ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುವೆನು. ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರ್ಥಜಲದಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಕಳೆಯುವೆನು. ನಂತರ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದ ತುದಿಗೇರಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳುವೆನು. ಇಲ್ಲದೆ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ದಳ್ಳುರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಯುವೆನು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತ ಆ ನಂದಾ ಧೇನುವಿಗೆ ಕ್ರೂರವಾದ ಆ ಕಾಡಪಶು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿತು.

ವ್ಯಾಘ್ರ :- ಧೇನು ದೇವಿಯೆ, ನನ್ನ ಘೋರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಲು ನಾನು ಏನು ಮಾಡಲಿ ! ಎಂತಹ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಲಿ ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಹೇಳು. ವಿಸ್ತಾರದಿಂದ ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.

ನಂದಾ :- ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ತ್ರೇತ್ರಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ದಾನವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳಿಗಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ದಾನವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯದಾನ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ದಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಚರಾಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯದಾನವನ್ನು ಯಾವನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಭಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಸಮನಾದ ದಾನವಿಲ್ಲ. ಅಹಿಂಸೆಗೆ ಸಮನಾದ ತಪವಿಲ್ಲ. ಆನೆಯ ಕಾಲಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಮಿಕ್ಕವುಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಹೇಗೆ ಮುಳಗಿ ಹೋಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಅಹಿಂಸೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅಡಗುತ್ತವೆ. ಎಲೈ ವ್ಯಾಘ್ರನೆ, ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅಹಿಂಸೆ ಇದ್ದರೇನೆಯೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತವೆ. ಯೋಗವೆಂಬ ಮರದ ನೆರಳು ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆ ಯೋಗವೆಂಬ ಮರಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೆ ಹೂವು. ಸ್ವರ್ಗವೂ ಮೋಕ್ಷವೂ ಫಲಗಳು, ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ ನೊಂದ-ಬೆಂದ ಯೋಗವೆಂಬ ಮರದ ನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ.

ವ್ಯಾಘ್ರ :- ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ಸ್ತನಪಾನಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಹರಿಣಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ್ದೆ. ಆಗ ಆ ತಾಯಿ ಚಿಗರೆಯು ನನಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಹುಲಿಯಾಗಿ ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡೆ. ಈ ವ್ಯಾಘ್ರರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹಿಂಸೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ಹಿಂದಿನದೆಲ್ಲವೂ ಮರೆತು ಹೋಯಿತು ನಿನ್ನ ಸಂಪರ್ಕ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನನಗೆ ಮತ್ತೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಸ್ಮರಣ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಸತ್ಯದಿಂದ ನೀನೂ ಕೂಡ ಉತ್ತಮವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವೆ. ನಾನೂ ಸದ್ಗತಿ ಹೊಂದುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನಾನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ನೂರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಾಯಿ, ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದ, ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿದೆ. ನನ್ನ ಸ್ವರ್ಗದ ದಾರಿಯು ಸುಗಮವಾಗಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರನಾದ ನಾನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಧರ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸವು ಮಾಡಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು? ಶುಭಾಂಗಿಯೆ ನಿನ್ನ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳು!

ನಂದಾ :- ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಹೆಸರು ನಂದ. ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನನಗೆ ನಂದಾ ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಬಂದಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಿಂದುಬಿಡು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಹೀಗೇಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರುವೆ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ನಂದಾ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕೂಡಲೇ ಹಿಂದೆ ಪ್ರಭಂಜನ ರಾಜನಾಗಿದ್ದ ಆ ಹುಲಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಾಘ್ರ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಪ್ರಭಂಜನ ದೊರೆಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅಂದಿನ ಆ ರೂಪ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕಳೆ, ಕಾಂತಿ, ಪೌರುಷ, ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ

ಎಲ್ಲವೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ಬೆಳಗತೊಡಗಿದವು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಸತ್ಯವಾದಿನಿಯಾದ ನಂದಾ ಧೇನುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಧರ್ಮವು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವತಾ ರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆ ನಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದ ಧರ್ಮವು ಇಂತು ನುಡಿಯಿತು -

ಧರ್ಮ :- ನಂದಿನಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಸತ್ಯ ವಚನದಿಂದ ನಾನು ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಮೂರ್ತಿವಂತ ಧರ್ಮ, ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಆಗಲಿ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊ. ಧರ್ಮದ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಂದೆಯು ಆನಂದದಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು.

ನಂದೆ :- ಧರ್ಮದೇವನೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮತ್ತು ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಈ ಶುಭಪ್ರದವಾದ ತೀರ್ಥವು ಮುನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಲಿ. ಈ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯೂ ಸಹ ನನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಂದಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡಲಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಧರ್ಮದೇವತೆಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ನಂದಾದೇವಿಯು ಸತ್ಯವಂತರಿಗೆಲ್ಲ ದೊರಕುವ ದಿವ್ಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪಡೆದಳು. ಪ್ರಭಂಜನು ತನ್ನ ಮೊದಲಿನ ದಿವ್ಯದೇಹವನ್ನೂ, ತನ್ನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಆದಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ನಂದಾ ಅಥವಾ ನಂದಿನಿ ಎಂಬ ಆ ಪುಣ್ಯ ಧೇನುವು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ಮೂರ್ತಿವಂತ ಧರ್ಮಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಐದಿತು.

ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಈ ನದಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಕರೆದರು ಬಲ್ಲವರು. ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಖರ್ಜೂರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಆ ವನದಿಂದ ಮುಂದೆ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾವನಗೊಳಿಸುತ್ತ ಪ್ರವಹಿಸಿದಳು. ಈ ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ನದಿಯು ಹರಿದಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಿದರೂ ಮನುಷ್ಯನು ಪುನೀತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಇರುವವರೆಗೆ ಸುಖಪಟ್ಟು, ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ದೇವತಾ ಪುರುಷನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ, ಈ ನಂದಾ ಸರಸ್ವತೀ ತೀರದಲ್ಲಿಯೇ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಮೋಕ್ಷ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ವಿದ್ಯಾಧರನಾಗಿ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸರಸ್ವತಿಯು ಮಾನವರಿಗೆ ಒಂದು ಸ್ವರ್ಗದ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ ಅಷ್ಟಮಿ ದಿನ ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದವರು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಈ ನದಿಯು ಸೌಭಾಗ್ಯ ದಾಯಕ. ತದಿಗೆ ದಿನ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ಈ ನಂದಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ಬಂದರೆ ನಿಂತರ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯರಾಗುವರಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೂ ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿಕೆಯರಾಗುವರು.

ಈ ನದಿಯನ್ನು ಕಂಡವರ ಪಾಪರಾಶಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಮುನಿಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಒಳ್ಳೆಯ ರೂಪವು ತನಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದವರು ಈ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಧಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮಗಳಾದ ಈ ನದಿಯು ಪುಣ್ಯಪರವಾದ ಈ ಜಲದಿಂದ ಕೂಡಿ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರಿಯಾದ ಈ ಸರಸ್ವತೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪುಣ್ಯಪಯಸ್ವಿನಿಯು ನಂದಾ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ತುಸು ದೂರ ಹರಿದು ಮತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ತದನಂತರ ಮಾತ್ರ ಆ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಾಳೆ. ಆ ನದಿ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ರಮ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥಗಳು, ಆಶ್ರಮಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಿದ್ದರು ಮುನಿಗಳು ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜಪ ತಪ ನಡೆಸುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಈ ನದಿಯು ಧರ್ಮಾಚರಣಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗುವದು. ಈ ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನ, ಸುವರ್ಣದಾನ, ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಸುವರ್ಣಗೌರೀ, ಮಣ್ಣಿನ ಗೌರೀ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಮಾ ಪ್ರದಾನಗಳಿಂದಲೂ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುವುದು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ನದಿ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲ. ವಸ್ತ್ರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಧಿಕ ಫಲ. ಈ ನದಿ ತೀರದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ನರರು ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪುಣ್ಯಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಗಂಡಾಗಲೀ ಹೆಣ್ಣಾಗಲೀ ಪ್ರಾಯೋಪದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇಹ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಯುಜ್ಯ ಮುಕ್ತಿ. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಥೇಚ್ಛ ಸುಖೋಪಭೋಗ. ಈ ನದಿತೀರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ಚರಾಚರ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುರ್ಲಭದಿಂದ ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮರೂಪವಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲವನ್ನು ಜನನ ಮರಣಾದಿ ದುಃಖದಿಂದ ವಿಕಲಗೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವ ಈ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಮನುಷ್ಯರು ಸೇವಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಮಹಾನದಿಯು ಪುಣ್ಯ ಜಲ ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಫಲ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ಉತ್ಪತಿ ಹದಿನೆಂಟನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ದಧೀಚಿ ಮುನಿಗಳ ಅಸ್ಥಿದಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೧೯

ಭೀಷ್ಮ :- ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಂದಾ ಸರಸ್ವತಿ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಂದಾಧೇನುವಿನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದೆನು. ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕೋಟಿ ಜನ ಋಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಯ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಮುಖದರ್ಶನ ದಿಂದಲೇ ಹೇಗೆ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪಪಡೆದರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆನು. ಆ ಋಷಿಗಳು ಆ ತೀರ್ಥದರ್ಶನದಿಂದ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಗಳಾದ ಬಳಿಕ ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ತೀರ್ಥವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದ್ದೆಂತು ? ಆ ತೀರ್ಥಗಳ ತೀರದಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲೆಸಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಆ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಗುರುತನ್ನು ಪದನ್ಯಾಸದಿಂದ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಉಲ್ಬಣ ವಿಷವುಳ್ಳ ಸರ್ಪಗಳು ಪಂಚ ತೀರ್ಥರಚಿಸಿದ ಬಗೆ ಎಂತು ? ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನ ಪಾಪಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಬಾವಿಯನ್ನು ಯಾರು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ? ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಮತ್ತು ಸರಸ್ವತಿ ಎರಡೂ ನದಿಗಳು ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವದೇಕೆ ? ವೇದಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ತ್ರಿಪುಷ್ಕರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನುಮಾಡಿದರೆ ಎಂತಹ ಫಲ ಬರುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಭೀಷ್ಮನೆ, ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಹೊರೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಆಗಲಿ ಇದನ್ನು ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀನು ಕೇಳು. ಈ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬರುವ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಯಾವನ ಕೈ ಕಾಲು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸುಬದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ, ನಿಷಿದ್ಧವಾದುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾವಂತನು ತಪಸ್ವಿಯು ಆದ ಮನುಷ್ಯನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನೂ, ಏನು ಸಿಕ್ಕಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಪಡುವವನೂ, ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನೂ, ತೀರ್ಥದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ಯಶೀಲನಾಗಿ, ಧೃಡವ್ರತ ವುಳ್ಳವನು, ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೇ ಕಾಣುವವನು ತೀರ್ಥಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಭರತಕುಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಋಷಿಗಳ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಯಜ್ಞಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಮಿಸಿದ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳು ಇಲ್ಲಿಯ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥದ ಮುಖ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆ ಸುರೂಪತೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ದರ್ಶನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೆಬ್ಬಯಕೆ. ಆ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಯಜ್ಞೋಪವೀತದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳೆದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಋಷಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ತೀರ್ಥ ಎಂದು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ ಅಳೆದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿ ಆಗುವದು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಇಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಅದ್ದುವನೋ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಸುಸ್ವರೂಪವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

ಈ ತೀರ್ಥವು ಒಂದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಿದೆ. ಅರ್ಧ ಯೋಜನ ಅಗಲವಾಗಿಯೂ, ಎರಡು ಯೋಜನ ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಈ ತೀರ್ಥವು ಇದ್ದು ಅನೇಕ ಟಿಸಲುಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಆಗಮನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದ ಫಲಬರುವುದು.

ಜ್ಯೇಷ್ಠ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಮಹಾಪುಣ್ಯಪ್ರದಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ಚತುರ್ದಶಿದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದರೆ ಮಾನವನಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ ; ಮೇಲೆ ಕುಲೋದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತೀರ್ಥಭಾಗಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಗೈದರೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯು ಬರುವುದು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪ್ರಸಾದವು ಅವನ ಮೇಲೆ ಆಗುವುದು.

ಹತ್ತುಸಾವಿರಕೋಟಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಈ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದಿತ್ಯರು, ವಸುಗಳು, ರುದ್ರರು, ಸಾಧ್ಯಯರು, ಮರುದ್ಗಣಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಕೋಟಿ ಪುಣ್ಯಪುರುಷರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯಬರುವದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆ, ಗಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳನ್ನು, ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜನಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಮುಂತಾದ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದ ಜನರಿಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲವು ಬರುವುದು.

ಸರಸ್ವತಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಆದಿವರಾಹ ರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಫಲ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ಸ್ನಾನದಿಂದ ನೂರು ವರ್ಷ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರದ ಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿದ ಫಲ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವ ಗಂಡನಿಗೆ ಶುಚಿ ನೀರು. ತಾಮ್ರ ಪಾತ್ರೆ ಒದಗಿಸುವ ಹೆಂಡತಿ ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದುವಳು. ಇಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣಮಾಡುವಾಗ ಹೆಂಡತಿ ಪತಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಶಾಶ್ವತ ಆನಂದ ತೃಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಸಂತತಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಇನ್ನು ಆಶ್ರಮಗಳ ವಿಚಾರ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದರಂತೆ ಸಪ್ತರ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳ ಮನುಮಹಾರಾಜರ ಆಶ್ರಮಗಳು ಈ ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಮಹಾರಾಜನೆ, ಮಹಾಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳ ಮಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಯ ಎಂಬ ದುಷ್ಟದಾನವರು ಮದಾಂಧರಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಭೀಕರ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ಅವರು ಅನೇಕ ಗಣಗಳು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಾದಿ

ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿಹೋದರು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ಇಂದ್ರನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಕೈ ಮುಗಿದು ನಿಂದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ದೇವತೆಗಳೆ, ನೀವು ಬಂದ ಕಾರಣ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ನೀವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವಿರಿ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ವೃತ್ರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಉಪಾಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ದಧೀಚಿ ಎಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲಿರಷ್ಟೇ ? ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಉದಾರಬುದ್ಧಿಯ ಮುನಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಿ. ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಆ ಮಹಾಪುರುಷನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೀವು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನಿಮಗೆ ಗೆಲವು ಬೇಕಷ್ಟೇ ? ಹಾಗಾದರೆ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಪೂಜ್ಯರೆ, ''ನೀವು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಿರಿ.'' ನೀವು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನು ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮುನಿಪುಂಗವನ ಮೂಳೆಗಳಿಂದ ನೀವು ಅತ್ಯಂತ ಘೋರವಾದ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿರಿ. ಮುನಿಯ ಮೂಳೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆ ಅಸ್ತ್ರವು ಎಂತಹರನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲಬಲ್ಲದು. ಗುಡುಗಿನಂತೆ ಅದರ ಭೀಕರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ವೈರಿಗಳು ಭಯಗೊಳ್ಳುವರು. ವಜ್ರಾಯುಧದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನು. ನೀವು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಳಿದ ಈ ಉಪಾಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಕೇಳಿದರು. ಅನಂತರ ಆ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ದಧೀಚಿಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಡೆದರು. ಅವರ ಮುಂದಾಳು ಆಗಿದ್ದ ಇಂದ್ರ. ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ಆಚೆಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮ. ಆಶ್ರಮದ ಸುತ್ತಲೂ ಅನೇಕಾನೇಕ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು, ಆ ಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳ ತುಂಬ ಹಣ್ಣು ಹೂವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿ, ಆ ಪುಷ್ಪಾರಸವವನ್ನು ಹೀರಿ ಗಾನ ಮಾಡುವ ದುಂಬಿಗಳ ಝೇಂಕಾರವು ಆಶ್ರಮ ವಟುಗಳ ಸಾಮಗಾನದಂತೆ ಇಂಪಾಗಿತ್ತು ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ. ಗಂಡುಕೋಗಿಲೆಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಕೋಗಿಲೆಗಳ ಧ್ವನಿಶ್ರುತಿ ಕೂಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೋಣ, ಹಂದಿ, ಗವಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಚಿಗರೆಗಳು ಹಸುರು ಮೇಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಹುಲಿ ಸಿಂಹಗಳ ಭಯವೆಲ್ಲಿ ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮದ ತುಂಬಿದ ಹೆಣ್ಣಾನೆ ಗಂಡಾನೆಗಳು ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿಯ ನಿಬಿಡವಾದ ಹೆಮ್ಮರಗಳ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಗರಿಗೆದರಿದ ನವಿಲುಗಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ತಾಂಡವವು ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಪರಿಸರದ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಮದ್ದಾನೆ ಮುಂತಾದ ಕ್ರೂರಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಿಂಹನಾದವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಗಿ ದಿಗಂತರಾಳವನ್ನೆಲ್ಲ ತುಂಬುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ನೋಡಲು ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮವು ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವರ್ಗದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು ಮಹರ್ಷಿ ದಧೀಚಿ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇರಲಿಲ್ಲ ಅವರ ತೇಜಸ್ಸು. ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಕುಳಿತಂತಿತ್ತು. ಅವರ ಮುಖದ ಮೇಲಿನ ತೇಜಸ್ಸು. ಅವರ ಎರಡೂ ಪಾದಗಳನ್ನು

ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದರು ದೇವತೆಗಳು. ಅವರ ಅಭಿನಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಪಿತಾಮಹನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಂತೆ ವರವನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೇಳಿದರು ಆ ಸುರೋತ್ತಮರು. ಆ ದೇವತೆಗಳ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಈ ಮೂಳೆಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದಧೀಚಿ ಮುನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಆನಂದವೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವಿನಯದಿಂದ ಅವರ ತಲೆ ತಾನೇ ತಗ್ಗಿತು. ಮಾತಿನ ಮೈಗೆಲ್ಲ ವಿನಯದ ರಸವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ ಆ ಮುನಿಯು ನುಡಿದರು. ''ದೇವತೆಗಳೆ, ನೀವು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಏಕೆ ? ನಾಕಲೋಕದ ನಾಯಕನಾದ ಈ ಪುರರಾಜನು ನಿಮಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವಾಗ ನಿಮಗೆ ಏತರ ಚಿಂತೆ ? ನಿಮ್ಮ ಮುಖವು ಏಕೆ ಕಾಂತಿಗುಂದಿದೆ ? ಈ ನಿಮ್ಮ ಬಾಡಿದ ಮುಖಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಯಾವುದೋ ಪೀಡೆ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ತಾಪದ ಕಾರಣವು ಏನು ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ನನ್ನ ಎದುರು ಮಾತನಾಡಲು ನಿಮ್ಮಗೆ ಸಂಕೋಚ ಬೇಡ.

ದೇವತೆಗಳು :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಚಿಂತೆ ಹಾಗೂ ಸಂತಾಪಗಳು ದೂರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮೂಳೆ ಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ದೇಹದ ಎಲುಬಿನಿಂದ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಪೀಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ದಧೀಚಿ :- ದೇವತೆಗಳೆ, ನಿಮಗೆ ಹಿತಕರವಾದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಇಂದೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದಾದರೆ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಈಗಲೇ ತೊರೆದು ಬಿಡುವೆನು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಆ ದಧೀಚಿ ಮುನಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬರೀ ಬಾಯಿ ಮಾತಿನ ಆಶ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನುಡಿದಂತೆ ನಡೆದೇ ತೋರಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಾರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಎರಡು ಕಾಲುಗಳ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಾಡುವ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆ ದಧೀಚಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲವೇ ? ಹೀಗೆ ಸುರ ಸಮೂಹದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾಣಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಆ ದಧೀಚಿ ಮುನಿಯ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

ಅಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ಬಿಡದಂತೆ ಆ ಮುನಿಯ ಮೂಳೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾದ ಬಳಿಕ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಗೆಲುವು ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ ಎಂದು ಎನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಡಿಗನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಮಹಾಮುನಿಯ ದೇಹದ ದೃಢವಾದ ಆಸ್ಥಿಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ದೇವತೆಗಳ ಬಡಿಗನಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಮಹಾ ಮಹರ್ಷಿಯ ಮೈಮೂಳೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮತ್ತು ಸುರರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಅವನು ಸ್ವಯಂ ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ಆ ಮಹಾತ್ಮರ ದೇಹದ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅತ್ಯಂತ ಉಗ್ರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಆಯುಧ ಆ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರವು ಸಿದ್ಧವಾದ ಬಳಿಕ ನುಡಿದನು ಆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ - ಇಂದ್ರದೇವ, ಈ ಶಸ್ತ್ರ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಶಸ್ತ್ರದಿಂದ ನಿನ್ನ ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಮಾಡಿ ಒಗೆದುಬಿಡು. ಮೂರು ಲೋಕದ ಆಧಿಪತ್ಯವು ಇಂದೇ ನಿನ್ನದಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ನೀನು ವೈರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು ಅಮರಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು. ಸಮಗ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನೀನು ಸುಖವಾಗಿ ಆಳು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಸ್ವರ್ಗದ ಕಾರ್ಯಗಾರರು ಆಡಿದ ಮಾತು ಪುರಂದರನನ್ನು ಪುಲಕಿತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಅವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಕಂಡು ಅವನಿಗೆ ಹಿಗ್ಗು ಗರಿಗೆದರಿತು. ಅವನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಆ ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಂತಸದಿಂದ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡನು. ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಆ ನಾಕನಾಥನು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಹೊರಟನು. ಸಮರ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ನಡೆದ ಆ ಸುರಪತಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತರು ಆ ದೇವತೆಗಳು. ಇತ್ತ ವೃತ್ರಾಸುರನು ಸಂಗ್ರಾಮದ ಸನ್ನಾಹದಲ್ಲೇ ಇದ್ದನು. ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಬಲದಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ದರ್ಪಿಷ್ಠ ದೈತ್ಯ. ಕಾಲಕೇಯರೆಂಬ ಮಹಾ ರಕ್ಕಸರು ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಗುಡ್ಡದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇಹ. ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಉಗ್ರವಾದ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಆಯುಧಗಳು.

ದೇವ-ದಾನವರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘನ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಭೀಕರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳು ಸಂತ್ರಸ್ತವಾದವು. ವೃತ್ರಾಸುರನ ಬೆಂಬಲಿಗರಾದ ಕಾಲಕೇಯರು ಕಾಳ್ಗಿಚ್ಚಿನಂತೆ ಉರಿಯುತ್ತ ಸುರಸೇನೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಗಿದರು. ದೈತ್ಯರ ಈ ಭೀಕರದಾಳಿಯನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ದೇವತೆಗಳು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಓಡತೊಡಗಿದರು. ಅಮರ ಗಣದ ಈ ಪಲಾಯನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರನ ಮುಖವು ಬಾಡಿಹೋಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಸಮರಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ಹಾಗೂ ದೇವತೆಗಳ ಶಕ್ತಿಹ್ರಾಸ ವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ವಿಷ್ಣುವು ಅವರ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರಿದನು. ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಅವನ ಸಾಮ್ಯರ್ಥವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯಿಂದ ಬಲಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸುರರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ಉತ್ಸಾಹಿತರಾದರು. ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಆ ದೇವ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲ ಧಾರೆ ಎರೆದರು. ಹೀಗೆ ಭಗವಾನ್ ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಶಕ್ತಿ ಪೂರಣದಿಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠರಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರ ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಂಕ್ರಮಣದಿಂದ ಬಲೋದ್ದೀಪಿತರಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಸುರಸೇನಾಪತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ವೃತ್ರಾಸುರನು ಕೆರಳಿಹೋದನು. ಭಯಂಕರ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಅಬ್ಬರದಿಂದ ಭೂಮಿ ಕಂಪಿಸಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲ ನಡುಗಿದವು. ಗಗನ ಮಂಡಲವೆಲ್ಲ ಗುಡುಗಾಡಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ ಬಿರಿಯುವಂತಿರುವ ಅಘೋರತರ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ಭಯವಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ವಜ್ರಾಯುಧದ ನೆನಪಾಯಿತು. ದಧೀಚಿ ಋಷಿಗಳ ದೇಹದ ದೃಢತರ ಅಸ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆ ದಿವ್ಯಾಯುಧವನ್ನು ಆ ದುಷ್ಟ ದಾನವನ ಮೇಲೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ವಜ್ರಾಯುಧ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಬಂಗಾರದ ಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ವೃತ್ರಾಸುರನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿಬಿದ್ದನು. ಮಂದರ ಪರ್ವತವೇ ಉರುಳಿಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತೂರಿ ಒಗೆದದ್ದಷ್ಟೆ ನೆನಪು ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ಏನಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಧೈರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ವಜ್ರಯುಧವನ್ನು ವೃತ್ರನ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಒಗೆದವನೇ ಓಡಿಬಿಟ್ಟ ಆ ದೇವೇಂದ್ರ, ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಜಲಾಶಯದ

ನೀರಿನತಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಅಡಗಿಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಸಿಡಿದು ಹೋದ ವಜ್ರಾಯುಧವು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದೆ ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಯ ಹಿಡಿಯಿತು. ವಜ್ರಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ವೃತ್ರಾಸುರನು ಹತನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಹಿಗ್ಗಿದರು. ಮುನಿಮಂಡಲ ಮುದಿತವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿತು. ದೈತ್ಯ ಪತಿಯು ಹತನಾದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಉಳಿದ ದಾನವರ ಮೇಲೆ ಎರಗಿ ಕಂಡಲ್ಲೆಲ್ಲ ತುಂಡರಿಸಿದರು. ಸುರ ಸೇನಾಪತಿಗಳ ಉಗ್ರ ದಾಳಿಯಿಂದ ದೈತ್ಯರ ದಳವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷತವಿಕ್ಷತ ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಆ ಸಮರದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ದೈತ್ಯ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಓಡುತ್ತ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಸಾಗರದ ತಳದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯಿತು. ಪರಾಜಿತರಾದ ದೈತ್ಯ ಧುರೀಣರ ಗುಪ್ತ ಸಭೆ ದೈತ್ಯಕುಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿತ್ತು ಸಾಯುವ ಸಮಯ. ''ವಿನಾಶ ಕಾಲೆ ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಃ'' ಕ್ಷಯ ಕಾಲವು ಒದಗಿ ಬಂದಾಗ ಆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ''ನಾವು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಹಿಂಸಾ ಕಾರ್ಯ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು. ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಚ್ಚಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡವರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾವಂತನನ್ನು ಮೊದಲೆ ಮುಗಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ಎರಡನೇಯದಾಗಿ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ತರಿದು ಹಾಕಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು ಇವೆರಡೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಇರದಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗುರಿ. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸೋಣ. ಆ ತಪಸ್ವಿಗಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಎರಡೂ ಕಾರ್ಯಗಳು ತಪಸ್ಸು ನಾಶ ರೂಪವಾದ ಒಂದೇ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದಂತಾಗುವವು. ಬಂಧುಗಳೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇಂದು ಒಂದೇ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡೋಣ. ಈ ವಸುಂಧರೆಯಲ್ಲಿ ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರು, ಪಂಡಿತರು, ಯಾರು ಯಾರು ಇರುವರೋ ಅವರೆಲ್ಲರ ವಧೆಯನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಮಾಡಿರಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ತಪಸ್ವಿಗಳು ನಾಶ ಹೊಂದಿದರೆ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾದಂತೆಯೇ ಸರಿ. ಪ್ರಪಂಚದ ನಾಶವೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶ. ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಮ್ಮಿಂದ ವಿನಾಶಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ ಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ ಈ ಮೂವರನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಮೂರು ಲೋಕವೇ ನಾಶವಾಗುವವು. ಧರ್ಮ, ತಪಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನ ಈ ಮೂರು ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ಈ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಕುಲವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಪರಮ ಧ್ಯೇಯವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿತವಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ಆ ದುರುಳ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಪಂಚ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರತ್ನಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಶ್ರಯದಂತಿದ್ದ ವರುಣನ ನೆಲೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿದರು. ಪರ್ವತೋಪಮವಾದ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳಿಂದ ಘೂರ್ಮಿಸುವ ಆ ಸಾಗರವು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ದುರ್ಗವೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ಇಂತಹ ಅಭೇದ್ಯವಾದ ಶರಧಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ದುರ್ಗವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ, ಕಾಳಿಕೇಯರು ತಮ್ಮ ಲೋಕೋಪದ್ರವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅವರ ಈ ಜಗದ್ವಿನಾಶದ ಕಾರ್ಯದ ಪ್ರಥಮ ಗ್ರಾಸ ಆಗಿದ್ದರು ಋಷಿಮುನಿಗಳು. ರಾತ್ರಿಯಾದ

ಕೂಡಲೇ ಆ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ನೆತ್ತರಿನ ಹಸಿವು ನೆತ್ತಿಗೇರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಂಪಡರಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಕೆನ್ನಾಲಿಗೆಗಳನ್ನು ಚಾಚಿ, ಅವರು ಮುನಿಗಳ ಮನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಎರಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಶ್ರಮ, ಮಠ, ಮಂದಿರಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು. ಋಷಿಗಳನ್ನು ಮುರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ದುಷ್ಟರೂ, ದರ್ಪಿಷ್ಠರು, ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆದ ಆ ದೈತ್ಯರು ಒಂದು ದಿನ ವಶಿಷ್ಠರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕರು. ಒಂದು ನೂರು ಎಂಭತ್ತೆಂಟು ಜನ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದರು. ಹಸಿನೆತ್ತರ್ ಬಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಅವರ ದೇಹಗಳನ್ನು ತಿಂದರು. ಚವನ ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಿ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳ, ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳ ಮೇಲೆ ಬರ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಎರಗಿ ಇದ್ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬಡಿದು ಕೊಂದುತಿಂದು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರದ್ವಾಜರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ ತಾಪಸರು ರಕ್ಕಸರ ಹತ್ಯಾಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಬರಿ ಗಾಳಿ ಕುಡಿದು ಬದುಕಿರುವವರು. ಬಹಳವಾದರೆ ಆಗಾಗ ಬೊಗಸೆ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಇಂತಹ ಅನೇಕ ನಿರುಪದ್ರವಿ ಮುನಿಗಳು ದೈತ್ಯರ ಬಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತಾಂಡವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಮುನಿಗಳ ಬಳಗವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಬಳಿಸಿ ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಕ್ರೂರ ರಾಕ್ಷಸರ ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ಕಾಡು-ಬೀಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ತಪಸ್ವಿ ಮುನಿಗಳ ಕುಲಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕರಗಿ ಹೋದವು. ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವು ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಮಾನವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ತಪಸ್ವಿ ಮುನಿಗಳ ಈ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಗ್ಗೊಲೆಯ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ, ಅಧ್ಯಾಪನಗಳು, ಯಜ್ಞಗಳೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾದವು. ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನಗಳು, ಉತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾದವು. ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಾಲಕೇಯರ ಭಯಭ್ರಾಂತಿ, ಜಗತ್ತೇ ಶೂನ್ಯ. ದಾನವರ ಭಯದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸ್ಮಶಾನದಂತೆ ರಣಗುಡಹತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಲಾಂತಕರಾದ ಕಾಲೇಯ ದಾನವರ ಭಯದಿಂದ ಮಾನವರು ಸಿಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಕೆಲವರು ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರು. ಹಲವರು ದರಿ-ಕಂದರಿಗಳಿಗೆ ಹಾರಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ನದಿ ಸಮುದ್ರ ಮುಳಗಿದರು. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ದೈತ್ಯರ ಭಯ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ.

ಅವರಿಂದ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಅನೇಕ ಜನರು ಅಸುವು ನೀಗಿದರು. ಎದೆ ಒಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣ ನೀಗಿದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಅತ್ಯಂತ ಶೂರರೂ, ಧೀರರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಹಜವಾದ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರು. ದೈತ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು, ಬೆನ್ನಟ್ಟಿದಾಗ ಆ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ಅಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನ ಅಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಬಿಟ್ಟರು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಧೀರ-ವೀರರಿಗೆ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೂ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೋಪದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಹೋದವರು ಸಾಗರದ ಅಪಾರ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರ ಕೈಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕು

ಮರಣವನ್ನು ಅಪ್ಪ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಲಿದ್ದವರು ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಕೂಡ ದೈತ್ಯರು ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೀರಿನ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಹಿಂಬದಿಯಿಂದ ಬಂದು ಹೊಡೆದು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ದಾನವರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ವೀರರೆಲ್ಲರೂ ಮಡಿದರು. ಶೂರರು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದರು. ಯಜ್ಞ ಉತ್ಸವಗಳು ನಿಂತು ಹೋದವು. ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲದೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪವಾಸವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಬಹಳ ದುಃಖಿತರಾದರು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರು ಒಂದೆಡೆ ಕೂಡಿದರು. ಇಂದ್ರನೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ. ಹೆದರಿದ ಅವರು ಗುಪ್ತಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರೇ ಗತಿ ಎಂದು ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಮಧುಸೂಧನನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :- ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೇ, ನೀನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು, ಕಾಪಾಡುವವನು, ನಮಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡತಕ್ಕವನು. ನೀನೇ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ. ಚರಾಚರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಡಿದೆ. ನೀನೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರಾಹ ಅವತಾರದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ತಂದು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಟ್ಟೆ. ಆದಿದೈತ್ಯನಾದ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವನ್ನು ನೀನು ನರಸಿಂಹಾವತಾರಮಾಡಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದೆ. ಬಲಿಯು ಒಬ್ಬನಿಂದಲೂ ಸಾಯತಕ್ಕವನಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಲಿಷ್ಠನು. ಅಂತಹವನನ್ನು ವಾಮನಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅವನ ಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿದೆ. ಶೂರನಾದ ಜಂಭಾಸುರನು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವನನ್ನೂ ಕೊಂದೆ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಅನೇಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಿಯೆ! ಎಲೈ ಮಧುಸೂದನನೇ ಭಯಪಡುತ್ತಿರುವ ನಮಗೆ ನೀನೇ ಗತಿ. ದೇವ ದೇವನೆ! ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಲೋಕ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಈ ಮಹಾಭಯದಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಇಂದ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂದು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೆ. ಇದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು. ಪಿತೃಗಳು ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಟ್ಟು ಸುಖಿಸುವದು ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಯಾವುದೇ, ಭಯಾಪಾಯಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಸುಖಿಸುವವನು ನೀನೇ. ಆದರೆ ಈಗ ಮಾತ್ರ ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಹತ್ತರವಾದ ಭಯವು ಒದಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ವಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ವಿಪ್ರವೃಂದದ ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿಮಂಡಲದ ಈ ವಿಶಾನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣರು ಯಾರು ? ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಋಷಿಕುಲವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರದಂತಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅರಿತ ಬಲ್ಲವರು ತಪಸ್ವಿ ಪುಂಗವರು ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೂ ವಿನಾಶವು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟದ್ದು. ಜಗದೊಡೆಯನೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ನಾಶ ಹೊಂದದಂತೆ ನೀನು ಎಲ್ಲರನ್ನು ಕರುಣೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡು.

ವಿಷ್ಣು :- ದೇವತೆಗಳೆ, ಈ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಯ ಕ್ಷಯದ ಕಾರಣವನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ ; ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಚಿಂತೆ ಕಳೆಯಲಿ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಕಾಲೇಯ' ಎಂಬ ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ ಬಲದ ತಂಡ ಬಂದಿದೆ. ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರರ ಆ ಗುಂಪು ಲೋಕ ಭಯಂಕರ. ಆ ದುರುಳ ದಾನವರು ಒಂದು ದುರ್ಗಮವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಪೊಡವಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ವೃತ್ರನನ್ನು ಕೊಂದನಷ್ಟೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಹೌಹಾರಿದ ಈ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯಾಧಮರು ವರುಣನ ನೆಲೆಯಾದ ವಾರಿಧಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಉದಧಿಯನ್ನೇ ಒಂದು ಜಲದುರ್ಗವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಸುಭದ್ರವಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾತ್ರಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಸಾಗರದ ಜಲಗರ್ಭದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಂದು ಮುನಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಪರಂಪಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತರಾದ ಆ ಭೂತ ಪಿಶಾಚ; ರಕ್ಕಸರ ಗುಂಪನ್ನು ಯಾರೂ ಜಯಿಸಲಾರರು, ಯಾರೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರರು. ಸಾಗರವನ್ನೇ ತಮ್ಮ ಆಗರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರ ದಲವನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡುವ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಆ ನೀರ ನಿಧಿಯನ್ನೇ ನಾಶಮಾಡುವುದು. ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಸಮುದ್ರ ಕ್ಷಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಿ. ಅವರು ನಿಂತ ನೆಲೆಯಾದ ನೀರ ಸಾಗರವೆ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ದುಷ್ಟರು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸಿಂಧು ಶೋಷಣೆಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತೆಗೆಯುವುದು ನಿಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ವಿಷ್ಣುವಿನ ಈ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಶಾಂಕುರದ ಕುಡಿಯನ್ನು ಕಂಡ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ ನಡೆಸಿ. ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು ! ಆ ವಾಣೀಪತಿಯ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ವರುಣ ಪುತ್ರನಾದ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ತನ್ನ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾದ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಜ್ಯೋತಿಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ. ಅನೇಕ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪರಿವಾರದವರು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದರು. ಮಿತ್ರಾ ವರುಣ ಪುತ್ರನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಮಹಾತ್ಮನು. ಅವನ ಧ್ಯಾನ, ಜ್ಞಾನ, ಉಪಾಸನೆಗಳಿಗೆ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ, ಕರ್ಮ ಲೋಕೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಜಾಗರೂಕ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಅದೊಂದು ತೇಜಸ್ಸಿನ ನಿಧಿ. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮ ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು ಅವನ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಅವರ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯ ಉಜ್ವಲವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯೆಲ್ಲ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿ ತುಂಬಿದ್ದಿತು.

ದೇವತೆಗಳು :- ಮುನಿಪುಂಗವನೆ, ನೀನು ಲೋಕಪೂಜಿತ, ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಕಣಬದ್ಧ. ಹಿಂದೆ ನಹುಷನೆಂಬ ನರನಾಥನು ನಾಕಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರ ಮದ ಅವನಿಗೆ ತೆಲೆಗೇರಿತು. ಶಕ್ರನ ಪತಿಯಾದ ಶಚಿದೇವಿಯನ್ನೇ ಕಾಮಿಸಿದ. ಇಂದ್ರನಾದ ಅವನ ಮಾತಿಗೆ ಎದುರಾಡುವವರಾರು ? ಸುರರೆಲ್ಲ ಸಂಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ಆ ನಹುಷನನ್ನು ಆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿಸಿದವ ನೀನು. ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ತಳ್ಳಿ ಶಚಿದೇವಿಯ ಸತಿತ್ವವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದವನು ನೀನು.

ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಸಂಗ ! ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯು ಕೋಪಾಂಧವಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯನೊಡನೆ ಅದರ ಪೈಪೋಟಿ. ರವಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹುಚ್ಚು ಹೊಕ್ಕಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಗ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಸಂತ್ರಸ್ತವಾಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನು ಉತ್ತರದಿಂದ ಹೊರಟು ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೇಳಿದೆ. ''ನಾನು ಆಚೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯಕೂಡದು'' ಎಂದು. ಈ ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತವು ಹೆಚ್ಚು ಬೆಳೆಯದೆ ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಸಂದರ್ಭ. ಜಗತ್ತಿನ ತುಂಬೆಲ್ಲ ತಮಸ್ತೋಮ. ಎತ್ತೆತ್ತಲೂ ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲು ಮೊತ್ತಮೊತ್ತವಾಗಿ ಕತ್ತಲೆ ಮೃತ್ಯುವಿನಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತತೊಡಗಿತ್ತು. ಆಗ ದೀನ ವದನರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರು ನಿನ್ನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಅವರ ಭಯ ದೂರವಾಯಿತು. ಕತ್ತಲೆ ಕಳೆದು ಕುತ್ತು ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ನೀನು ನಾಡಿನ ಬೆಳಕಾದೆ ನರಕುಲದ ನಿಧಿಯಾದೆ.

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಭಯಭೀತವಾದ ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಕರುಣೆಯ ಕೈವಾರಿಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿರುವೆ. ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಮಗೂ ಈಗ ಅಂತಹ ಘೋರ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ. ನಾವೆಲ್ಲ ಬೆದರಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನೀವೇ ಗತಿ ಎಂದು ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ವರಕೊಡುವ ತಾಪಸ ಪ್ರವರರಲ್ಲವೆ ! ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮಿಂದ ವರ ಪಡೆಯಲು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿಯು ಹಿಂದೆ ಅಷ್ಟೇಕೆ ಕುಪಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೋಪವು ನೆತ್ತಿಗೇರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಇದನ್ನು ತುಸು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು. ವಿಂಧ್ಯಶೈಲದ ಕೋಪದ ಹಿಂದಿರುವ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ನನಗೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಮೇರುಗಿರಿಯು ಶೈಲಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂಬುದು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೇ. ಆ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನು ಅನುದಿನವೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿರುತ್ತಾನೆ. ರವಿಯು ಈ ಮೇರು ಪರಿಕ್ರಮಣದಿಂದ ಉದಯಾಸ್ತಮಗಳು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿತು. ಆ ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿ, ನೇರವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಬೆಟ್ಟವು ನುಡಿಯಿತು.

ವಿಂಧ್ಯ :- ಭಾಸ್ಕರನೆ, ನೀನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಮೇರುಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವೆಯಲ್ಲವೆ ! ಅದರಂತೆ ನನಗೇಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಶೈಲ ಶಿಖರವನ್ನು ನೀನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಪರಿಕ್ರಮಣಮಾಡು. ವಿಂಧ್ಯಶೈಲದ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು. ''ಆದ್ರಿರಾಜನೆ, ನಾನು ಮೇರು ಪರ್ವತವನ್ನು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸುತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಭಗವಂತನೇ ನನಗೆ ಮೇರುಗಿರಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಹಾಕುವಂತೆ ಅನುಶಾಸನ ಗೈದಿದ್ದಾನೆ. ವಿಂಧ್ಯಾಚಲವನ್ನು ಸುತ್ತುಹಾಕು ಎಂದು ನನಗೆ ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪ್ರಭಾಕರನ ಈ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಚನ ಕೇಳಿ ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಕ್ಕೆ ಭಾರಿ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅತಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅದರ ವಿವೇಕದ ಕಣ್ಣು ಕುರುಡಾಯಿತು. ಹಿಂದು ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲದೆ, ಅದು ಬಾನಿನಂಗಳದಲ್ಲಿ ಬೃಹದಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿತು. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರರ ನಡೆಗೆ ತಡೆ ಉಂಟುಮಾಡುವುದೆ ಅದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಅಬ್ಬರಿಸಿ, ತನ್ನ ಬೆಟ್ಟ, ಶಿಖರ, ಸಾನುಕಾನುಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಬ್ಬಿಸಿ

ಗಗನದೆತ್ತರ ಬೆಳೆಯಹೊರಟ ಆ ದೈತ್ಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು. ಇಂದ್ರದೇವನು ಆ ವೃಂದಾರಕ ವೃಂದದ ಮುಂದಾಳುವಾಗಿದ್ದ. ಶೈಲೇಂದ್ರನಾದ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಗೆ ಅವನು ಹಿತವಚನ ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಪರ್ವತ ರೂಪದಿಂದ ನೀನಿನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ಬೇಡವೆಂದು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಬಿನ್ನಹಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾದ ಆ ಶೈಲರಾಜನು ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಾದರು. ದೇವತೆಗಳು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಂದು ಆಗ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ಆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠ ಮುನಿ ಅವನ ಮುಖದ ದೀಪ್ತಿ ದೇಹದ ದಿಧೀತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತರು. ಆ ತಪೋನಿಧಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನುಡಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :- ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಪರ್ವತಗಳ ಪತಿಯಾದ ಈ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿ ಇರುವವದಷ್ಟೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಈಗ ಬಹಳೇ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ಆ ಕೋಪದ ಭರದಲ್ಲಿ ಅದು ಸೂರ್ಯನಗತಿಗೂ ಚಂದ್ರನಸ್ಥಿತಿಗೂ ಆತಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆ. ಯಾವ ಅಂಕೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಅದು ಬಾನಿನೆತ್ತರ ಭರದಿಂದ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ನಡೆದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಚಿಕ್ಕೆ ಅಂಕುಶಗಳಿಗೆ ಚಲಿಸಲು, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಚಲಿಸಲು ಬಾರದಂತಾಗಿದೆ. ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕುರಡಾಗಿ ಹುಚ್ಚಾಪಟ್ಟೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿರುವ ಇದನ್ನು ತಡೆಯುವ ಶಕ್ತಿ ನಿಮ್ಮ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗುಂಟು ? ನೀವೇ ಆ ಪರ್ವತವನ್ನು ಮುಂದೆ ಬೆಳೆಯದಂತೆ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳ ಈ ಬಿನ್ನಹ ಕೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಕೂಡಲೇ ಆ ಪರ್ವತದ ಬಳಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದರು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಅಂದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಪರ್ವತರಾಜನೆ, ನಾನು ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ನನಗೆ ದಾರಿ ಕೊಡು. ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಗನೆ ಮರಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಬೆಳೆಯಕೂಡದು. ನೀನು ಬೆಳೆದರೆ ನಾನು ತಿರುಗಿ ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರುವುದೇ ಅಶಕ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನಿನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆಳೆಯಬೇಡ. ನಾನು ಆಚೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಪಥದಲ್ಲಿಯ ನನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸಿಕೊಂಡು ಮರಳಿ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಬಂದ ಬಳಿಕ ನೀನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯರು ದಾರಿ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. ಅವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತವು ತನ್ನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಗಮನವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದೆ. ಆದರೆ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮರಳಿ ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ನಿಂತರು. ಅದರಿಂದ ಈ ಪರ್ವತವು ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಗತಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಂದ್ರನ ಗತಿ ಪ್ರತಿಬದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚಿಕ್ಕೆಗಳ ಚಲನವು ಅವರುದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಂಧ್ಯಾದ್ರಿಯ ವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯವು ಕುಂಠಿತವಾದ ವಿಷಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯ ವರಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳು ಕಾಲೇಯರೆಂಬ ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ

ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ; ವರಾರ್ಥಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ಯಾಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಿತ್ರಾವರಣ ಪುತ್ರರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ನುಡಿದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ದೇವತೆಗಳೆ, ನೀವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು ? ನಿಮಗೆ ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ವರವು ಬೇಕಾಗಿದೆ ? ಅಗಸ್ತ್ಯರ ವಚನ ಕೇಳಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾತನಾಡಿದರು. ಮಹಾತ್ಮರೆ, ನಾವು ತಮ್ಮಿಂದ ಒಂದು ವರವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ಆ ವರವು ಮಾತ್ರ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮುನಿಗಳಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳ ಮುನಿಗಳು. ಆದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿರಬೇಕು. ನೀವು ಈಗ ಸಮುದ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಬಿಡಬೇಕು. ಮಹಾತ್ಮರೆ, ನೀವು ಸಾಗರ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಗುಟುಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಎಲ್ಲ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಮಹೋಪಕಾರವಾಗುವದು. ಆ ಸಮುದ್ರಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಯ ಎಂಬ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರು ಅಡಗಿಕುಳಿತಿದ್ದಾರೆ ಅವರು ರಾತ್ರಿ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹೊರಬಿದ್ದು ಮುನಿಜನರನ್ನು ಕೊಂದು ಇರುಳು ಅಗಾಧ ವಾರಿಧಿಯ ನೀರಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವದೂ, ಕೊಲ್ಲುವದೂ ಅಶಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಈಗ ಸಮುದ್ರಪಾನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೆ ಆ ದಾನವಾಧಮರೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕವರು. ದೇವತೆಗಳ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಕೂಡಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಸಮ್ಮತಿ ನೀಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳ ಅರಸನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

''ಲೋಕನಾಥ ಇಂದ್ರ, ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಸಮುದ್ರಪಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಸಮುದ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕಿದರು ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿ. ದೇವತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಸಿದ್ಧರು. ಬೆಂಬಲಿಸಿದರು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಿದರು. ಜಲಧಿಪಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ವೀರಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಕೇಳಿ ಬೆರಗು ಬಡೆದ ಮಾನವರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಯಕ್ಷರು, ಕಿಂಪುರುಷರು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿ ಬಂದರು ಸಾಗರ ತೀರಕ್ಕೆ. ಸಮುದ್ರ ಆಚಮನದ ಅದ್ಬುತ ಪ್ರಕಾರನೋಡುವ ತವಕವು ತಾಂಡವ ಆಡುತ್ತಿತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಕಂಗಳಲ್ಲಿ. ಅವರೆಲ್ಲರು ಸಮುದ್ರದ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಆ ನೀರರಾಶಿಯ ಘೋರ ಸ್ವರವು ತೂರಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಬಿದ್ದೇಳುವ ಹೆದ್ದೆರೆಗಳಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತ ಸಾಗರವು ಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾಯು ಲಹರಿಗಳ ಗತಿಗುಂಟಕುಣಿಯುತ್ತ ಅದು ಹೊಯ್ದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಉಪಹಾಸ ಗೈಯುವಂತೆ ಅದರ ಬುರುಗು ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊಸಳೆ, ತಿಮಿಂಗಿಲ ಮೊದಲಾದ ಜಲಚರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಆ ಸಾಗರವು ಇನ್ನೂ ಭೀಕರವಾಗಿತ್ತು.

ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಬಂದು ಸಮುದ್ರದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರೊಡನೆ ಋಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ ಆ ಶರಧಿಯ ಪುಲಿನಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿದರು. ಆಗ ಮಹರ್ಷಿ ವರೇಣ್ಯನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಸುರೋತ್ತಮರನ್ನೂ, ಮುನಿಪುಂಗವರನ್ನೂ ನೋಡಿದರು. ಸಾಗರತೀರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಬಂದ ಅವರು ಆ ಜಲಧಿಯ ಜಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನ ಮಾಡಲು ಬಯಸಿ ಈ ಕೌತುಕವನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕುರಿತು ನುಡಿದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಎಲ್ಲರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ಕಡಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಬೇಗಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿರಿ. ಹೀಗೆ

ನುಡಿದು ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ಕುಪಿತರಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ಕಣ್ತೆರೆದು ಈ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಸಮುದ್ರಪಾನದ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡ ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಅಪರಾಂಪರ ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ತೇಜಸ್ವಿ ತಪಸ್ವಿಯು 'ಗಟಗಟ' ಕುಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಈ ಲೋಕ ವಿಲಕ್ಷಣ-ಅದ್ಭುತ ಕೃತ್ಯ ಕಂಡು ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಬೆಕ್ಕಸ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತರು. ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಉಳಿದವರು ಆ ಮುನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಒಕ್ಕೊರಲಿನಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು. ಮಹಾಮುನಿಗಳೆ, ನೀವೇ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಕರು. ನೀವೇ ಲೋಕಗಳ ಹಿತಕಾರಕರು. ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವಾಗದಂತೆ ತಾವು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಮುನಿಗಳು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯು ತನ್ನ ಸಮುದ್ರಪಾನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಇಡೀ ಕಡಲನ್ನೆಲ್ಲ ಕುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರು. ಅಪರಂಪಾರ ಜಲರಾಶಿ ರೂಪವಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹನಿ ನೀರು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಹೀಗೆ ಸಾಗರವೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಜಲವಾದ ಬಳಿಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಮೋದ ಆಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಉಗ್ರವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠರು. ಆನಂದದಿಂದ ಸಿಂಹನಾದಗೈಯುತ್ತ ವೇಗದಿಂದ ದಾನವರನ್ನು ಪ್ರಹರಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅವರ ಉಗ್ರ ದಾಳಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲಾರದೇ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ತತ್ತರಿಸಿಹೋದರು. ಆದರೂ ಅವರು ಸಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿ ಬಂದರು. ಸುರಾಸುರರ ನಡುವೆ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕವಾದ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕಾಲಿಕೇಯರು ಎಷ್ಟೇ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿದರೂ ಅವರ ಕೈ ಸಾಗದಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ದೇವತೆಗಳ ಪರಾಕ್ರಮ ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಆ ದುಷ್ಟದಾನವರು ತಾವು ನಾಶಮಾಡಿದ ಮುನಿಗಳ ಸಂಹಾರದಿಂದ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾತಕದಿಂದ ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾತ್ಮರ ತಪಶಕ್ತಿಯು ಅವರನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಾಡಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಬಲ ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತದಿಂದ ಅವರು ಕೂಡಲೇ ಗರ್ಭಗಲಿತರಾಗಿ ಹತಪತಿತರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು.

ಉಗ್ರದಾಳಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ದೇವತೆಗಳ ರಭಸದ ಸಾಹಸದಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಕಾಲಿಕೇಯ ದಾನವರು ಮಡಿದುಬಿದ್ದರು. ಆ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅಳಿದುಳಿದ ದಾನವ ಮುಂದಾಳುಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಗತಿಗಾಣದೆ ಭೂಮಿಯ ಬಸಿರನ್ನು ಬಗೆದು ನೆಲವನ್ನು ಸೀಳಿ ಪಾತಾಳವನ್ನು ಹೊಕ್ಕರು. ಹೀಗೆ ದಾನವ ಕುಲವೆಲ್ಲವೂ ಹತಮೃತವಾಗಿ ಹೋದುದನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು :- ಮಹಾನುಭಾವರೆ, ನಿಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಲಿಕೇಯರೆಂಬ ಈ ಖಳರ ಕುಲವು ಅಳಿದುಹೋಯಿತು. ಇವರು ಮಹಾಕ್ರೂರರೂ, ನೀಚರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತುಹೋದದ್ದರಿಂದ ಜನರು ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳುವಂತಾಯಿತು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ, ತಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನ ಪ್ರಭಾವ. ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರೆ,

ಲೋಕಕ್ಷೇಮವೇ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯಷ್ಟೆ ! ತಾವು ಲೋಕಹಿತದ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಈ ಕಡಲಿನ ಒಡಲು ಜಲಶೂನ್ಯವಾದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ಬದುಕೀತು ? ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿಯಿಂದ ಸಾಗರದ ನೀರು ಆವಿಯಾಗಬೇಡವೆ ! ಆ ಆವಿಯು ಮೋಡವಾಗಿ, ಮೋಡ ಮಳೆಯಾಗಿ, ಮಳೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಾಗಿ, ಆ ಬೆಳೆಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತು ಬಾಳಬೇಕು, ಬೆಳಗಬೇಕು, ಬದುಕಬೇಕು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಅಂತಹ ಲೋಕಾಧಾರ ಭೂತವಾದ ಜಗಜ್ಜೀವ ಎನಿಸಿದ ಜಲಧಿಯನ್ನೇ ತಾವು ಬತ್ತಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಲೋಕ ಉಳಿದೀತೇ ? ನೆಮ್ಮದಿ ಲಭಿಸೀತೇ ? ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಕುಡಿದ ಈ ಕಡಲಿನ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲ ಮರಳಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಗುಳಿಬಿಡಿರಿ. ಇದು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಅಂಭೋರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿ ಅಂಬುಧಿಯಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಲಿ ಈ ಸಾಗರ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಈಗ ಕುಡಿದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಕ್ಕಿಬಿಡಿರಿ. ಪಾನ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ದೇವತೆಗಳ ಈ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮುನಿಸತ್ತಮನು ನುಡಿದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಸುರರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ನಾನು ಈ ಪಯೋನಿಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾನಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆ. ನಾನು ಕುಡಿದ ಈ ಕಡಲಿನ ನೀರೆಲ್ಲವೂ ನನ್ನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಈಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ ? ನಿಮಗೆ ಮತ್ತೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿರಿ. ಸಾಗರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪಯಃಪೂರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ. ಮಹರ್ಷಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ. ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಅಚ್ಚರಿಯೂ ಆಯಿತು. ಖೇದವೂ ಆಯಿತು. ಮುಂದೇನು ಗತಿ ಎಂಬ ಚಿಂತೆ ಅವರನ್ನು ಕೊರೆಯತೊಡಗಿತು. ಅವರು ಮುನಿಯನ್ನು ನಮಿಸದರು. ಅವರ ನಿರೂಪ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ನಂತರ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಕುಂದನನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಖಿಲ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಅಜ್ಜ ಎನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಶೂನ್ಯವಾದ ಸಾಗರದ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಜಲಪೂರಣವನ್ನು ಮಾಡುವದೆಂತು ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಅವರ ತಲೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಲೇ ಅವರು ನಡೆದಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮುದ್ರಪೂರಣದ ಬಗೆಗೆ ಬಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಎಲ್ಲ ಸುರಭಿಯ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಇಂತು ನುಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ದೇವತೆಗಳೇ, ನೀವಾದರೂ ಚಿಂತಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನ ಬಂದರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಿ. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಸುಖವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿರಿ ಕಾಲಕ್ರಮದಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಜಲಪೂರಣವಾಗುವುದು. ಮುಂದೆ ಭಗೀರಥನೆಂಬ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಗಂಗೆಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕರೆತರುವನು. ಆ ಭಾಗೀರಥಿಯ ಅಪಾರ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನೀರಿನಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುವದು.

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಅಸುರೋತ್ತಮರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂತಯಿಸಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ಅಮರ ಗಣಾಧೀಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಋಷಿ ಕುಲೋತ್ತಮನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಂದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಮುನಿಯೆ, ದಾನವರ ಸಂಹಾರವು ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯ. ಅದು ಈಗ ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ನೀನು ಮಾಡಿದ ಈ ದೇವಕಾರ್ಯದಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗ್ಗಿದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು. ನಾನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಸಂತಸದ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಗಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ನುಡಿದನು ಪ್ರಣಾಮ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ದೇವ ದೇವ, ನಾನು ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಈ ದೇವತಾಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮವು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಆಶ್ರಮವಾಗಲಿದೆ. ನೀವು ವರ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹಾಗೆ ಆಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಈ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಿಂದು ದೇವ, ಪಿತೃ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ದೇವತಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಅನ್ನ, ಚಕ್ಕಲಿ, ಅನಾರಸ ಹಾಗೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಸಿಹಿತಿಂಡಿಗಳನ್ನುಮಾಡಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಪೂಜೆಗೈದು ನೀಡುವವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ. ಶಾಶ್ವತ ಸಂತೋಷ. ಇಲ್ಲಿ ಕಂದ ಮೂಲ ಫಲಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಪದವಿ ಪಡೆಯುವರು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಯಜ್ಞಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಗಂಗೆಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಂದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧದ ಫಲ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ದೊರಕುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಕೋಟಿ ವಿಪ್ರರ ಭೋಜನದ ಫಲವು ಬರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಬಡಬಗ್ಗರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ನೀಡಿದ ಅನ್ನಪಾನಗಳು ಅಕ್ಷಯಫಲನೀಡುವವು. ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾನವನು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದವರು ಎಂದೂ ನೀಚ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ದುರ್ಯೋನಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ನರನೇ ಆಗಲಿ, ನಾರಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಪೂಜ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಹೋದರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಂತರು. ಈ ವರೆಗೆ ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಏಳು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಅತ್ರಿ, ವಶಿಷ್ಠ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರತು, ಅಂಗೀರಸ, ಗೌತಮ, ಸುಮತಿ, ಸುಮುಖ, ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ, ಸ್ಥೂಲಶಿರ, ಸಂವರ್ತ ಪ್ರತರ್ದನ, ಶೈಭ್ಯ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಚ್ಯವನ, ಕಶ್ಯಪ, ಭೃಗು, ದುರ್ವಾಸ, ಜಮದಗ್ನಿ, ಮಾರ್ಕಾಂಡೇಯ, ಗಾಲವ, ಉಶಾನ, ಭರದ್ವಾಜ, ಯವಕ್ರೀತ, ಸ್ಥೂಲಾಕ್ಷ, ಮಕರಾಕ್ಷ, ಕಣ್ವ, ಮೇಧಾತಿಥಿ, ನಾರದ, ಪರ್ವತ,

ಸ್ವಗಂಧೀ, ಕಣ್ವ, ಚ್ಯವನ, ತೃಣಾಂಬು ಸವಲ, ಧೌಮ್ಯ, ಶತಾನಂದ, ಅಕೃತವ್ರಣ, ಜಾಮದಗ್ನಿ, ರಾಮ ಅಷ್ಟಕ, ವ್ಯಾಸ, ಪರಾಶರ ಅವನ ಶಿಷ್ಯರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ, ಧೈರ್ಯ, ತಪಸ್ಸು, ಕ್ಷಮಾ, ಸರಳತೆ, ದಯ, ದಾನ ಇವೆಲ್ಲವು ಋಷಿಗಳ ಸದ್ಗುಣಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಈ ಎಲ್ಲ ಸುಗುಣಗಳು ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸರ್ವ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತರಾದ ಮುನಿಗಳು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೆನೆಂದರೆ ಇದರ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದೆ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಫಲದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಬಲ್ಲರು. ನಾಸ್ತಿಕರು, ಕಳ್ಳರು, ಇಂದ್ರಿಯಲೋಲುಪರು, ಕ್ರೂರರು, ಚಾಡಿಕೋರರು, ಕೃತಘ್ನರು, ದುರಭಿಮಾನಿಗಳು, ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾರರು. ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳು, ದಯಾಳುಗಳು, ಶೂರರು, ಬಲಿಷ್ಠರು, ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ವಿದ್ವಾಂಸರು, ಪುಷ್ಕರ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಪುಣ್ಯ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಂತಹ ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ ಭಾಗಿದಾರರೆ ಸರಿ. ಸತ್ಯವಂತರು, ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಶೂರರು, ದಯೆ, ಕ್ಷಮೆಯುಳ್ಳವರು, ಯಾಗಮಾಡಿದವರು, ಯಾಗಮಾಡುವವರು ಆ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ರೋಗ, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವುಗಳು ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ತೇಜೋಹಾನಿ (ಬಳಲಿಕೆ)ಗಳು ಉಂಟಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೂಢರು, ವಿಷಯಲಂಪಟರು, ದಂಭ, ಲೋಭ, ಮದ, ದ್ರೋಹ, ಕ್ರೋಧ, ಮೋಹಗಳುಳ್ಳವರು ಹೋಗಲಾರರು.

ಮಮತೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ಅಹಂಕಾರವಿಲ್ಲದವರೂ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಮಾನಾಪಮಾನಗಳೂ ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳು ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ, ಉಳ್ಳವರು, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರು, ಧ್ಯಾನಪರರು, ಯೋಗಪರರು ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಯಾರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾರಿರುವರೊ ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಲೋಕಗಳುಂಟು ಯಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಗಳಿಂದ ಯಾರು ಘಾತಕರಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಯಾವಾಗಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ಯಾರು ನಿತ್ಯವೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ನಿತ್ಯವೂ ಯಾರು ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ಯಾರು ಪರರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಾಯಿ ಸಹೋದರಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಯೋ, ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಹೆಂಟೆಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಯೋ ಇಂತಹವರು ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರು ತಮ್ಮನ್ನು ಬೈದರೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲವೋ, ಹಿಂಸೆಮಾಡಿದರೂ ತಾವು ಹಿಂಸಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ, ಸುಖ, ದುಃಖಗಳೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿವೆಯೋ ದಮನವಾಗಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿರುವರೋ, ಅವರು ಈ ಪುಷ್ಕರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಸುವರು. ನಿತ್ಯವೂ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವಿಟ್ಟು ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ವ್ರತ ಕೈಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ, ಪೂಜೆ, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಮಾಡುವ ಈ ಮುನಿಗಳು ಪರಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ತಾಯಿ, ತಂಗಿಯರಂತೆ ಪರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೂ ಅವರೆಂದೂ

ಸಿಟ್ಟಿಗೇಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೊಡೆದರೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸುಖವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ದುಃಖವಾದರೂ ಅಷ್ಟೇ. ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಅವರು ಮಹಾತ್ಮರು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ದಾಸಾನುದಾಸ.

ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವಂಥ ಅವರುಗಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ಸಾರಿ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕ್ಷಾಮವು ಉಂಟಾಗಿ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕೂಡಿ ಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾಯಿತು. ಆಗ ಈ ಲೋಕವು ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿರಲು ತಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರು. ಇಂತಹ ಈ ಮಹಾಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಸಲ ಲೋಕ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆಗ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬರಗಾಲ. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕ್ಷಾಮಡಾಮರಗಳು, ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮಳೆ ಬೆಳೆಗಳಿಲ್ಲ. ಬದುಕು ಭಾರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರೆಲ್ಲ ಜನರು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದ್ದರು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಹಸಿವೆಯ ತಾಂಡವ. ಯಾರಿಗೂ ತುತ್ತು ಅನ್ನವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎನಿಸಿತು. ಒಂದು ಸತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ತಂದು ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬೇಯಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಬಂದನು. ಋಷಿಗಳ ಈ ಕಂಗಾಲು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ಕೈಕೊಂಡ ಕೀಳು ಕಾರ್ಯನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ವಿಷಾದ ವಾಯಿತು. ಅವನು ದೀನನಾಗಿ ನುಡಿದನು. ಮುನಿ ಮಾನ್ಯರೆ ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಷ್ಟೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರತಿಗ್ರಹವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದು ಅವರ ಸ್ವಧರ್ಮ. ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ನನ್ನಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನಾನು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು, ಹೇರಳವಾದ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು, ಗೋಧಿಯನ್ನು ಷಡ್ರಸ ನವರಸಗಳಿಂದ ರುಚಿಕರವಾದ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು ಹಸು, ಹಣ್ಣು, ಹೊಲ, ನೆಲ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಾವು ಈ ಮಾಂಸವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ತಿನ್ನುವುದು ಬೇಡ. ದಯಮಾಡಿ ನಾನು ನೀಡುವ ದಾನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಋಷಿಗಳು :- ರಾಜನೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ದಾನಕೊಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮ. ಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾತ್ರ ಪಾಪ. ಅದರ ರುಚಿ ಜೇನಿನಂತಿದ್ದರೂ ಪರಿಣಾಮ ಮಾತ್ರ ವಿಷದಷ್ಟೇ ಉಗ್ರವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಗ್ರಹದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನೀನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ನೀನು ನಮಗೇಕೆ ಆಶೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವೆ ? ಕತ್ತರಿಸುವುದು, ಅರೆಯುವುದು, ಬೇಯಿಸುವುದು, ನೆನೆಸುವುದು, ಕಸಬಳಿವುದು ಇವನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುವುದು ಪಾಪ. ಇವಕ್ಕೆ ಪಂಚಸೂನವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇಂತಹ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಗಾಣಿಗನು ಸಮಾನನು. ಅಂತಹ ಹತ್ತು ಜನ ಗಾಣಿಗರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಸಮನು. ಅಂತಹ ಹತ್ತು ಜನ ಕಪಟ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ವೇಶ್ಯೆಯು ಸಮಳು. ಅಂತಹ ಹತ್ತು ಜನ ವೇಶ್ಯೆಯರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನು ಸಮನು. ಸೂನ ಎಂದರೆ ದನಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವ ಜಾಗ. ಅಂತಹ ಸಾವಿರ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದವನು ಕಟುಕನು. ಒಂದು ಲಕ್ಷ ಕಟುಕರಿಗೆ ಸಮನಾದವನು ರಾಜನು. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಜನು ಅಷ್ಟು ಪಾಪಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ಯಾವನು ರಾಜನಿಂದ ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಆ ಆಶೆಯುಳ್ಳ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು

ತಾಮಿಸ್ರವೇ ಮುಂತಾದ ಘೋರ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಹೊರಡು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ದಾನಕ್ಕೂ ಮಂಗಳವಿರಲಿ. ಬೇರೆ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದರು. ರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅತ್ತಿಯ ಹಣ್ಣಿನೊಳಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅವನ್ನು ಅವರಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದರು. ಅನಂತರ ಆಹಾರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವು ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು. ಅತ್ರಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಡಿರೆಂದನು. ಅನಂತರ ಅತ್ರಿಯು ಹೇಳಿದನು. ನಾವು ವಿಮರ್ಶೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗ ಬಾರದು. ಬುದ್ಧಿವಂತರಲ್ಲದೆ ಇರಲೂ ಬಾರದು. ಇವುಗಳೊಳಗೆ ಚಿನ್ನವಿರಬೇಕು. ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಣವು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೇನೋ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸತ್ತ ನಂತರ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾದ ಸುಖವು ಬೇಕಾದರೆ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಚಿನ್ನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಲಕ್ಷದಷ್ಟನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಬೇರೆಯವನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅವನಿಗೆ ಪಾಪಿಷ್ಠಗತಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ, ಭತ್ತ, ಯವ, ಚಿನ್ನ, ಬಟ್ಟೆ, ಹೆಂಗಸರು ಮುಂತಾದವು ಎಷ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೂ ಯಾವನಿಗೂ ಸಾಕಾಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶಾಂತನಾಗಿರಬೇಕು.

ವಶಿಷ್ಠರು :- ಯಾವನು ಹಣವನ್ನು ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಯೋ ಅದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲ. ದುಡ್ಡನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತಪ್ಪನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೇಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ದುಡ್ಡನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವವನಿಗೆ ತೊಂದರೆಗಳೆಲ್ಲಾ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತವೆ! ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿದವನೊಬ್ಬನೂ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಬಡತನವನ್ನು, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತೂಗಿದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಡತನವೇ ಮೇಲು.

ಕಶ್ಯಪರು :- ಹಣವನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹಣದ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಮೂಢನಾಗಿ ಆತನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಣದ ಸಂಪತ್ತು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನರಕ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣವು ಅನರ್ಥವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಯಸ್ಕಾಮಿಯು ಆ ಹಣವನ್ನು ದೂರದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಯಾವನಿಗೆ ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ ಹಣದ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿರುವದೇ ಉತ್ತಮವು. ಕೆಸರನ್ನು ತುಳಿದು ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅದನ್ನು ತುಳಿಯದಿರುವದೇ ಉತ್ತಮವು. ಹಣದಿಂದ ಸಾಧಿಸುವ ಧರ್ಮವು ನಾಶವಾಗತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪರರ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅದು ಅಕ್ಷಯ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಭಾರದ್ವಾಜರು :- ಮುದುಕನಾದವನಿಗೆ ಹಲ್ಲುಗಳೂ, ಕೂದಲುಗಳೂ ಹಣ್ಣಾಗುತ್ತವೆ. ಜೀವದ ಆಶೆ, ಹಣದ ಆಶೆಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೀರ್ಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು-ಕಿವಿಗಳು ಹಣ್ಣಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಶೆ ಮಾತ್ರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಚಿಪ್ಪಿಗನು

ಸೂಜಿಯಿಂದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊಲೆಯುವಂತೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ನೂಲನ್ನು ಆಶೆಯೆಂಬ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಹೊಲಿಯುತ್ತಾನೆ. ಚಿಗರೆಯ ದೇಹದ ಜೊತೆಗೆ ಕೋಡು ಬೆಳದಂತೆ ದ್ರವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನವನ ಆಶೆಯೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಆಶೆಯು ಬಹು ದೊಡ್ಡದ್ದು. ದಾಟಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದು. ಅನೇಕ ದೋಷಗಳುಳ್ಳದ್ದು. ಅಧರ್ಮವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ದೊರೆತಷ್ಟೆ ಫಲದಿಂದಲೆ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಬಾಳಲು ಸಂತುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಲೋಭದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರೂ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಸಂತುಷ್ಟ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಸಂತಸ ಸಂಪದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಪಾದರಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಇಡೀ ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವೂ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದಿಸಿದಂತೆ ಮಿದುವು ಎನಿಸುವುದು. ಸಂತೋಷವೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಸಾಂತಚೇತನರಿಗೆ ದೊರೆಯುವ ಸುಖವು ದುಡ್ಡಿನ ಆಶೆಯಿಂದ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಹರಿದಾಡುವ ಧನಲೋಭಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ದೊರಕೀತು? ತೃಪ್ತಿ, ಸಂತೋಷ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಹೆಚ್ಚಿನ ದುಃಖ. ಸಂತೋಷವೇ ಪರಮ ಸುಖ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಬಯಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಯಾವದಾದರೂ ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ಬಯಸಿ, ಪಡೆದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದು ಬಯಕೆ ಬಾಣದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಕಾಮವು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಮ. ಅದು ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಮಗದೊಂದು.

ಆಶೆಯು ಆಶೆಮಾಡಿದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಎಂದೂ ಶಾಂತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹಾಕಿದ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ಅಗ್ನಿಯು ಹವಿಸ್ಸಾಂಗದ ಹೋಮದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉದ್ದೀಪಿತವಾಗುವಂತೆ ಕಾಮವೂ ಕೆರಳುತ್ತಲೇ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮೋಹವಶನಾಗದೆ, ಯಾವ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಬಯಸದ ಮನುಷ್ಯನೇ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಗಿಡಗವು ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಮರದ ನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಗುಬ್ಬಚ್ಚಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ಸುಖವಾಗುವುದೆ? ನಾಲ್ಕು ಸಮುದ್ರಗಳವರೆಗಿರುವ ಸಮಗ್ರ ಭೂಮಂಡಲ ವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಳುವ ರಾಜನಿಗೆ ಆಶೆ ಒಂದಿದ್ದರೆ, ಸುಖವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಕಲ್ಲು ಕಾಂಚನ ಎರಡನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವ ತಿರುಕನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಬಾಳುತ್ತಾನೆ.

ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ಯಾರ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ದಾನ ಮಾಡುವವರು ಹೊಂದುವ ಶಾಶ್ವತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಾಜರಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ, ಋಷಿಗಳು ದುಃಖಪಡುತ್ತಾರೆ. ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಮೂರ್ಖ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತನಗೆ ಮುಂದೆ ಒದಗಬಹುದಾದ ನರಕ ಯಾತನೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯು ಈಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೂ ನಿಜವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ದಾನ ಗ್ರಹಣದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಬ್ರಹ್ಮ ತೇಜಸ್ಸು ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತದೆ. ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಅರ್ಹತೆ ಇದ್ದರೂ, ದಾನ-ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದ ಅಪರಿಗ್ರಹ ವೃತ್ತಿಯ ಸಾಧಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡುವವರಿಗೆ ದೊರಕುವ ಲೋಕಗಳೇ ಲಭಿಸುವವು.

ಕಮಲದ ದೇಟು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದು. ಅದರಂತೆ ಆಶೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾನವರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ತುದಿ ಮೊದಲುಗಳು ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮುಪ್ಪು ಬಂದರೂ ಆಶೆಗೆ ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಬುದ್ಧಿಗೇಡಿಗಳಿಗೆ ಈ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬದುಕಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಶೆ ಎನ್ನುವದು ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕವಾದ ರೋಗವಿದ್ದಂತೆ ಅಂತಹ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವರಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಸುಖವು ದೊರಕುವದು.

ಪಶುಸಖರು :- ಯಾವಾಗಲೂ ಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಯಾವುದನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅದನ್ನೇ ತನಗೆ ಹಿತಾಕಾಂಕ್ಷಿಯು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಚಿನ್ನವನ್ನು ತುಂಬಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆ ಋಷಿಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೋದರು. ಅನಂತರ ಅವರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಮಧ್ಯಮ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಶುನಸ್ಸಖನೆಂಬ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ಋಷಿಗಳು ಅವನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪದ್ಮಗಳು ಬೆಳೆದಿರುವ ಒಂದು ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆ ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ಹಸಿದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಶುನಸ್ಸಖನೆಂದನು.

ಶುನಸ್ಸಖ :- ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿ, ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ತೊಂದರೆ ಎಂತಹದು ? ಎನ್ನಲು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದರು -

ಋಷಿಗಳು :- ಶಕ್ತಿ, ಖಡ್ಗ, ಗದೆ, ಚಕ್ರ, ತೋಮರ, ಬಾಣಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರೆ ಆಗುವ ಯಾತನೆಯನ್ನೂ ಹಸಿವಿನ ಯಾತನೆಯು ಜಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶ್ವಾಸ, ಕೆಮ್ಮು, ಕ್ಷಯ, ಜ್ವರ, ಅಪಸ್ಮಾರ ಮುಂತಾದ ರೋಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನ ವ್ಯಥೆಗಿಂತಲೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದಾಗುವ ತೊಂದರೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಚಿನ್ನದಭುಜಕೀರ್ತಿ, ಕಿರೀಟ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ಕರ್ಣಾಭರಣ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದರೆ ಅವರು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯ ನೀರು ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಒಣಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ನರಗಳು ಹಸಿವಿನಿಂದ ಶೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ಹಸಿವಿನಿಂದ ಕೂಡಿದವನಿಗೆ ಕಿವಿ ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ವಾಸನೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣು ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಸುಡಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ನಡುಗುತ್ತಾನೆ ಒಣಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಸಿವುಗೊಂಡವನು ಪೂರ್ವ, ದಕ್ಷಿಣ, ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಮೇಲುಕೆಳಗುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರನು. ಹಸಿವುಗೊಂಡವನಲ್ಲಿ ಮೂಗುತನ, ಕಿವುಡತನ, ದಡ್ಡತನ, ಕುಂಟುತನ, ಹೆದ್ದರಿಕೆ, ಗೌರವಿಸದಿರುವದು ಇಷ್ಟೂ ಇರುತ್ತದೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಹೆಂಡತಿ, ಅಣ್ಣ, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧುಗಳು ಸ್ವಜನರು ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಹಸಿದವನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹಸಿದವನು ಪಿತೃಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಗಮನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಋಷಿ ಅಭ್ಯಾಗತರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಅನ್ನವಿಲ್ಲದವನಿಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಗುತ್ತವೆ. ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಅತೃಪ್ತನಾದವನಿಗೆ ಇವೇ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಇಲ್ಲ ಮುಂದೂ ಇಲ್ಲ. ಅನ್ನವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳದ್ದು ಪ್ರಪಂಚವು ಎಲ್ಲವೂ ಅನ್ನದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತಿದೆ. ಪಿತೃಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ದೈತ್ಯರು, ಯಕ್ಷರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಕಿನ್ನರರು, ಮನುಷ್ಯರು, ಪಿಶಾಚರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಬದುಕಿರುತ್ತಾರೆ. ''ಅನ್ನವೇ ದೇವರು.''

ಕೋಳಿ, ಕಾಗೆ, ನಾಯಿ, ಇಲಿ, ಹಾವು ಮೀನು, ಹುಳು, ಇರುವೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಕೂಡಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ದಾನಮಾಡು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡು. ಅನ್ನವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವವನು ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ನಾಶರಹಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯ, ಜಪ, ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನ, ಯೋಗ, ಉತ್ತಮಗತಿ, ಸ್ವರ್ಗ, ಸುಖ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಸಿಕ್ಕತಕ್ಕವು. ಚಂದ್ರ, ವರುಣ, ಯಮ, ಕುಬೇರ, ಗೋವು, ಬ್ರಹ್ಮ ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳು ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಸಿಕ್ಕುವವು. ಚಂದನ, ಆಗುರು, ಧೂಪ, ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌದೆಯನ್ನು ದಾನಮಾಡುವದು ಇವು ಅನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹೋಲಲಾರವು. ಬಾವಿ, ಉದ್ಯಾನ, ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ, ಇಳಿಯುವ ಬಾವಿ, ಮನೆಗಳು ಇವುಗಳ ದಾನಗಳು ಅನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹೋಲಲಾರವು. ಉದಕದಾನ, ಭೂಮಿದಾನ, ಗೋದಾನ ಇವನ್ನೂ ಅನ್ನದಾನವನ್ನೂ ದೇವತೆಗಳು ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತೂಗಲು ಅನ್ನದಾನವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಅನ್ನವೇ ಪ್ರಾಣ, ಬಲ, ತೇಜಸ್ಸು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವೇ ಪರಾಕ್ರಮ. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ತೇಜಸ್ಸು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಯು ಬದುಕುತ್ತದೆ. ಪೌಂಡರೀಕ, ಅಶ್ವಮೇಧ, ಷೋಡಶಿಕ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ, ತ್ರಿರಾತ್ರಿ ರಾಜಸೂಯ, ಸೌತ್ರಾಮಣಿ, ವಾಜಪೇಯ, ಮಾನುಷಯಾಗ, ಪಶವೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಆಗತಕ್ಕವುಗಳು. ಅನ್ನವಿದ್ದರೆ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಈ ಯಜ್ಞಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಪರ್ವತ, ನದಿ, ಕಾಡು, ಭಾವಿ, ಇವುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನ್ನದಾನಮಾಡಿದವನು ದಾನ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.

ಎಲೈ ಭೀಷ್ಮನೇ, ರಕ್ತದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಅನ್ನದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಸಿದವನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನ್ನಹಾಕಬೇಕು. ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ ಪಾಪವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದದ್ದೇ ಇಲ್ಲ. ಹಸಿದುಬಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಸರ್ವದಾನಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯೊಡನೆ ಕೊಟ್ಟಂತಾಗುತ್ತದೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪೂಜೆಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹಸಿದವನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು (ಪ್ರಕರಣವನ್ನು) ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಓದಬೇಕು. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಸಿಡಿಲು, ಬಡಿತ, ಭೂಕಂಪಗಳಲ್ಲಿ (ಈ ಪ್ರಕರಣ) ಓದಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಅವರಿರುವವರೆಗೆ ತೃಪ್ತಿಪಡುತ್ತಾರೆ, ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದು ಕೊಂಡಾಗಲೀ ಹತ್ತಿರವಿಲ್ಲದಿದ್ದು ಕೊಂಡಾಗಲೀ, ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರಲಿ, ಎಚ್ಚೆತ್ತಿರದಿರಲಿ ಪ್ರಮಾದದಿಂದ ಬಂದಿರಲಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಇರಲಿ ಇದನ್ನು ಪಠಿಸಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸುಖಿಗಳೂ, ಧರ್ಮಭಾಗಿಗಳೂ ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮವೇ ದಾನವು.

ಅದೇ ಯಮವು ಎಂದು ತಿಳಿದವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅತಿಶಯದಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದುದು. ಧರ್ಮವೇ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮವೇ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು. ಧರ್ಮವುಳ್ಳವನು ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿಯೂ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿಯೂ ಆಗುವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಗಳು, ಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಯಜ್ಞಫಲಗಳು ಧರ್ಮವಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತವೆ. ಆ ಧರ್ಮವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ದಾನಸಿದ್ಧಿಯು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞವೂ ದಾನವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಧರ್ಮಾಗುಣವಿಲ್ಲದವನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೇನು ? ಧರ್ಮ ಗುಣವಿರುವವನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ದಾಂತನು ವಾಸಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಶ್ರಮಗಳೇ. ಶೀಲ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಹೊಂದಿ ಋಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವವನಿಗೆ ಆಶ್ರಮ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಆಶೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷಗಳಿವೆ. ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನು ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತಪಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಆಶೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವದ್ದವನಿಗೆ ಮನೆಯೇ ತಪೋವನ.

ತಮ್ಮ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಜೀವನವುಳ್ಳ, ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ, ಅತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷರಿಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮೋಕ್ಷವೆ. ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರ, ವರ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿರುತ್ತ ಹಿಡಿದ ವ್ರತವನ್ನು ಬಿಡದೇ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸಿಟ್ಟು ಹಿಂಸೆ ಮಾಡದವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಖಂಡಿತ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಉಳ್ಳವನು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವಾಗಿ ಏಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುವವನಿಗೆ ಸುಖನಿದ್ರೆಯೂ ಸುಖದಿಂದ ಏಳುವಿಕೆಯೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವನು ಸುಖವಾಗಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಂತೆ ನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದವನು ರಥದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಕುದುರೆ ಆನೆಗಳ ಮೇಲಾಗಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಹೋಗಲಾರನು. ಶತ್ರುವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಯಮನನ್ನು ಯಮನೆನ್ನುವದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನೇ ಯಮನು. ಯಾವನು ಆತ್ಮನನ್ನು ಗ್ರಾಹಿಸುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಯಮನು ಸೋಲುತ್ತಾನೆ. ಯಮ ಎಂದರೆ ಜನರು ವ್ಯಥವಾಗಿ ಹೆದರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವನು ಆತ್ಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೋ ಅವನನ್ನು ಯಮನು ಏನು ಮಾಡಿಯಾನು ? ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿರುವವನಿಗೆ ಭೂತಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೂ ಹೆದರಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವನು. ದಂಡವು ಭೂತಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ. ಪಾಪಿಗಳನ್ನೂ ತಡೆಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ದಂಡವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟುವದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಕಪ್ಪಾಗಿ ಯುವಕನಾಗಿ ಕೆಂಪಾಗಿರುವ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ದಂಡವಾದರೋ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಧರ್ಮವು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ.

ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ದಮವೇ ಉತ್ತಮ ವ್ರತವು. ಆ ದಮವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವರ ಗುರುತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೃಪಣತೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಕಠಿಣವಾಗಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ, ಸಂತೋಷ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಅಸೂಯೆ ಇಲ್ಲದಿರುವದು. ಗುರುಪೂಜಾ, ದಯೆ, ಸುಳ್ಳು ಹೇಳದಿರುವಿಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಂತ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಋಷಿಗಳು ದಮನದ ಚಿನ್ಹೆಗಳೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಧರ್ಮ ಮೋಕ್ಷ, ಸ್ವರ್ಗಗಳು ದಯೆಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿವೆ. ಅವನಿಗೆ ಅವಮಾನವಾದರೆ ಕೋಪ ಬರುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಗೌರವಿಸಿದರೆ ಸಂತೋಷಪಡುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಸುಖದುಃಖಗಳು ಸಮನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನೇ ಶಾಂತನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಮಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಸುಖವಾಗಿ ಏಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವಮಾನಮಾಡುವವನು ನಾಶವಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಪಮಾನವಾದರೆ ಯೋಚಿಸಲೇಬಾರದು. ಅವನಿಗೆ ಪಾಪವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪರಧರ್ಮವನ್ನು ದೂಷಿಸಬಾರದು. ತನ್ನನ್ನು ಧರ್ಮವಂತನೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬರಿಯ ದೋಷದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮಂತ್ರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಜನ್ಮದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ಕೆಟ್ಟುಹೋದ ಲಿಂಗವನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ದಮವು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತದೆ. ದಯವಿಲ್ಲದೇ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುವದು ವ್ಯರ್ಥ. ಅವರು ದಮದ ವಿಷಯ ತಿಳಿಯರು. ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದಮವೇ ಕಾರಣವು ದಮವೇ ಪುರಾತನ ಧರ್ಮವು. ಯಾವನು ತನ್ನನ್ನು ಅದರಿಂದ ತೂಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಚಿನ್ನದ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿ ತೂಗಿಕೊಂಡಂತೆ. ಅವನು ಅದರಿಂದಲೇ ಧೈರ್ಯವಂತನೆಂದು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನು ಮೋಹಗೊಂಡಿರುವನು. ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳಿಗೂ ದಮವೇ ಕಾರಣ. ವೇದತತ್ವವನ್ನು ಬಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವೇದದ ಆರು ಅಂಗಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ ದಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ಗೌರವವೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ದಮವಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಅವರು ಷಡಂಗಗಳನ್ನು ಓದಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳು ಅವನನ್ನು ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಪಮಾನವಾಯಿತೆಂದರೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದಂತೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಬೇಕು. ಬಹುಮಾನದಿಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುಡಿದಂತೆ ಅಸಹ್ಯ ಪಡಬೇಕು. ಅವಮಾನ ಹೊಂದೋಣದರಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನ ವೃದ್ಧಿಯೂ, ಸಮ್ಮಾನ ದಿಂದ ತಪಸ್ಸಿನ ನಾಶವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಗೌರವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕರೆದ ಹಸುವಿನಂತೆ ಬರಿದಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಹಸುವಿಗೆ ನೀರನ್ನೂ ಹಾಕಿ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಇವನು ಜಪದಿಂದಲೂ, ಹೋಮದಿಂದಲೂ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕೋಪ ಮಾಡಿ ಬಯ್ಯುವವನು ನಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಇವನಂತಹ ಸ್ನೇಹಿತನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಬೈದವರನ್ನು ಬೈಯದೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೈಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮನನ್ನು ಅಮೃತದಿಂದ ಚುಮುಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಪಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವುದು, ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿರುವದು, ಹರಕು ಬಟ್ಟೆ ಹೊದೆಯುವದು. ಒಬ್ಬಂಟಿಗನಾಗಿರುವದು, ಆಶೆಪಡದಿರುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಿರುವುದು ಇವು ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕಾಮ-ಕ್ರೋಧಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದರೆ ಅರಣ್ಯಕೇಕೆ ಹೋಗಬೇಕು ಅನ್ನದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಕುಲವು ಶೀಲದಿಂದ

ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಮಿತ್ರನು ರಕ್ಷಿಸಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಸತ್ಯವು ಹಿಡಿಯುತ್ತದೆ. ಯಾವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೋಪವನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಆ ಕೋಪ ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದಲೇ ಜಯಿಸಿದರೆ ಆ ವೀರನಿಗೆ ಸಮಾನನು ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ ? ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೋಪವನ್ನು ಯಾವನು ಭಯಪಟ್ಟು ಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಉತ್ತಮವಾದ ಸಾರಥಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಅವನು ಆಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಕಾಶ ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಗುಟ್ಟು. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮದ ರಾಶಿಯು ಧರ್ಮದ ಹೃದಯವನ್ನೇ ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಯಾಗ ಮಾಡಿದವರು, ತಪಸ್ವಿಗಳು, ದಯಾವಂತರು, ಇವರ ಲೋಕಗಳೇ ಬೇರೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದವುಗಳು.

ಕ್ಷಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನನ್ನು ಜನರು ಅಶಕ್ತನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದೆ ಕ್ಷಮಾವಂತರಿಗೆ ಇರುವ ದೋಷವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಇದು ಒಂದು ದೋಷವಲ್ಲ. ಕ್ಷಮೆಯು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಬಲವು. ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದವನು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಕೋಪಿಷ್ಟನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಜಪ, ಹೋಮ, ಪೂಜೆ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ತೂತು ಮಡಕೆಯಿಂದ ನೀರು ಸೋರಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಓದುವವನು ಧರ್ಮದ ಹಡಗವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟ ಬಂದರೂ ಪಾರಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಸುವವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೀಳುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕೇಳು. ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊ ತನಗೆ ಕೆಟ್ಟದಾಗಿರುವನದನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಪರರ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯಂತೆಯೂ, ಪರರ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಮಣ್ಣುಹಂಟೆಯಂತೆಯೂ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತನ್ನಂತೆಯೂ ನೋಡತಕ್ಕವನು ಅಂದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯು. ಯಾವನ ಅಡಿಗೆಯು ವೈಶ್ವದೇವಕ್ಕೋಸ್ಕರವೋ, ಯಾವನ ಜೀವಿತವು ಸತ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರವೋ, ಯಾವನ ರತಿಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೋ, ಅವನ ಜೀವನವು ಸ್ವರ್ಗವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನವು ಹೇಗೆ ಉತ್ತಮವೋ ಹಾಗೆ ಇದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾರವು. ಇದು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ ಹಿತವಾದದ್ದು. ಓದಿದರೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿದಂತೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯರು :- ಈ ರೀತಿ ಧರ್ಮದ ಗುಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ಆ ಶುನಸ್ಸಖನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಅವರೊಡನೆಯೇ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ಕಮಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸರೋವರವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅವರು ಆಗ ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದು ಆ ಮೃಣಾಲನಾಳವನ್ನು ಕಿತ್ತುದಡದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂಮಾಡಿದರು. ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಆ ಮೃಣಾಳಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ ಇಂತೆಂದರು.

ಋಷಿಗಳು :- ನಾವು ಮೊದಲೆ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸವಿಸಿಪಡುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಕಮಲದ ದೇಟುಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪಾಪಿಯು ಅಪಹರಿಸಿರಬಹುದು ? ಆ ದುಷ್ಟನು ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನೆ ಇರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಮೇಲೆಯೇ ಸಂದೇಹ. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಕಮಲನಾಳವನ್ನು ಕದ್ದವರು ಯಾರು ಎಂದು ಕೇಳುವವರು ? ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಒಂದೊಂದು ತೆರನಾಗಿತ್ತು.

ಕಾತ್ಯಾಯನ :- ಈ ಕಮಲದ ದೇಟನ್ನು ಕದ್ದವನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕಳ್ಳನೇ ಆಗಲಿ. ಆಡುವು ಇಟ್ಟ ವಸ್ತುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನೂ ಲೋಭಿ ಆಗಲಿ. ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ ನುಡಿಯಲಿ. ಈ ಮೃಣಾಲವನ್ನು ತುಡುಗುಮಾಡಿದವನು ಮಾಡುವ ಧರ್ಮವೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ದಂಭ ಮೂಲಕವಾಗಲಿ. ಮತ್ತು ರಾಜನ ಗುಲಾಮನಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಿ. ಮದ್ಯಮಾಂಸಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಲಿ. ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡಲಿ. ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಪ್ಪು ಅಡರಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಜೀವಿಸಲಿ. ತೆರವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳನ್ನು ವರನಿಗೆ ಕೊಡಲಿ.

ಈ ಕಮಲದ ನಾಳವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದವನು ಋತುಕಾಲವಿಲ್ಲದಾಗ ಸಂಭೋಗ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಹೊಂದಲಿ. ಹಗಲು ನಿದ್ದೆಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ತಟ್ಟಲಿ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರ ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬರಲಿ. ಈ ತಾವರೆಯ ದೇಟನ್ನು ಕದ್ದವನು ಒಂದೇ ಬಾವಿಯಿರುವ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

ಭಾರದ್ವಾಜ :- ಈ ಪಂಕಜದ ಕೆಳಗಿನ ನಾಳದ ತುಂಡನ್ನು ಕದ್ದವನು ಎಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೂರನೂ, ಅಹಂಕಾರಿಯೂ, ಕಪಟಿಯೂ, ಚಾಡಿಕೋರನೂ ಆಗಲಿ, ಬೈದವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಬೈಯುವ, ಹೊಡೆದವರಿಗೆ ಮರಳಿ ಹೊಡೆಯುವ ಪಾಪಗಳಿಗೆ ಭಾಜನನಾಗಲಿ, ರಸವಿಕ್ರಯ, ಅನ್ನದ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವವನ ಪಾಪವು ಈ ಬಿಸಚೋರನಿಗೆ ಬರಲಿ. ಅತಿಥಿ ಬಂದಾಗ ಕೆಟ್ಟ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಬಡಿಸಿ, ತಾನು ಮಾತ್ರ ಒಳ್ಳೇ ರುಚಿಕರ ಊಟಮಾಡುವ ಸ್ವಾರ್ಥಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪವೂ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶೂದ್ರರ ಅನ್ನ ಉಣ್ಣುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪಾತಕವೂ ಈ ಬಿಸಚೋರನಿಗೆ ಬರಲಿ ದಾನಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ಜನರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹೊಗಳಿ ಕೊಳ್ಳುವವನು ಮತ್ತು ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನಮಾಡಿದವನ ಪಾಪವು, ಏಕಾಏಕಿಯಾಗಿ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ತಿಂದವನ ಪಾಪವು ಮೃಣಾಲ ಚೋರನಿಗೆ ಬರಲಿ.

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ :- ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳನ್ನು ಅವಮಾನಮಾಡಿದ ನರನಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪವು, ಮಗಳಿಂದ-ಬದುಕುವವರಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪವು ಈ ಮೃಣಾಲಚೋರನಿಗೆ ಬರಲಿ. ಪರಪಾಕಭಕ್ಷಣ, ಪರಸ್ತ್ರೀಗಮನ, ಹಸುಗಳ ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಬರುವ ಪಾಪವು ಈ ತಾವರೆಯ ದಂಟನ್ನು ಕದ್ದವನಿಗೆ ಬರಲಿ. ಈ ಪದ್ಮ ನಾಳವನ್ನು ಕದ್ದವನು. ನಿಂತರ ಹೆರವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳಾಗಿ ದುಡಿಯಲಿ, ಜನ್ಮಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಕೋಪಾಂಧತೆಯು ಇರಲಿ ಹಾಗೂ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮರಹಿತನಾಗಲಿ.

ಶುನಸ್ಸಖ :- ಈ ಕಮಲದನಾಳವನ್ನು ಕದ್ದವನು ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದರೂ, ನ್ಯಾಯದಿಂದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ, ಬಂದ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಆದರದ ಅತಿಥ್ಯನೀಡುತ್ತ ಸರ್ವದಾ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಇರಲಿ. ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಪ್ರತಿದಿನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಲಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲಿ.

ಋಷಿಗಳು :- ಶುನಸ್ಸಖನೆ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಶಪಥವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಶಪಥಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕದ್ದವನಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವಾಗಲಿ ಎಂದು ಶಪಥಮಾಡಿದರೆ, ನೀನು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದೆಲ್ಲವೂ ಆ ಬಿಸಚೋರನಿಗೆ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಶಪಥ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಶಂಸಿಸುತ್ತಲಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೆ ಆ ಕಮಲನಾಳದ ಚೋರನು.

ಶುನಸ್ಸಖ :- ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆ, ನಾನೇ ಆ ಕಮಲದ ದೇಟುಗಳನ್ನು ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಅವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಆಶೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಿಂದ. ನಾನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವೇಂದ್ರ. ಮುನಿವರ್ಯರೆ, ನಿಮಗೆ ಲೋಭ ಎನ್ನುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಆಶೆಯಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಈ ನಿಮ್ಮ ವೈರಾಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ, ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀವು ಗೆದ್ದಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ಈ ವಿಮಾನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿರಿ. ಶುನಸ್ಸಖನ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಮುನಿಗಳು ಕೇಳಿದರು ಅವನೇ ಇಂದ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತಸವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರು ನುಡಿದರು. ಆ ಮುನಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಮಾತುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಿದರು.

ಋಷಿಗಳು :- ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ನಟ್ಟನಡುವಿನ ಈ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಮೂರುರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದ ನರನು ಅನಂತಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ದೀರ್ಘ ದೀಕ್ಷೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಯಜ್ಞ, ತಪ, ಮಾಡುವದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯ ಫಲವು ಈ ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ನರನು ಎಂದೂ ದುರ್ಗತಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರ ಸಹಿತ ಅವನು ಉದ್ಧೃತನಾಗುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿ, ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇರುವನು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಇಂದ್ರದೇವರಿಂದ ತಮಗೆ ಅಭಿಮತವಾದ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಂಡರು. ಆ ಮುನಿಗಳು ಆನಂದದಿಂದ ಸುರರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಸ್ವರ್ಗವೆಂದರೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭೋಗಾನುರಾಗಗಳ ಆಗರ. ಬಯಸಿದ ಸುಖ, ಬೇಡಿದ ಭೋಗ, ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅಲ್ಲಿ ಯಾವದಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಬಾಯಿಂದ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ ಆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರರಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಪೃಹಣೀಯವಾದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಸಕಲ ಭೋಗ-ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಕೂಡ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಆಶೆ ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸ್ವರ್ಗ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಬಯಸದೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ತಪೋನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಈ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಭಗವದಾರಾಧನೆಯ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಗೆದ್ದು ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಪುಣ್ಯಚರಿತರೂ, ಪಾವನಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ತಪೋಧನರೂ ಆದ ಈ ಮಾನನೀಯ ಮುನಿ ಮಹಾತ್ಮರ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಪುಷ್ಪವಾಹನ ರಾಜನ ಕಥೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೦

ಭೀಷ್ಮ :- ಈ ಕಥೆಯು ರಮ್ಯವಾದಷ್ಟೇ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದು ಪಾಪನಾಶಿನಿ ಆಗಿದೆಯೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಇದ್ದುದಿದ್ದಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಇದರ ಯಥಾರ್ಥ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವದು. ಮಧ್ಯಮ ಪುಷ್ಕರದ ಮಹಿಮೆ, ಅನ್ನದ ಫಲ, ದಾನದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಋಷಿಗಳು ನಿರೂಪಣೆಮಾಡಿದರು. ವಿಷ್ಣುವು ಹೆಜ್ಜೆ ಇರಿಸಿದ ಚಿಕ್ಕ ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಹೇಗಾಯಿತೆನ್ನುವದನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹಿಂದೆ ರಥಂತರ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಪುಷ್ಪವಾಹನ ಅವನ ಹೆಸರು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಖ್ಯಾತಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿತ್ತು ಅವನ ತೇಜಸ್ಸು. ಈ ಪುಷ್ಪವಾಹನ ದೊರೆಯು ಉಗ್ರತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಆದರಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಅರಸನಿಗೆ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ತಾವರೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮನಬಂದ ಕಡೆಗೆ ಸ್ವೈರ ಸಂಚಾರ ಗೈಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದನು ಚತುರ್ಮುಖ. ಆ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಪುಷ್ಪವಾಹನನು ಏಳು ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿದನು. ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಸಂಚರಿಸಿದನು. ಅವನೊಟ್ಟಿಗೆ ಋಷಿಗಳೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೊಟ್ಟ, ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಬಹುದಾದ ಕಮಲರೂಪ ವಾಹನದಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ್ವತ್ರ ಅಪ್ರತಿಹತಗತಿಯಿಂದ ಸ್ವೈರಸಂಚರಣ ಶೀಲವಾದ ಆ ಕಮಲವಾಹನವು ಸರ್ವ ಜನರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕಮಲಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಕರ ಎಂದೂ ಹೆಸರು ಉಂಟು. ಪುಷ್ಕರ ವಾಹನನಾದ ರಾಜನು ನೆಲೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ದೇಶವು ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

ಪುಷ್ಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಕಮಲರೂಪದ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ವಾಹನವನ್ನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೊಟ್ಟದ್ದೆ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಪುಷ್ಪವಾಹನ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರಲು ಹೇತುವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪುಷ್ಕರ ಪುಷ್ಪದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅವನು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಧಾತನು ಕೊಟ್ಟ ಆ ತಾವರೆ ಹೂವಿನ ವಾಹನಕ್ಕೆ ಸಮನಾದ ವಾಹನವು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರಾಜನಿಗೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಸಮರಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ರಾಜನಿಗೆ ತಕ್ಕದಾಗಿದ್ದಳು ಅವನ ತರುಣ ರಮಣಿ. ಅವಳೂ ತಪಸ್ವಿನಿ. ರಾಜ್ಯದ್ಲಲಿಯ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅವಳನ್ನು ವಂದಿಸುವವರೆ. ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಎಂದು ಆ ಅರಸಿಯ ಹೆಸರು. ರೂಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹೆಸರು. ಹೆಸರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಗುಣ. ಗುಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿ. ಪಟ್ಟದರಸಿಯ ಅನುಪಮ ಲಾವಣ್ಯ, ತುಂಬು ತಾರುಣ್ಯ, ಸತೀತ್ವ, ಸದ್ಗುಣ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರಳು - ಶಿವನಿಗೆ ಸತಿ ಇದ್ದಂತೆ. ಆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದೊರೆಗೆ ಸಾವಿರ ಜನ ಮಕ್ಕಳು ಜನಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಧರ್ಮಾತ್ಮರು. ಮೇಲಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಳ್ಳೇ ಬಿಲ್ಲಾಳುಗಳು. ಅಂತಹ ಹೆಂಡತಿ, ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳು, ಅಧಿಕಾರ, ವೈಭವ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಸಂತಸ, ಮಾನವೀಯ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಬಯಸಬೇಕಾದುದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಬೇಡದೆ, ಬಯಸದೆ ತಾನಾಗಿ

ಒದಗಿ ಬಂದಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಸಮೃದ್ಧ ಜೀವನ, ಸಂಪನ್ನ ಬದುಕು ತನ್ನದು ಎಂದು ಹಿಗ್ಗಾಗಿತ್ತು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ. ಇಂತಹ ಭಾಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ತನ್ನ ವೈಭವದ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಯಾವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿ ಕಾರಣವಿರಬಹುದು ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆ ಮಹಾರಾಜ. ಒಂದು ದಿನ ಆ ರಾಜನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ನಾರದಮುನಿ. ಮುನಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿದ ಮಹಾರಾಜ. ಸ್ವಾಗತಮಾಡಿದ. ಅರ್ಘ್ಯನೀಡಿದ, ಆಸನಕೊಟ್ಟು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗೈದ. ಅನಂತರ ಹೀಗೆ ನುಡಿದ -

ರಾಜ :- ಮುನೀಂದ್ರನೆ, ಸುರರು ಕೂಡ ಬಯಸುವಂತಹ ಐಸಿರಿ ನನಗಿದೆ. ಸಿರಿಯಂತಹ ಮಡದಿ ನನಗೆ ದೊರೆತಿದ್ದಾಳೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೇ ನಾನು ಗೆದ್ದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಅತ್ಯಲ್ಪ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾದ. ನನಗೆ ಒಂದು ಕಮಲ ಗೃಹವನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಆ ವಿಧಾತ. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ರಾಜರು ಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತರಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕರೂ ಎಲ್ಲಿರುವರೆಂಬುದು ಪತ್ತೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಜನರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಆ ಪುಷ್ಕರ ವಾಹನವು ಗಗನ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಉಡ್ಡಾಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದು ಹೋಗುತ್ತಲಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಅದು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ ಚಿಕ್ಕೆ,ಚಂದ್ರರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವೇಗ ಗತಿಯುಳ್ಳ ವಾಹನವು ನನಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಯಾವ ಪುಣ್ಯದ ಫಲ ? ಈ ಜನ್ಮದ ಫಲವೋ ಅಥವಾ ನಾನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಪುಣ್ಯವೊ ಅಥವಾ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವಿಲಕ್ಷಣ ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳ ಪರಿಣಾಮವೊ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಸುದೈವದ ಪ್ರಭಾವವೊ ಅಥವಾ ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರತಾಪವೊ ? ಇವರಾದರೂ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳು ಒದಗಿ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಎಂತಹ ಸುಕೃತವನ್ನು ಮಾಡಿರಬಹುದು ! ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿದೆ ನನಗೆ. ತಾವು ತಿಳಿಸುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪುಷ್ಪವಾಹನನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾರದರು ತಮ್ಮ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ತುಸು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು -

ನಾರದ :- ಪೊಡವಿಯ ಒಡೆಯ, ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ವೃತ್ತಾಂತವು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿತ್ತರಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ನೀನು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಬೇಡರ ಕುಲದಲ್ಲಿ. ಬಹಳ ಕ್ರೂರವಾಗಿತ್ತು ನಿನ್ನ ಕುಲ, ಕೀಳಾಗಿತ್ತು ಗೈವೆ. ಅನುದಿನವೂ ನೀನು ಪಾಪಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿ. ನಿನ್ನ ದೇಹವು ದೃಢವಾಗಿದ್ದರೂ ದುರ್ಗಂಧ ಪೂರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕಪ್ಪು ಉಗುರು, ದಪ್ಪ ತೊಗಲು, ದುರ್ನಾತ ಹೊಡೆಯುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳು. ಮೈತುಂಬ ಕಾಡು ಒಡವೆ, ಕ್ರೂರ ಸ್ವಭಾವ, ಇಂತಹ ವಿಕಾರ ಸ್ವರೂಪ. ನಿನಗೆ ಆಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಗೆಳೆಯರಾಗಲಿ, ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿ, ಬಾಂಧವರಾಗಲಿ, ತಾಯಿಯಾಗಲಿ, ತಂಗಿಯರಾಗಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಶುದ್ಧ ಅಯೋಗ್ಯರೂ, ದುರ್ಗುಣಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರಾರಿಗೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದಳಾದವಳೆಂದರೆ ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ಈ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೇ. ಆಗಲೂ ಇವಳು ನಿನಗೆ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸಲ ಭೀಕರವಾದ ಕ್ಷಾಮವು ತಲೆದೋರಿತು. ಆ ಬರಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಲಾಗಿದ್ದಿ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತಾಡಿದಿ. ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ನಿನಗೆ ತಿನ್ನಲು ಏನೂ ದೊರಕಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದೆ ನಡೆದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಳಿನೀರಿನ ಕೊಳ, ಕೊಳದ ತುಂಬ ತಾವರೆಗಳು. ಆಗ ನೀನು ಆ ಕಮಲ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡೆ. ವೈದಿಶ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಡೆದೆ. ನೀನು ಕೊಳದಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಂದ ತಾವರೆಗಳನ್ನು ಮಾರಬೇಕೆಂದು ಆ ನಗರದಲ್ಲೆಲ್ಲ ನೀನು ಸುತ್ತಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಆ ಕಮಲ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿನಗೋ ಹಸಿವೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆಯಿಂದ ಬೆಂದು ಬಸವಳಿದು ನೀನು ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೆ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿ ಇರುಳು ಆಯಿತು. ಕತ್ತಲೆ ಕವಿಯಿತು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕ್ಷುದ್ರಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಿದಿರಿ. ಒಂದು ಮಂಗಳ ಧ್ವನಿಯು ನಿಮಗೆ ಕೇಳಿ ಬಂದಿತು. ಆ ಶುಭಕರ ಸದ್ದು ತೇಲಿ ಬರುವಲ್ಲಿಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ತೆವಳುತ್ತ ಹೋದರಿ. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜನರು ಸೇರಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂಗವತಿ ಎಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯು ವಿಭೂತಿ ದ್ವಾದಶ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದ್ದಳು. ಅಂದು ಮಾಘಶುದ್ಧದ್ವಾದಶಿ. ಅಂದು ಉದ್ಯಾಪನೆ ಉಪ್ಪಿನ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ಗುರುವಿಗೆ ಅವಳು ಶ್ಯಯಾದಾನದೊಂದಿಗೆ ನಿವೇದಿಸ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಹಾಸಿಗೆಗೆ ತಕ್ಕ ದಿಂಬು ಮೇಲ್ಹಾಸು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಗುರುವಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಮುಕುಂದನ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

ಭಗವಂತನ ಬಂಗಾರದಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದಿರಿ. ನೀವು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವಾಗ ಕೊಳದಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಂದ ಕಮಲ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಈ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಏಕೆ ಅಲಂಕರಿಸಬಾರದು ? ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಹೊಂದಾವರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಕಂಡವರಿಗೆ ಮಾರುವದಕ್ಕಿಂತ ಈ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನ. ಎಂಬ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯು ನಿಮಗೆ ಉದಿಸಿತು. ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾದರ ಯುಕ್ತವಾದ ಭಕ್ತಿಭಾವವು ಉದಿಸಿನಿಂತಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರು ದಂಪತಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಗ, ಕೂಡಲೇ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭಕ್ತಿಯ ಉದ್ರೇಕದಿಂದ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯು ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿರುವ ಕೇಶವನ ಪ್ರತಿಮೆಗೆ ನೀವು ತಂದ ಸುಂದರವಾದ ಕಮಲ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿದಿರಿ. ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಮತ್ತು ದಾನಕೊಡಲು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ ಇಟ್ಟ ಹಾಸಿಗೆ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪದ್ಮ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದಿರಿ.

ಇದರಿಂದ ಅನಂಗವತಿ ಎಂಬ ಸೂಳೆಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ''ಮುನ್ನೂರು ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಪದ್ಮಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ತಂದು ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಿರಿ. ಮತ್ತು ಮೂರು ಪಲ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿರಿ'' ಎಂದು ಅವಳು ತನ್ನ ಆಳುಗಳಿಗೆ ಆದೇಶವಿತ್ತಳು. ಆದರೆ ನೀವು ಮಾತ್ರ ಆ ಹಣವನ್ನಾಗಲಿ,

ಚಿನ್ನವನ್ನಾಗಲಿ, ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿರಲ್ಲವೆ ನೀವು ಆ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ! ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಹದಗೊಂಡ ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಆಶೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಅನಂಗವತಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವಳು ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಕರಿಗೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದಳು. ಅವರು ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ, ಚೋಷ್ಯಗಳನ್ನು, ಪಕ್ವಾನ್ನ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ತಂದಿರಿಸಿದರು. ಅವಳೂ ಆದರದಿಂದ ''ಬನ್ನಿರಿ'' ಈ ರುಚಿಕರವಾದ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನಿರಿ. ಈ ಪಾನೀಯ ಕುಡಿಯಿರಿ ಎಂದು ಆದರದಿಂದ ನುಡಿದಳು. ಆಗ್ರಹಪಡಿಸಿದಳು. ಆದರೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆಗ ಊಟ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ವಿನಯದಿಂದ ನೀವು ಅವಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಿರಿ - ''ಚೆಲುವೆ, ಇಂದು ನಾವು ಉಪವಾಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಾಳೆ ಪಾರಣೆಮಾಡುವೆವು. ನಾವು ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಕೀಳು ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೇಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ವ್ರತನಿಷ್ಠಳೇ, ನಾವು ಪಾಪಿಷ್ಠರು. ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಇವತ್ತು ನಮಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಇಷ್ಟು ದಿನ ನಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಲಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಪೂಜಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಭಗವತ್ ಸೇವೆಗೆ ನಮಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡು ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

ಅನಂಗವತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಅಂದಿನ ಇರುಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ, ಗಾನ, ಭಜನೆಗಳಿಂದ ಕಳೆದಿರಿ. ಬೆಳಗಾಯಿತು, ಅನಂಗವತಿಯು ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಶಯ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಒಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದಳು. ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಗೋದಾನ ನೀಡಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಚಿನ್ನದಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಶೃಂಗಾರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಇಷ್ಟ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ದೀನ ದಲಿತರಿಗೂ, ಕುರುಡ ಕುಂಟರಿಗೂ ಆದರದಿಂದ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು. ಅವರೊಡನೆ ಬೇಡರ ದಂಪತಿಗಳಾದ ನಿಮಗೂ ಆನಂದದಿಂದ ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಕೊಳದಿಂದ ಆಯ್ದು ತಂದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಕೇಶವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಕಳೆದ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀವು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಿರಿ. ಆ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸತಿ-ಪತಿಯರು ಅರಸು-ಅರಸಿಯರಾದಿರಿ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಐಸಿರಿ ಭೋಗ-ಭಾಗ್ಯಗಳು ತುಷ್ಟಿ ತೃಪ್ತಿಗಳು ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತುಳುಕುತ್ತಲಿವೆ. ಭಗವತ್ಪೂಜೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ದುರಿತಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರಾದವು. ಅನಿಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾದವು. ಸುಂದರವಾದ ಈ ಕಮಲ ಮಂದಿರವು ನಿನ್ನದಾಯಿತು. ಇದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉದಿಸಿತು. ಆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀನು ರಾಗ-ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆ, ಲಾಭ-ಲೋಭವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ. ಸರ್ವಸಂಗವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದೆ. ಉಗ್ರ ತಪವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರೀತನಾದ, ನಾಲ್ಕು ಮುಖದ ಆ ಪಿತಾಮಹನು ಈ ಕಮಲ ರೂಪವಾದ ವಾಹನವನ್ನು ನಿನಗೆ ನೀಡಿದ. ಇದು

ಕಾಮಗಾಮಿ, ಅಂದರೆ ಮನ ಬಂದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸಬಲ್ಲದು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ಅದೇ ಪುಷ್ಕರ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ತೆರಳು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ದಿವ್ಯಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಕಲ್ಪಾಯುಷಿಯೂ ನೀನಾಗುವಿ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಮಹಾಮುನಿ ಪ್ರಚೇತಸರು ಹೊರಟುಹೋದರು. ದೊರೆ ಪುಷ್ಪವಾಹನನು ಮುನಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿದ. ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿದ.

ವಿಭೂತಿ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಯಥೋಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದ. ಇಂತಹ ಹನ್ನೆರಡು ವಿಭೂತಿ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಪೂರ್ಣ ವ್ರತವು ಯಥಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿದಂತಾಗುವುದು. ಈ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೊದಲಿನ ದ್ವಾದಶಿ ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಡುವಿನ ದ್ವಾದಶಿಯೆಂದು ಭೂದಾನ, ಕೊನೆಯ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಸುವರ್ಣ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಗೋದಾನ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಭೂದಾನ ಮಧ್ಯಮ ಪಕ್ಷ. ಸುವರ್ಣ ದಾನ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ. ಉತ್ತಮ ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಅಧಿದೇವತೆ. ಮಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು, ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮಹಾದೇವರು. ಈ ವಿಭೂತಿ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹತ್ಫಲ. ಕೇಳಿದರೂ ಪಾಪ ನಾಶ. ಇದರ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳಷ್ಟು ವರ್ಷ ದೇವಲೋಕ ನಿವಾಸವು ದೊರಕುವದು.

ಉತ್ತಮವ್ರತ :- ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಉತ್ತಮ ವ್ರತದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಇದರಿಂದ ಮಹಾ ಪಾತಕಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವವೆಂದು ಸ್ವಯಂ ಶಿವನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹಗಲು ಉಪವಾಸ, ರಾತ್ರಿಮಾತ್ರ ಊಟ, ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಗೋದಾನ, ಅದರೊಟ್ಟಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಚಕ್ರವನ್ನು, ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರೊಡನೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಲು ಜತೆಧೋತರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ **ಉತ್ತಮವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು. ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಂಥ ಉತ್ತಮ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಾದಿ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವವು. ಮುಂದೆ ಅವನು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಆನಂದದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುವನು.

ರುದ್ರವ್ರತ :- ಒಪ್ಪತ್ತು, ಅದೂ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡಿ, ಕರು ಸಹಿತವಾದ ಹಸುವನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವ್ರತಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನುಮಾಡಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ **ರುದ್ರವ್ರತ**ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರ. ದುಃಖನಾಶ. ಕೊನೆಗೆ ಶಿವಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ನೀಲವ್ರತ :- ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಧಾರಣೆ-ಪಾರಣೆ. ಒಂದು ದಿನ ಬಿಟ್ಟು ಒಂದು ದಿನ ಊಟ ಅದೂ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಉಪವಾಸ ಒಂದು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಭಗವಂತನ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ತಾವರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸಕ್ಕರೆ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು ಎತ್ತನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು ಇದರಿಂದ ವೈಕುಂಠಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ನೀಲವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಕಾಮವ್ರತ :- ಚಾತುರ್ಮಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಆಷಾಢ, ಶ್ರಾವಣ, ಭಾದ್ರಪದ ಆಶ್ವೀಜ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಅಭ್ಯಂಗ ಸ್ನಾನವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಒಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಭೋಜನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವೈಕುಂಠಲೋಕ ಲಭಿಸುವದು. ಚೈತ್ರ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಲು-ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಎರಡು ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಗೌರಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಬೇಕು. ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರೆಗಳಿಗೆ ತುಂಬಿ, ಆ ಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು **'ಗೌರೀ ಮೇ ಪ್ರಿಯತಾಂ'** ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಲೋಕವು ಲಭಿಸುವದು. ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶಿ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಹತ್ತು ಬೆರಳು ಉದ್ದವಿರುವ ಬಂಗಾರದ ಸಲಾಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನೆಲಕಬ್ಬಿನೊಡನೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ **'ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ'** ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ವಸ್ತ್ರಜೋಡಿಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲದ ವರೆಗೆ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದ ವಾಸವು ದೊರಕುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ **ಕಾಮವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ಇದರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಮಾನವರ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಶೋಕಗಳೂ ದೂರವಾಗುವವು.

ಶಿವವ್ರತ :- ಆಷಾಢ ಮೊದಲಾಗಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು ತಿನ್ನುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಬಂಗಾರದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಬೆಲ್ಲ ತುಂಬಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಫಲ ರುದ್ರಲೋಕಾಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ಶಿವವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ.

ಸೌಮ್ಯವ್ರತ :- ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ, ಪುಷ್ಯ, ಮಾಘ-ಮೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಮುಡಿಯಬಾರದು. ಮೂಸಬಾರದು. ಹರಿಹರರನ್ನು ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಮೂರು ಹೂವುಗಳನ್ನು ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಮಾಡಿಸಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. **''ಪ್ರೀಯತಾಂ ಶಿವಕೇಶವೌ'' ''ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತರಾಗಲಿ''** ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ನರನು ದಿವ್ಯ ಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದಕ್ಕೆ **ಸೌಮ್ಯವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು.

ಸೌಭಾಗ್ಯ ಗೌರೀವ್ರತ :- ಫಾಲ್ಗುಣ ಶುದ್ಧ ತದಿಗೆಯ ದಿನದಿಂದ ಉಪ್ಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಒಂದು ಮಂಡಲ ಕಾಲ ಅಲವಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಯ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಹಾಸಿಗೆ ದಿಂಬು, ಮೇಲ್ಹಾಸು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿರಬೇಕು. ಅದರೊಡನೆ ಅವರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಇರಿಸಿ ಗೃಹದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿ, **''ಭವಾನೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ''** ಪಾರ್ವತಿಯು ಪ್ರೀತಳಾಗಲಿ ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ, ವಿಪ್ರದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗೌರೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲವಾಸವು ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಸಾರಸ್ವತವ್ರತ :- ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತು ಮೌನದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಂಧ್ಯಾಮೌನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ವಿಪ್ರರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಜೋಡುವಸ್ತ್ರ, ಎಳ್ಳು, ಗಂಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದಲ್ಲದೆ, ಭಾಗ್ಯವೂ ಬರುವದು. ಮುಂದೆ ಸರಸ್ವತಿಯ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಂದ ವ್ರತ ಮಾಡಿದವರು ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಮರಳಿ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿರುವವರೆಗೆ ಒಳ್ಳೇ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕೆ **ಸಾರಸ್ವತ ವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತ :- ತಿಂಗಳಿನ ಎರಡೂ ಪಂಚಮಿ ತಿಥಿಗಳಂದು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಶ್ರೀದೇವಿಯ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲವನ್ನು ಹಸುವಿನೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಾನವರ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗುವವು. ಜನ್ಮ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಮೃದ್ಧ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪದ. ಈ ವ್ರತದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ವ್ರತಮಾಡಿದವರ ದುಃಖ ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಆಯುವ್ರತ :- ಶಿವ ಮತ್ತು ಕೇಶವರ ಮುಂದೆ ನಿತ್ಯವೂ ಸಾರಿಸಿ ಗುಡಿಸಿ ಗುಡಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಹರಿಹರರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಹಿಂಡುವ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಶಿವ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ. ಇದರ ಹೆಸರು ಆಯುವ್ರತ ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತವು ಸರ್ವ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ವ್ರತವಾಗಿದೆ.

ಕೀರ್ತಿ ವ್ರತ :- ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತನಾಡದೆ ಮೌನವಾಗಿ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಅನಂತರ ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಗಂಗಾನದಿಯ ಧ್ಯಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥ, ಗಂಗಾ, ಸೂರ್ಯ- ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತ ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು.

ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಪೂಜೆಮಾಡಿ ಮೂರು ಹಸುಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷವನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಅಶ್ವಮೇಧದ ಪುಣ್ಯ. ಇದಲ್ಲದೆ ನರನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಕೀರ್ತಿ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿವ್ರತ ಎನ್ನುವರು.

ಸಾಮ ವ್ರತ :- ತುಪ್ಪ ಹಚ್ಚಿ ಎರೆದುಕೊಂಡು ಹರಿ ಅಥವಾ ಹರರ ಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಗೋಮಯ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಗೋಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಹರಿ-ಹರರ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಹಾಗೂ ಗೋಪದ್ಮ ಬರೆಯುವಾಗ ಸಾಮವೇದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗಾನರೂಪವಾಗಿ ಪಠಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಾಮವೇದದ

ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಲೇ ಈ ವ್ರತದ ಎಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಮವ್ರತವೆನಿಸಿದೆ.

ವೀರವ್ರತ :- ನವಮಿ ದಿನ ಒಂದೇ ಹೊತ್ತು ಊಟ ತನ್ನ ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳನ್ನು ಕರೆತಂದು ಆ ದಿನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರುಷ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪಸ, ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಸಿಂಹವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ಥಾಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ವ್ರತಕರ್ತಾ ಮೇಲಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಆಕರ್ಷಕವಾದ ರೂಪವು ಬರುವುದು. ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ವೈರಿಗಳಿಗೆ ತಲೆಬಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪಯೋವ್ರತ :- ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಬೆಣ್ಣೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ತಿನ್ನಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಐದು ಹಿಂಡುವ ಹಸುಗಳನ್ನು ಸುವರ್ಣ ಪಾತ್ರೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರ ಫಲ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದರಿಂದ ನೂರು ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ಧಾರ. ವ್ರತ ಮಾಡಿದವನು ಕಲ್ಪಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ಪಿತೃಗಣ ನೂರು ತಲೆಯು ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದರಿಂದ **ಪಿತೃವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ.

ಸಾನಂದವ್ರತ :- ಚೈತ್ರ, ವೈಶಾಖ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ, ಆಷಾಢ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲ ನೀರು ಕೊಡಬೇಕು. ಬೇಡಿದವರಿಗೆಲ್ಲ ತಂಪು ಪಾನೀಯ ನೀಡಬೇಕು. ತಾವಾಗಿ ಬಂದು ಕೇಳದಿದ್ದರೂ ನೀರಡಿಸಿದವರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆ ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ದ್ವಿಜ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ವಸ್ತ್ರ ಎಳ್ಳಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳೊಡನೆ ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸುವರ್ಣವನ್ನೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಶಾಶ್ವತ ಆನಂದವೂ ವ್ರತಕರ್ತನಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ **ಸಾನಂದವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು. ದೇವರಿಗೆ ಒಂದು ವರುಷದವರೆಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನು, ಸಕ್ಕರೆ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗೋವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಧೃತಿವ್ರತ :- ಯೋಗ್ಯನಾದ ಜ್ಞಾನಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನೋಪೇತವಾದ ಶಂಖವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವ್ರತಕರ್ತನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ ರಾಜನಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಇದಕ್ಕೆ **ಧೃತಿವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಶಂಖವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭೋಗ, ಪರದಲ್ಲಿ ಶಿವಸ್ಥಾನ. ಅಹಿಂಸಾವ್ರತ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಬಾರದು. ಮಾಂಸ ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಸು ಹಾಗೂ ಬಂಗಾರದ ಚಿಗರೆಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಹಿಂಸಾ ವ್ರತ ಎನ್ನುವರು.

ಸೂರ್ಯವ್ರತ :- ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ದಿನ ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರಿನ ಸ್ನಾನ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಂಪತಿ ಭೋಜನ. ವಸ್ತ್ರ ವಡವೆ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕನು

ಗುಣವಾಗಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ವ್ರತಕರ್ತನು ವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ **ಸೂರ್ಯವ್ರತ** ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ವಿಷ್ಣುವ್ರತ :- ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ ಆಷಾಢದಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದವರೆಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಉಷಃ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಗೋದಾನ ನೀಡಿದರೆ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣು ವ್ರತ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಶೀಲವ್ರತ :- ಉತ್ತರಾಯಣ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮೊದಲ ದಿನ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹೂವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಆ ಅಯನವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ಬಿಡಬೇಕು. ಆರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ದೇವರಸೇವೆಮಾಡಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೆ ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಗೋವನ್ನೂ, ತುಪ್ಪಹಾಕಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಯಸವನ್ನೂ, ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನೂ ವಿದ್ವಾನ್ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿ ಇಚ್ಛಾಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಿವಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಹಾಗೂ ಶೀಲ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು ಶೀಲಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ **ಶೀಲವ್ರತ** ಎಂದೇ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ದೀಪವ್ರತ :- ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಾಯಂಕಾಲ ದೇವರ ಮುಂದೆ ದೀಪ ಹಚ್ಚಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಹೀಗೆ ದೀಪಾರಾಧನೆ ಮಾಡುವದೇ ಒಂದು ವ್ರತ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪದಾನ ಮಾಡಿ ಚಿನ್ನದ ಚಕ್ರ, ತ್ರಿಶೂಲಗಳನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ಜೋಡುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನರನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿ ರುದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಂಥ ವ್ರತವು ಬೇರೆ ಯಾವುದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ವ್ರತಕ್ಕೆ **ದೀಪ ವ್ರತ** ಎಂದು ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯರೂ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಶಿವವ್ರತ :- ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ಗೋಮೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ ಗಂಜಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಹೀಗೆ ಗೋಮೂತ್ರ ಗಂಜಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದು. ವರ್ಷದ ನಂತರ ವಿದ್ವಾನ್ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಗೋದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜನಾಗಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಗೌರೀಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವನು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಸರ್ವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ **ರುದ್ರವ್ರತ**ವೆಂದು ಅಭಿದಾನ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ದೃಢವ್ರತ :- ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಗಂಧವನ್ನುಬಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಅನಂತರ ಮುತ್ತು ಚಿಪ್ಪು, ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಬಟ್ಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಫಲ ವರುಣಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ದೃಢವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಶಾಂತಿವ್ರತ :- ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಹೂವು ಮುಡಿಯಬಾರದು. ಹೊಸ ಉಡುಪು ತೊಡದೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ಬಟ್ಟೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಹದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ, ಪರದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದರ ಫಲ ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಕೀರ್ತಿ ಬೆಳೆದು ಕಾಮನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಇದಕ್ಕೆ **ಶಾಂತಿವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮವ್ರತ :- ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಎಳ್ಳಿನ ರಾಶಿಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಹೋಮ ಹವನ ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸಂತರ್ಪಣೆ ಗೈಯಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಬಂಗಾರವನ್ನು, ಎಳ್ಳಿನ ರಾಶಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಮೂರು ಫಲ ತೂಕಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರಬಾರದು. ಕೊಡುವವನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಮೋಕ್ಷವೇ ಇದರ ಫಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಸುವ್ರತ:-★ ಉಭಯಮುಖಿಹಸುವನ್ನು ಸಲಕರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದು ಬರಿಹಾಲಿನಮೇಲೆ ಇರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ದಿವ್ಯ ಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸುವ್ರತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವೇ ಇಲ್ಲ.

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ವ್ರತ :- ಮೂರು ದಿನ ಬರಿ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಇರಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಒಂದು ಫಲಕ್ಕೆ ಕಡಿಮೆ ಇರದ ತೂಕದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಮಾಡಿಸಿ, ಒಂದು ಕೊಳಗ ಅಕ್ಕಿಯೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿ ಮಾನವನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ವ್ರತಸ್ಥನಿಗೆ ಆಗುವದು. ಇದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ವ್ರತ.

ಭೀಮವ್ರತ :- ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಬರಿ ಕ್ಷೀರಪಾನ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ಭೀಮವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು.

ಭೂಮಿವ್ರತ :- ಒಂದು ದಿನ ಪೂರ್ತಿ ಬರಿ ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಉಪವಾಸದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ಪಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೂಕದ ಬಂಗಾರದಿಂದ ಭೂಮಂಡಲದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯನಾದ ನರನಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಪರದಲ್ಲಿ ಶಿವ ಸಾನಿಧ್ಯ. ಏಳು ನೂರು ಕಲ್ಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ಭೂಮಿದಾನ ವ್ರತದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಗುಡವ್ರತ :- ಮಾಘ ಅಥವಾ ಚೈತ್ರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಗೋವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತದಿಗೆಯ ದಿನ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಇರುವವರೆಗೆ ಪರಮಾನಂದ. ಅನಂತರ ಗೌರೀ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಸ. ಇದಕ್ಕೆ ಗುಡವ್ರತ ಎನ್ನುವರು.

ಪ್ರಭಾವ್ರತ :- ಮಾಘ ಅತವಾ ಚೈತ್ರಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಹಾಲು ಮಾತ್ರ ಪಾನಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಕಪಿಲೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇರುವವರೆಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿ. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಲಾಭ. ಸುರಾಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಅಂಥ ವ್ರತಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಪ್ರಭಾವ್ರತ ಎಂದು ಹೆಸರು.

★ ಹಸು ಈಯಲಾಗಿ ತಾಯಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಅರ್ಧ ಕರು ಈಚೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಎರಡೂ ಕಡೆಯೂ ಮುಖ ಕಾಣುವದು. ಮುಂದೆ ತಾಯಿಯ ಮುಖ ಹಿಂದೆ ಕರುವಿನ ಮುಖ. ಇಂತಹ ಪ್ರಸವಕಾಲದ ಹಸುವಿಗೆ ಉಭಯಮುಖಿಧೇನು ಎನ್ನುವರು.

ಪ್ರಾಪ್ತಿವ್ರತ :- ಒಂದು ವರ್ಷ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದವನು ಶಿವಲೋಕ ಸೇರುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ **ಪ್ರಾಪ್ತಿವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು.

ಸುಗತಿ ವ್ರತ :- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿ ರಾತ್ರಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ವರ್ಷದ ನಂತರ ಗೋದಾನ ಗೈಯಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ರತಕ್ಕೆ **ಸುಗತಿವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ವೈಶ್ವಾನರ ವ್ರತ :- ವರ್ಷ, ಶರದ್, ಹೇಮಂತ, ಶಿಶಿರ ಈ ನಾಲ್ಕು ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿ ನರರಿಗೆ ಸೌದೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆ ಹಾಗೂ ಗೋವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸಾಯುಜ್ಯ ಹೊಂದುವನು. ಇದು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆಯುತ್ತದೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟುಹಾಕುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ **ವೈಶ್ವಾನರ ವ್ರತ**ವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಸುವರ್ಣ ವ್ರತ :- ಹತ್ತು ದಿನ ಉಪವಾಸ. ಹನ್ನೊಂದನೇಯ ದಿನ ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿ. ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಗರುಡ ಚಕ್ರವನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾದ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇಹದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪರದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಇದರ ಫಲ. ಇದಕ್ಕೆ **ಸುವರ್ಣ ವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ದೇವೀವ್ರತ :- ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಬರಿ ಪಾಯಸ ಕುಡಿದಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಲಭಿಸುವದು. ಇದಕ್ಕೆ **ದೇವೀವ್ರತ**ವೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಭಾನುವ್ರತ :- ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನ ಹಗಲು ಊಟ ವ್ಯರ್ಜ. ಕೊನೆಗೆ ಹಿಂಡುವ ಗೋವನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರ ಫಲ ಸೂರ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ಭಾನುವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು.

ವಿನಾಯಕವ್ರತ :- ಚಾತುರ್ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಚತುರ್ಥಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಹೊತ್ತು ಉಪವಾಸಗೈದು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಬಂಗಾರದ ಆನೆಮಾಡಿಸಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಿವ ಪದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ರೂಪವಾದ ಫಲವು ದೊರಕುವದು. ಇದಕ್ಕೆ **ವಿನಾಯಕವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ.

ಸೌರವ್ರತ :- ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ತಾನು ತಿನ್ನದೇ ಬಿಟ್ಟ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೆ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಹವನ ಹೋಮ ಮಾಡಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅವುಗಳೊಡನೆ ಎರಡು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ವಿಷ್ಣುವ್ರತ :- ಹನ್ನೆರಡು ಏಕಾದಶಿ ನಿಶ್ಚಕ್ರ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ, ದ್ವಾದಶಿ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಗೋದಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಸುವರ್ಣದಾನಮಾಡಿ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿಷ್ಣುವ್ರತ ಎನ್ನುವರು.

ವೃಷವ್ರತ :- ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ದೇವರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಎತ್ತನ್ನುಬಿಡಬೇಕು. ಈ ಏಕಭುಕ್ತವ್ರತದಿಂದ ನರನು ಶಿವಪದವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ವೃಷವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ತ್ರ್ಯಂಬಕವ್ರತ :- ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳಿನ ಎರಡೂ ಚತುರ್ದಶಿ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ವರ್ಷದಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಫಲ ರುದ್ರಸ್ಥಾನ.

ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತ :- ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಗೈದು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವ್ರತಕಾರನು ರುದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ **ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಕೃಚ್ಛ್ರವ್ರತ** ಎಂದು ಹೆಸರು ಇರುತ್ತದೆ.

ವರವ್ರತ :- ಏಳು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಬಿಂದಿಗೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರಲೋಕವು ಲಭಿಸುವದು. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ವ್ರತಕಾಲ ಮಾಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ **ವರವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು.

ಮಿತ್ರವ್ರತ :- ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಹಿಂಡುವ ಹಸುಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಪಾತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಂದ್ರಲೋಕವು ಲಭಿಸುವುದು. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ವ್ರತ ಮಾಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವನು. ಇದಕ್ಕೆ **ಮಿತ್ರವ್ರತ** ಎನ್ನುವರು.

ಶಂಕರ ವ್ರತ :- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತೃತಿಯಾ ದಿನ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಅರ್ಥಾತ್ ಬರಿ ಹಾಲು, ಗಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು ತಿಂದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ವ್ರತ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ.

ಅಶ್ವವ್ರತ :- ಎರಡು ಸಲ ಚಿನ್ನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೂಕವುಳ್ಳ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಥ ಹಾಗೂ ಕುದುರೆಮಾಡಿಸಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ದಾನಕೊಡುವವನು ಅಂದು ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಇಹದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪರದಲ್ಲಿ ನೂರು ಕಲ್ಪ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವನು.

ಕರಿವ್ರತ :- ಎರಡು ಫಲ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಥ, ಎರಡು ಆನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಉಪಕರಣಗಳೊಂದಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ವ್ರತಗೈಯುವವನು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಈ ಬಂಗಾರದ ಆನೆ, ರಥಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪಸತ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಕರಿವ್ರತ ಅರ್ಥಾತ್ ಆನೆಯ ವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಸುಮುಖವ್ರತ :- ಮುಖವನ್ನು ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯಾಲಕ್ಕಿ, ಪತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧಿ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷ ತಿನ್ನದೆ ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಜೊತೆಗೆ ಗೋದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕುಬೇರನಂತೆ ಯಕ್ಷ ಕುಲಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿ ಆಗುವನು. ಇದಕ್ಕೆ **ಸುಮುಖವ್ರತ**ವೆಂದು ಹೆಸರಿರುತ್ತದೆ.

ವಾರುಣ ವ್ರತ :- ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಊಟ ಬಿಟ್ಟು ಬರಿ ಜಲಪಾನ ಮಾಡಿ, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ; ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವರುಣ ಲೋಕ ಲಾಭ. ಇದಕ್ಕೆ **ವರುಣವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಚಂದ್ರವ್ರತ :- ಚಾಂದ್ರಾಯಣ ವ್ರತ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವರು ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಚಂದ್ರ ಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಇದನ್ನು ಚಂದ್ರವ್ರತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಶಂಭುವ್ರತ :- ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯೆ ನಿಂತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಚಿನ್ನದ ಹಸುವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಜ್ಯೇಷ್ಠಮಾಸದ ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ಚತುರ್ದಶಿಯವರೆಗೆ ಇಂತಹ ವ್ರತಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಲಭಿಸುವದು. **ಮಹಾದೇವ ವ್ರತ** ಎಂದು ಇದನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭವಾನೀವ್ರತ :- ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಗಳ ತೃತಿಯಾ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಶಿವ-ಸತಿಯರಿಗೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಗೋದಾನ ಗೈಯಬೇಕು. ಇದರ ಹೆಸರು **ಭವಾನೀವ್ರತ**.

ತಾಪಕವ್ರತ :- ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ. ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ದೇವರ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿ ಸೇವೆಮಾಡಿ, ಸಪ್ತಮಿ ದಿನ ಗೋದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದೇ **ತಾಪಕವ್ರತ**.

ಧಾಮವ್ರತ :- ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸ ಇರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಸೂರ್ಯಾಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಇದರಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಇದು **ಧಾಮವ್ರತ**.

ಮೋಕ್ಷವ್ರತ :- ಮೂರುದಿನ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ, ಸಾಯಂಕಾಲ ದಂಪತಿಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ನೀಡಬೇಕು. ಇದು ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ **ಮೋಕ್ಷವ್ರತ** ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ.

ಸೋಮವ್ರತ :- ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ದ್ವಿತೀಯಾ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ಹಸುವನ್ನು ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪದವಿ ಇಲ್ಲಿಯಾದರೆ, ಪರದಲ್ಲಿ ಶಿವಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಶಿವಸ್ಥಾನವನ್ನು ವ್ರತಕರ್ತನಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿ ಕೊಡುವದರಿಂದ ಇದನ್ನು **ಸೋಮವ್ರತ** ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಅಗ್ನಿವ್ರತ :- ಪ್ರತಿಪದೆಯ ದಿನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ, ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಬಂಗಾರದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಇದಕ್ಕೆ **ಅಗ್ನಿವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ವಿಶ್ವವ್ರತ :- ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳ ದಶಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ಒಪ್ಪತ್ತುಊಟ. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಹತ್ತು ಗೋದಾನ, ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ನೀಲಾಂಜನ ದಾನಮಾಡಬೇಕು.

ಇದರಿಂದ ಸರ್ವಪಾತಕ ಪರಿಹಾರ. ಮತ್ತು ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು **ವಿಶ್ವವ್ರತ** ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ಯಾದಾನವ್ರತ :- ದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದರೆ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತಲೆಮಾರಿನ ವಂಶಜರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವನು. ಕನ್ಯಾದಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದಾನವಿಲ್ಲ. ಕನ್ಯಾದಾನಮಾಡಿದವನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಳನೋಡಿ ಮದುವೆಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ವರಕನ್ಯಾ ಘಟನಾ ಆಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದವರೂ ಕೂಡ ಊದ್ಧೃತರಾಗಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಉದ್ದರಿಸಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಪಿತೃಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡುವರು.

ಈ ಅರವತ್ತು ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾಗಲಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುವದು. ಎಳ್ಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆನೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ನಡುನೀರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಇಂದ್ರಲೋಕವು ಲಭಿಸುವದು. ಅರವತ್ತು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದವರೂ ಕೇಳಿದವರೂ ಮೂರು ಮನ್ವಂತರ ಕಾಲ ಗಂಧರ್ವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಇರುವರು. ಭೀಷ್ಮನೆ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಆಸ್ತಿಕ ಜನರು ಮಾಡಲುಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಅರವತ್ತು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಅರ್ಹತೆ ಎಂದರೆ ಆಸ್ತಿಕ್ಯ ದೇವಭಕ್ತಿ.

ಸ್ನಾನವಿಧಿ

ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ. ಆ ಅಂತಃಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿರಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಇಲ್ಲದೆ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಮನಃಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಧಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟ ನೀರಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಬಾವಿಯಿಂದ ಸೇದಿದ ನೀರಿನಿಂದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕುವದರಿಂದಾಗಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಯಾವ ನೀರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿ ಮೊದಲು ತಾನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ನೀರನ್ನು 'ಓಂ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಎಂಬ ಮೂಲಮಂತ್ರದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ತೀರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನವೆಂದರೆ :- ನದೀ ಸರೋವರ ಮುಂತಾದ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುಹಾಕಲು ಬರುವ ನೀರಿನ ಸ್ನಾನ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇಂತಹ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವಾಗ ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪವಿತ್ರ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ನಿಂತುಕೊಂಡ ನೀರಿನ ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕು ತೋಳಿನಷ್ಟು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಪಾಚಿ ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿದ್ದರೆ ಹೊಡೆದು ಸ್ವಚ್ಛಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮೂಲ

ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ನೀರನ್ನು ತೀರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದದಿಂದ ನೀರು ಹುಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಗಂಗೆಯೆ, ನಿನಗೆ ವೈಷ್ಣವೀ ಎಂದು ಹೆಸರು. ವಿಷ್ಣುವಿನಂತೆ ನೀನೂ ಲೋಕ ಪೂಜಿತಳಾಗಿರುವೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತಳಾದ ನೀನು, ನಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದಂದಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೆ ಗೈದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡು.

ಮರಣ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನೀನೇ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಕಳಾಗಿ ಭೂಮಿ, ಆಕಾಶ, ಸ್ವರ್ಗ ಎಂಬ ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಒಟ್ಟು ತೀರ್ಥಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೂರೂವರೆ ಕೋಟಿ. ಆ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳು ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿರುವದಾಗಿ ವಾಯುದೇವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ನಿನಗೆ ನಂದಿನಿ ಎಂದು ಹೆಸರಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು ನಲಿನಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ದಕ್ಷಾ, ಪೃಥ್ವಿ, ಸುಭಗಾ, ವಿಶ್ವಕಾಯಾ, ಶಿವ, ಅಮೃತಾ, ವಿದ್ಯಾಧರಿ, ಮಹಾದೇವಿ, ಲೋಕ ಪ್ರಸಾದಿನಿ, ಕ್ಷೇಮಾ, ಜಾನ್ಹವಿ, ಶಾಂತಾ, ಶಾಂತಿಪ್ರದಾ ಮುಂತಾಗಿ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು ಉಂಟು. ಇವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ನಾಮಗಳು, ಪುಣ್ಯನಾಮಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಪಠಿಸಬೇಕು. ಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಪುಣ್ಯನಾಮಗಳ ಸಂಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡುವ ಜಲದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಬರುವುದು.

ಏಳು ಸಲ ಗಂಗೆಯ ಹೆಸರನ್ನು ಬೆರಳು ಹಾಕಿ ಜಪಿಸಿ, ಕೈ ಮುಗಿದು ಮೂರು ಸಲ ಮುಳುಗು ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಗಂಗೆಯ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಮುಳುಗು ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಐದು ಸಲ, ಏಳು ಸಲ, ಹೀಗೆ ಗಂಗೆಯ ಶುಭ ನಾಮಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಗಂಗೆಯ ನೀರಿನ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ಮಣ್ಣನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತ್ತಿಕಾ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು.

''ತಾಯಿ, ಭೂದೇವಿಯೆ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಕುದುರೆ, ರಥ, ಮಾನವರೆ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಓಡಾಡಿದಂತೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೂ ತಿರುಗಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪಾದ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ನೀನು ಪವಿತ್ರಳಾಗಿರುವಿ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ವರಾಹ ರೂಪದಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತ ಬಾಹುವಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವಾಗಲೂ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ಸಮರ್ಥನಾಗುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಭಗವಂತನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದ ಮೃತ್ತಿಕೆಯೇ ನಾನು ಈ ವರೆಗೂ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ನೀನು ಪರಿಹರಿಸು. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳೂ ಎಲ್ಲ ಜೀವಿಗಳೂ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಲ್ಲವೆ ? ವಿಶ್ವಜನನಿಯಾದ ಭೂಮಾತೆಯೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.''

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ ಮೈಗೆ ಮೃತ್ತಿಕಾ ಲೇಪಗೈದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅನಂತರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಮೇಲೇಳಬೇಕು. ನಂತರ ಮೇಲೆದ್ದು, ಒಂದು ಶುಭ್ರ ಒಣ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಮಡಿ ಪಂಚೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ವಿಷ್ಣು, ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ರುದ್ರ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಯಕ್ಷ, ನಾಗ, ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರ, ಅಸುರ, ಸರ್ಪ, ಗರುಡ, ಜಂಭಕ, ವಿದ್ಯಾಧರ, ಜಲಧರ, ಖೇಚರ ಮುಂತಾದ ದೇವ, ಜೀವ, ಜಂತುಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ

ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ನಿರಾಧಾರರು, ಗತಿಯಿಲ್ಲದವರು ಆದ ಸಚೇತನರಿಗೆ ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ತರ್ಪಣನೀಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವಾಗ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಎಡ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು 'ಸವ್ಯ'ದಿಂದಲೇ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಋಷಿ, ಋಷಿಪುತ್ರ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಡುವಾಗ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಮಾಲಾಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನಾತನ, ಕಪಿಲ, ಅಸುರ, ಒಡು, ಪಂಚಶಿಖಿ, ಮರೀಚಿ, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸ, ಪುಲಹ, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪ್ರಚೇತ, ಕ್ರತು, ವಶಿಷ್ಠ, ಭೃಗು, ನಾರದ ಮುಂತಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಈ ನೀರಿನಿಂದ ತೃಪ್ತರಾಗಲಿ ಎಂದು ಅಕ್ಷತ ಸಹಿತವಾದ ನೀರಿನಿಂದ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಅಪಸವ್ಯ :- ಅಂದರೆ ಬಲ ಭುಜದ ಮೇಲೆ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿ, ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಮೊಳಕಾಲು ಮಡಿಚಿಕೊಂಡು, ಎಡಮಂಡಿಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಊರಿ, ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತ, ಸೌಮ್ಯ, ಹವಿಷ್ಮಂತ, ಸುಕಾಲಿ, ಬರ್ಹಿಷದ, ಅಜ್ಯಪ ಮುಂತಾದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಪಿತೃ ತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಎಳ್ಳನ್ನು ಬೆರೆಸಬೇಕು. ತದನಂತರ ದರ್ಭಪಾಣಿಯಾಗಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ತಂದೆ, ತನ್ನ ಅಜ್ಜ ಮುಂತಾದವರ ಹೆಸರು ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಾಮ ಗೋತ್ರೋಚ್ಚಾರಣದ ಮೂಲಕ ತರ್ಪಣ ನೀಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ನನಗೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬಾಂಧವರಾಗಿರುವವರಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡಲು ಮಕ್ಕಳು ಅಥವಾ ಹತ್ತಿರದ ಬಂಧುಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಈ ತರ್ಪಣ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಬಯಸುವ ಆ ಎಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳು ಈ ಜಲಾಂಜಲಿಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಲಿ ಎಂದು ಮಂತ್ರಹೇಳಿ, ತರ್ಪಣಬಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಚಮನಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಮವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಷತೆ, ಕೆಂಪು ಚಂದನದಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ''ಸೂರ್ಯಾಯ''ನಮಃ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಮೂರು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹಸು ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಮುಟ್ಟಿ ಜಲಾಶಯದಿಂದ ಹೊರಟು ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಮನೆ ಅಥವಾ ಮಠ ಅಥವಾ ಆಶ್ರಮಗಳಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಉಚಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂಜೆಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಮೊದಲು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ ನಂತರ ತಾನೂ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದದ್ದು ಇದೇ ಮಾರ್ಗದಿಂದ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಪುಷ್ಪವಾಹನ ರಾಜನ ಕಥೆ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿರಾಜನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೧

॥ ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ ॥

ಆಸೀತ್ಪುರಾ ಬೃಹತ್ಕಲ್ಪೇ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿರ್ನರಾಧಿಪಃ ।
ಸುಹೃಚ್ಛಕ್ರಸ್ಯ ನಿಹತಾಯೇನ ದೈತ್ಯಾಸ್ಸಹಸ್ರಶಃ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹಿಂದೆ ಬೃಹತ್ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಅವನ ಹೆಸರು. ಅವನು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಮಿತ್ರ. ಅವನು ಸಂಹರಿಸಿದ ದೈತ್ಯರು ಸಹಸ್ರಾರು. ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯರೂ ಕೂಡ ಅವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಂತಿಕಳೆದು ಕೊಂಡಂತಾಗಿದ್ದರು. ಬಯಸಿದ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದ ಆ ದೊರೆ. ಅವನ ಪಟ್ಟದರಾಣಿ ಭಾನುಮತಿ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮರಿಲ್ಲದ ಸುಂದರಿ. ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವಳೊಬ್ಬ ಸಿರಿದೇವಿ. ಎಲ್ಲ ಸುರಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಚೆಲುವಿಕೆಯಿಂದ ಗೆಲ್ಲುವಂಥ ಸೌಂದರ್ಯ ಶ್ರೀ ಅವಳದಾಗಿತ್ತು. ಆ ಪಟ್ಟಮಹಿಷಿಯು ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳ ಪ್ರಿಯೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಚೆಲುವೆಯರಲ್ಲಿಯೂ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹ ರೂಪವು ಅವಳದು. ಅವಳು ನಕ್ಕರೆ, ನುಡಿದರೆ ನಡೆದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಂದಿರೆಯಂತೆ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ರಾಜನಿಗೆ ವಶಿಷ್ಠರೇ ಪುರೋಹಿತರು.

ಒಂದು ದಿನ ಆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನು ಕುಲಗುರುಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅವನಿಗೆ ದೈವವು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಕೌತುಕವೆನಿಸಿತ್ತು.

ರಾಜ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಧನಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಕಾಂತಿಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮೂರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಮೇಳವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು, ಎಂತಹ ತೇಜ ನನ್ನ ಅಂಗಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದೆ. ಎಂಬುದು ನನ್ನ ಇಂತಹ ಶ್ರೀ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು ?

ವಶಿಷ್ಠ :- ಹಿಂದೆ ಓರ್ವ ವೇಶ್ಯೆ ಇದ್ದಳು. ಅವಳು ಶಿವಭಕ್ತಳು ಶಿವನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ತೆಳುವಾದ ತನುವನ್ನು ತೇಯುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಲೀಲಾವತಿ ಆ ಲಲನೆಯ ಹೆಸರು. ಒಂದು ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿನ ಆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣು ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ದಾನನೀಡಿದಳು. ಆ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ. ಆ ಉಪ್ಪಿನ ಮೂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ದಾನಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದಳು. ಆ ಬಂಗಾರದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸೊನ್ನಲಿಗ ಮಾಡಿದ್ದ. ದಾಸ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಸರು. ಆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಲೀಲಾವತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಊಳಿಗದ ಆಳಾಗಿದ್ದ. ಚಿನ್ನದ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ದೇವೋತ್ತಮರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ದೈವೀಪ್ರತಿಮೆಗಳ ನಿರ್ಮಿತಿಗೆ ತನ್ನ ಒಂದು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಭಕ್ತಿ ಅವನ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿ. ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ, ಜಾಗರೂಕತೆ, ಕೌಶಲ್ಯಗಳಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ- ಅವನು ಎಲ್ಲ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು, ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಮುಟ್ಟಿದ ಚಿನ್ನದ ಮೂರ್ತಿಗಳೆಲ್ಲ ಚೆಲುವಿನ ಪುತ್ಥಳಿಗಳಾಗಿಯೇ ಅರಳುತ್ತಿದ್ದವು.

ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನುಮಾಡುತ್ತ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅವನು ಎಂದಿಗೂ ಸಂಬಳ ಅಥವಾ ಕೂಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಚೆಲುವಿನ ಚಿನ್ನದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಕಡೆದು, ಕಟೆದು, ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆ ಹೇಮಕಾರನ ಮಡದಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡಗೈಯುವ ಈ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬಂಗಾರವನ್ನು ಕರಗಿಸುವ, ಕಾಯಿಸುವ, ಎರಕಹಾಕುವ, ಎಳೆತೆಗೆಯುವ, ಮೈ ಮೂಡಿಸುವ, ಮುಖ ಅರಳಿಸುವ, ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪತಿಗೆ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಆ ಸುವರ್ಣಕಾರ ದಂಪತಿಗಳು ಲೀಲಾವತಿಯೆಂಬ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಾಗೂ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಸೇವೆ, ಶಿಶ್ರೂಷೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ ಆ ದಂಪತಿಗಳ ಸೇವೆ ಹಾಗೂ ಭಗವದಾರಾಧನೆ.

ಕೆಲವು ಕಾಲದ ನಂತರ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಳಾದ ಆ ಲೀಲಾವತಿ ಪಾಪರಾಶಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಿ ಜನ್ಮ ನೀಗಿದಳು. ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಇತ್ತ ಆ ದರಿದ್ರ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಬದುಕಿ-ಇರುವವರೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಹಾಗೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ದೇಹವನ್ನು ಸವಿಸಿದನು. ಬಡತನ, ಎಳೆತನದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಬೆನ್ನು ಹತ್ತಿದ್ದರೂ ಅವನ ಸತ್ವಗುಣಕ್ಕೆ ಕೊರತೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸಂಬಳ ಅಥವಾ ಕೂಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸೊನ್ನಲಿಗನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಭಾಗ್ಯವಂತ ಭೂಪಾಲನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನು ಮಹಾರಾಜ. ನೀನೇ ಆಗಿರುವಿ. ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈಗ ನೀನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳ ಒಡೆಯನಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುತ್ತಲಿರುವೆ. ಸಹಸ್ರ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿ. ನಿನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ಈ ಭಾನುಮತಿಯು ನೀನು ಮಾಡುವ ದೇವತಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸಹಾಯ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಮಹಾರಾಣಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಆಗ ಅಕ್ಕಸಾಲಿಗನ ಅಕ್ಕರೆಯ ಅಂಗನೆ ಆಗಿದ್ದಾಗ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಜ್ಜಿ, ತಿಕ್ಕಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಕಾಂತಿಯು ಮಿನುಗುತ್ತಲಿದೆ ಇವಳ ಈ ಸುಂದರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ದೊರೆತ ದೊರೆತನ, ಇವಳಿಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಲಾವಣ್ಯ, ನಿಮಗಿಬ್ಬರೂ ಈಗ ಬಂದ ಸಿರಿತನ ಇವುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಂದಿನ ಅರ್ಥಾತ್ ಹಿಂದಿನ ನಿಮ್ಮ ನಿರ್ವ್ಯಾಜ ಭಕ್ತಿ, ನಿಷ್ಕಾಮ ಸೇವೆಗಳೇ ಕಾರಣ. ಆ ವೇಶ್ಯೆಯು ಉಪ್ಪಿನ ಮೂಟೆಯನ್ನು ದಾನ ನೀಡುವಾಗ ನೀವು ಅವಳಿಗೆ ಸರ್ವ ವಿಧವಾದ ಸಹಾಯ-ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಈಗ ಆರೋಗ್ಯ ಲಭಿಸಿದೆ. ಸೌಭಾಗ್ಯ ದೊರಕಿದೆ. ಗೆಲುವು ನಿಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗೋಪುರ ಗಟ್ಟಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪ್ಪಿನ ಬೆಟ್ಟ, ಧಾನ್ಯದ ಬೆಟ್ಟ ಮುಂತಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಿ. ಇಂದಿನ ದಾನವು ನಿನ್ನ ಆ ಹಿಂದಿನ ದಾನಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಹತ್ತು ಪಟ್ಟು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಇಂತಹ ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಕ ಸಲಹೆಗೆ ಆಗದು ಎನುವನೇ ಆ ದೊರೆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ. ತಕ್ಷಣ ವಶಿಷ್ಠರ ನುಡಿಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತ. ಅದೇ ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಹೇಗೆ

ವ್ಯರ್ಥವಾದೀತು ? ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನ ದಾನ-ಧರ್ಮ-ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿಸಿದರು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಿರಿಯರ ಆಶೀರ್ವಾದದ ಬಲದಿಂದ ಮಹಾಪ್ರಭು ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಯು ಶಂಕರನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಸ್ವಯಂ ದಾನ ಕೊಡುವುದಂತೂ ಸರಿ. ದಾನ ನೀಡುವವರಿಗೆ ಎಂತಹ ಫಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿ ದೊರೆಯು ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿಯೇ ಇರುವನಲ್ಲ ! ಆದರೆ ಪರರುಮಾಡುವ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದರೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಿದರೂ, ಹೃದಯದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿದರೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ, ಪಾಪಕೋಟಿ ತೊಲಗಿಹೋಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಬುದ್ಧಿ ಉದಿಸುತ್ತದೆ. ಎಂದೂ ಬೀಳುವದಿಲ್ಲ ಅಂಥವರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು. ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯ ದಾನಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದವರು.

ಭೀಷ್ಮ :- ಇಷ್ಟಜನರ ವಿಯೋಗ, ಅದರಿಂದ ಆಗುವ ದುಃಖದಿಂದ ಮಾನವರನ್ನು ಪಾರುಮಾಡಲು ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ರತ ಅಥವಾ ಉಪವಾಸ ಉಂಟೆ ? ಸಂಸಾರದ ಅಂಜಿಕೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಉಪಾಯವಿದ್ದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ಯ :- ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ನೀನು ಮಾಡಿದಿ. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇದರ ರಹಸ್ಯ ಹೊಳೆಯದು. ಮರ್ಮತಿಳಿಯದು. ಆದರೂ ನೀನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿವಂತನಲ್ಲವೆ ? ಆದುದರಿಂದ ಈ ರಹಸ್ಯವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ವಿಶೋಕ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತ :- ವಿಶೋಕ ಎಂದರೆ ಶೋಕವನ್ನು ದೂರಮಾಡುವ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವೆಂದು ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಅಶ್ವಿಜ ಮಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ರತವನ್ನು, ದಶಮಿಯದಿನ ಅಲ್ಪಆಹಾರವನ್ನು ಸೇವಿಸಬೇಕು. ನಿಯಮದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಏಕಾದಶಿ. ಅಂದು ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಂದು ದೇವತಾರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ''ಇಂದು ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನನ್ನು, ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ. ಮರುದಿನ-ದ್ವಾದಶಿ ದಿನ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನಾರಾಯಣರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ತದನಂತರವೇ ನಾನು ಭೋಜನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ'' ಎಂದು ಏಕಾದಶಿ ದಿನವೇ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಏಳಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಗಿಡ ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪಂಚಗವ್ಯಬೆರೆಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶುಭ್ರವಾದ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂಜಾ ಕ್ರಮವು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಂತಿದೆ. ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

''ವಿಶೋಕಾಯ ನಮಃ'' ಶೋಕ ರಹಿತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಅಚ್ಯುತನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

'ವರದಾಯನಮಃ'	ಎಂದು	ಮೊಳಕಾಲುಗಳನ್ನು
'ಶ್ರೀಶಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಮಂಡಿಗಳನ್ನು
'ಜಲಶಾಯಿನೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ತೊಡೆಗಳನ್ನು
'ಕಂದರ್ಪಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಗುಹ್ಯ ಭಾಗಗಳನ್ನು
'ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಸೊಂಟವನ್ನು
'ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು
'ವಿಪುಲಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಉದರದ ಎಡಬಲ ಭಾಗಗಳನ್ನು
'ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಹೊಕ್ಕಳವನ್ನು
'ಮನ್ಮಥಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಎದೆಯನ್ನು
'ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಎದೆಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು
'ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು
'ವೈಕುಂಠಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಕೊರಳನ್ನು
'ಯಜ್ಞಮುಖಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಮುಖವನ್ನು
'ಅಶೋಕನಿಧಯೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಮೂಗನ್ನು
'ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು
'ವಾಮನಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಹಣೆಯನ್ನು
'ಹರಯೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು
'ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಕೂದಲುಗಳನ್ನು
'ವಿಶ್ವ ರೂಪಿಣೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಕಿರೀಟವನ್ನು

'ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ' ಎಂದು ತಲೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ, ಹೂವು ಏರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಧೂಪ, ದೀಪಾರತಿ, ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಣ ಮೊದಲಾಗಿ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ, ವಿಶಾಲ ಮಂಡಲಮಾಡಿ, ಅದರ ನಡುವೆ ಸ್ಥಂಡಿಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಎಂಟು ಬೆರಳಿನ ಗೋಡೆಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ನದಿ ತೀರದ ಮರಳಿನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲು ಆ ಶ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ನಮೋದೇವ್ಯೈ ನಮಶ್ಶಾಂತ್ಯೈ ನಮೋ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯೈ ನಮಶ್ರಿಯೆ ।
ನಮಸ್ತುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ ಪುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಸ್ತೃಪ್ತ್ಯೈ ನಮೋ ನಮಃ ।
ವಿಶೋಕಾ ದುಃಖನಾಶಾಯ ವಿಶೋಕಾ ವರದಾಸ್ತುಮೇ ॥
ವಿಶೋಕಾಮೇಽಸ್ತು ಸಂತತ್ಯೈವಿಶೋಕಾ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಯೇ ॥

ಅನಂತರ ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ, ಹತ್ತಿಹಣ್ಣು ಹಾಗೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಂಗಾರದ ತಾವರೆಗಳಿಂದ (ಏರಿಸಿ) ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಹಾಕಿದ ನೀರನ್ನು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವರನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತ ಹಾಡುತ್ತ ಕುಣಿಯಬೇಕು; ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬೆಳಗಾಗುವವರೆಗೆ ಇಡೀ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರು ಪ್ರಹರವಾದ ಬಳಿಕ ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಜ್ಞಾನಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆತರಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಟ್ಟು, ಮಾಲೆಹಾಕಿ, ಗಂಧ ಲೇಪಿಸಿ 'ದಂಪತಿಪೂಜೆ' ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರು, ಎರಡು, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದಾದರೂ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಅಂದು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ 'ಜಲಶಾಯಿನೇನಮಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಜಾಗರಣ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ದೇವತಾರ್ಚನೆಯನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಇಷ್ಟ ಜನರೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಪುರಾಣಾದಿ ಪುಣ್ಯ ಗ್ರಂಥ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡುತ್ತ ಇರಬೇಕು. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹಸುವನ್ನು, ದಿಂಬು ಮೇಲ್ಹಾಸು, ಹೊದಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು -

''ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ನರೇಶ ತ್ವಾಂ ನ ಪರಿತ್ಯಜ ಗಚ್ಛತಿ ।
ತಥಾ ಸುರೂಪತಾರೋಗ್ಯ ಮಶೋಂಕಚಾಸ್ತುಮೇಸದಾ''

''ಜಗದೀಶನೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಎಂದೂ ಬೇರೆಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ನನಗೆ ಆ ತಾಯಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸೌಂದರ್ಯ ಬರಲಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಲಭಿಸಲಿ, ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಅಧಿಕ ವಾಗಲಿ'' ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆಕಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸೂರ್ಯರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಕನ್ನೈದಿಲೆ, ಕಣಗಿಲೆ, ದಾಸವಾಳ, ಕುಂಕುಮದ ಹೂ, ತಾಳೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಪಾದರಿ, ಕದಂಬ, ಜಾಜಿ ಮುಂತಾದ ಪುಷ್ಪಗಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿವೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ಮುನಿವರ್ಯರೆ, ಬೆಲ್ಲದ ಹಸುವನ್ನು ಮಾಡಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ. ಆ ಗುಡಧೇನು ದಾನದ ವಿಧಾನವು ಯಾವುದು ? ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸಬೇಕು ಹೇಳಿರಿ ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಬೆಲ್ಲದ ಆಕಳಿನ ದಾನವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಮೊದಲು ಗೋಮಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿ, ದರ್ಭೆಹಾಸಿ, ನಾಲ್ಕುಮೊಳದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಹಾಸಬೇಕು. ಕರುವಿನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಮಣ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಹಸುವನ್ನು, ಒಂದು ಮಣ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಕರುವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಇದರ ಅರ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಮಧ್ಯಮ ಪಕ್ಷ. ಅದರ ಅರ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಅಧಮ ಪಕ್ಷ. ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕರುವು ಹಸುವಿನ ಕಾಲು ಭಾಗ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಆತುರು,

ಕರುಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಒಳ್ಳೇ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಚಿಪ್ಪಿನಿಂದ ಕಿವಿಗಳನ್ನು, ಮುತ್ತಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ಕಬ್ಬಿನ ಕಾಲು, ಬಿಳಿನೂಲಿನ ನರನಾಡಿ, ಬಿಳಿಕೂದಲಿನ ಗಂಗೆದೊಗಲು, ಹವಳದ ಹುಬ್ಬು, ಚಾಮರದ ಕೂದಲು, ಬೆಣ್ಣೆಯ ಮೊಲೆ, ರೇಶಿಮೆಯ ಬಾಲ, ಇಂದ್ರನೀಲ ಮಣಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ಗುಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಗೋವತ್ಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಧೂಪ, ದೀಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

''ಯಾಲಕ್ಷ್ಮೀಃಸ್ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಯಾಚದೇವೇಷ್ವ ವಸ್ಥಿತಾ ।
ಧೇನುರೂಪೇಣ ಸಾದೇವೀ ಮಮಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತು ।
ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಧನದಸ್ಯ ಚ ॥''

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು, ತೇಜಸ್ಸು, ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು, ಕುಬೇರನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ, ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೆಲ್ಲ ಭಾಗ್ಯದಾಯಿನಿಯಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಈ ಗೋವಿನಲ್ಲಿದ್ದು ನನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಹೀಗೆ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗೈದು, ಆ ಬೆಲ್ಲದ ಹಸುವನ್ನು ಕರು ಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಕಳಗಳ ದಾನಗಳಿಗೆ ಇದೇ ವಿಧಾನವು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ಬಗೆಯ ಗೋದಾನವನ್ನು ಪಾಪನಾಶಕವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ -

೧) ಗುಡಧೇನು ೨) ಘೃತಧೇನು ೩) ತಿಲಧೇನು ೪) ಜಲಧೇನು ೫) ಕ್ಷೀರಧೇನು ೬) ಮಧುಧೇನು ೭) ಶರ್ಕರಾಧೇನು ೮) ಲವಣಧೇನು ೯) ರಸಧೇನು ೧೦) ಜೀವಂತಧೇನು. ಹೀಗೆ ದಶವಿಧವಾದ ಧೇನುದಾನವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ದಶವಿಧ ಧೇನುದಾನಗಳಲ್ಲದೆ, ಸುವರ್ಣಧೇನು, ನವನೀತಧೇನು, ತೈಲಧೇನು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವಾರು ವಿಧದಧೇನು ದಾನಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಹಿರಿಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದುಂಟು. ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಗೋದಾನಗಳಿಗೂ ಇಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಧಾನವೇ ವಿದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಲಕರಣೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದವುಗಳೇ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಕಳುಗಳು ದಾನದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿವೆ. ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಪರ್ವಕಾಲ. ಪುಣ್ಯಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಪಠಣಪೂರ್ವಕ ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಗೋದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಭಕ್ತಿಮುಖ್ಯ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಈ ಧೇನು ದಾನಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿರೂಪ ಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

ವಿಶೋಕ ದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತವು ವ್ರತಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಆನುಷಂಗಿಕವಾಗಿ ಗುಡಧೇನು ದಾನ ಹಾಗೂ ಇತರ ಗೋದಾನಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ನಾನು ಬಿತ್ತರಿಸಿದೆ. ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಪುಣ್ಯಕಾಲ, ವ್ಯತೀಪಾತ, ಸಂಕ್ರಮಣ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಶೋಕದ್ವಾದಶಿವ್ರತವು ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶಿಗೆ ದಾನನೀಡಿದರೆ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯ. ಮುಂದೆ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಮರಣ, ಸತ್ತನಂತರ ವೈಕುಂಠಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಪುರುಷನಾಗಲಿ,

ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನ ಎದುರು ಹಾಡಿ ಪಾಡಿ, ಕುಣಿದು, ಕುಪ್ಪಳಿಸಿ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಭಗವತ್ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತರ ಪುಣ್ಯ ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಈ ವ್ರತದ ವಿಧಿ, ವಿಧಾನ, ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಓದುವವರು, ಕೇಳುಗರು, ನೋಡುವವರು ಇಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ವಾಸಿಸುವರು.

ಭೀಷ್ಮ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ದಾನದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆ ಆಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಕೂಡ ದಾನದ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪುಲಸ್ಯ :- ಗೋದಾನದಂತೆ, ಮೇರುದಾನವೂ ಹತ್ತು ಬಗೆಯಾಗಿದೆ. ದಶವಿಧವಾದ ಈ ಮೇರು ಪ್ರಧಾನದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವು ಬರೀ ವೇದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಓದಿದರೂ, ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೂ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರೂ ಬರಲಾರದು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಮೇರುದಾನ ಅಥವಾ ಶೈಲದಾನಗಳು ಧಾನ್ಯಾಚಲ, ಲವಣಾಚಲ, ಗುಡಾಚಲ, ಹೇಮಗಿರಿ, ತಿಲಶೈಲ, ಕಾರ್ಪಾಸ, ಪರ್ವತ, ರತ್ನಕಾನನ, ರಜತಾದ್ರಿ, ಶರ್ಕರಾಚಲ ಎಂದು ಹತ್ತು ಬಗೆಯಾಗಿವೆ. ದಶವಿಧವಾದ ಈ ಶೈಲದಾನದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳು. ಗ್ರಹಣ, ಸಂಕ್ರಮಣ, ಉತ್ಸವ, ಯಜ್ಞ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ವಿಷುವಕಾಲ, ಪುಣ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಧಾನ್ಯ ಪರ್ವತವೇ ಮೊದಲಾದ ಶೈಲದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾರ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಜ್ಯೇಷ್ಠಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಈ ದಾನಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ. ತೀರ್ಥ ದೇವಸ್ಥಾನ. ದನಕಟ್ಟುವ ಸ್ಥಳ, ಮಂಟಪ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆಗಬಹುದು - ಈ ದಾನಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ, ದಾನಮಂಟಪವನ್ನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖ, ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖ ರಚಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಿವಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಪೇರಿಸಿ ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗುಡ್ಡದಂತೆ ಒಟ್ಟಬೇಕು. ಧಾನ್ಯಗಳ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಕೊಳಗಗಳ ಗುಡ್ಡೆಮಾಡಿ ದಾನನೀಡಿದರೆ ಉತ್ತಮಪಕ್ಷ. ಐನೂರು ಕೊಳಗೆ ಮಧ್ಯಮ, ಮುನ್ನೂರು ಕೊಳಗ ಅಧಮ. ಭತ್ತದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಅಥವಾ ವ್ರೀಹಿ ಮೇರುವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವದಾದಲ್ಲಿ ಅಧಮ. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ಮೂರು ಮರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಡಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಲ್ಕು ಶಿಖರಗಳು. ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ - ಮುತ್ತು ವಜ್ರ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗೋಮೇಧ-ಪುಷ್ಪರಾಗ-ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಗಾರುತ್ಮತ್ತ. ನೀಲ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ವಜ್ರ-ವೈಢೂರ್ಯಗಳನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ಚಂದನದ ಖಂಡ, ಹವಳದ ಬಳ್ಳಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ, ಸೂರ್ಯರ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಇಡಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನೂ ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆಯಿಂದ ಕೊಳ್ಳಗಳನ್ನೂ ತುಪ್ಪದ ಝರಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಗ ಆ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಬಿಳಿ, ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಬೂದುಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಮೇಘವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ಎಂಟೂ ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನಡುವೆ ಮೇರು ಪರ್ವತ ಮಾಲೆ, ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ನಾಲ್ಕು ಗುಡ್ಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಮಂದಾರ ಪರ್ವತದಂತೆ ಮೇರುವಿನ ಕಾಲುಭಾಗ ಧಾನ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧಾನ್ಯಾಚಲವನ್ನು

ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಫಲಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಕಾಮನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ವಸ್ತ್ರ ಒಡವೆ, ಹೂ, ಗಂಧಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಗಂಧಮಾದನ ಗಿರಿಯನ್ನು ಗೋಧಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಬೇರ ವಿಗ್ರಹವಿರಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ತುಪ್ಪದ ಮಾನಸ ಸರೋವರವನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಉಪವನವನ್ನೂ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಬೆಟ್ಟಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಅರಳಿಮರ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿ (ಬಂಗಾರದ್ದು) ರಚಿಸಬೇಕು. ಮೊಸರಿನ ಸರೋವರ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪುಷ್ಪವನಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿನ ಬೆಟ್ಟ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಚಿನ್ನದ ಹೂ, ಚಿನ್ನದ ಧ್ವಜ, ಜೇನುಹುಟ್ಟು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ನಾಲ್ಕು ಜನ ದ್ವಿಜರಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೊಳ ಆಳವಾದ ಅಗ್ನಿಕುಂಡ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಿಧೆ, ಅಕ್ಕಿ, ತುಪ್ಪ, ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಭಕ್ತಿರಸ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಬೇಕು. ಆ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಆವಾಹನೆ, ಸ್ತೋತ್ರ, ನಮಸ್ಕಾರ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು.

ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇಶ್ಚ ಮಂದಿರಂ ।
ರುದ್ರಾದಿತ್ಯವಸೂನಾಂ ಚ ತಸ್ಮಾಚ್ಛಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಮೇ ॥
ಯಸ್ಮಾದಶೂನ್ಯಮಮರೈರ್ನಾರೀಭಿಶ್ಚ ಶಿರಸ್ತವ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮಾಮುದ್ಧರಾಶೇಷ ದುಃಖ ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ ॥

ನೀನು ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೂ, ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ, ಶಿವ, ರುದ್ರ ಹಾಗೂ ವಸುಗಳಿಗೂ ನಿರಂತರ ನೆಲೆಯಾಗಿರುವೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನೂ ನೀಡು. ಮೇರುಗಿರಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವತೆಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ಸುರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಹಾಗೂ ಸುರೋತ್ತಮರಿಂದ ಎಂದೂ ನಿನ್ನ ಶಿರೋಭಾಗವು ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖಪೂರ್ಣವಾದ ಈ ಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧಾರಮಾಡು.

ಹೀಗೆ ಉಪಪರ್ವತವಾದ ಮಂದಾರಚಲವನ್ನು ಕೂಡ,

ಶೋಭಸೇ ಮಂದರ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಮತಸ್ತುಷ್ಟಿ ಕರೋಭವ ।
ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಶೋಭಸೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ತ್ವಂ ಗಂಧಮಾದನ ॥
ಗಂಧರ್ವವನ ಶೋಭಾವಾನತಃ ಕೀರ್ತಿರ್ದೃಢಾಸ್ತು ಮೇ ।
ಯಸ್ಮಾತ್ವಂ ಕೇತುಮಾಲೇನ ವೈಭ್ರಾಜೇನ ವನೇನ ಚ ॥
ಹಿರಣ್ಮಯೋಽಸಿ ಭಗವನ್ ತಸ್ಮಾತ್ತುಷ್ಟಿರ್ದೃಢಾಸ್ತು ಮೇ ।
ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ರಾಜಸೇ ನಿತ್ಯ ಮತಶ್ರೀರಕ್ಷಯಾಸ್ತು ಮೇ ॥

ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಉಪಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಗುರುವಿಗೆ ಮೊದಲು ನಡುವಿನ ಬೆಟ್ಟವಾದ ಮೇರುಗಿರಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಉಪಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು, ಹತ್ತು, ಎಂಟು, ಐದು ಕೊನೆಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಗುರುವಿಗೆ ಒಂದು ಕಪಿಲೆ ಹಸುವನ್ನುದಾನನೀಡಬೇಕು. ಅದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹಿಂಡುವಂತಹದಿರಬೇಕು. ಇದು ಎಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳ ದಾನದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಧಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಗ್ರಹ, ಪರ್ವತ ಮುಂತಾದವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅವರವರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಯಜಮಾನ, ಋತ್ವಿಜರು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸವಿರಲು ಶಕ್ತಿಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾತ್ರಿ ಒಂದು ಹೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪಾಹಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದು ವ್ರೀಹಿಮೇರು ಅರ್ಥಾತ್ ಬತ್ತದ ಬೆಟ್ಟದ ದಾನ ಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಉಳಿದ ಬೆಟ್ಟದ ದಾನವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಅನ್ನಾಚಲದ ದಾನ ಮಾಡುವಾಗ, ಬತ್ತದ ಬೆಟ್ಟದ ದಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರ ತಂತ್ರ ವಿಧಾನ ಅನುಸರಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದಾನಕಾಲದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಅನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಯತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಮನ್ನಂ ಪ್ರಾಣಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ।
ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಜಗದನ್ನೇನ ವರ್ಧತೇ ॥
ಅನ್ನಮೇವ ಯತೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀರನ್ನಮೇವ ಜನಾರ್ಧನಃ ।
ಧಾನ್ಯ ಪರ್ವತರೋಪೇಣ ಪಾಹಿ ತಸ್ಮಾನ್ನಗೋತ್ತಮ ॥

ಎಲ್ಲರ ಪ್ರಾಣಾಧಾರವಾದುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅನ್ನ ಒಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನವೇ ಪ್ರಾಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ನನಾಮ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಬೆಳೆದದ್ದೆಲ್ಲ ಬದುಕಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನ್ನವೇ ವಿಷ್ಣು, ಅನ್ನವೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ. ಈ ಪರ್ವತರೂಪಿಯಾದ ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ. ಧಾನ್ಯದ ಗುಡ್ಡವನ್ನುಮಾಡಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಧಾನ್ಯ ಪರ್ವತದ ದಾನದಿಂದ ಮೂರು ಮನ್ವಂತರ ಕಾಲ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರನು ಪೂಜಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಲವಣಾಚಲ ದಾನ :- ಹದಿನಾರು ಕೊಳಗ ಉಪ್ಪನ್ನು ಗುಡ್ಡೆಹಾಕಿ ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮ. ಅರ್ಧ ಮಧ್ಯಮ, ಕಾಲು ಭಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಅಧಮ. ಅರ್ಧ ಕೊಳಗಕ್ಕಿಂತ ಲವಣಾಚಲವು ಕಡಿಮೆ ಆಗಬಾರದು. ಆ ಲವಣಾಚಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತಾ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಲೋಕಪಾಲಕರ ಆವಾಸ, ಸರೋವರ, ಮರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ರೀಹಿ ಮೇರುವಿನ ದಾನವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಲವಣಾಚಲದ ದಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

'ಸೌಭಾಗ್ಯ ರಸ ಸಂಭೂತೋ ಯತೊಸೌ ಲವಣೋರಸಃ ।
ವಿಷ್ಣುದೇಹಾತ್ ಸಮುದ್ಭೂತೋ ಯಸ್ಮಾದಾರೋಗ್ಯ ವರ್ಧನಃ ॥
ಯಸ್ಮಾದನ್ನೇ ರಸಾಸ್ಸರ್ವೇನೋತ್ಕಟಾ ಲವಣಂವಿನಾ
ಪ್ರಿಯಶ್ಚ ಶಿವಯೋರ್ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ ಶಾಂತಿ ಪ್ರದೋ ಭವ ॥

ಲವಣರಸವು ಸೌಭಾಗ್ಯರಸದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದಿಂದ ಜನಿಸಿದೆ. ಆಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆರೋಗ್ಯವರ್ಧಕವು ಆಗಿದೆ. ಉಪ್ಪು ಒಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದ ಯಾವ ರಸಗಳೂ ರುಚಿಕರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿಯರಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯದಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲೈ, ಲವಣರಸವೇ ನೀನು ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡು. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಉಪ್ಪಿನಬೆಟ್ಟವನ್ನು ದಾನನೀಡಿದವನು ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಪಾರ್ವತಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವನು.

ಗುಡಪರ್ವತ ದಾನ :- ಬೆಲ್ಲದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಹತ್ತುಮಣ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ಐದು ಮಣ ಮಧ್ಯಮ, ಮೂರು ಮಣ ಕನಿಷ್ಠ, ದರಿದ್ರರು ಒಂದು ಮಣದಿಂದ ಮಾಡಬಹುದು ಇದರ ವಿಧಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಹೋಮ, ಜಾಗರಣ, ಉಪಪರ್ವತ ನಿರ್ಮಾಣ, ಆಹ್ವಾನ, ಲೋಕಪಾಲಕರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣಮಾಡಿ, ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು-

'ಯಥಾ ದೇವೇಷು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಪ್ರವರೋಽಯಂ ಜನಾರ್ದನಃ ।
ಸಾಮವೇದಸ್ತು ವೇದಾನಾಂ ಮಹಾದೇವಸ್ತು ಯೋಗಿನಾಂ ।
ಪ್ರಣವಸ್ಸರ್ವಮಂತ್ರಾಣಾಂ ನಾರೀಣಾಂ ಪಾರ್ವತೀ ಯಥಾ ।
ತಥಾ ರಸಾನಾಂ ಪ್ರವರಸ್ಸದೈವೇಕ್ಷುರಸೋ ಮತಃ ।
ಮಮ ತಸ್ಮಾತ್ಪರಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ದದಾತು ಗುಡಪರ್ವತಃ
ಯಸ್ಮಾತ್ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿನ್ಯಾ ಧಾಮ ತ್ವಂ ಗುಡಪರ್ವತ

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಗದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ವಿಷ್ಣು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮವೇದ. ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವ. ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರ. ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿ ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಳೋ ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನ ರಸವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಅದರ ವಿಕಾರವಾದ ಬೆಲ್ಲದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಈ ಗುಡಪರ್ವತವು ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಗುಡಪರ್ವತವು ಹೆಚ್ಚಿನ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲಿ. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಗುಡಪರ್ವತ ದಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಅರ್ಚಿತನಾಗಿ ಗೌರಿಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತನಾಗಿ ನೆಲೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಸುವರ್ಣಾಚಲ ದಾನ :- ಬಂಗಾರದ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಸಾವಿರ ಫಲ ಪರಿಮಿತ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಐನೂರು ಫಲ ಮಧ್ಯಮ. ಅದರ ಅರ್ಧ ಮಾಡಿದವನು ಅಧಮ, ಗತಿಯಿಲ್ಲದವನು ಒಂದು ಪಲಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಾರದು ಒಂದು ಫಲವೆಂದರೆ (೨ ತೊಲೆ) ಇದರ ವಿಧಾನವೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ.

ನಮಸ್ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಬೀಜಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಗರ್ಭಾಯ ವೈ ನಮಃ ।
ಯಸ್ಮಾದನಂತಫಲದಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಪಾಹಿಶಿಲೋಚ್ಚಯ ॥
ಯಸ್ಮಾದಗ್ನೇರಪತ್ತ್ಯಂ ತ್ವಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರೋ ಜಗತ್ಪತೇಃ ।
ಹೇಮಪರ್ವತರೂಪೇಣ ತಸ್ಮಾತ್ಪಾಹಿ ನಗೋತ್ತಮ ॥

ಎಂದು ಮಂತ್ರಹೇಳಿ ಈ ಸುವರ್ಣಾಚಲವನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನೂರು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರನು ಇರುತ್ತಾನೆ.

ತಿಲಪರ್ವತ ದಾನ :- ಹತ್ತು ಕೊಳಗ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಎಳ್ಳಿನ ಗುಡ್ಡೆಹಾಕಿ ದಾನ ನೀಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ಅದರ ಅರ್ಧವಾದರೆ ಮಧ್ಯಮ. ಮೂರು ಕೊಳಗವಾದರೂ ಎಳ್ಳು ಪರ್ವತಾಕಾರವೇರಿಸಿ ದಾನನೀಡಿದರೆ ಕನಿಷ್ಠ.

ಯಸ್ಮಾನ್ಮಧುವನೇ ವಿಷ್ಣೋರ್ದೇಹಸ್ವೇದ ಸಮುದ್ಭವಾಃ ।
ತಿಲಾಃ ಕುಶಾಶ್ಚ ಮಾಷಾಶ್ಚ ತಸ್ಮಾತ್ ಶಾಂತಿಪ್ರದೋ ಭವ ॥

ಹವ್ಯಕವ್ಯೇಷು ಯಸ್ಮಾತ್ ಚ ತಿಲಾ ಏ ವಹಿ ರಕ್ಷಣಂ ।
ಭವಾನ್‌ರುದ್ರಶ್ಚ ಶೈಲೇಂದ್ರ ತಿಲಾಚಲ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಮಧುವನದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದ ಬೆವರಿನಿಂದ ಎಳ್ಳು, ದರ್ಭೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ದುಗಳು ಜನಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಭಗವದ್ದೇಹ ಜನಿತವಾದುದರಿಂದ ಎಳ್ಳು ನಮಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಿ. ಹವ್ಯಕವ್ಯ ಎಂದರೆ ದೇವಕಾರ್ಯ-ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಆದರಿಂದಲೇ ಹವ್ಯಕವ್ಯಾದಿಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಜರುಗುತ್ತವೆ. ಎಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಎಳ್ಳಿನ ಗುಡ್ಡವನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟವನು ತಿರುಗಿ ಬಾರದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಕಾರ್ಪಾಸ ಪರ್ವತದಾನ :- ಕಾರ್ಪಾಸ ಎಂದರೆ ಹತ್ತಿ-ಅರಳೆ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಮಣ ಅರಳೆಯಿಂದ ಒಂದು ಪರ್ವತವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಅದರ ಅರ್ಧ ಮಧ್ಯಮ ಪಕ್ಷ. ಅರ್ಧದ ಅರ್ಧ ಅರ್ಥಾತ್ ಐದು ಮಣ ಅರಳೆಯನ್ನು ಗುಡ್ಡದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿ ದಾನ ನೀಡಿದರೆ ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ. ಇದರ ವಿಧಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಎದ್ದು ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿ, ಕಾರ್ಪಾಸ ಶೈಲವನ್ನು ದಾನನೀಡುವಾಗ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ತ್ವಮೇವ ಪ್ರವರೋ ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾನಾಮಿಹ ಸರ್ವದಾ ।
ಕಾರ್ಪಾಸಾದ್ರೇ ನಮಸ್ತುಸ್ಮಾದಘೌಘ ಧ್ವಂಸನೋ ಭವ ॥

ಎಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ರುದ್ರದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರಳೆಯ ಅದ್ರಿಯನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ನರನು ನಿವಾಸಿಸುವನು.

ಘೃತಾಚಲದಾನ :- ತುಪ್ಪದ ರಾಶಿಯನ್ನು ಬೆಟ್ಟದಾಕಾರವಾಗಿ ಒಟ್ಟಿ ದಾನನೀಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ಕೂಡ ವಿನಾಶಹೊಂದುವವು. ಇಪ್ಪತ್ತುಕೊಡ ಗಟ್ಟಿತುಪ್ಪವನ್ನು ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಒಟ್ಟಿ, ದಾನನೀಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಹತ್ತು ಕೊಡ ಮಧ್ಯಮ. ಐದು ಕನಿಷ್ಠ. ಅತಿ ಕಡುಬಡವನಾಗಿದ್ದರೆ ಎರಡೇ ಕೊಡ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಒಂದು ಗುಡ್ಡೆಮಾಡಿ, ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತದ ಕಾಲುಭಾಗ ತುಪ್ಪದಿಂದ ನಾಲ್ಕುದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಘೃತಾಚಲಗಳನ್ನುಮಾಡಿ, ಕುಂಭಗಳ ಮೇಲೆ ನೆಲ್ಲು, ಅಕ್ಕಿ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ, ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ವಿಧಾನವೆಲ್ಲವೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ. ಹೋಮ, ಅಧಿವಾಸನ, ದೇವತಾರ್ಚನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಮುಗಿಸಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಭಾತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತವನ್ನು, ಉಳಿದ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಉಪ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ''ಪ್ರಿಯತಾಂ ಶಂಕರಃ'' ಶಂಕರನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಎಂದು ಈ ದಾನ ವಿಧಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಪಾತಕಿಯಾದ ನರರೂ ಕೂಡ ಶಂಭುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಹಂಸ, ಸಾರಸ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ಹೂಡಿದ ವಿಮಾನದಿಂದ ಅಪ್ಸರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸಂಚಾರಗೈಯ್ಯುತ್ತಾನೆ.

ರತ್ನಾಚಲ ದಾನ :- ಸಾವಿರ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ರತ್ನಗಿರಿಯನ್ನುಮಾಡಿ ದಾನನೀಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಕಲ್ಪ. ಐನೂರು ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಮಧ್ಯಮ. ಮುನ್ನೂರು ಹರಳು ಗಳಿಂದ ರತ್ನ ಶೈಲ ಮಾಡಿದರೆ ಕನಿಷ್ಠ. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಣಿಮಯ ಮೇರುಗಿರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ವಿಷ್ಕಂಭ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಜ್ರ, ಗೋ-ಮೇಧಗಳಿಂದ, ಒಂದು ಉಪಪರ್ವತ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ನೀಲಮಣಿ ಹಾಗೂ ಪುಷ್ಯರಾಗ ರತ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಗಂಧಮಾದನಗುಡ್ಡ ಏರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವೈಡೂರ್ಯಗಳಿಂದ ಚಿಕ್ಕ ರತ್ನಗಿರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮರಾಗ ಹಾಗೂ ಸುವರ್ಣಗಳಿಂದ ಉಪಪರ್ವತ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದೆಲ್ಲ ವಿಧಾನವು ಧಾನ್ಯಮೇರು ದಾನವಿಧಾನದಂತೆ.

ದಾನ ನೀಡುವಾಗ -

ಯಥಾ ದೇವಗಣಾ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವರತ್ನೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಾಃ ।
ತ್ವಂ ಚ ರತ್ನಮಯೋ ನಿತ್ಯಮತಃಪಾಹಿ ಮಹಾಚಲ ॥
ಯಸ್ಮಾದ್ರತ್ನಪ್ರದಾನೇನ ತುಷ್ಟಿಮೇತಿ ಜನಾರ್ದನಃ ।
ಪೂಜಾಮಂತ್ರ ಪ್ರಗಾನೇನ ತಸ್ಮಾನ್ನಃ ಪಾಹಿ ಸರ್ವದಾ ॥

ಈ ಮಂತ್ರವಿಧಿಯಿಂದ ರತ್ನಾದ್ರಿಯನ್ನು ದಾನನೀಡಿದವನು ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಿಸುವನು. ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿವಾಸ. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳು ಗೌರವಿಸುವರು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಪುರುಷನನ್ನು. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೂ ರೂಪ, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯ ಹಾಗೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದವನಾಗುವನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯ ದೊರಕುವದು. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳೂ ಕೂಡ ಈ ದಾನದಿಂದ ಪರಿಹೃತವಾಗುವವು.

ರಜತಾದ್ರಿ ದಾನ :- ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಪಲ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ರೌಪ್ಯ ಗಿರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ಉತ್ತಮ. ಐದುನೂರು ಮಧ್ಯಮ. ಎರಡುನೂರಾ ಐವತ್ತು ಫಲ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ರಜತಗಿರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದಾನನೀಡಿದರೆ ಅಧಮ. ಅತಿ ದರಿದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಫಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದ ಬೆಟ್ಟಮಾಡಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತದ ಕಾಲು ಭಾಗದಿಂದ ಉಪ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಹೋಮ, ಹವನ, ಜಾಗರ ಪೂಜೆ, ಮುಂತಾದುದೆಲ್ಲವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಗುರುವಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಉಪಶೈಲಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ರಜತಾಚಲವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪಿತೃಣಾಂ ವಲ್ಲಭಂ ಯಸ್ಮಾದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ವಾ ಶಂಕರಸ್ಯ ಚ ।
ರಜತಂ ಪಾಹಿ ತಸ್ಮಾನ್ ಮಾಂ ಶೋಕಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ ॥

ಹೀಗೆ ರಜತಾಚಲವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅವನು ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಗೂ ಅಪ್ಸರೆಯರಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿ ಚಂದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯ ಕಾಲದವರೆಗೆ ನೆಲೆಸುವನು.

ಶರ್ಕರಾಚಲದಾನ :- ಎಂಟು ಮಣ ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಶರ್ಕರಾದ್ರಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ. ನಾಲ್ಕು ಮಣ ಮಧ್ಯಮ, ಎರಡು ಮಣ ಅಧಮ. ಕಡುಬಡವ ಅರ್ಧಮಣದಿಂದಲೂ ಮಾಡಬಹುದು. ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಪರ್ವತ ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಂದಾರ, ಪಾರಿಜಾತ, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ, ಹರಿಚಂದನ ಸಂತಾನ ಎಂಬ ಐದು ದೈವೀದ್ರುಮಗಳನ್ನು ನೆಡಬೇಕು. ಉಪಪರ್ವತಗಳಾದ ಮಂದಾರದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕಾಮನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ಗಂಧ ಮಾದನಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಬೇರನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ವಿಪುಲಾಚಲದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಹಂಸ ಪಕ್ಷಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸುಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿ ಯಥೋಕ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ಮುಖ್ಯ ಪರ್ವತವನ್ನು ಗುರುವಿಗೂ ಉಪಪರ್ವತಗಳನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೂ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ದಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು.

ಸೌಭಾಗ್ಯಮೃತಸಾರೋಽಯಂ ಪರಮಶ್ಶರ್ಕರಾಚಲಃ
ತಸ್ಮಾದಾನಂದಕಾರೀ ತ್ವಂ ಭವ ಶೈಲೇಂದ್ರ ಸರ್ವದಾ
ಅಮೃತಂ ಪಿಬತಾಂ ಯೇ ತು ಪತಿತಾ ಭುವಿ ಶೀಕರಾಃ
ದೇವಾನಾಂ ತತ್ಸಮುತ್ಥಸ್ತ್ವಂ ಪಾಹಿ ನಶ್ಶರ್ಕರಾಚಲ
ಮನೋಭವತನೋರ್ಮಧ್ಯಾದಂದ್ಭೂತಾ ಶರ್ಕರಾ ಯತಃ

ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಅದ್ಭುತಗಳ ಸಾರವೇ ಈ ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆಟ್ಟ. ದೇವತೆಗಳು ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡುವಾಗ ನೆಲದಮೇಲೆಬಿದ್ದ ಆ ಅಮೃತ ಬಿಂದುಗಳೇ ಎದ್ದು ಸಕ್ಕರೆಯಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆನಂದ ನೀಡುವ ಶರ್ಕರಾಚಲನೇ. ನೀನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಈ ಸಕ್ಕರೆಯು ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಕಾಮನ ಮೈಯಿಂದ, ಕಂದರ್ಪನ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಸಿಹಿಯಷ್ಟೆ ! ಮನ್ಮಥರೂಪಿಯಾದ ಶರ್ಕರಾದ್ರಿಯೇ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡು. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಯ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ದಾನನೀಡಿದವನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟಗಳ ದಾನವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂರಿಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಮಾತ್ರ ಉಪ್ಪು ಕಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ದ್ವಿಜರ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಪರ್ವತ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಆಯಾ ದ್ವಿಜರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಕಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಎಲ್ಲ ಶೈಲದಾನಗಳ ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತೆ ಏನು ಹೇಳಲಿ ?

ಭೀಷ್ಮ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಾರುಗಾಣಿಸುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ರತವಿದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ. ಇಹದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯ ಐಶ್ವರ್ಯ ದೊರೆಯಬೇಕು. ಪರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವೂ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಇಂತಹ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಇಷ್ಟೋದ್ದಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಸೌರಧರ್ಮ ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಡುವ ಕೆಲವು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ವ್ರತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಕಲ್ಯಾಣ ಸಪ್ತಮಿ, ವಿಶೋಕ ಸಪ್ತಮಿ, ಶರ್ಕರಾ ಸಪ್ತಮಿ, ಅಮಲ ಸಪ್ತಮಿ ಹೀಗೆ ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತವಾದ ಕೆಲವು ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ವಿಧಾನ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಸಪ್ತಮಿಯ ತಿಥಿಯಂದು ಭಾನುವಾರ ಬಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಪ್ತಮಿ ಮತ್ತು ವಿಜಯ ಸಪ್ತಮಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಲ್ಯಾಣಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ :- ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಗವ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಬರೆಯಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ಪದ್ಮದದಳಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಪೂರ್ವೇ ತಪನಾಯ ನಮಃ
ಅಗ್ನೇಯ ಮಾರ್ತಂಡಾಯ ನಮಃ
ದಕ್ಷಿಣೇ ದಿವಾಕರಾಯ ನಮಃ
ನೈಋತ್ಯೇ ವಿಧಾತ್ರೇ ನಮಃ
ಪಶ್ಚಿಮೇ ಮರುಣಾಯ ನಮಃ
ವಾಯವ್ಯೇ ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ
ಉತ್ತರೇ ವಿಕರ್ತನಾಯ ನಮಃ
ಈಶಾನ್ಯೇ ದೇವಾಯ ನಮಃ
ಮಧ್ಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ

ಎಂದು ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿದ ಪದ್ಮದ ಎಂಟು ದಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ ಅಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ, ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲ, ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವೇದನೆಗೈದು, ಧೂಪ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಉಪ್ಪುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಿವೇದನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ''ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ವಃ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆಗೈದು ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಪಾಯಸ, ತುಪ್ಪ, ಅನ್ನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಎಳ್ಳು, ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನಿಯಮದಿಂದ ಇದ್ದು, ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ಪೂಜೆ, ಅನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ತಾನು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆ, ಉದಕ ಕುಂಭಗಳನ್ನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು.

''ಪ್ರಿಯತಾಂ ಅತ್ರ ಭಗವಾನ್ ಪರಮಾತ್ಮಾ ದಿವಾಕರಃ''

ಈ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ವಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳುಮಾಡಿ, ಹದಿಮೂರನೆಯ

ತಿಂಗಳವೂ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಹದಿಮೂರು ಗೋವುಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಕೊಂಬಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಕವಚಮಾಡಿಸಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಒಂದಾದರೂ ಹಸುವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯವನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಸೂಯೆ ಇರಬಾರದು; ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದರೆ ಅಧಃಪಾತ ನಿಶ್ಚಿತ. ಈ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ ಗೈದವನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕೃತನಾಗುವನು.

ವಿಶೋಕ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ :- ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿ, ಉಪೋಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ನರ-ನಾರಿ ಯಾರಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ. ವ್ರತ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನ ಕರಿ ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಕೃಶರ ಮಾತ್ರ ತಿಂದಿರಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಉಷಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ದೇವತಾರ್ಚನೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಹೊಂದಾವರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ 'ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ' ಎಂದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆ, ಕೆಂಪು ಹೂಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಏರಿಸಬೇಕು.

ಯಥಾ ವಿಶೋಕಂ ಭವನಂ ತ್ವಯ್ಯೆವಾದಿತ್ಯ ಸರ್ವದಾ ।
ತಥಾ ವಿಶೋಕತಾ ಮೇಸ್ಯಾತ್ತ್ವದ್ಭಕ್ತಿಃ ಪ್ರತಿಜನ್ಮಚ ॥

ಎಂದು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಮಿಸಿ, ನಿನ್ನಿಂದ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಃಖವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ ನನಗೂ ದುಃಖವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಗೋಮೂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಷಷ್ಠೀ ದಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಬೆಲ್ಲದ ಪಾತ್ರೆ, ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಪದ್ಮವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಎಣ್ಣೆ ಉಪ್ಪುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮೌನದಿಂದ ಊಟಮಾಡಿ, ಪುರಾಣ ಶ್ರವಣಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳಿನ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳ ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ಮುಂದಿನ ಮಾಘ ಸಪ್ತಮಿಯವರೆಗೂ ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಶ, ಬಂಗಾರದ ಕಮಲ, ಸುಸಜ್ಜಿತ ಹಾಸಿಗೆ, ಕಪಿಲವರ್ಣದ ಹಿಂಡುವ ಹಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಭೋಗ್ಯ ಸಜ್ಜನನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗುವವು. ರೋಗ, ದುಃಖ, ದಾರಿದ್ರ್ಯಗಳು ದೂರವಾಗುವವು. ನಿಷ್ಕಾಮ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಈ ವಿಶೋಕಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮಪದ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಫಲಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ :- ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ದಿನ ನಿಯಮದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಷಷ್ಠಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಂಗಾರದ ಕಮಲಮಾಡಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆಯೊಂದಿಗೆ ತುಂಬಿ ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಒಂದು ಬಂಗಾರದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ - 'ಭಾನುರ್ಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದಾನನೀಡಬೇಕು. ಸಕ್ಯಾನುಸಾರ ಭಕ್ತರ ಪೂಜೆಗೈದು, ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಹಾಲು, ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅಂದು ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ; ಇದರ ಮುಂದಿನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನ ಬರುವವರೆಗೆ ಯಾವ ಹಣ್ಣನ್ನೂ ತಿನ್ನಕೂಡದು. ಆ ಸಪ್ತಮಿಯ

ದಿನವೂ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಚಿನ್ನದ ಹಣ್ಣು, ಚಿನ್ನದ ಕಮಲಗಳನ್ನು ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾತ್ರೆ, ಬಟ್ಟೆ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತಿಂಗಳಿನ ಶುಕ್ಲ, ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷಗಳ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಗಳಂದು, ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿರಬೇಕು. ಅನುಷ್ಠಾನದ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳ ಸೂರ್ಯನ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ 'ಭಾನುರ್ಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಕೋಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ', ಮಾಘದಲ್ಲಿ 'ರವಿರ್ಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ', ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಧ್ನೋಮೇ', ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಸೂರ್ಯೋಮೇ', ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಕೋಮೇ', ಜ್ಯೇಷ್ಠದ್ಲಲಿ 'ಶ್ರೀಹರಿರ್ಮೇ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ 'ಶಿವೋಮೇ....', ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಮಾನ್‌ಮೇ.....' ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ 'ವಿಭಾವಸುಃ' ಅಶ್ವೀಜದಲ್ಲಿ 'ತ್ವಷ್ಟಾ' ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ 'ವರುಣೋಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ವ್ರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಬಂಗಾರದ ಫಲವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸಕ್ಕರೆಯ ಕಲಶದೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

'ಯಥಾನ ವಿಫಲಃ ಕಾಮಃ ತ್ವದ್ಭಕ್ತಾನಾಂ ಸದಾ ಭವೇತ್ ।
ತಥಾನಂತ ಫಲಾವಾಪ್ತಿರಸ್ತುಮೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮನಿ ॥

ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ಕಾಮನೆಯು ಹೇಗೆ ಎಂದೂ ವಿಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನಂತಫಲ ಲಭಿಸಲಿ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ಫಲಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತದ ಆಚರಣೆಯಿಂದ ಸುರಾಪಾನ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಹಿಂದಿನ, ಇಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ತಲೆಯ ವಂಶಜರು ಉದ್ಧೃತರಾಗುವರು. ವ್ರತ ಮಾಡಿದವನು ಕೊನೆಗೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಿಸುವನು.

ಶರ್ಕರಾ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ :- ವೈಶಾಖ ಶುಕ್ಲ ಸಪ್ತಮಿ ಬಿಳಿಯ ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ, ಬಿಳಿಹೂ ಧರಿಸಬೇಕು. ಸ್ಥಂಡಿಲದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಬರೆಯಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ 'ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ' ಎಂದು ನಮಿಸಿ, ಗಂಧ, ಧೂಪ, ದೀಪಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ನೀರಿನ ಕಲಶ, ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬಿಳಿಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಶ್ವೇತ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಂಗಾರದ ಹೂವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

'ವಿಶ್ವದೇವ ಮಯೋ ಯಸ್ಮಾದ್ವೇದವಾದೀತಿ ಪಠ್ಯತೇ ।
ತ್ವಮೇವಾಮೃತ ಸರ್ವಸ್ವಮತಶ್ಯಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಮೇ ॥

ಸೂರ್ಯದೇವನೇ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ವೇದವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವವನು ನೀನೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ನೀನು ಅಮೃತಮೂರ್ತಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನನಗೆ ಶಾಂತಿ ನೀಡು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ,

ಪಂಚಗವ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಆ ಸ್ಥಂಡಿಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಬೇಕು. ಸೌರಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಪುರಾಣಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ನಿತ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ವೇದಬಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಷೀರ, ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಮೌನಿಯಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಮಾತ್ರ ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪುಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಮೌನಿಯಾಗಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಮಾಡುತ್ತ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಸಲಕರಣೆಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು, ಶರ್ಕರಾಕಲಶ ದಾನವನ್ನು, ಗೋದಾನವನ್ನು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಗೃಹದಾನವನ್ನು, ಗೃಹೋಪಯುಕ್ತ ಸಂಸಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು, ಹತ್ತು ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳಿಂದ ಸಾವಿರ ನಾಣ್ಯಗಳವರೆಗೆ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನು ಹಿಂದೆ ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅವನ ಬಾಯಲ್ಲಿಯ ಅಮೃತದ ಹನಿಗಳು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಅದರಿಂದ ನೆಲ್ಲು, ಹೆಸರು, ಕಬ್ಬುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಆ ಕಬ್ಬಿನ ರಸದಿಂದಲೇ ಸಕ್ಕರೆಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಸಕ್ಕರೆಯು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಅದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಹವ್ಯ ಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅಮೃತಂಪಿಬತೋವಕ್ತ್ರಾತ್ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾಮೃತಬಿಂದವಃ ।
ಸಮುತ್ಪೇತುರ್ಧರಣ್ಯಾಂ ಯೇಶಾಲಿಮುದ್ಗೇಕ್ಷವಃಕ್ರಮಾತ್ ॥

ಶರ್ಕರಾಯಾ ರಸಸ್ತಸ್ಮಾದಿಕ್ಷುಸಾರೋಽಮೃತಾತ್ಮವಾನ್ ।
ಇಷ್ಟಾರವೇರತಃ ಪುಣ್ಯಶರ್ಕರಾ ಹವ್ಯಕವ್ಯಯೋಃ ॥

ಈ ಶರ್ಕರಾ ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲವು. ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಇದರ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೂ ಇಂದ್ರಲೋಕ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಕಮಲ ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತ : ಚೈತ್ರ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಬಿಳಿಸಾಸಿವೆ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಎಳ್ಳಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನದ ಕಮಲ ಮಾಡಿಸಿ ಇಟ್ಟು ಜೋಡು ಬಟ್ಟೆಹೊದಿಸಿ ಗಂಧ ತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ನಮಸ್ತೇ ಪದ್ಮಹಸ್ತಾಯ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಧಾರಿಣೇ ।
ದಿವಾಕರ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪ್ರಭಾಕರ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

''ಪದ್ಮಹಸ್ತನೂ ವಿಶ್ವಾಧಾರನೂ ಆದ ದಿವಾಕರನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾಕರನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದವರು ಕಪಿಲಗೋವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಅಷ್ಟಮಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ ಮಾಂಸ, ಎಣ್ಣೆಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಹೀಗೆ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನದಂದು, ನಿಯಮದಿಂದ ಹೀಗೆ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಸುವರ್ಣ ಕಮಲವನ್ನು,ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು, ಹಿಂಡುವ

ಹಸುವನ್ನು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಸನ ದೀಪಗಳನ್ನುಕೊಟ್ಟು ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವಿಧಿಯಿಂದ ಕಮಲ ಸಪ್ತಮೀವ್ರತ ಮಾಡಿದವನು ವಿಪುಲ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಸೂರ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಮಂದಾರ ಸಪ್ತಮೀ ವ್ರತ :- ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿ ದಿನ ಮಿತಾಹಾರ, ಷಷ್ಠೀ ಉಪವಾಸ, ಜ್ಞಾನಿ ಪೂಜೆ, ಮಂದಾರ ವೃಕ್ಷ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಮೂರನೆಯದಿನ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ, ದ್ವಿಜ ಭೋಜನ, ಮಂದಾರ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಎಂಟು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಮಲವನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಒಂದು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕರಿ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ಕಮಲವನ್ನುರಚಿಸಬೇಕು. ಆ ಕಮಲದ ಒಂದೊಂದು ದಳದಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮಂದಾರ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. 'ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ' ಎಂದು ಪೂರ್ವ ದಳದಲ್ಲಿ ಹೂವನ್ನೇರಿಸಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

'ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಆಗ್ನೇಯ ದಳದಲ್ಲಿ
'ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ದಕ್ಷಿಣ ದಳದಲ್ಲಿ
'ಅರ್ಯಮೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ನೈಋತ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ
'ಚಂಡಭಾನವೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಪಶ್ಚಿಮದಳದಲ್ಲಿ
'ಚಂಡ ಭಾನವೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ವಾಯವ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ
'ಪೂಷ್ಣೇ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಉತ್ತರ ದಳದಲ್ಲಿ
'ಆನಂದಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಈಶಾನ್ಯ ದಳದಲ್ಲಿ

ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಮಧ್ಯ ಕರ್ಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ' ಎಂದು ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯಿಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಿಳಿಯ ಬಟ್ಟೆ ಸುತ್ತಬೇಕು. ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ಮುಡಿಸ ಬೇಕು. ಫಲ, ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ; ವೇದ ಓದಿದ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮೌನದಿಂದ ತೈಲವರ್ಜಿತವಾದ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿತಿಂಗಳು ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ-

''ನಮೋ ಮಂದಾರನಾಥಾಯ ಮಂದಾರ ಭವನಾಯ ಚ ।
ತ್ವಂ ರವೇ ತಾರಯಸ್ವಾಸ್ಮಾನಸ್ಮಾತ್ ಸಂಸಾರಸಾತ್ ॥''

ಎಂದು ಮಂತ್ರವನ್ನುಹೇಳಿ, ಗೋದಾನ ನೀಡಬೇಕು.

ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಮಂದಾರಸಪ್ತಮಿವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರ ವಾಗಿ, ಒಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ನಿವಾಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

''ಇಮಾನಘೌಘಪಟಲಭೀಷಣಧ್ವಾಂತದೀಪಿಕಾಂ ।
ಗಚ್ಛನ್ಸಂಗೃಹ್ಯ ಸಂಸಾರಶರ್ವರ್ಯಾಂ ನ ಸ್ಖಲೇನ್ನರಃ ॥''

ಪಾಪವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಗೆ ದೀಪವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆ ಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವನು ಎಡವುದಿಲ್ಲ. ಶುಭ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ-ಆಶ್ವೀಜ ಶುದ್ದ ಸಪ್ತಮಿಯ

ದಿನ ಕಪಿಲಗೋವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೂ, ಗಂಧ, ಅರಿಷಿಣ, ಕುಂಕುಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ದ್ವಿಜರನ್ನು ಕರೆದು ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಮಾಡಿಸಿ, ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ಕಪಿಲ ಗೋವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

''ನಮಾಮಿ ಸೂರ್ಯ ಸಂಭೂತಾ ಮಶೇಷ ಭುವನಾಲಯಾಂ ।
ತ್ವಾಮಹಮ್ ಶುಭಕಲ್ಯಾಣಿ ಸ್ವಶರೀರ ವಿಶುದ್ಧಯೇ ॥

ಹೀಗೆ ಗೋ-ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೈದು ತಾಮ್ರಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೊಳಗ ಎಳ್ಳನ್ನು ತುಂಬಿ ಇಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಎತ್ತನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ವಸ್ತ್ರಹೊದಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಫಲ, ಘೃತ ಪಾಯಸ ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. 'ಆರ್ಯಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ತಾನು ಪಂಚಗವ್ಯ ಪ್ರಾಶನದಿಂದ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು, ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳು ಮಾಡಿ, ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಬಂಗಾರದ ಆಕಳು, ಎತ್ತು, ಹಾಸಿಗೆ, ಕಬ್ಬು, ಬೆಲ್ಲ, ತಾಮ್ರ ಪಾತ್ರೆಯ ತುಂಬ ಎಳ್ಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವೇದಾಧ್ಯಾಯಿ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಶುಭ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತವನ್ನು ವಿಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು ಸಹಸ್ರಾರು ಭ್ರೂಣಹತ್ಯಾ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತದ್ವೀಪ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಗಣಾಧೀಶನಾಗಿ ಪ್ರಳಯಕಾಲದವರೆಗೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಏಳು ವಿಧವಾದ ಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತಗಳನ್ನು, ಏಳು ವರ್ಷ ಕಾಲ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದವನು ಏಳು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅಧೀಶ್ವರನಾಗಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿರಾಜನ ಉಪಾಖ್ಯಾನ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

